

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босна и Херцеговина

Predmet br: S1 1 K 003368 09 Krl

Datum izricanja: 17.09.2012. godine

pismenog otpravka: 31.12.2012. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Željka Marenčić, predsjednik vijeća
sudija Minka Kreho, član vijeća
sudija Ljubomir Kitić, član vijeća

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Protiv optuženih

Mehure Selimović
Adila Ružnića
Emira Mustafića

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Dubravko Čampara

Branioци optuženog Mehure Selimovića, advokati Asim Crnalić i Ilijas Midžić

Branilac optuženog Adila Ružnića, advokat Alaga Bajramović

Branilac optuženog Emira Mustafića, advokat Hasan Veladžić

Zapisničar

Amra Hodžić – pravni savjetnik

UVOD	4
IZREKA	5
I. OBRAZLOŽENJE	13
A. OPTUŽENJE	13
B. IZVEDENI DOKAZI	14
1. Tužilaštvo	14
2. Odbrane optuženih	14
II. ZAVRŠNE RIJEČI	15
A. ZAVRŠNE RIJEČI TUŽILAŠTVA	15
B. ZAVRŠNE RIJEČI ODBRANE OPTUŽENOG MEHURE SELIMOVIĆA	17
C. ZAVRŠNE RIJEČI ODBRANE OPTUŽENOG ADILA RUŽNIĆA	20
D. ZAVRŠNE RIJEČI ODBRANE OPTUŽENOG EMIRA MUSTAFIĆA	22
III. PROCESNE ODLUKE	24
A. ODLUKA O SASLUŠANJU SVJEDOKA VAN SUDA BOSNE I HERCEGOVINE U SKLADU SA ČLANOM 272. STAV 1 ZKP BiH – SASLUŠANJE SVJEDOKA RADE PARAŠ, MILE ZEC I JOVO RELJIĆ	25
B. IZUZETAK OD NEPOSREDNOG IZVOĐENJA DOKAZA – PRIHVATANJE ISKAZA SVJEDOKA U SKLADU SA ČLANOM 273. STAV 3 ZKP BiH	26
C. ODLUKA O ZAŠTITI SVJEDOKA „O1“	28
D. ODLUKA O ZAŠTITI SVJEDOKA „O2“	29
E. ODLUKA O ISKLJUČENJU JAVNOSTI	30
F. ODLUKA KOJOM SE ODBIJA PRIJEDLOG TUŽILAŠTVA ZA DOPUNU DOKAZNOG POSTUPKA	31
IV. OCJENA DOKAZA	32
V. RELEVANTNO PRAVO	33
A. RATNI ZLOČIN PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA IZ ČLANA 175. KZ BiH	33
B. RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA IZ ČLANA 173. KZ BiH	37
C. OPĆI UVJETI: ČLAN 173. I ČLAN 175. KZ BiH	38
VI. STATUS ŽRTAVA	43
1. Ratni zarobljenici	43
2. Civili	43
VII. ZAKLJUČCI SUDA O OPTUŽENIMA	44
1. Optuženi Mehura Selimović	44
2. Optuženi Adil Ružnić	46
3. Optuženi Emir Mustafić	47
VIII. ČINJENIČNA UTVRĐENJA	49
A. OPTUŽBE U ODNOSU NA OPTUŽENOG MEHURU SELIMOVIĆA	51
(RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA I	51
RATNI ZLOČIN PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA)	51
B. OPTUŽBE IZ TAČKE II. 1 U ODNOSU NA OPTUŽENOG ADILA RUŽNIĆA	98
(RATNI ZLOČIN PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA)	98
C. OPTUŽBE IZ TAČKE III U ODNOSU NA OPTUŽENOG EMIRA MUSTAFIĆA (RATNI ZLOČIN PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA I RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA)	115

IX. PRAVNA OCJENA I KVALIFIKACIJA	125
X. PRIMJENJIVI ZAKON	129
A. ZAKONSKE ODREDBE.....	129
XI. KAŽNJAVANJE	131
1. Pravila za odmjeravanje kazne.....	132
XII. OSLOBAĐAJUĆI DIO	135
XIII. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA	177
XIV. ODLUKA O IMOVINSKO PRAVNIM ZAHTJEVIMA	178
I. ANEKS 1- DOKAZI	179
A. DATUMI SVJEDOČENJA SASLUŠANIH SVJEDOKA TUŽILAŠTVA	179
B. LISTA ULOŽENIH MATERIJALNIH DOKAZA TUŽILAŠTVA	181
C. DATUMI SVJEDOČENJA SVJEDOKA ODBRANE OPTUŽENIH MEHURE SELIMOVIĆA, ADILA RUŽNIĆA I EMIRA MUSTAFIĆA	193
D. MATERIJALNI DOKAZI OPTUŽENOG MEHURE SELIMOVIĆA	194
E. MATERIJALNI DOKAZI OPTUŽENOG ADILA RUŽNIĆA	208
F. MATERIJALNI DOKAZI OPTUŽENOG EMIRA MUSTAFIĆA	220
G. DOKAZI SUDA	221

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine u vijeću sastavljenom od sudija Željke Marenčić, kao predsjednika vijeća, sudija Minke Kreho i Ljubomira Kitića kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravog savjetnika Amre Hodžić, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Mehure Selimovića, Adila Ružnića i Emira Mustafića, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) i e), i krivičnog djela Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) i c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu KZ BiH), u vezi sa članom 180. stav 1. i 2., i članom 29. istog zakona, povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj KT-RZ 30/05 od 16.04.2009. godine, koja je precizirana 29.05.2012. godine, nakon održanog glavnog pretresa, sa kojeg je u jednom dijelu bila isključena javnost, u prisutnosti optuženih Mehure Selimovića, Adila Ružnića i Emira Mustafića, njihovih branilaca, advokata Asima Crnalića, Ilijasa Midžića, Alage Bajramovića i Hasana Veladžića, te tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Dubravka Čampare, donio je, a predsjednik vijeća dana 17.09.2012. godine, javno objavio slijedeću:

P R E S U D U

OPTUŽENI

1. Mehura Selimović, sin Ismeta i majke Male rođene Bašalić, rođen 04.04.1962. godine u Vrsti, opština Bihać, JMB ..., nastanjen u ..., ..., državljanin ..., pismen, sa završenom VSS - Tehničkim fakultetom, oženjen, vojsku služio 1981/82. godine u Karlovcu i Koprivnici, major, bez odlikovanja, neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak, srednjeg imovnog stanja;

2. Adil Ružnić, sin Murata i majke Raseme rođene Jusić, rođen 02.08.1967. godine u Bihaću, JMB ..., nastanjen u ..., ..., državljanin ..., diplomirani ekonomista, pismen, završen Ekonomski fakultet, oženjen, otac troje djece, od kojih je dvoje maloljetno, vojsku služio 1986/87. godine u Sarajevu, major, bez odlikovanja, neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak, srednjeg imovnog stanja;

3. Emir Mustafić, sin Hašima i majke Munibe rođene Purić, rođen 22.07.1961. godine u Bihaću, JMB ..., nastanjen u ..., ..., državljanin ..., novinar-urednik, pismen, završena Srednja ekonomska škola, razveden, otac jednog malodobnog djeteta, vojsku nije služio, bez čina, bez odlikovanja, neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak.

KRIVI SU

Što su

Mehura Selimović, u svojstvu referenta za kontraobavještajne poslove i referenta operativca Odjeka za kontraobavještaje poslove, Odjeljenja – Odsjeka službe vojne bezbjednosti komande V. Korpusa Armije RBiH,

Adil Ružnić, u svojstvu referenta operativca Odsjeka za kontraobavještajne poslove, Odjeljenje – Odsjek službe vojne bezbjednosti komande V. Korpusa Armije RBiH,

Kršeci pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, u vrijeme oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između 5. korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Armije RBiH) i Vojske Republike Srpske (u daljem tekstu: VRS), postupajući optuženi Selimović Mehura suprotno odredbama članova 3. i 4. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine i odredbama članova 3. i 4. Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12. avgusta 1949. godine, te optuženi Ružnić Adil postupajući suprotno odredbama članova 3. i 4. Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12. avgusta 1949. godine,

u periodu od aprila 1994.godine do kraja januara 1996. godine

I. omogućili i učinili, fizičko i psihičko zlostavljanje zatočenih lica u zatočeničkim centrima „Luke“ u Bihaću, Auto-servis „Rad“ u Cazinu, kasarna „Adil Bešić“ u Bihaću, te prostorije hotela „Park“ u Bihaću, tako da su (ratni zarobljenici i civili) bili podvrgnuti ispitivanjima i psihičkim i fizičkim maltretiranjima od strane drugih vojnika, te samih optuženih, koji su postupali u svojstvu ispitivača, pa tako su:

Optuženi Mehura Selimović

U zatočeničkom centru Luke u Bihaću u periodu od aprila 1994.godine do početka februara 1995. godine

I. 1. ispitivao ratnog zarobljenika Popović Mileta, prijetio mu ubistvom, zastrašivao, optuživao za izvršenje zločina nad bošnjačkim stanovništvom, vršio na istog psihički pritisak u namjeri da prizna učinjenje krivičnog djela, te više puta ispitivao ratnog zarobljenika Đukić Neđu, istog fizički i psihički zlostavljao, na način da je na istog vršio psihički pritisak u cilju dobijanja informacija i priznanja o učinjenju krivičnog djela, te omogućio NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnog zarobljenika zlostavljaju i tuku istog, tako što im je dozvolio da istog šamaraju, udaraju palicama, kundacima pušaka, pesnicama, psujući mu i vrijeđajući ga na razne načine.

U zatočeničkom centru u autoservisu „Rad“ u Cazinu u periodu od 25.11.1994. godine do 11.03.1995.godine

I. 2. više puta ispitivao ratnog zarobljenika Đervida Draška, pri tome ga fizički i psihički zlostavljao na način da je istog zastrašivao i vršio psihički pritisak u namjeri da oda informacije o počinjenim krivičnim djelima, te omogućio NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnog zarobljenika istog zlostavljaju i tuku, tako što im je dozvolio da istog udaraju palicama i pesnicama, te više puta ispitivao ratnog zarobljenika Kajtez Darka pri tome ga psihički i fizički zlostavljao na način da ga je šamarao, zastrašivao, vršio je na istog psihički pritisak da oda informacije o krivičnim djelima.

u zatočeničkom centru u kasarni „Adil Bešić“ u Bihacu u periodu od jula do 25.11.1994. godine

I. 3. a) više puta ispitivao ratnog zarobljenika Đervida Draška pri tome ga fizički i psihički zlostavljao na način da ga je tukao, zastrašivao, optuživao za izvršenje zločina nad bošnjačkim stanovništvom, vršio na istog psihički pritisak u namjeri da prizna učinjenje ili oda informacije o krivičnim djelima,

I. 3. b) više puta ispitivao civila Vuković Arifa, pri tome ga psihički zlostavljao iscrpljujući ga brojnim izjavama i prijeteći mu da će biti pretučen kao na dan kada je lišen slobode od strane pripadnika 5.korpusa, prisiljavajući ga da piše zlonamjerne pojedinosti o Fikretu Abdiću, te omogućavao NN vojnicima da nakon tih ispitivanja tuku Vuković Arifa.

u zatočeničkom centru u hotelu Park u Bihacu u prvoj polovini maja 1995. godine

I. 4. više puta ispitivao ratnog zarobljenika Trivić Neđu, pri tome ga fizički i psihički zlostavljao na način da ga je prisiljavao da piše izjave iako je bio ranjen u ruku, šamarao ga i prijetio mu ubistvom ukoliko ne bude sarađivao sa njim

u bolnici u Bihacu u periodu januara 1995. godine

I. 5. prilikom ispitivanja ratnog zarobljenika Carić Milorada istog psihički zlostavljao, na način da mu je prijetio ubistvom ako ne bude davao podatke o vojnim položajima VRS i u tu svrhu naređivao i omogućavao dvojici NN vojnika da okreću cijevi pušaka prema zarobljenom

Optuženi Adil Ružnić

u zatočeničkom centru u kasarni „Adil Bešić“ u Bihacu u periodu od polovine septembra 1995. godine do kraja januara 1996.godine

II. 1. više puta ispitivao ratne zarobljenike, pri tome ih fizički i psihički zlostavljao na način da ih je zastrašivao, davao određene mimičke znakove u vidu pokreta rukom prisutnim NN vojnicima da šamaraju i udaraju ratne zarobljenike, vršio na iste psihički pritisak u namjeri da priznaju učinjenje ili odaju informacije o krivičnim djelima, pa su tako zlostavljani Stojanović Nikola, Runjić Saša, Mastikosa Milovan, Krndija Neđo, Radulović Mile, Lakić

Bogdan, Kovačević Radenko, Stojanović Petar, Aničić Simo, Kovjenić Zvezdan i Vujić Siniša.

II. 2. u periodu od polovine septembra 1995. godine do 27.01.1996. godine psihički zlostavljao ratne zarobljenike, tako što ih je iz kasarne „Adil Bešić“ i zatvora „Luke“, gdje su bili zatočeni, prethodno ih obukavši u pristojnu garderobu, odvodio u određeni kafić u Bihaću, pri tom ih krišom snimao kamerom, nakon čega im je predočavao snimak i prijetio, ucjenjujući ih životima i bezbjednošću njihovih porodica i njih samih i tražio da se priklone Armiji RBiH i preuzmu obavezu špijunaže VRS nakon razmijene, pa su tako zlostavljani Malešević Živko, Čičić Brane, Pačavra Rajko, Katana Stojan i Bursać Lazo;

Optuženi Mustafić Emir, u svojstvu vojnog policajca 5.korpusa Armije RBiH

Kršeci pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, u vrijeme oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između 5. korpusa Armije RBiH i VRS, postupajući suprotno odredbama članova 3. i 4. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata, od 12. avgusta 1949. godine, i odredbama članova 3. i 4. Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12. avgusta 1949. godine,

u vremenskom periodu od septembra 1995. godine do 22.12.1995. godine

III. u zatočeničkom centru u kasarni „Adil Bešić“ u Bihaću, zlostavljao zatočena lica na način da je (ratne zarobljenike i civile) po prethodno pripremljenom upitniku ispitivao, i nadgledao njihovo ispunjavanje ovih upitnika, i tom prilikom tukao nogama, rukama i palicom, te prisiljavao ratne zarobljenike da tuku jedan drugog, vršio na iste psihički pritisak u namjeri da priznaju učinjenje ili odaju informacije o krivičnim djelima, za vrijeme izvođenja prisilnih radova prisiljavao ih da trče noseći drva za ogrev, pa su tako zlostavljani: Sušić Sreto, Veriš Predrag, Bosančić Dragan, Đukić Drago, Radić Veljko, Zec Mile, Mastikosa Milovan, i Bjelić Milovan;

Dakle,

Optuženi Mehura Selimović, kršeci pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba, namjerno nanosio snažni tjelesni i duševni bol ili patnju (mučenje), i nečovječno postupao prema ratnim zarobljenicima, te kršeci pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba namjerno nanosio snažni tjelesni i duševni bol ili patnju (mučenje) i nečovječno postupali prema civilima

Optuženi Adil Ružnić, kršeci pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba, namjerno nanosio snažni tjelesni i duševni bol ili patnju (mučenje), i nečovječno postupao prema ratnim zarobljenicima, te kršeci pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba prisiljavao ratne zarobljenike na službu u neprijateljskim oružanim snagama

Optuženi Emir Mustafić, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba, namjerno nanosio snažni tjelesni i duševni bol ili patnju (mučenje) i nečovječno postupao prema ratnim zarobljenicima, te kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba namjerno nanosio snažni tjelesni i duševni bol ili patnju (mučenje) i nečovječno postupali prema civilima

Čime je:

Optuženi Mehura Selimović, počinio pod tačkama:

I. 1., I. 2., I. 3.a), I. 4. i I. 5., krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a), u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine;

a pod tačkom I. 3.b), krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c), u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine;

Optuženi Adil Ružnić, počinio pod tačkama:

II. 1. krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a), u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, a pod tačkom II. 2. krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka c), u vezi sa članom 180. stav 1. istog Zakona.

Optuženi Mustafić Emir, počinio, pod tačkom III. 1. Krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a), u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, i Krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c), u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

Pa im Sud, za navedena krivična djela,

Prvooptuženom Selimović Mehuri za krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a), utvrđuje kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina, za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine utvrđuje kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina,

te ga na osnovu primjene navedenih zakonskih propisa, te člana, 39., 42., 48., 49., i 53. stav 2., tačka b), KZ BiH

OSUĐUJE
NA JEDINSTVENU KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 8 (osam) GODINA

Drugooptuženog Adila Ružnića, za krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) i c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, na osnovu odredbi iz člana 39., 42., 48., 49. KZ BiH

OSUĐUJE
NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 8 (osam) GODINA

Trećeoptuženog Emira Mustafića za krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, utvrđuje kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina, a za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) istog Zakona, utvrđuje kaznu zatvora od 5 (pet) godina

te ga na osnovu primjene navedenih zakonskih propisa i člana 39., 42., 48., 49., i 53. stav 2., tačka b), KZ BiH,

OSUĐUJE
NA JEDINSTVENU KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 9 (devet) GODINA

Na osnovu člana 188. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, a u vezi sa članom 186. stav 2. istog Zakona, Optuženi se obavezuju naknaditi troškove krivičnog postupka i paušal, u iznosu koji će Sud utvrditi posebnim rješenjem.

Na osnovu člana 198. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, oštećeni se sa eventualnim imovinsko-pravnim zahtjevom upućuju na parnicu.

II

Na osnovu člana 284. tačka c) optuženi Mehura Selimović i Adil Ružnić:

OSLOBAĐAJU SE OD OPTUŽBE

Da su

Kršeci pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, u vrijeme oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između 5. korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Armije RBiH) i Vojske Republike Srpske (u daljem tekstu: VRS), postupajući suprotno

odredbama članova 3. i 4. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine, odredbama članova 3., 4., 13., 14., 15. i 17. Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12. avgusta 1949. godine, te odredbama članova 45., 51. i 75. Dopunskog Protokola uz Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I)

u periodu od sredine februara 1994. godine do početka februara 1996. godine,

I. 1. pomagali i podstrekavali zatvaranje ratnih zarobljenika i civila na način suprotan odredbama međunarodnog humanitarnog prava, tako da su ratni zarobljenici, pripadnici VRS i policije RS i civili zatvarani u zatočeničke centre na lokacijama prostorija kasarne „Adil Bešić“ u Bihaću, prostorija autoservisa „Rad“ u Cazinu, prostorija civilnog zatvora „Luke“ u Bihaću, prostorija hotela „Park“ u Bihaću, prostorija Fabrike plastike u Bosanskom Petrovcu tako da su

- zatočena lica, ratni zarobljenici i civili u objektima na lokacijama opisanim pod tačkom 1. držani u izuzetno lošim uslovima za život, spavali na drvenim paletama položenim na betonu, i na betonu, bez neophodnih higijenskih uslova, bez dovoljne količine vode za piće i sa oskudnim obrocima, bez mogućnosti normalnog obavljanja fizioloških potreba, iako su neki ratni zarobljenici bili ranjeni i bila im je potrebna ljekarska pomoć te koji zarobljenici i civili su prisiljavani na obavljanje prinudnih radova, koji su se sastojali od teških fizičkih poslova, sječe drva, otkopavanja leševa, čišćenja ulica i kruga zatočeničkih centara u kojima su držani, gdje su zatočena lica jedno vrijeme u periodu zatočeništva sakrivani od predstavnika MCK kako ne bi bili registrovani;

U zatočeničkom centru u Fabrici plastike u Petrovcu u periodu od početka do sredine oktobra 1995. godine

I. 2. 1. a) više puta ispitivali ratne zarobljenike, među kojima i Malešević Živka i Mastikosa Milovana, na način da su isti zlostavljani od strane više NN vojnika koji su ih tukli prilikom sprovođenja sve do kancelarije gdje su se nalazili ispitivači, Ružnić i Selimović, a tokom ispitivanja osumnjičeni su raznim pokretima davali znakove vojnicima da ih i dalje tuku;

I. 2. 1. b) omogućavali NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnih zarobljenika zlostavljaju i tuku iste, na način da su ih udarali nogama, psujući im i vrijeđajući ih na razne načine, među kojima i Malešević Živko i Mastikosa Milovan a osumnjičeni su propustili da preduzmu nužne i razumne mjere da spriječe i kazne podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako su znali da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili

Optuženi Selimović Mehura:

U zatočeničkom centru u Fabrici plastike u Petrovcu u periodu od početka do sredine oktobra 1995.godine

I. 2. 2. ispitivao ratnog zarobljenika Bursać Lazu i Babić Zorana, pri tome ih psihički zlostavljao na način da ih je zastrašivao, vrijeđao, Bursać Lazi mu je prijetio ubistvom, te vršio na istog psihički pritisak s ciljem da oda informacije o krivičnim djelima izvršenim nad bošnjačkim žrtvama, te omogućavao drugim NN vojnicima da prijete Babić Zoranu prilikom ispitivanja, a propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratnog zarobljenika, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili su ih već učinili;

U zatočeničkom centru Autoservis „Rad“ u Cazinu u periodu od 25.10.1994. do 11.03.1995. godine,

I. 2. 4. c) Prilikom sprovođenja ratnog zarobljenika Gojić Ranka u zatočenički centar u Cazinu, u mjestu Pištaline, ispitivao ga i istovremeno fizički maltretirao šamarajući i vršeći psihički pritisak da daje odgovore na pitanja

I. 2. 4. d) Pomagao zlostavljanje ratnog zarobljenika Golić Marka tako što je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da kazni NN vojnike koji su ga fizički maltretirali, iako je znao da su vojnici to već učinili

u zatočeničkom centru u kasarni „Adil Bešić“ u Bihaću u periodu od sredine maja do druge polovine decembra 1994.godine

I. 2. 5. b) omogućavao NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnog zarobljenika Đervida Draška, zlostavljaju i tuku istog, na način da su ga udarali nogama, palicama, zastrašujući ih, psujući im i vrijeđajući ih na razne načine, a osumnjičeni je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ovog ratnog zarobljenika, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili

I. 2. 5. d) pomagao zlostavljanje ratnih zarobljenika Trkulja Nebojše i Golić Marka tako što je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da kazni NN vojnike koji su ih fizički maltretirali, iako je znao da su vojnici to već učinili

u zatočeničkom centru u hotelu Park u Bihaću u periodu od početka maja do kraja juna 1995.godine

I. 2.6 b) Pomagao fizičko zlostavljanje ratnih zarobljenika Jeftenić Dragana i Dejanović Mijodraga od strane NN vojnika, prilikom njihovog sprovođenja iz zatočeničkog centra u hotelu „Park“ u zatočenički centar u zatvoru „Luke“ u Bihaću, tako što je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da kazni NN vojnike koji su ih fizički maltretirali. Iako je znao da su vojnici to već učinili.

I

I 2. 8. dana 11.03.1995.godine

omogućavao NN vojnicima da cijelim tokom transporta autobusom ratnih zarobljenika iz zatočeničkih centara „Luke“ i autoservisa „Rad“ u Cazinu do njihove razmjene u Ličkom Petrovom Selu zlostavljaju i tuku iste, na način da su ih tukli palicama, rukama i nogama, te gazili nogama u prolazu između sjedišta autobusa, psujući im i vrijeđajući ih na razne načine, pa su na taj način zlostavljani Dojčinović Darko, Kalaš Branislav, Kajtez Darko, Carić Milorad, Knežević Duško, Juić Aleksandar, Reljić Jovo, Jovičić Ljubo, Golić Marko, Gojić Ranko, Kajtez Luka, Plavšić Pero, Trkulja Nebojša, Zrnić Milutin i Malešević Siniša, koji je usljed zadobijenih povreda iznesen iz autobusa, a osumnjičeni je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili

optuženi Adil Ružnić:

u zatočeničkom centru u autoservisu „Rad“ u Cazinu u periodu od polovine septembra do kraja oktobra 1995.godine

I. 2. 9. više puta ispitivao ratne zarobljenike pri tome ih psihički zlostavljao, na način da je omogućavao NN vojnicima, koji su prisustvovali ispitivanjima, da iste tuku, pa su tako zlostavljani Čičić Brane, Bilbija Slavko, Rajlić Slavko, i Rodić Dušan, a osumnjičeni je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili;

u zatočeničkom centru u kasarni „Adil Bešić“ u Bihacu

I. 2. 10 b) omogućavao NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnih zarobljenika zlostavljaju iste, zastrašujući ih podnoseći im nož pod vrat, pa su na taj način zlostavljani Petrušić Darko, Katana Stojan, Čičić Brane, Aničić Simo, Krndija Neđo, Bojić Ljubo, Štrkić Blažo i Pezić Braco, a osumnjičeni je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili

I. 2. 10. c) U periodu od septembra do novembra 1994. godine vršio ispitivanje zarobljenika Zrnić Milutina i tom prilikom ga fizički i psihički zlostavljao, tako što mu je prijetio i zastrašivao ga, između ostalog nišaneći pištolj u njega, te omogućavao NN vojnicima da ga tuku, i propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratnog zarobljenika, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili su ih već učinili

I. 2. 12. U periodu od oktobra 1995. godine do januara 1996. godine u zatočeničkom centru Luke u Bihaću ispitivao ratnog zarobljenika Stupar Dragana i tom prilikom ga psihički zlostavljao, na način da ga je zastrašivao, zatvarao u samicu i prijetio mu da će ostati nerazmijenjen

Čime bi počinili krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH, i Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) i e) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 180. stav 1. i 2., i članom 29. istog Zakona.

U odnosu na oslobađajući dio presude optuženi se, u skladu sa članom 188. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine u cijelosti oslobađaju naknade troškova, te isti padaju na teret budžetskih sredstava.

Na osnovu člana 198. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, oštećeni se sa eventualnim imovinskopравnim zahtjevom upućuju na parnicu.

I. OBRAZLOŽENJE

A. OPTUŽENJE

1. Optužnicom Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Posebnog odjela za ratne zločine, broj: KT-RZ – 30/05 od 16.04.2009. godine, a koja je potvrđena dana 27.04.2009. godine, precizirana dana 29.05.2012. godine, optuženi Mehura Selimović, Adil Ružnić i Emir Mustafić terete se da su počinili krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) i c), KZ BiH i krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) i e), u vezi sa članom 180. stav 1. i 2. i članom 29. istog zakona.

2. Na ročištu povodom izjašnjenja o krivnji održanom dana 27.05.2009. godine svi optuženi su se izjasnili da se ne osjećaju krivima po svim tačkama optužnice, pa je sudija za prethodno saslušanje, postupajući u skladu sa odredbom člana 229. stav 4. ZKP BiH, spis proslijedio vijeću radi zakazivanja glavnog pretresa. Kod istog stava svi optuženi su ostali do kraja glavnog pretresa.

3. Sudeće vijeće je dana 29.06.2009. godine održalo statusnu konferenciju, a glavni pretres u ovom predmetu je počeo 19.08.2009. godine, čitanjem optužnice Tužilaštva BiH broj KT-RZ–30/05 od 16.04.2009. godine, te iznošenjem uvodnih riječi Tužilaštva i odbrane.

B. IZVEDENI DOKAZI

1. Tužilaštvo

4. U toku dokaznog postupka Tužilaštvo je saslušalo sljedeće svjedoke: Neđo Krndija, Neđo Đukić, Rajko Pačavra, Milutin Zrnić, Draško Đervida, Darko Dojčinović, Milovan Bijelić, Mile Popović, Radovan Popović, Brane Čičić, Slavko Bilbija, Darko Kajtez, Zvezdan Kovjenić, Stojan Katana, Dragan Bosančić, Drago Vranjković, Milorad Ajder, Marko Golić, Ljubo Jovičić, Arif Vuković, Mile Radulović, Drago Đukić, Simo Aničić, Saša Runjić, Nebojša Trkulja, Pero Plavšić, Jasminko Čehobašić, Blaže Štrkić, Darko Petrušić, Ljubo Bojić, Ranko Stanojević, Milenko Golić, Petar Stojanović, Siniša Malešević, Slavko Aničić, Braco Pezić, Dragan Jeftenić, Vojislav Kondić, Radenko Kovačević, Slavko Rajlić, Dušan Rodić, Neđo Trivić, Siniša Vujić, Stradimir Vukičević, Željko Šarac, Dragan Stupar, Milorad Carić, Tomislav Danilović, Aleksandar Juić, Lazo Bursać, Perica Kerkez, Duško Knežević, Ljubomir Kojić, Ranko Gojić, Proko Pilipović, Ivo Marić, Veljko Radić, Bogdan Lakić, Milovan Mastikosa, Milan Gvozdrenović, Miloš Jelić, Luka Kajtez, Mile Zec, Rade Paraš, Jovo Reljić, Sreto Sušić, Živko Malešević, Zoran Babić i Milan Ivančević. Također, u toku pretresa Tužilaštvo je saslušalo i stručne svjedoke, vještake, i to: vještaka grafologa Ljubomira Gogića i vještaka vojne struke Doc. Dr Dragomira Keserovića.

5. Na glavnom pretresu su pročitani iskazi svjedoka koji su umrli i to: Nikole Stojanovića, Branislava Kalaša, Marinka Kos i Miodraga Dejanovića.

6. Spisak materijalnih dokaza koje je Tužilaštvo prezentiralo i uvelo kao dokaz, navedeni su u prilogu Aneksa ove presude i čine njen sastavni dio.

2. Odbrane optuženih

7. Kao svjedoci odbrane optuženog Mehure Selimovića u toku glavnog pretresa saslušani su: Nebojša Trkulja, Ismail Kličić, Aleksandar Mrenica, Radomir Radaković, Husnija Avdagić, Kemal Komić, Edin Salihović, Abdulmedžid Mušić, Ismet Karabegović, Danijela Mršić, Ramo Čelebić, Salih Hodžić, Šuhret Fazlić, Slavko Lipić, Esad Bajramović, Braco Kulenović, Ismet Mujanović, Enes Demirović, zaštićeni svjedok O-1, Zdravko Radošević, Bogdan Vojinović, Kukolj Sveto, Međed Mile, Draško Đervida, Ljubomir Samardžija, Edin Kovačević, Edin Halilagić i Besim Dizdarić. Također, na glavnom pretresu je iskaz, u svojstvu svjedoka, dao i optuženi Mehura Selimović.

8. Odbrana drugooptuženog Adila Ružnića je u toku glavnog pretresa saslušala sljedeće svjedoke: Slavko Bilbija, Petar Stojanović, Radenko Kovačević, Ismail Kličić, Aleksandar Mrenica, Husnija Avdagić, Kemal Komić, Edin Salihović,

Abdulmedžid Mušić, Ismet Karabegović, Ramo Čelebić, Salih Hodžić, Šuhret Fazlić, Slavko Lipić, Esad Bajramović, Ljubomir Samardžija, Edin Kovačević, Husnija Šabić, Bećo Bašanović, Samir Delić, Senad Ćoralić, Reuf Hodžić, Milenko Karakaš, Husein Dulić, Senad Đulić, zaštićeni svjedok O-2, Milenko Golić, Ismet Hrkić, Emin Đug, Suvad Čehajić i Senad Alijagić. Na glavnom pretresu je iskaz, u svojstvu svjedoka, dao i optuženi Adil Ružnić. Također, odbrana je saslušala i stručnog svjedoka, vještaka vojne struke, Himzu Pečenkovića i vještaka medicinske struke Dr Andreja Ižakovića.

9. Odbrana trećeoptuženog Emira Mustafića je u toku glavnog pretresa saslušala sljedeće svjedoke: Dragu Đukića, Aleksandra Mrenicu, Ismaila Kličića, Milenka Golića, Ismeta Hrkića, Jasmina Felića, Emina Đuga, Suvada Čehajića, Senada Alijagića, Mirzu Sadikovića, te stručne svjedoke, vještaka vojne struke Himzu Pečenkovića i vještaka medicinske struke Dr Andreja Ižakovića. Optuženi Emir Mustafić je također, u toku glavnog pretresa, dao iskaz u svojstvu svjedoka.

10. Spisak materijalnih dokaza koje su sve odbrane prezentirale i uvele kao dokaz, navedeni su u prilogu Aneksa ove presude i čini sastavni dio iste.

II. ZAVRŠNE RIJEČI

A. ZAVRŠNE RIJEČI TUŽILAŠTVA

11. Nakon završetka dokaznog postupka, tužilac je završne riječi prezentirao u tri djela.

12. U prvom dijelu tužilac se osvrnuo na položaj koji su optuženi imali u inkrimisano vrijeme, odnosno da su optuženi Mehura Selimović i Adil Ružnić, bili načelnici, odsjeka za kontraobavještajne poslove, zamjenik pomoćnika komandanta i referent operativac, da su imali status oficira 5. Korpusa Armije R BiH, kao i činove, dakle oba optužena su u inkriminisanom periodu obnašali odgovorne pozicije u statusu visoko rangiranih starješina 5. Korpusa Armije R BiH, dok je optuženi Mustafić Emir, u periodu od 03.07.1995. do 22.12.1995. godine bio vojni policajac, dakle nije bio bezbjednjak koji bi kao nosilac aktivnosti obrade ratnih zarobljenika i formalno bio zadužen za tu proceduru, nego je u svojstvu čuvara u zatvoru u kasarni „Adil Bešić“ dobijao konkretno određene zadatke od strane optuženog Ružnića u pravcu obavljanja ovih poslova.

13. U drugom dijelu završnih riječi, tužilac je detaljno eleboriralo na koji način su formirani i funkcionisali sabirni centri, ukazujući na činjenicu da je postojala formalna povezanost optuženih sa funkcionisanjem ovih sabirnih centara, ukazujući

da je nizom materijalnih dokaza potvrđeno da je Služba vojne bezbjednosti, konkretno optuženi Selimović i Ružnić kao njeni pripadnici, bila dio procesa koji je uspostavljen u odnosu na ratne zarobljenike i da je odlučujuće uticala na organizovanje, funkcionisanje i stanje u sabirnim centrima za ratne zarobljenike koji

su egzistirali na području pod kontrolom 5. korpusa Armije R BiH u inkriminisanom periodu.

14. Isto tako tužilac je detaljno obrazložio i odnos organa vojne bezbjednosti prema drugim organizacionim cjelinama (konkretno, prema bataljonu vojne policije, upravnicima sabirnih centara), pozivajući se na pravne akte kojim su ovi odnosi uređeni. Tužilaštvo je elaboriralo i poziciju komandanta kasarne „Adil Bešić“, čija formalna nadležnost je proizilazila iz čl. 39. Pravila službe A R BiH, ali njegova stvarna nadležnost je naredbom komandanta 5. korpusa o organizovanju sabirnog centra za ratne zarobljenike u kasarni „Adil Bešić“ (T-59), derogirana na upravnika kasarne, komandanta 5. bataljona Vojne policije i Službu vojne bezbjednosti. Nadalje, naredbama komandanta korpusa se posebno određuje obezbjeđenje sabirnog centra u odnosu na obezbjeđenje kasarne, koje je direktno povjereno bataljonu vojne policije, dok se kontrola „pravilnosti funkcionisanja obezbjeđenja u Sabirnom centru“ povjerava Odsjeku vojne bezbjednosti koji će ga o tome redovno izvještavati“. Tužilac je također ukazao da je nesporno da je bezbjednosna obrada ratnih zarobljenika bila u isključivoj nadležnosti Službe vojne bezbjednosti, što je propisano; Pravilom službe vojne bezbjednosti, Instruktivnim aktom Glavnog štaba Armije R BiH, Uprave vojne bezbjednosti od 31.08.1995. godine, te instruktivnim aktom Odjeljenja vojne bezbjednosti 5. korpusa od 03.09.1995. godine, a za realizaciju ovih aktivnosti Odjeljenje službe vojne bezbjednosti je po iskazanoj potrebi o tome samo upoznao komandanta kasarne.

15. Prema mišljenju Tužilaštva, Instruktivni akt od 03.09.1995. godine je omogućavao, i po istom je određeno, postupanje prema ratnim zarobljenicima koje je poslužilo kao osnov za preduzimanje radnji koje su bile u suprotnosti sa Međunarodnim konvencijama o postupanju sa ratnim zarobljenicima i u konačnici čine biće krivičnog djela koje se optuženima stavlja na teret, a to je „*raditi na stvaranju saradničkih pozicija na dobrovoljnoj ili kompromitirajućoj osnovi*“, kao i da je potrebno „*svako uspostavljanje organizovane saradnje fono, video i pismeno dokumentovati*“, s tim da se u uvodnom dijelu Instrukcije, traži da se „*obrada zarobljenih pripadnika agresorskih formacija ima uskladiti sa „Uputstvom o primjeni pravila Međunarodnog prava u OS RBiH“.*

16. U trećem djelu završnih riječi tužilac je elaborirao pojedine tačke optužnice, u odnosu na sva tri optužena lica, pri tome je naveo i analizirao bitne izjave svjedoka, te vršio ocjenu njihovih iskaza i materijalnih dokaza.

17. Nadalje, tužilac se, posebno, osvrnuo i na dio optužnice, kojom se optuženom Mehuri Selimoviću stavlja na teret da je omogućio NN vojnicima da, prilikom transporta na razmjenu ratnih zarobljenika 11. marta 1995. godine u Ličkom Petrovom selu, zlostavljaju i tuku zarobljenike, ističući kako je optuženi bio faktički oficir koji je učestvovao u organizaciji te razmjene, te neposredno nadzirao njeno sprovođenje, navodeći da bi se na ove okolnosti najdecidnije izjasnio, starješina Vojne policije 5. Korpusa, poručnik Dževad Čaušević, koji je izvršio

samoubistvo, a sudsko vijeće nije prihvatilo prijedlog Tužilaštva da se iskaz ovog svjedoka pročita na glavnom pretresu.

18. U odnosu na optuženog Ružnić Adila, koji se tereti da je izvršio fizičko i psihičko zlostavljanje ratnih zarobljenika na lokacijama u Autoservisu „Rad“ u Cazinu, u Kasarni „Adil Bešić“ u Bihaću, naročito u pogledu specifične radnje davanja određenih mimičkih znakova u vidu pokreta rukom prisutnim NN vojnicima da šamaraju i udaraju ratne zarobljenike u kasarni „Adil Bešić“ i dodatno, posebno, psihičko zlostavljanje u vidu ucjenjivanja radi pristupanja Armiji RBiH i preuzimanja obaveze iz špijunaže VRS, Tužilaštvo je elaboriralo izjave pojedinih izjava svjedoka, cijeniло njihove izjave kao i materijalne dokaze koji su prezentirani Sudu u toku dokaznog postupka.

19. Tužilac je istakao kako je Komandant 5. Korpusa, Naredbom od 10.05.1994. godine, donio Pravilnik o postupanju sa ratnim zarobljenicima u Sabirnom centru Bihać broj 07/900-1 od 05.08.1993. godine, koji je bio poznat svim pripadnicima 5. Korpusa. Međutim, uprkos navedenom, iz izjava svjedoka je jasno da je postupanje prema ratnim zarobljenicima bilo u suprotnosti sa međunarodnim humanitarnim pravom, jer su zatočena lica na lokacijama iz optužnice boravila u neuslovnim prostorijama koje nisu zagrijavane, koje su bile malih dimenzija, prenatrpane zatočenicima, spavali na neuslovnim ležajevima, na drvenim paletama, te vođeni na raznovrsne prisilne radove (sječa drva, sahranjivanje leševa, čišćenja kruga kasarne „Adil Bešić“ i drugih zatočeničkih centara). Navedeni uslovi su, pored lošeg zdravstvenog stanja zarobljenika Čamber Svete, doveli i do njegove smrti.

20. Tužilac je u odnosu na optuženog Emira Mustafića istakao da su svjedoci potvrdili navode optužnice. Naime, optuženi Mustafić nije bio bezbjednjak, nego je u svojstvu čuvara u zatvoru u kasarni „Adil Bešić“ dobijao konkretno određene zadatke od strane optuženog Ružnić u pravcu obavljanja ovih poslova (dokaz Tužilaštva T-213), a što potvrđuje odnos subordinacije između optuženog Ružnić, kao bezbjednjaka, i Mustafića kao vojnog policajca, čuvara u sabirnom centru u kasarni „Adil Bešić“ u Bihaću.

21. Tužilac je na kraju iznošenja završnih riječi, predložio da Sud optužene oglasi krivim i kazni po zakonu, s tim da tužilac nije dao prijedlog za visinu kazne optuženima.

B. ZAVRŠNE RIJEČI ODBRANE OPTUŽENOG MEHURE SELIMOVIĆA

22. Odbrana optuženog Mehure Selimovića je u završnim riječima, između ostalog, istakla kako Tužilaštvo BiH nije dokazalo da je optuženi Selimović počinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret, odnosno da nije, u svojstvu referenta za kontraobavještajne poslove, referenta operativca i veoma kratkog perioda zamjenika načelnika Odsjeka-Odjeljenja službe vojne bezbjednosti komande 5 Korpusa Armije BiH, kršio pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog

sukoba u BiH između 5. Korpusa Armije R BiH i VRS. U pogledu odgovornosti optuženog Selimovića, odbrana ukazuje na činjenicu da optuženi Selimović, nije imao podređene, te da kao referent za poslove bezbjednosti nije ni bio nadležan da poduzima bilo kakve mjere da sprečava i kažnjava NN vojnike jer im nikada ništa nije ni naređivao. Ukoliko bi se radilo o pripadnicima Bataljona vojne policije 5. Korpusa Armije BiH onda su oni imali svoga komandanta i njemu podređene oficire, a ako se radi o vojnicima iz nekih drugih formacija 5. Korpusa i oni imaju svoja imena kao i njihovi nadređeni, pa su oni odgovorni za nepravilnosti a nikako optuženi.

23. Nadalje, odbrana ističe i to da optuženi nije bio odgovoran za smještaj ratnih zarobljenika (higijenske uvjete, ishranu zarobljenika itd), angažovanje ratnih zarobljenika za obavljanje prisilnih radova, kao ni za navodno skrivanje zatočenika od pripadnika MKCK, niti je to Tužilaštvo tokom dokaznog postupka dokazalo. Odbrana navedenu tvrdnju temelji na osnovu materijalnih dokumenata koji govore o formiranju sabirnih centara (ne uključujući hotel „Park“ u Bihaću i Fabriku plastike u Bosanskom Petrovcu za koje Tužilaštvo nije dokazalo da su bili sabirni centri) iz kojih dokumenata proizilazi ko je nadležan za funkcionisanje istih.

24. Odbrana ističe i to da optuženi Selimović nije sa ostalim optuženima organizirao, naredio, učinio, pomagao i podstrekavao fizičko i psihičko zlostavljanje zatočenih lica, također nije imao nadležnosti da organizira ili naredi, niti je učestvovao, u fizičkom ili psihičkom zlostavljanju zatvorenika.

25. Odbrana je potom u završnim riječima, detaljno obrazložila svaku tačku optužnice, analizirajući činjenično stanje, cijeneći iskaze saslušanih svjedoka i materijalnih dokaza vezanim bilo za te iskaze ili pak za konkretne događaje, i stanja i psihičkog odnosa optuženog Selimovića prema krivičnom djelu.

26. Tako je odbrana, u odnosu na dio optužbe koja se odnosi na Bosanski Petrovac, ponovila da niti jedna inkriminacija vezana za ovo područje nije tačna, zbog toga što optuženi Selimović, nije bio na mjestu i u vrijeme opisano u optužnicu iz razloga što je optuženi Naredbom Komandanta 5. Korpusa Armije BiH bio udaljen sa dužnosti u komadi 5. Korpusa Odjeljenja službe vojne bezbjednosti, Odsjek za kontraobavještajne poslove, koje je trajalo od kraja avgusta pa sve do 09.11.1995.

godine. U odnosu na sabirni centar u zatvoru „Luke“ u Bihaću, odbrana je osporavala da je optuženi Selimović, psihički i fizički zlostavljao, tukao, zatvarao u neuslovne prostorije, prijetio ubistvima itd. ratne zarobljenike, jer Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo ove inkriminacije.

27. U nastavku završnih riječi odbrana ukazuje na činjenicu da optuženi Selimović, u periodu od 25.11.1994. godine pa do 11.03.1995. godine, nije boravio u Cazinu da bi ispitivao ratne zarobljenike ili pak od istih uzimao izjave, pa prema tome nije ni mogao omogućavati NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnih zarobljenika zlostavljaju i tuku iste. Imajući u vidu, uspostavljenju upravljajući

strukturu u ovom sabirnom centru, optuženi Selimović i da je dolazio u Cazin, nije mogao nikome ništa narediti zbog hijerarhije koja je postojala.

28. Odbrana je također, analizirajući izjave svjedoka kao i materijalnih dokaza, osporavala optužbu, odnosno tačke optužnice, koje se odnose na zatočenički centar u kasarni „Adil Bešić“ u Bihaću i na razmijenu ratnih zarobljenika od 11.03.1995. godine, posebno ističući da Tužilaštvo nije dokazalo da je optuženi Selimović odgovoran za razmjenu ratnih zarobljenika od 11.03.1995. godine, jer on nije bio u Cazinu, nije bio u autobusu koji je krenuo na razmjenu ratnih zarobljenika iz Cazina prema Ličkom Petrovom Selu, tako da nije ni mogao učestvovati, niti omogućiti vojnicima da počine ono što mu se stavlja na teret, pa prema tome, nije ni mogao preduzimati mjere kojim bi spriječio maltretiranje ratnih zarobljenika niti mjere kojim bi kaznio lica za ono što su učinila.

29. Na kraju završnih riječi odbrana je iznijela svoja viđenja u pogledu elemenata krivičnih djela koja se optuženom stavljaju na teret (mučenje i nečovječno postupanje). Prema mišljenju odbrane, optužbe za mučenje i nečovječno postupanje se, između ostalog, temelje na navodima da su ratni zarobljenici i civili držani u objektima u kojima su bili izuzetno loši uvjeti za život, da nisu imali neophodne higijenske uvjete, da nisu imali dovoljne količine vode za piće i da su dobijali oskudne obroke itd. U optužbi se dalje navodi da je optuženi Selimović organizirao, naredio, počinio, pomagao i podstrekavao fizičko i psihičko zlostavljanje zatočenih osoba u zatočeničkim centrima i da je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene i druge osobe koje su zlostavljali zarobljenike.

30. Međutim, prema mišljenju odbrane, Tužilaštvo nije izvelo ni jedan dokaz koji potvrđuje da je optuženi Selimović organizirao zlostavljanje ratnih zarobljenika niti da je bilo kome naredio da to čini. Tužiteljstvo nije izvelo nijedan dokaz o tome da je optuženi Selimović pomagao i podstrekavao fizičko i psihičko zlostavljanje zarobljenika na mjestu i u vrijeme kako je to navedeno u optužnici. Pored toga, odbrana ističe i to, da kad bi bilo istinito to što su o navodnom premlaćivanju govorili svjedoci Tužilaštva, to ne bi bilo dovoljno za kvalifikaciju iz optužbe jer iz tih iskaza proizlazi da se to premlaćivanje događalo rijetko i malom broju žrtava i bez posljedica za psihičko i fizičko zdravlje zarobljenika.

31. Pored navedenog odbrana ističe i to da je ispitivanje ratnih zarobljenika regularan postupak i nije zabranjen Haškim konvencijama iz 1949. godine.

32. Kad je u pitanju komandna odgovornost optuženog Selimovića, odbrana ponavlja da optuženi nije bio nadređen stražarima i vojnim policajcima u sabirnim centrima pa zbog toga nije ispunjen osnovni uvjet za komandnu odgovornost iz člana 180. stav 2. KZ BiH. Optuženi Selimović ne samo da nije bio nadređen stražarima u zatvoru i vojnim policajcima, odnosno NN vojnicima koju su navodno premlaćivali ratne zarobljenike, on nije imao ni efektivnu kontrolu nad tim osobama. Odbrana je također osporavala i odgovornost optuženog po članu 29. KZ BiH.

33. Imajući u vidu sve navedeno, obrana nalazi da iz utvrđenog činjeničnog stanja proizilazi da Mehura Selimović nije počinio krivična djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva član 173., stav 1., točka c) i e) KZ BiH i krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1., točka c), u vezi s članom 180., stav 1. i 2. i članom 29. istog Zakona.

C. ZAVRŠNE RIJEČI ODBRANE OPTUŽENOG ADILA RUŽNIĆA

34. Odbrana optuženog Adila Ružnića je u završnim riječima osporavala činjenične i pravne teze optužbe, navodeći da je obrana u uvjerenju da je uspjela dokazati da optuženi Ružnić prilikom uzimanja izjava od ratnih zarobljenika nije postupao na način protivan Ženevskim konvencijama, kako tvrdi optužba. Nadalje, obrana se osvrnula na uslove u sabirnim centrima u kojima su boravili zarobljeni (koji su bili adekvatni tadašnjim ratnim uslovima koji su vladali u Bihaću i Cazinu), ističući da optuženi Ružnić *de facto*, ni *de jure*, nije bio odgovoran za iste.

35. Odbrana je istakla da optuženi nije odgovoran ni po individualnoj ni po komandnoj odgovornosti za eventualna kršenja međunarodnog humanitarnog prava prema zarobljenim, jer on lično nije tako postupao, niti je imao *de jure* ili *de facto* komandnu poziciju (odbrana ukazuje na odsustvo svake moguće komande i rukovodne funkcije kod optuženog nad vojnom policijom, stražarima - čuvarima u Sabirnim centrima za RZ ili nekom drugom osobom koja je bila zadužena za ratne zarobljenike). Optuženi Ružnić je bio obični operativac (referent) – izvršilac konkretnih službenih zadataka iz okvira službe vojne bezbjednosti, te nije bio visoko pozicionirani vojni starješina, kako to imputira optužba.

36. Vojna pozicija optuženog Ružnića, kako je naznačeno u preambuli optužnice „u svojstvu pomoćnika komandanta za poslove bezbjednosti“, je prema mišljenju odbrane neodređena, nejasna i nerazumljiva. Odbrana napominje da optuženi Ružnić nije bio na poziciji - Pomoćnika komandanta 5. Korpusa za bezbjednost, s tim da jeste bio pomoćnik za bezbjednost komandanta 501. brigade 5. Korpusa u periodu od 21.07.1993. do 01.05.1994. godine. Također, odbrana ne osporava formalni status optuženog Ružnića, i to da je prvo bio na dužnosti referenta za

štabno-bezbjednosne poslove u Odsjeku za štabno-bezbjednosne i vojno policijske poslove Odjeljenja službe vojne bezbjednosti komande 5. Korpusa AR BiH od 01.05.1994. godine do 15.07.1995. godine, a nakon toga da prelazi na dužnost referenta, operativca, u Odsjeku za kontraobavještajne poslove Odjeljenja službe vojne bezbjednosti komande 5. Korpusa AR BiH, do februara 1996. godine.

37. Prema mišljenju odbrane, pogrešne su tvrdnje, po kojim je optuženi bio u sistemu rukovođenja i komandovanja sa pripadnicima vojne policije i time nadređen upravniku i čuvarima u sabirnim centrima ratnih zarobljenika koji su bili pripadnici vojne policije i zaduženi za obezbjeđenje ratnih zarobljenika, jer nije postojao

formalni, a ni stvarni - faktički odnos, nadređeni - podređeni između optuženog Ružnića i ovih pripadnika. S tim u vezi, ukoliko je formalna nadležnost Načelnika Službe vojne bezbjednosti da rukovodi vojnom policijom, a to su ovlasti koje se ne mogu prenositi, takva odredba se ne može odnositi i na referenta operativca, koji je krajnji izvršilac i najniži po rangu, a isti princip se odnosi i na činjenicu da, ukoliko je Načelnik službe vojne bezbjednosti zadužen za kontrolu funkcionisanja obezbjeđenja u sabirnim centrima, to ne dokazuje da je za kontrolu bio zadužen i optuženi Ružnić.

38. Odbrana ukazuje i na to da u supstratu optužnice nema opisa radnji iz kojih bi proizilazila činjenična veza optuženog Ružnića i optuženog Emira Mustafića, dakle potpuno je neutemeljena tvrdnja o postojanja faktičkog odnosa nadređeni - podređeni između navedenih optuženih, upravnika sabirnog centra za ratne zarobljenike, čuvara u sabirnom centru u periodu kada je ratne zarobljenike obezbjeđivao logistički vod, kao privremeni sastav pod neposrednom komandom komandanta kasarne "Adil Bešić" u Bihaću.

39. Da optuženi Ružnić u periodu od sredine februara 1994. godine do 15.07.1995. godine, nije imao nadležnosti da uzima izvještaje od zarobljenika koji pokazuju Planovi rada i mjesečni planovi Odsjeka za kontraobavještajne poslove Službe vojne bezbjednosti 5. Korpusa iz tog perioda (materijalni dokazi O2-43., T-125., T-126., T-128., O2-44 i T-131) iz kojih proizilazi da optuženi Ružnić nije bio uključen niti zadužen za ispitivanje ratnih zarobljenika, s tim da odbrana ne spori da je optuženi u tom periodu, po naređenju pretpostavljenog i na zahtjev Načelnika Odsjeka za kontraobavještajne poslove, u devetom i jedanaestom mjesecu 1994. godine, uzeo pismene izvještaje od četiri ratna zarobljenika i to su jedini dokazi koji u tom periodu upućuju na faktički kontakt optuženog Ružnića sa ratnim zarobljenicima.

40. Nadalje, odbrana ističe da je Tužilaštvo zasnovalo optužnicu navođenjem i pravila koja se odnose na međunarodni sukob, tvrdeći da je drugooptuženi prekršio pravilo međunarodnog prava primjenjivo na međunarodni sukob, a na koje okolnosti nisu izvođeni dokazi. Odbrana ne spori da se radilo o unutrašnjem sukobu i stoga ukazuje na neprimjenjivost konkretno Dopunskog protokola I uz Ženevsku konvenciju i odredbi protokola na koje se Tužilaštvo u optužnici poziva.

41. Odbrana je u nastavku iznošenja završnih riječi analizirala izvedene dokaze optužbe i odbrane u činjeničnom i pravnom pogledu u odnosu na svaku tačku optužnice za koju se tereti optuženi Ružnić (bilo sam ili zajedno sa prvooptuženim Mehurom Selimovićem).

42. U nastavku završnih riječi odbrana se osvrnula na zakonska obilježja krivičnog djela za koja se optuženi tereti, ističući da optužba nije dokazala da su nastale bilo kakve tjelesne ili duševne povrede koje bi uzrokovale posljedice kod ratnih zarobljenika, pri tom navodeći da su svjedoci optužbe, koji terete optuženog Ružnića, bili duži vremenski period uključeni u rat, a neki su i prije zarobljavanja

imali određene vrste bolesti ili ranjavani, kao i da niko od njih nije naveo da se „premlaćivanje“ desilo u prisustvu optuženog Ružnića, osim navodnog jednog, ili par, šamara ili udaraca. Dakle, iskazi ne dokazuju da se radilo o brojnosti ili upornosti radnji izvršenja ili propuštanja, pa kad bi i bili tačni iskazi svjedoka optužbe, ne može se izvan razumne sumnje zaključiti da se radilo o organiziranom i smišljenom zlostavljanju od strane optuženog Ružnića. Zbog svega navedenog odbrana smatra da optužba nije dokazala da su ratni zarobljenici bili izloženi snažnom tjelesnom ili duševnom bolu ili patnji, niti da bi nanošenje takvih teški patnji iste podiglo na stepen mučenja, a to znači da nije dokazan jedan od elemenata krivičnog djela iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH.

43. Odbrana također smatra da, ukoliko vijeće nađe da su vjerodostojne izjave „oštećenih“ u pogledu zlostavljanja, takva postupanja nisu uzrokovala ni materijalni element krivičnog djela nečovječnog postupanja jer takve radnje ili propusti po svojoj sadržini, obimu, brojnosti, trajnosti, intenzitetu, nisu prouzrokovali teške fizičke ili psihičke patnje, odnosno traumu žrtve i tešku povredu ličnog dostojanstva. Naročito se ukazuje da optužba nije dokazala, da je optuženi Ružnić postupao u namjeri, namjerna radnja ili namjerna propust kojim radnjama ili propustima bi bio odgovoran za nanošenje teške duševne ili tjelesne patnje ili povrede ili ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo, pa da to ima obilježje krivičnog djela nečovječnog postupanja.

44. Na kraju je odbrana pozvala Sud da, u slučaju da optuženog oglasi krivim, u konkretnom slučaju primjeni KZ SFRJ kao blaži zakon, prema kojem je za djela koja se optuženom stavljaju na teret propisana kazna zatvora najmanje 5. godina. Odbrana se osvrnula i na lične prilike i imovno stanje optuženog, ističući da je optuženi penzioner, porodičan čovjeku, otac troje djece od kojih je dvoje maloljetno, da je neosuđivan, te da se tokom postupka korektno držao i poštovao Sud, predlažući da se optuženi oslobodi od plaćanja troškova krivičnog postupka.

45. Imajući u vidu sve navedeno odbrana predlaže da se optuženi Ružnić oslobodi od optužbe po svim tačkama optužnice, jer nije dokazano da je počinio krivična djela za koja je optužen.

D. ZAVRŠNE RIJEČI ODBRANE OPTUŽENOG EMIRA MUSTAFIĆA

46. Branilac optuženog Emira Mustafića je u zavšnim riječima istakao da se optuženi u sabirnom centru „Adil Bešić“ nalazio vrlo kratko, odnosno u periodu od 20. oktobra pa do 24. oktobra 1995. godine, te u periodu od 7. novembra pa do 14. najviše 20. decembra 1995. godine, dakle optuženi je u sabirnom centru bio najviše jedan i po mjesec i to isključivo danju.

47. U odnosu na svojstvo optuženog odbrana je istakla da je nesporno da je optuženi u inkrimisano vrijeme bio vojni policajac u sastavu bataljona Vojne policije 5 Korpusa Armije BiH, međutim iz činjeničnog opisa optužnice se ne vidi veza

optuženog sa Sabirnim centrom ratnih zarobljenika, zbog čega odbrana optužnicu nalazi nerazumljivom i nejasnom. Nadalje, odbrana ne osporava da je optuženi sredinom septembra raspoređen u 5 bataljon Vojne policije pri 5. Korpusu, u II protuterorističku četvu, kao i da se optuženi nalazio u komandi čete – na licu mjesta i da je od strane komandira raspoređen na poslove četnog evidentičara „čato“, dakle optuženi je obavljao pisarske poslove, nije bio čuvar/stražar u Sabirnom centru ratnih zarobljenika i nije vršio dužnost vojnog policajca, nego je obavljao administrativne poslove.

48. Odbrana dalje ukazuje na nedostatke u činjeničnom opisu optužnice, koji se ogledaju u tome da je nemoguće utvrditi koje od pobrojanih osoba imaju status civila (posebno osporavajući ovaj status Milovanu Bijeliću i Miroslavu Prtiji), a što je Tužilaštvo u optužnici propustilo označiti, a tokom postupka propustilo dokazati, kao i koje radnje je prema njima preduzeo optuženi. Prema mišljenju odbrane za postojanje krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva nužno je utvrditi svojstvo zaštićenih osoba, te utvrditi postojanja mens rea kod optuženih, a upravo navedena dva bitna obilježja nedostaju kod krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva koje se ovom optuženom stavljaju na teret.

49. Odbrana se u nastavku završnih riječi osvrnula na funkcionisanje i uspostavljanje sabirnog centra, ističući da je Sabirni centar formalno-pravno, a kasnije i faktički organiziran Naredbom Komadanta 5 Korpusa Armije BiH od 10.5.1994. godine. Ovom naredbom su utvrđene pozicije upravnika i komandanta bataljona vojne policije, koji su odgovorni za obezbjeđenje ratnih zarobljenika. Ovakvo stanje stvari je trajalo sve do nove Naredbe komadanta 5 Korpusa od 25.11.1994. godine, kada se sabirni centar iz kasarne „Adil Bešić“ u Bihacu izmješta u prostorije 503. brigade u Cazinu, jer tada, prema mišljenju branioca, prestaju sve obaveze i nadležnosti bataljona vojne policije prema ratnim zarobljenicima.

50. Odbrana je zatim elaborirala i izvodila zaključke iz materijalnih dokaza i izjava svjedoka, koji se odnose na radnje izvršenja optuženog Mustafića, ističući da svi svjedoci koji terete njegovog branjenika tvrde da je navodno maltretiranje bilo isključivo noću, da je to bilo u vrijeme njihovih ispitivanja, da je osoba koja ih je ispitivala bila čuvar i da ih je ta osoba tukla, pri tom ukazujući da je očigledno došlo do zamjene identiteta ličnosti, zbog toga što je zarobljenicima bilo poznato da je optuženi bio pisar. Međutim, odbrana ukazuje da optuženi u Sabirnom centru nije bio noću i nikada nije ispitivao ratne zarobljenike.

51. Nadalje, odbrana ističe i to da se optuženi tereti da je ispitivao ratne zarobljenike, a optužba ovu činjenicu temelji na izjavi optuženog Mustafića koju je dao u istrazi, odmah po pritvaranju. S tim u vezi, odbrana navodi da je ovaj dokaz nezakonit i da je dat suprotno odredbi člana 10. ZKP BiH. Prema navodima odbrane, optuženi Mustafić je na glavnom pretresu krajnje uvjerljivo svjedočio kako je došlo do te izjave, on je naime prvi put u životu bio lišen slobode, po prirodi je

veoma plašljiv i nesnalažljiv, dakle on u tom trenutku, nije bio sposoban da misli svojom glavom, što zbog straha od pritvora, visoke kazne, zbog čega je, po uputama tadašnjeg branioca, sve što su ga pitali potvrđivao i svaljivao na bezbjednjake. Međutim, optuženi je odmah uvidio da data izjava nije poštena, kao i da je uputa tadašnjeg branioca bila loša, zbog čega je odmah tražio postavljanje drugog branioca.

52. Na kraju, odbrana se osvrnula i na radnje koje slijede iz iskaza svjedoka koji terete optuženog, koje, sve i da su tačne, nemaju snagu, jačinu ili težinu da predstavljaju obilježje krivičnog djela ratnog zločina, jer se za izvršenje ovog djela traži da boli i patnja budu teški, ili kako to sudska praksa kaže "snažni", a iz izjava svjedoka, koji su se izjašnjavali o boli i patnjama koje su proživljavali kao posljedicu nekoliko udaraca šakom ili palicom od strane optuženog i to uvijek samo u jednom navratu, zasigurno neispunjavaju obilježje krivičnog djela mučenja. Pored toga motiv izvršenja dijela (mučenja) mora biti iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritisaka na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminaciju iz bilo kog razloga, a što prema mišljenju odbrane, kod optuženog nije bilo.

53. Odbrana se također osvrnula i na "definiciju" nečovječnog postupanja, ukazujući na praksu MKSJ-a, kao i na dosadašnju sudsku praksu, koja je zauzela stanovište da je kod procjene težine djela nužno razmotriti sve činjenice (karakter radnje ili propusta, kontekst u kojem su se oni dogodili, lične prilike žrtve uključujući starost, pol i zdravstveno stanje, kao i fizičke, psihičke i moralne posljedice tog čina za žrtvu itd). Dakle, kod procjene težine konkretne patnje potrebno je uzeti u obzir učestalost premlaćivanja, nehumane uslove u kojima su držani zarobljenici krivicom optuženog, dužinu trajanja straha, traumatično stanje i neizvjesnost za vlastiti život koja su svakodnevno trpili očekujući nova zlostavljanja. Prema mišljenju odbrane, Tužilaštvo je bilo dužno ponuditi dokaze i činjenice iz kojih bi Sud izvan svake razmne sumnje utvrdio težinu boli, patnji ili pak straha, što je Tužilaštvo propustilo učiniti.

54. Imajući u vidu navedeno, odbrana je predložila da Sud u odnosu na optuženog Emira Mustafića donese oslobađajuću presudu.

III. PROCESNE ODLUKE

**A. ODLUKA O SASLUŠANJU SVJEDOKA VAN SUDA BOSNE I HERCEGOVINE U SKLADU SA
ČLANOM 272. STAV 1 ZKP BiH – SASLUŠANJE SVJEDOKA RADE PARAŠ, MILE ZEC I JOVO
RELJIĆ**

55. Tužilaštvo BiH je dana 16.07.2010. godine podnijelo Sudu prijedlog da se svjedoci Rade Paraš i Mile Zec, saslušaju kao svjedoci optužbe na glavnom pretresu koji bi bio održan u Osnovnom ili Okružnom sudu u Banja Luci. U prilogu navedenog prijedloga Sudu je dostavljen akt SIPA-e broj 17-12/3-104-2-30-49/08 od 05.07.2010. godine¹ i ljekarske nalaze za navedene svjedoke², iz kojih proizilazi da se radi o svjedocima koji su zdravi i sposobni da svjedoče, međutim, nisu sposobni da putuju iz kojih razloga se predlaže saslušanje u mjestu njihovog stanovanja.

56. Dana 31.08.2010. godine, Tužilaštvo je dopunilo prijedlog kojim se predlaže da se na isti način, održavanjem glavnog pretresa u Osnovnom ili Okružnom sudu u Banja Luci, sasluša i svjedok Jovo Reljić, s obzirom da je svjedok starije životne dobi.

57. Odjeljenje za podršku svjedocima Suda BiH je dana 23.09.2010 godine, dostavilo sudećem vijeću službenu zabilješku u kojem se navodi da je ovo Odjeljenje kontaktiralo svjedoka Jovu Reljića, vezano za planirano svjedočenje pred Sudom, kojom prilikom su došli do saznanja da se radi o starijoj osobi (76 godina), koja pati od visokog pritiska, te da se svjedok, zbog zdravstvenog stanja i godina života, kreće samo na području Banja Luke, gdje i živi, zbog čega svjedok, iako je

voljan svjedočiti, nije u mogućnosti da putuje u Sarajevo. S tim u vezi, svjedok je molio da mu se omogući saslušanje pred sudskim vijećem ali u sudu u Banja Luci.

58. Sud je dana 03.09.2010. godine donio Naredbu kojom se nalaže vještačenje svjedoka (Paraša i Zeca), po vještaku interne medicine Mr sc. dr. Miloradu Grujiću, na okolnosti da li zdravstveno stanje i starosna dob svjedoka predstavljaju prepreku da isti pristupe na glavni pretres i svjedoče pred Sudom.

59. Dana 07.09.2010. godine vještak Mr sc. dr. Milorad Grujić je Sudu dostavio Nalaz i mišljenje za ove svjedoke, u kojem se, između ostalog, navodi da svjedoci

¹ Iz službene zabilješke proizilazi da je od strane Odsjeka za istraživanje ratnih zločina u dva navrata ostvaren kontakt sa svjedocima Rade Paraš i Mile Zec, a u cilju utvrđivanja termina saslušanja na glavnom pretresu, kojom prilikom su oba svjedoka izrazila spremnost da svjedoče ali su iznijeli zahtjev da budu saslušani u svojim kućama, jer zbog narušenog zdravstvenog stanja nisu sposobni za putovanje u sjedište Suda u Sarajevu. U prilogu navedene službene zabilješke su Nalazi i mišljenja koja potvrđuju nesposobnost ovih svjedoka za putovanje, a koje su svjedoci dobrovoljno ustupili službeniku SIPA-e.

² Nalaz i mišljenje Doma zdravlja u Banja Luci, Dom zdravlja Lazarevo, broj protokola 4212/10 od 28.06.2010. godine na ime Mile Zec iz koje proizilazi da je svjedok zbog zdravstvenog stanja nesposoban za putovanje u Sarajevo i Nalaz i mišljenje Doma zdravlja u Banja Luci, Dom zdravlja Lazarevo, broj protokola 2537 od 30.06.2010. godine na ime Rade Paraš u kojem je konstatovano da se svjedok ne osjeća sposobnim za putovanje.

zbog više različitih zdravstvenih problema nisu sposobni za duže putovanje, dok su sposobni za eventualno svjedočenje u mjestu boravka.

60. Član 272. ZKP BiH, a koji se odnosi na saslušanje van sudnice, u stavu 1. predviđa da: *“Ako se u toku suđenja sazna da svjedok ili vještak nije u mogućnosti da dođe pred Sud, ili da bi njegov dolazak bio povezan s nesrazmjernim teškoćama, sudija, odnosno predsjednik vjeća može narediti da se svjedok, odnosno vještak ispita van sudnice - ukoliko njegovo svjedočenje smatra važnim. Sudija, odnosno predsjednik vjeća, stranke i branitelj će prisustvovati ispitivanju, a ispitivanje će se sprovesti u skladu s članom 262. ovog zakona.”*

61. Imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o svjedocima čije svjedočenje se smatra važnim, kao i da se radi o osobama koje zbog životne dobi i zdravstvenog stanja nisu u mogućnosti da se odazovu pozivu Suda i budu saslušani u njegovom sjedištu, to je Sud na nastavku glavnog pretresa dana 13.10.2010. godine, donio odluku da se u skladu sa članom 272. stav 1. ZKP BiH, nastavak glavnog pretresa 27.10.2010. godine, održi u Okružnom sudu u Banja Luci kada će biti saslušana tri svjedoka optužbe Rade Paraš, Mile Zec i Jovo Reljić.

62. Pozvani svjedoci su se odazvali pozivu Suda, te je u skladu sa navedenim nastavak glavnog pretresa održan u Okružnom sudu u Banja Luci, a istom su prisustvovali predsjednik sudećeg vijeća, stranke u postupku i branioci optuženih.

63. Audio snimak nastavka glavnog pretresa održanog dana 27.10.2010. godine u Okružnom sudu u Banja Luci je preslušan na nastavku glavnog pretresa dana 06.02.2011. godine u Sudu Bosne i Hercegovine.

B. IZUZETAK OD NEPOSREDNOG IZVOĐENJA DOKAZA – PRIHVATANJE ISKAZA SVJEDOKA U SKLADU SA ČLANOM 273. STAV 3 ZKP BiH

64. Tužilaštvo je dana 31.08.2010. godine podnijelo prijedlog, koji je postupajući tužilac usmeno obrazložio na nastavku glavnog pretresa 03.11.2010. godine, da se, u skladu sa članom 273. stav 2. ZKP BiH, pročitaju iskazi umrlih svjedoka Nikole

Stojanovića³, Branislava Kalaša⁴ (koji su preminuli nakon podizanja optužnice u ovom predmetu) i svjedoka Marinka Kosa⁵ (koji je preminuo tokom istrage).

³ T-33 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Nikole Stojanovića broj: KTRZ 30/05 i KTRZ 117/07 od 19.02.2008. godine, Policija Brčko Distrikta BiH.

65. Odbrane optuženih se nisu protivile čitanju iskaza umrlih svjedoka Nikole Stojanovića i Branislava Kalaša, dok su se protivile čitanju iskaza, odnosno zapisnika o uzimanju izjave od svjedoka Marinka Kosa, iz razloga što je isti sačinjen prije donošenja naredbe o pokretanju istrage u ovom predmetu.

66. Tužilaštvo je potvrdilo da je tačno da je svjedok Marinko Kos saslušan u Centru javne bezbjednosti u Banja Luci dana 20.05.2005. godine, gdje je shodno ZKP-u Republike Srpske dao izjavu kao svjedok, navedeni svjedok je umro 2007. godine, dakle Tužilaštvo nije bilo u mogućnosti da tokom istrage sasluša ovoga svjedoka, dok su svjedoci Stojanović Nikola i Branislav Kalaš saslušani 2008. godine, u vrijeme kada je predmet bio u fazi istrage.

67. Član 273. ZKP BiH, a koji se odnosi na izuzetke od neposrednog izvođenja dokaza, u stavu 2. predviđa da: *“zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu se po odluci sud je odnosno v.jeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno obojele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih razloga“.*

68. Kako je u sudski spis uložen Izvod iz knjige umrlih, koji glasi na imena svjedoka, Nikole Stojanovića⁶, Branislava Kalaša⁷ i Marinka Kosa⁸, iz kojih nesumnjivo proizilazi da su navedena lica umrla, zbog čega njihovo ispitivanje nije bilo moguće na glavnom pretresu, to je Sud prihvatio prijedlog Tužilaštva da na nastavku glavnog pretresa 03.11.2010. godine, pročitaju iskazi umrlih svjedoka koji su dati pred Tužilaštvom BiH, odnosno pred službenicima Policije Brčko Distrikta BiH i Centra javne bezbjednosti Banja Luka.

69. Dana 31.01.2012. godine Tužilaštvo BiH je u skladu sa članom 261. stav 2. ZKP BiH, dostavilo prijedlog dokaza optužbe kojim se pobijaju navodi odbrane (replika), sa prijedlogom da se, u skladu sa članom 273. stav 2. ZKP BiH, na glavnom pretresu pročita zapisnik o saslušanju svjedoka Mijodraga Dejanovića broj

Kri-373/95 od 04.11.1995. godine. Tužilaštvo ovim dokazom pobija navode odbrane optuženog Selimovića, da iskazi svjedoka Dragana Jeftenića nisu istiniti, kao i navodi otuženog Selimovića o načinu ispitivanja ratnih zarobljenika. Tužilaštvo je ranije, na glavnom pretresu od dana 26.01.2012. godine kao materijalni dokaz

⁴ T-34 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Branislava Kalaša broj: KTRZ 30/05 i KTRZ 117/07 od 10.03.2008. godine u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine;

⁵ T-35 - Zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka Marinka Kos broj: 10-02/2-271/05 od 20.05.2005. godine, sačinjen u prostorijama Centra javne bezbjednosti Banja Luka;

⁶ T-33a - Izvod iz matične knjige umrlih za lice Nikola Stojanović Nikola broj: 03/1202-1-1533/10, od 29.07.2010. godine, izdat u Gradišci;

⁷ T-34a - Izvod iz matične knjige umrlih za lice Branislav Kalaš broj: 1-202-1-2439/2010 od 27.08.2010. godine, Banja Luka;

uložilo Izvod iz matične knjige umrlih za lice Mijodrag Dejanović (T-203)⁸, te najavilo podnošenje prijedloga za čitanje iskaza ovog svjedoka u dodatnim dokazima.

70. Odbrana optuženog Selimovića je prigovarala na izvođenje ovog dokaza iz razloga što je Tužilaštvo od ranije bilo u posjedu ove izjave i moglo je istu predložiti kao dokaz u vrijeme izvođenja dokaza Tužilaštva, te je istaklo prigovor zbog činjenice da je zapisnik uzet 1995. godine pred istražnim sudijom Osnovnog suda u Banja Luci. Odbrane optuženih Ružnića i Mustafića su istakle prigovor relevantnosti.

71. Kako je nesporno da je navedeni svjedok umro, a što dokazuje Izvod iz matične knjige umrlih, Sud je prihvatio prijedlog Tužilaštva te je dana 07.03.2012. godine, u skladu sa članom 273. stav 2. ZKP BiH, izjava svjedoka Miodraga Dejanovića (T-220 - Zapisnik Osnovnog suda u Banja Luci o saslušanju svjedoka Miodraga Dejanovića od 04.11.1995. godine), pročitana na glavnom pretresu.

C. ODLUKA O ZAŠTITI SVJEDOKA „O1“

72. Na nastavku glavnog pretresa održanog dana 15.06.2011. godine, odbrana optuženog Mehure Selimovića je Sudu predložila određivanje zaštitnih mjera svjedoku.

73. U cilju donošenja odluke o traženim mjerama zaštite za svjedoka, te kako bi se upoznao sa razlozima zbog kojih se iste traže, Sud je, uz saglasnost stranaka u postupku i odbrana optuženih, a na osnovu člana 235. ZKP BiH, sa jednog dijela nastavka glavnog pretresa isključio javnost.

74. Svjedok je na pretresu, sa kojeg je jednim dijelom bila isključena javnost, izjavio da je zabrinut za svoju sigurnost jer je cijeli rat imao problema zbog toga što je njegova koncepcija o vremenu provedenom u zarobljeništvu bila različita od ostalih zarobljenih lica. Nadalje, svjedok je istakao i to da, u mjestu u kojem trenutno boravi, nije prihvaćen nego se tretira kao stranac, cijeli rat su mu spočitavali da „štiti muslimane“, a sve iz razloga što njegov stav i principi nisu naišli na odobravanje okoline u kojoj trenutno živi. Iz navedenih razloga, svjedok ne želi da javnost bude upoznata sa njegovim podacima i svjedočenjem, odnosno želi da

se njegovi lični podaci i njegov lik, zaštite od javnosti, dok sa sadržajem njegovog iskaza javnost može biti upoznata.

⁸ T-35a - Izvod iz matične knjige umrlih za lice Marinko Kos broj: 1-202-1-8309/2010 od 21.09.2010. godine, Banja Luka;

⁹ Izvod iz Matične knjige umrlih, Opština Banja Luka, za Miodraga Dejanovića broj 1946 od 19.11.2008. godine;

75. Nakon što je saslušan svjedok, Vijeće je našlo da se u konkretnom slučaju radi o svjedoku koji smatra da postoji razumna osnova za bojazan da bi, zbog svjedočenja u ovom predmetu, bila ugrožena lična sigurnost svjedoka kao i sigurnost svjedokove porodice. Imajući u vidu navedeno, Vijeće je uz saglasnost stranaka i odbrana optuženih, istog dana na glavnom pretresu, a u skladu sa članom 3., 9. i 13. Zakona o zaštiti svjedoka¹⁰, donijelo rješenje da se svi lični podaci svjedoka proglašavaju povjerljivim i ostaju zaštićeni na period od 30 godina od pravomoćnosti odluke o zaštitnim mjerama. Nadalje, svjedoku je dodijeljen pseudonim „O1“ pod kojim će svjedočiti pred Sudom BiH, s tim da će svjedok na glavnom pretresu svjedočiti iz posebne prostorije u odnosu na stranke, optužene i javnost, lik svjedoka će biti izmjenjen, s tim da će samo sudeće vijeće imati mogućnost da vidi neizmjenjen lik ovog svjedoka.

D. ODLUKA O ZAŠTITI SVJEDOKA „O2“

76. Odbrana optuženog Adila Ružnića je dana 31.10.2011. godine podnijela Sudu pismeni prijedlog da se odrede mjere zaštite za svjedoka odbrane.

77. Na nastavku glavnog pretresa dana 02.11.2011. godine, kako bi odbrana optuženog mogla usmeno elaborirati zahtjev za zaštitne mjere svjedoku, te kako bi Sud mogao saslušati svjedoka o razlozima za mjere zaštite, Sud je, na osnovu člana 235. ZKP BiH, sa jednog dijela glavnog pretresa isključio javnost.

78. Branilac optuženog Adila Ružnića je upoznao Sud da je 30.10.2011. godine odbrana stupila u kontakt sa svjedokom koji je tada istakao da želi da svjedoči u ovom predmetu, ali da postoji razumna osnova za bojazan da bi njegovo svjedočenje, ukoliko bi se u mjestu njegovog boravka saznalo da svjedoči kao svjedok odbrane, moglo dovesti u opasnost njegovu i sigurnost njegove porodice.

¹⁰ Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, propisuje; Član 3 (1): "Svjedok pod prijetnjom je onaj svjedok čija je lična sigurnost ili sigurnost njegove porodice dovedena u opasnost zbog njegovog učešća u postupku, kao rezultat prijetnji, zastrašivanja ili sličnih radnji koje su vezane za njegovo svjedočenje, ili svjedok koji smatra da postoji razumna osnova za bojazan da bi takva opasnost vjerovatno proistekla kao posljedica njegovog svjedočenja.", Član 9: "Pri odlučivanju da li postoje opravdani razlozi da se svjedok ispita putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka na način na koji stranke i branitelj mogu postavljati pitanja, a da ne budu prisutni u istoj prostoriji sa svjedokom, takođe će se uzeti u obzir potreba da se osigura zaštita svjedoku pod prijetnjom i ugroženog svjedoka", Član 13 (1): "U izuzetnim okolnostima, kada postoji opravdana bojazan da će se ozbiljno ugroziti lična sigurnost svjedoka ili njegove porodice ako se neki ili svi lični podaci svjedoka objelodane i da će ta opasnost postojati i nakon davanja iskaza svjedoka, Sud može po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka ili branitelja odlučiti da lični podaci svjedoka ostanu povjerljivi u trajanju za koje se odredi da je potrebno, a najviše 30 godina nakon što odluka postane pravomoćna. (2) Sud može nakon saslušanja stranaka i branitelja odlučiti da identitet svjedoka ne bude otkriven tako što će se dozvoliti svjedoku da svjedoči iza paravana ili koristi elektronski uređaj za promjenu glasa ili slike svjedoka, ili i slike i glasa koristeći se tehničkim uređajima za prijenos slike i zvuka."

79. Imajući u vidu navedeno, odbrana predlaže da svjedok svjedoči na pretresu otvorenom za javnost, s tim da mu se dodijeli pseudonim kako bi njegov identitet bio zaštićen.

80. Sud je saslušao i svjedoka koji je izjavio da je, u nekoliko navrata kada bi se govorilo o vremenu provedenom u Bihaću, svjedok prisutnim sagovornicima govorio kako su se prema njemu u to vrijeme ponašali korektno. Međutim, njegov stav i mišljenje nije nailazilo na odobravanje ostalih, koji su mu zbog toga spočitavali kako „brani drugu stranu“. Iz navedenih razloga svjedok izbjegava da bilo šta priča o tom periodu, te se plaši da bi saznanje da svjedoči u ovom predmetu moglo ugroziti njega i njegovu porodicu. Svjedok je saglasan da svjedoči pod pseudonimom na pretresu otvorenom za javnost, uz zaštitu od otkrivanja njegovog identiteta u medijima.

81. Nakon što je svjedok saslušan, Vijeće je donijelo odluku prema kojoj se svjedoku, u skladu sa članom 3. i 13. Zakona o zaštiti svjedoka, dodijeljuju mjere zaštite. Naime, Vijeće je našlo da se, i u ovom slučaju radi o svjedoku koji smatra da postoji razumna osnova za bojazan da bi zbog svjedočenja u ovom predmetu bila ugrožena njegova lična sigurnost kao i sigurnost njegove porodice. U pogledu obima mjera zaštite, Vijeće je odlučilo da se svi lični podaci svjedoka proglašavaju povjerljivim i ostaju zaštićeni na period od 30 godina od pravomoćnosti odluke o zaštiti, svjedoku je dodijeljen pseudonim „O2“ pod kojim će javno svjedočiti pred Sudom BiH, s tim da se zabranjuje objavljivanje u elektronskim i pisanim medijima, ličnih podataka, lika svjedoka i onoga o čemu bude svjedočio.

E. ODLUKA O ISKLJUČENJU JAVNOSTI

82. Sud je odluke o isključenju javnosti sa dijela nastavaka glavnih pretresa dana 15.06.2011. godine i 02.11.2011. godine, kada se raspravljalo o mjerama zaštite za svjedoke „O1“ i „O2“, donio u skladu sa članom 235. Zakona o krivičnom postupku BiH. Stranke i branioци optuženih se nisu protivili sa isključenjem javnosti sa dijela glavnih pretresa.

83. U svim gore navedenim primjerima isključenja javnosti, Vijeće je, nakon razmatranja sudske prakse koja ukazuje da nije uvijek moguće predvidjeti i potpuno kontrolisati dinamiku izjašnjenja o pravnim i činjeničnim pitanjima, odlučilo da isključi javnost sa dijelova glavnog pretresa prilikom rasprave o određivanju određenih zaštitnih mjera svjedocima u skladu sa datim okolnostima.

84. Svaki put nakon što bi se javnost uključila, vijeće bi upoznalo javnost sa razlozima zbog kojih je isključena i donesenim odlukama.

85. Tužilaštvo je dana 15.05.2012. godine podnijelo prijedlog da se u skladu sa članom 276. stav 1. ZKP BiH (*dopuna dokaznog postupka*), u vezi sa članom 273. stav 2. ZKP BiH (*izuzeci od neposrednog sprovođenja dokaza*), kao dokazi optužbe na glavnom pretresu pročitaju zapisnici o saslušanju svjedoka Dževada Čauševića dati u Tužilaštvu BiH u predmetu broj KT-RZ-117/07 do 12.03.2012. godine i 22.03.2012. godine, s obzirom da je navedeni svjedok umro.

86. Prema navodima Tužilaštva, iskaz umrlog svjedoka Dževada Čauševića upućuje na ulogu i radnje optuženog Mehure Selimovića u vezi razmijene ratnih zarobljenika izvršene dana 11.03.1995. godine u mjestu Ličko Petrovo Selo. Svjedok je saslušan u krivičnom predmetu KT-RZ-117/07 koji je u fazi istrage, a iz kojeg je proizašao predmet KT-RZ-30/05 protiv Mehure Selimovića i dr., dakle radi se o povezanim predmetima, a Tužilaštvo je za ovog svjedoka saznalo nakon potvrđivanje optužnice i tek nakon prikupljanja dokaza – snimke razmijene ratnih zarobljenika od 11.03.1995. godine, koji je već izveden u replici dokaza Tužilaštva.

87. Odbrana optuženog Mehure Selimovića, je u podnesku od 18.05.2012. godine, istakla da se protivi izvođenju ovog dokaza jer se radi o iskazu kojeg je svjedok dao u drugom krivičnom postupku pred Tužilaštvom BiH, a ne u postupku protiv optuženog Mehure Selimovića, zbog čega se ti zapisnici ne mogu koristiti u ovom predmetu. Isto tako, odbrana je ukazala na to da je Tužilaštvo moglo ranije predložiti saslušanje ovog svjedoka, jer se na snimci razmijene ratnih zarobljenika od 11.03.1995. godine, a koju je Tužilaštvo izvelo kao dokaz u fazi replike, svjedok Čaušević jasno vidi.

88. Na kraju, odbrana je osporila i tvrdnje Tužilaštva da je predmet KT-TZ-30/05 proizašao iz predmeta KT-RZ-117/07 iz razloga što je predmet, KT-RZ-117/07 dvije godine mlađi od navedenog predmeta.

89. Jedini izuzetak odstupanja od načela neposrednog izvođenja dokaza, koji je predviđen ZKP BiH, obuhvata "*korištenje zapisnika o iskazu svjedoka datog u istrazi*" na način da se isti čita i koristi kao dokaz na glavnom pretresu, ali samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili znatno otežan iz važnih uzroka (člana 273. stav 2. ZKP BiH). Evidentno je, da je u konkretnom slučaju, osoba čije se čitanje iskaza predlaže, u međuvremenu, umrla.

90. Sud je dana 23.05.2012. godine donio odluku da se prijedlog Tužilaštva odbije iz razloga što nije našao da se, u konkretnom slučaju, radi o iskazima datim u istrazi u ovom predmetu, s obzirom da je istraga u istom završena podizanjem optužnice dana 16.04.2009. godine, nego da se radi o iskazu koji je dat u drugom

predmetu koji se još uvijek nalazi u fazi istrage, zbog čega su netačni navodi da je krivični predmet koji je započeo 2005. godine i nosi oznaku KT-RZ30/05 (predmet Mehura Selimović i dr.) proizašao iz predmeta KT-RZ-117/07, koji je još uvijek u fazi istrage, i u kojem je navedeni svjedok dao izjavu.

91. Pored navedenog, Tužilaštvo nije navelo ni jedno prihvatljivo objašnjenje zašto ovaj dokaz nije bio dostupan ranije, u toku istrage, pa i u momentu podnošenja Prijedloga dokaza replike od 31.01.2012. godine. Naime, Tužilaštvo BiH ni prilikom predlaganja dokaza replike dana 31.01.2012. godine, iako tada sa sigurnošću posjeduje snimak razmijene ratnih zarobljenika na kojem se vidi predloženi svjedok (koji je tada bio živ), nije predložilo saslušanje ovog svjedoka, nego, čitanje njegovog iskaza predlaže, kao dodatni dokaz, skoro tri godine nakon početka pretresa u ovom predmetu, kada svjedok više ne može biti unakrsno ispitan, niti njegova izjava može biti predmet preispitivanja od strane odbrane.

92. Nadalje, Sud raspolaže sa podatkom da je Tužilaštvo od ranije bilo u posjedu snimka razmijene 11.03.1995. godine, jer je isti već korišten u drugom predmetu koji se vodi pred Sudom BiH, pa je tako ovaj dokaz, predložen kao dokaz u Optužnici Tužilaštva BiH u predmetu Ratko Dronjak i dr. broj: KT-RZ 0000150/05 od 10.06.2010. godine i izveden je kao dokaz Tužilaštva (pod brojem T-6) na nastavku glavnog pretresa dana 11.11.2010. godine.

93. Dakle, ni u kom slučaju se ne radi o dokazu koji je bio nedostupan u vrijeme provođenja istrage i podizanja optužnice u predmetu protiv Mehure Selimovića i dr., odnosno radi se o dokazu za koji je postupajući tužilac trebao i mogao znati ranije, zbog čega je Sud i donio odluku o neprihvatanju prijedloga Tužilaštva za dopunu dokaznog postupka.

IV. OCJENA DOKAZA

(a) Opća razmatranja

94. Prilikom vođenja pretresa, kao i pri ocjeni dokaza Vijeće se rukovalo principom zakonitosti¹¹ i potrebom da niko nevin ne bude osuđen, te da se učinitelju krivičnog djela izrekne krivičnopravna sankcija pod uvjetim propisanim KZ BiH.

¹¹ Član 2. (1) ZKP BiH propisuje: „Pravila utvrđena ovim zakonom trebaju osigurati da niko nevin ne bude osuđen, a da se učinitelju krivičnog djela izrekne krivičnopravna sankcija pod uvjetima propisanim u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine i u drugim zakonima Bosne i Hercegovine u kojima su propisana krivična djela i u zakonom propisanom postupku“;

95. Članom 3. ZKP BiH utvrđena je pretpostavka nevinosti kojom je određeno da se optuženi smatra nevinim dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivica. Zbog toga je na optužbi teret dokazivanja krivice optuženih. Optužba to mora dokazati van svake razumne sumnje. Bilo kakva nejasnoća ili sumnja riješena je u korist optuženih u skladu sa principom *in dubio pro reo*.

96. U skladu sa načelom slobodne ocjene dokaza Vijeće je razmotrilo sve dokaze kako optužbe tako i odbrane, vodeći računa o ocjeni protivrječnih dokaza, dajući argumentaciju u pogledu dokazanih činjenica. Istovremeno Vijeće je vodilo računa da navede jasne i razumljive razloge na kojima zasniva svoju odluku, a da pri tome nije u obavezi da daje detaljne odgovore na svako pitanje, ali ako je činjenica ili dokaz od suštinske važnosti za ishod predmeta, sud se u tom slučaju mora pozabaviti sa njim u svojoj presudi.¹²

V. RELEVANTNO PRAVO

97. Tužilaštvo navodi da je optuženi Mehura Selimović, počinio krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. tačka a) KZ BiH i krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) i e) KZ BiH, optuženi Adil Ružnić se tereti da je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. tačka a) i c) KZ BiH i krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) i e) KZ BiH, a optuženi Emir Mustafić da je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. tačka a) KZ BiH i krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) i e) istog zakona.

A. RATNI ZLOČIN PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA IZ ČLANA 175. KZ BIH

98. U članu 175. tačka a) i c) KZ BiH, navodi se:

"Ko kršeći pravila međunarodnog prava, prema ratnim zarobljenicima naredi ili učini kcje od ovih djela:

a) lišerjja drugih osoba života (ubistva), namjerna nanošenja osobama snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenja), nečovječno postupanje, biloške medicinske ili druge znanstvene eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije;

c) prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili lišavanje prava na pravično i nepristrasno suđenje,

kaznit će se kaznom zatvora od najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora."

99. Da bi se, uopšte, moglo govoriti o krivičnom djelu koje propisuje odredba člana 175. KZ BiH, prije svega, potrebno je dokazati da radnje izvršenja krivičnog djela predstavljaju kršenje pravila međunarodnog prava. Tačnije, potrebno je utvrditi da su radnje optuženog preduzete protivno temeljnim principima čije poštivanje nalažu odredbe međunarodnog prava. Pored uvjeta da je djelo počinioca počinjeno protivno pravilima međunarodnog prava, ostali bitni elementi ovog krivičnog djela, a čije postojanje je nužno utvrditi, u svakom konkretnom slučaju, jesu: a) da počinjenje mora biti usmjereno protiv ratnih zarobljenika i b) počinilac mora narediti ili počiniti neke od radnji propisanih tačkama a) do c).

100. Tužilaštvo navodi da su optuženi počinili krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. tačka a) i c) KZ BiH zato što su postupali suprotno članu 3., 4., 13., 14., 15. i 17. Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima, te odredbama članova 45., 51. i 75. Dopunskog Protokola uz Ženevske konvencije od 12.08.1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I).

101. Član 3., koji je zajednički za sve Ženevske konvencije od 12.08.1949. godine i koji se naziva "zajednički član 3.", određuje da:

„U slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog sukoba i koji izbije na teritoriji jedne od Visokih strana ugovornica, svaka od Strana u sukobu bit će dužna da primjenjuje bar sljedeće odredbe:

1) Prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rane, lišenja slobode, ili iz bilo kojeg drugog uzroka, postupaće se, u svakoj prilici, čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjeđenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili bilo kome drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju, zabranjeni su i u buduće se zabranjuju, u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim licima, između ostalih i sljedeći postupci:

(a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, osakaćenja, svireposti i mučenja;

(b) uzimanje talaca;

(c) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci;

(d) izricanje i izvršavanje kazni bez prethodnog suđenja od strane redovno ustanovljenog suda i praćenog svim sudskim garancijama koje civilizovani narodi priznaju za prijeko potrebne.

¹² Presuda Evropskog suda u Strazburu u predmetu Van der Hurk protiv Nizozemske, 19. april 1994.godine, par.61.

(2) Ranjenici i bolesnici bit će prihvaćeni i njegovani

Svaka nepristrasna humanitarna organizacija, kao što je Međunarodni komitet Crvenog križa, može da ponudi svoje usluge stranama u sukobu.

Strane u sukobu će se truditi, s druge strane da stave na snagu putem posebnih sporazuma jedan dio ili sve ostale odredbe ove Konvencije.

Primjena prethodnih odredaba neće imati uticaja na pravni položaj stranaka u sukobu.”

102. Zajednički član 3. sadrži “fundamentalna humanitarna načela koja su u osnovi cjelokupnog međunarodnog humanitarnog prava.”¹³ Zajednički član 3. opšte je prihvaćen i kao osnova međunarodnog običajnog humanitarnog prava.¹⁴ Ova fundamentalna pravila predstavljaju minimum koji se primjenjuje u svim sukobima, bez obzira da li su oni međunarodni ili nemeđunarodni¹⁵, dok je članom 4¹⁶ propisano ko se smatra ratnim zarobljenikom, u smislu pomenute konvencije.

103. Kada su u pitanju krivična djela, kažnjiva po članu 175. KZ BiH, a na osnovu zajedničkog člana 3. Ženevske konvencije, žrtve navodne povrede pravila međunarodnog prava nisu smjele neposredno učestvovati u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rana, lišenja slobode ili iz bilo kojeg drugog razloga. U ovom predmetu prema članu 175. ratni zarobljenici se definišu kao pripadnici oružanih snaga koji su bili izvan stroja usljed lišenja slobode. Pored toga “počinilac krivičnog djela u smislu zajedničkog člana 3. je znao ili je trebao znati da

¹³ *Tužilac protiv Delalića*, IT-96-21-A, Presuda od 20.02.2001. (Delalić Žalbena presuda), stav. 143.

¹⁴ *Nikaragva protiv Sjedinjenih Američkih Država*, Međunarodni sud pravde, Predmet koji se odnosi na aktivnosti vojnih i paravojnih snaga u Nikaragvi i protiv ove države. Presuda od 27.06.1986, Izvještaji MSP, stav. 218; *Tužilac protiv Tadića*, IT-94-1, Odluka Žalbenog vijeća o Podnesku odbrane kojim se traži podnošenje interlokutorne žalbe na nadležnost, (Tadić, Odluka o nadležnosti), stavovi 98 i 129; *Tužilac protiv Akayesu*, MKSR -96-4-T, Presuda od 2.09.1998. (Presuda Akayesu), stavovi 603-605; vidi US Odluku u predmetu Kadić protiv Karadžića, 70 F 3d 232 (2.Cir.1995)

¹⁵ *Tužilac protiv Delalića*, IT-96-21-A, Žalbena presuda, stav 143.

¹⁶ Ratni zarobljenici u smislu ove konvencije jesu lica koja pripadaju jednoj od sljedećih kategorija, a koja su pala pod vlast neprijatelja: (1) Pripadnici oružanih snaga jedne strane u sukobu, kao i pripadnici milicija i dobrovoljačkih jedinica koji ulaze u sastav tih oružanih snaga; (2) Pripadnici ostalih milicija i pripadnici ostalih dobrovoljačkih jedinica, podrazumijevajući tu i pripadnicke organiziranih pokreta otpora, koji pripadaju jednoj strani u sukobu i koji djeluju izvan ili u okviru svoje vlastite teritorije, čak i da je ta teritorija okupirana, pod uvjetom da te milicije ili dobrovoljačke jedinice, podrazumijevajući tu i ove organizirane pokrete otpora, ispunjavaju sljedeće uvjete: a) da na čelu imaju lica odgovorno za svoje potčinjene; b) da imaju određeni znak za razlikovanje i koji se može uočiti na odstojanju; c) da otvoreno nose oružje; d) da se, pri svojim djelovanjima, pridržavaju ratnih zakona i običaja; (3) Pripadnici redovnih oružanih snaga koji izjavljuju da pripadaju jednoj vladi ili vlasti koju nije priznala sila pod čijom se vlašću nalaze; (4) Lica koja prate oružane snage iako neposredno ne ulaze u njihov sastav, kao što su civilni članovi posada vojnih zrakoplova, ratni dopisnici, snabdjevači, članovi radnih jedinica ili službi čija je dužnost da se staraju o udobnosti oružanih snaga, pod uvjetom da su za to dobila dozvolu od oružanih snaga u čijoj se pratnji nalaze, dok su ove dužne da im u tu svrhu izdaju ličnu kartu sličnu priloženom obrazcu; (5) Članovi posada, podrazumijevajući tu komandante, pilote i učenike trgovačke mornarice i posade civilnog zrakoplovstva, strana u sukobu koji ne uživaju povoljniji postupak na osnovu drugih odredaba međunarodnog prava; i (6) Stanovništvo neokupirane teritorije koje se, usljed približavanja neprijatelju, dobrovoljno duže na oružje da bi pružilo otpor neprijateljskoj najezi, a koje nije imalo vremena da se organizira kao redovna oružana sila, ako ono otvoreno nosi oružje i ako poštuje ratne zakone i običaje.

žrtva nije neposredno učestvovala u neprijateljstvima u vrijeme počinjenja krivičnog djela¹⁷.

104. Tužilac navodi da su optuženi počinili krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. KZ BiH, zato što su postupali i suprotno članu 13. (Čovječno postupanje ili zabrana represalija)¹⁸, 14. (poštovanje ličnosti)¹⁹, 15. (Izdržavanje i ljekarska njega)²⁰ i 17. (Ispitivanje zarobljenika)²¹ Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 12.08.1949. godine, te odredbama članova 45. (zaštita osoba koje su učestvovala u neprijateljstvima), 51. (zaštita civilnog stanovništva) i 75. (osnovne garancije) Dopunskog Protokola uz Ženevske konvencije od 12.08.1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I).

105. Prije svega, Vijeće nalazi da se navedeni Protokol I ne može primijeniti u konkretnom slučaju, na šta s pravom ukazuje odbrana drugooptuženog, obzirom da sam naziv ovog Protokola govori da se pravila istog odnose na oružani sukob međunarodnog karaktera, a u tom pravcu niti su izvođeni dokazi, niti se iz provedenih dokaza može zaključiti da se radilo, upravo, o takvom sukobu. Naprotiv, iz činjeničnog opisa same optužnice, je evidentno da se radilo o oružanom sukobu unutar granica BiH, između dvije suprotstavljene strane 5. Korpusa sa jedne strane i Vojske Republike Srpske sa druge strane.

106. U pogledu primjene preostalih članova Ženevske konvencije o postupanju sa ratnim zarobljenicima, zajednički član 3. kao što je već rečeno, sadrži fundamentalna humanitarna načela koja su u osnovi cjelokupnog međunarodnog humanitarnog prava. Postavlja se pitanje primjenjivosti ovih konkretnih odredbi na unutrašnji oružani sukob. Naime, Ženevska konvencija koja se odnosi na postupanje prema ratnim zarobljenicima, osim člana 3. koji je zajednički za sve četiri konvencije i dva Dodatna protokola, izričito se primjenjuje u međunarodnim oružanim sukobima. Tužilaštvo nije uložilo dokaze koji pokazuju da su navedeni članovi stekli status običajnog prava u primjeni na unutrašnje oružane sukobe.

¹⁷ Tužilac protiv Boškoski i Tarčulovski, IT-04-82-A, Presuda od 19.05.2010. godine (Boškoski i Tarčulovski, Presuda po žalbi), tačka 66.

¹⁸ Član 13. Ženevske konvencije, između ostalog, propisuje da se sa ratnim zarobljenicima u svako doba mora postupati čovječno. Svaki protupravni čin ili nedozvoljeno propuštanje od strane sile koja ih drži a koju prouzrokuje smrt ili dovodi u ozbiljnu opasnost zdravlje ratnog zarobljenika koji se nalazi u njenoj vlasti zabranjen je i bit će smatran kao teška povreda ove konvencije. Ratni zarobljenici se moraju, u svako doba, štiti, naročito protiv akta nasilja ili zastrašivanja, protiv uvreda i javne radoznalosti.

¹⁹ Ratni zarobljenici imaju u svakoj prilici pravo na poštovanje njihove ličnosti i njihove časti.

²⁰ Sila u čijoj su vlasti ratni zarobljenici dužna je da osigura njihovo besplatno izdržavanje i da im pruži besplatnu ljekarsku njegu koju zahtjeva njihovo zdravstveno stanje

²¹ Ovaj član, između ostalog, propisuje da će svaki ratni zarobljenik, kad tim povodom bude ispitan, bit dužan da kaže, samo svoje prezime, ime i čin, svoj datum rođenja i svoj broj matrikule ili u nedostaku ovog, oznaku jednake vrijednosti. Nadalje, nad ratnim zarobljenicima ne smije se vršiti nikakva tjelesna ili moralna tortura niti ikakva prinuda u cilju da se od njih dobiju podaci bilo koje vrste. Zarobljenicima koji odbiju da odgovaraju ne smije se prijetiti, niti se oni smiju vrijeđati, niti mogu biti izlagani ikakvim neprijatnostima ili neugodnostima.

B. RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA IZ ČLANA 173. KZ BiH

107. Prema ranije navedenom Tužilaštvo navodi da se optuženi počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) i e) KZ BiH.

108. Član 173. stav 1. tačka c) i e) KZ BiH propisuje da:

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela:

c) ubijanja, namjerno nanošenje osobi snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenje), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja.

e) prisiljavanje druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje), prisiljavanje na prostituciju, primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protupravno odvođenje u koncentracione logore i druga protuzakonita zatvaranja, oduzimanje prava na pravično i nepristrano suđenje, prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili u neprijateljskoj obavještajnoj službi ili upravi;

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

109. Tužilac navodi da su optuženi počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. zato što su postupali, pored člana 3., i suprotno članu 4.²² Ženevske konvencije o zaštiti civila za vrijeme rata od 12.08.1949. godine.

110. Slično članu 175. KZ BiH, povrede člana 173. zasnivaju se na zajedničkom članu 3. koji propisuje da žrtve navodne povrede pravila međunarodnog prava ne smiju neposredno učestvovati u neprijateljstvima, uključujući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rana, lišenja slobode ili iz bilo kojeg drugog razloga. Pored toga, počinilac krivičnog djela, u smislu zajedničkog člana 3. je znao ili trebao znati da žrtva nije neposredno učestvovala u neprijateljstvima u vrijeme počinjenja djela.

²² Član 4 Ženevske konvencije, definiše lica koja su zaštićena konvencijom, te, između ostalog, propisuje da: konvencija štiti lica koja se u bilo kom trenutku i na bilo koji način nađu, u slučaju sukoba ili okupacije, u vlasti jedne strane u sukobu ili jedne okupacione sile čiji nisu državljani.

(i) **Mučenje**

111. Nadalje, da bi se zaključilo da je došlo do kršenja člana 3. stav 1. Ženevske konvencije neophodno je dokazati da su zaštićene osobe bile podvrgnute jednoj od zabranjenih radnji, „*povrede kcje se nanose životu i ijelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistava, sakaćerja, svireposti i mućerja*“. U konkretnom slučaju, optužnica sadrži navode o mućenju. Mućenje je zabranjeno i ugovornim i običajnim međunarodnim pravom, a zabranjeno je kako u vrijeme mira, tako i u vrijeme oružanih sukoba. Zabrana mućenja predstavlja normu *ius cogens*.

112. Prilikom definiranja nekog krivičnog djela u skladu sa međunarodnim humanitarnim pravom, potrebno je imati na umu specifičnosti tog korpusa prava osobito u odnosu na definiciju termina „mućenje“ koji postoji u kontekstu zaštite ljudskih prava. Pretresno vijeće MKSJ u predmetu *Kunarac* detaljnom analizom odredbi Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima iz 1948. godine, Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupka iz 1984. godine, Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine iznijelo zaključak da djelo mućenja u okviru međunarodnog humanitarnog prava uključuje slijedeća obilježja: (i) nanošenje, djelom ili propustom, teške tjelesne ili duševne boli ili patnje; (ii) djelo ili propust moraju biti namjerni; (iii) motiv djela ili propusta mora biti iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritiska na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminacija iz bilo kog razloga, žrtve ili treće osobe.²³

113. Nesporno je da je mućenje u vrijeme oružanog sukoba zabranjeno opštom odredbom međunarodnog prava. Ova odredba se može primjeniti u oružanim sukobima i kao dio međunarodnog običajnog prava i – ako su ispunjeni preduslovi – ugovornog prava, prilikom čega je sadržaj zabrane isti. Zbog značaja vrijednosti koje štiti, ovaj princip se razvio u imperativni standard ili *jus cogens*, tj. standard koji ima viši rang u međunarodnoj hijerarhiji od ugovornog prava, pa čak i „uobičajenih“ običajnih odredbi. Najuočljivija posljedica ovog višeg ranga je da države ne mogu odstupati od spornog principa kroz međunarodne ugovore ili domaće ili posebne običaje, pa čak i kroz opšte običajne odredbe koje nemaju istu normativnu snagu.²⁴

C. OPĆI UVJETI: ČLAN 173. I ČLAN 175. KZ BiH

114. Da bi ponašanje optuženih predstavljalo krivično djelo propisano članom 175. KZ BiH Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika, i članom 173. KZ BiH Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, moraju biti zadovoljeni određeni elementi.

²³ MKSJ, Tužilac protiv Kunarca i dr., stav 142.

²⁴ Prvostepena presuda Suda BiH u predmetu Damjanović Goran i dr. broj X-KR/05/107 od 18.06.2007. godine, strana 15-16;

115. Sljedeći praksu Suda BiH²⁵, i ovo Vijeće je zauzelo stav da svi ratni zločini moraju ispunjavati sljedeće kriterije;

1. Djelo mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije
2. Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije
3. Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom
4. Optuženi mora narediti ili počiniti djelo.

116. Isti opći uvjeti navedeni u članu 175. se također primjenjuju na član 173. zato što se oba člana odnose na ratne zločine. Međutim, iako član 175. KZ BiH izričito ne traži postojanje oružanog sukoba isti se podrazumjeva zato što se radi o ratnom zločinu.

1. Djelo mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije

117. Pravni izvor Suda BiH je domaći zakon i Vijeće presudu donosi na osnovu članova 173. i 175. KZ BiH. Međutim član 173. stav 1. i član 175. propisuju da optuženi mora postupati protivno "pravilima međunarodnog prava". Članom 2. tačka b) Dopunskog protokola I, uz Ženevske konvencije od 12.08.1949. godine, definisana su pravila međunarodnog prava kao "*pravila kcja se primjenjuju u oružanim sukobima podrazumjevaju pravila sadržana u međunarodnim sporazumima u kcjima učestvuju strane u sukobu, kao i principe i pravila međunarodnog prava kcja su opće priznata*".

118. Prema tome, Vijeće odluku mora bazirati na posebnim pravilima međunarodnog prava, koja su primjenjivana u periodu definisanom u optužnici. Kako je već navedeno članovi 173. stav 1. KZ BiH i član 175. KZ BiH propisuju povrede ovih pravila od strane svakoga ko naredi ili počinu ova djela. Zbog toga povreda ovih pravila ne mora sama po sebi biti propisana međunarodnim pravom u periodu definisanom u optužnici. Propisano ponašanje mora biti primjenjivo u domaćem odnosno međunarodnom pravu u vrijeme počinjenja krivičnog djela.

²⁵ Prvostepena presuda Suda BiH, Novak Đukić X-KR-07/394 od 12.06.2009. godine, Prvostepena presuda Suda BiH, Karajić Suljo X-KR-07/336 od 13.04.2010. godine;

119. Pozivajući se na optužnicu Vijeće zaključuje da su takve povrede pravila međunarodnog humanitarnog prava sadržane u zajedničkom članu 3. i 4. Ženevskih konvencija, te da su stoga ove odredbe međunarodnog humanitarnog prava primjenjive na ovaj predmet u mjeri u kojoj zadovoljavaju uvjete iz člana 173 stav 1. i člana 175. KZ BiH i pravila međunarodnog prava.

120. Prema Odluci Žalbenog vijeća MKSJ-a: *„oružani sukob postoji svuda gdje se pribjeglo oružancj sili između država ili produženom oružanom nasiju između vlasti i organizovanih naoružanih grupa ili pak između takvih grupa. Međunarodno humanitarno pravo primjenjuje se od početka takvih oružanih sukoba sve do posljednjeg prestanka neprijateljstva”*²⁶. Vijeće zaključuje, a što će u daljem tekstu biti i obrazloženo, da je oružani sukob postojao na području Okruga Bihaća, Cazina i Bosanskog Petrovca u periodu obuhvaćenom optužnicom.

121. Pravila međunarodnog humanitarnog prava, tj. zajednički član 3. i član 4 Ženevske konvencije, su bila primjenjiva na teritoriji Bosne i Hercegovine u periodu od 1994. do 1996. godine, jer je država Bosna i Hercegovina, kao nasljednica Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, ratificirala Ženevske konvencije i njihove Dopunske protokole.²⁷

122. Optuženi se terete za nečovječno postupanje, namjerno nanošenje snažnog tjelesnog i duševnog bola ili patnje (mučenje) prema ratnim zarobljenicima, nečovječno postupanje i protuzakonito zatvaranje civila (optuženi Selimović i Ružnić), optuženi Selimović i Mustafić se terete i da su ove radnje poduzimali i prema civilima, nanoseći im velike patnje i povrede tjelesnog integriteta i zdravlja civila, a optuženi Ružnić se tereti i da je prisiljavao rane zarobljenike na službu u neprijateljskim oružanim snagama.

123. Navedena ponašanja su zabranjena prema međunarodnom humanitarnom pravu jer su sadržana u relevantnim Ženevskim konvencijama i Dopunskim protokolima. Također, su opće priznata kao dio običajnog međunarodnog prava i primjenjuju se na sukobe unutrašnjeg i međunarodnog karaktera. Ova pravila običajnog međunarodnog prava su bila primjenjiva u vrijeme počinjenja ovih krivičnih djela na teritoriji Bosne i Hercegovine, te su prema tome optuženi bili obavezni da ih poštuju.

124. U odnosu na psihičko stanje optuženih, Vijeće smatra, da nije potrebno da osoba posjeduje posebno znanje o postojanju ovih međunarodnih normi, dovoljno je da je osoba povrijedila norme. Dakle, nije neophodno da osoba ima sposobnost

²⁶ Tadić, Odluka o interlokutornoj žalbi odbrane na nadležnost suda, IT-94-1-AR72, od 02.10.1995. godine, tačka 70, <http://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/bcs/tad-ajdia951002b.pdf>; .

²⁷ Ratifikovana od strane SFRY dana 11.06.1989. Vidi Deklaraciju o otcjepljenju Bosne i Hercegovine od 31.12.1992., u kojoj se navodi da je postala strana potpisnica Ženevskih konvencija i Dopunskih protokola od dana proglašenja nezavisnosti, tj. 06.03.1992. godine.

da definiše pravne kvalifikacije krivičnog djela koje je počinila nego samo da je svjesna da su njene radnje i namjere kriminalne. Na Vijeću je da utvrdi koji je zločin tada bio počinjen. Međutim, kod osobe mora postojati specifični *mens rea* koji je primjenjiv na krivično djelo za koje se tereti kako bi bila proglašena krivom, bilo da se progłosi krivom kao počinilac ili kao naredbodavac.

125. Kako bi se utvrdilo da su u konkretnom predmetu povrijeđena pravila međunarodnog prava neophodno je utvrditi da je radnja bila usmjerena protiv zaštićene kategorije osoba koje su zaštićene svim navedenim članovima Ženevske konvencije. Ovaj uvjet zahtijeva posebnu analizu kako je detaljno obrazloženo u daljem tekstu.

2. Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije

126. Vijeće nalazi da: *“Oružani sukob postoji svuda gdje se pribjeglo oružancj sili između država ili produženom oružanom nasilju između vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili pak između takvih grupa unutar jedne države.”*²⁸

127. Vijeće je saslušalo svjedoke, na okolnost da je u Bosni i Hercegovini, u periodu od februara 1994. do početka februara 1996. godine, na području Okruga Bihać, Cazin i Bosanski Petrovac, postojao oružani sukob između pripadnika 5. Korpusa Armije RBiH i pripadnika VRS.

128. Činjenicu postojanja oružanog sukoba, potvrdili su svi saslušani svjedoci u ovom predmetu, bez obzira na njihovu pripadnost Armiji R BiH ili VRS, kao i obimna materijalna dokumentacija, a i odbrana, u toku postupka, također, nije osporavala ovu činjenicu.

129. Vijeće je zaključilo da ovaj element dokazan isključujući svaku razumnu sumnju.

3. Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom

130. Treći uvjet oba člana, 173. stav 1. i člana 175. KZ BiH, je da mora postojati veza između djela optuženog i oružanog sukoba, s tim da se ne traži *“uzročno-posjedična veza između oružanog sukoba i počinjenja zločina, ali se u najmanju ruku traži da je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost*

²⁸ Tadić, Odluka o nadležnosti, tačka 70. Vidi također Tužilac protiv Kordića i Čerkeza, IT-95-14/2-A, Presuda od 17.12.2004, tačka 341;

počinioca da poćini zloćin, njegovu odluku da ga poćini, naćin poćinjenje zloćina ili cij s kćjim je poćinjen."²⁹

131. Sudeće vijeće MKSJ-a u predmetu, *Tužilac protiv Dragojuba Kunarca i drugih* navodi: "...Humanitarno pravo primjenjuje se i daje na ćitavćj teritoriji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se konkretne borbe vode na mjestu na kćjem su se odigrali dotićni događaji. Stoga je dovoljno to što su zloćini bili u tjesnćj vezi s neprjatejstvima kćja su trajala na drugim djelovima teritorije pod kontrolom strana u sukobu. Uslov da dato djelo bude u tjesnćj vezi sa oružanim sukobom zadovoljen je ukoliko su, kao u ovom slućaju, zloćini poćinjeni kao posjedica borbi, a prije prekida oružanih aktivnosti na odrećenom podrućju, te ako su poćinjeni radi postizanja nekog cijja ili iskorištavanja situacije nastale usljed borbi..."³⁰

132. Da bi utvrdilo da li je odrećeno djelo u dovoljnoj mjeri povezano s oružanim sukobom, mogu se, izmeću ostalog, cijeniti i sljedeći faktori: poloćaj optuženog, ćinjenica da je poćinilac zloćina borac, priroda ųrtve, da ųrtva nije borac, da ųrtva pripada suprostavljenoj strani, da se moće smatrati da je to djelo u funkciji ostvarenja krajnjeg cijja vojnog pohoda, te da poćinjenje zloćina proizilazi iz slućbenih dućnosti poćinitelja ili spada u njihov okvir.³¹

133. Na osnovu dokaza koja su prezentirana u toku glavnog pretresa, a kako je navedeno u daljem tekstu, Vijeće je zakljućilo da su krivićna djela iz optućnice usko povezana sa oružanim sukobom.

4. Optućeni mora narediti ili poćiniti djelo

134. Na kraju, ćlan 173. stav 1. i ćlan 175. KZ BiH propisuju da poćinilac mora ili direktno izvršiti nezakonito djelo ili narediti drugima izvršenje istog. Vijeće naglašava da se to odnosi na vrstu odgovornosti optućenih te da ne predstavlja element krivićnog djela kao takvog. Optućba je navela da su optućeni poćinili navodna krivićna djela iz ćlana 180. stav 1. i 2. i ćlana 29. KZ BiH. Navedeno će biti detaljno razmotreno u dijelu presude pod naslovom IX. Pravna ocjena i kvalifikacija.

²⁹ Tužilac protiv Kunarca, Kovaća i Vokovića, IT-96-23 i IT-96-23/1-A, Presuda od 12.06.2002. godine (Kunarc i drugi: ųalbena presuda, taćka 58), <http://www.icty.org/x/cases/kunarc/acjug/bcs/kun-aj020612b.pdf>;

³⁰ Tužilac v. Dragoljub Kunarc, Radomir Kovać i Zoran Vuković, predmet broj: IT-96-23-T/IT-96-23/1T od 22.02.2001.godine, para 568;

³¹ Tužilac protiv Kunarca, Kovaća i Vokovića, IT-96-23 i IT-96-23/1-A, Presuda od 12.06.2002. godine (Kunarc i drugi: ųalbena presuda, taćka 59), <http://www.icty.org/x/cases/kunarc/acjug/bcs/kun-aj020612b.pdf>;

VI. STATUS ŽRTAVA

1. Ratni zarobljenici

135. Dakle, prvi zadatak kod utvrđivanja da li su u odnosu na član 175. KZ BiH, u radnjama optuženih, ostvarena obilježja kršenja pravila međunarodnog prava, bilo je nužno utvrditi status lica prema kojima su navedene radnje preduzete. Naime, tumačenjem sadržaja odredbe zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija, dolazi se do zaključka da zaštićenu kategoriju stanovništva čine lica koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, uključujući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i/ili osobe izbačene iz borbenog stroja, te lica onesposobljena za borbu. U konkretnom slučaju, a cijeneći provedene dokaze, nema nikakve dileme da se radi o pripadnicima VRS, Popović Miletu, Đukić Neđi, Đervida Drašku, Kajtez Darku, Trivić Neđi, Carić Miloradu, Stojanović Nikoli, Runjić Saši, Mastikosa Milovanu, Krndija Neđi, Radulović Miletu, Lakić Bogdanu, Kovačević Radenku, Stojanović Petru, Aničić Simi, Kovjenić Zvezdanu, Vujić Siniši, Malešević Živku, Čičić Brani, Pačavra Rajku, Katana Stojanu, Bursać Lazi, Sušić Sreti, Veriš Predragu, Bosančić Draganu, Đukić Dragi, Radić Veljku i Zec Miletu. Pri tome ni odbrana nije dovodila u pitanje status ovih lica, a iz svjedočenja saslušanih svjedoka jasno proizilazi da su ova lica ratni zarobljenici, zarobljeni na području ratnih dejstava, te kao takvi potpadaju pod definiciju zaštićenih lica prema navedenom članu Ženevskih konvencija

2. Civili

136. Da bi se odredilo šta se smatra „civilom“, Vijeće, uzima u obzir član 3. stav 1. IV Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba iz koje proizilazi da se pod pojmom civil smatra “lice koje ne učestvuje neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga, koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu....”

137. Član 4. navedene Konvencije propisuje “ova Konvencija štiti lica koja se u bilo kojem trenutku, na bilo koji način nađu, u slučaju sukoba ili okupacije, u vlasti jedne strane u sukobu ili jedne okupacione sile, čiji nisu državljani”.

138. Vijeće Haškog tribunala je u drugostepenoj presudi *Tadić* zauzelo stanovište da “umjesto formalnog pojma “državljanin” smatra faktička lojalnost strani u sukobu, čemu odgovara kontrola te strane nad licima na datoj teritoriji. Kriterijum faktičke lojalnosti, umjesto formalne veze državljanstva “štiti sva lica koja ne učestvuju u neprijateljstvima, a ne samo ona koja su povezana sa vladinim snagama.”

139. Imajući u vidu navedeno, a cijeneći pri tome iskaze samih lica-oštećenih, te drugih svjedoka, Vijeće je, nesporno, utvrdilo da su Vuković Arif i Bjelić Milovan

uživali zaštitu Ženevske konvencije kao civili na teritoriji pod kontrolom Armije BiH, a o položaju ovih lica, Vijeće se detaljnije izjasnilo u osuđujućem dijelu presude.

VII. ZAKLJUČCI SUDA O OPTUŽENIMA

1. Optuženi Mehura Selimović

140. Tužilaštvo optuženog Mehuru Selimovića tereti da je inkriminisane radnje izvršio u periodu od sredine februara 1994. pa do početka februara 1996. godine, i to u svojstvu referenta za kontraobavještajne poslove, referenta operativca i zamjenika načelnika Odsjeka – Odjeljenja službe vojne bezbjednosti komande 5 Korpusa Armije R BiH.

141. Tužilaštvo je u sudski spis uložilo sljedeće dokaze, koji dokazuju ulogu optuženog Selimovića; (T-98) Naredba 5. korpusa o postavljenju na dužnost Str.pov.br.05/53-171 od 22.01.1995. godine, (T-148) Naredba komandanta 5. korpusa o postavljenju Mehure Selimovića str.pov.br. 05/53-388 od 29.04.1994. godine, (T-145) Naredba komandanta 5 korpusa o unapređenju pov. broj. 05/357-05 od 29.05.1995. godine, (T-209) Akt Federalnog Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata broj pov. 01/1-41-1820/08 od 15.05.2008. godine, (T-210) Akt Ministarstva odbrane BIH broj 13-04-1-3256-9/05 od 28.08.2008. godine, sa priložima, ovjerenim fotokopijama izvoda iz VOB-8 i (T-224) Nalaz i misljenje vještaka vojne i bezbjedonosne struke Doc. Dr Keserović Dragomira, Banja Luka, mart 2012. godine.

142. Iz nalaza vještaka optužbe Doc. Dr Dragomira Keserovića (T-224), proizilazi da je optuženi Mehura Selimović u periodu od 16.11.1993. do 10.01.1994. godine, bio referent za vojnopolicijske poslove u odsjeku za štabnobezbjednosne i vojno-policijske poslove, od 10.01.1994. godine do 01.05.1994. godine bio referent za kontraobavještajne poslove – Odsjek za KO poslove Odjeljenja SVB komande 5. korpusa, u periodu od 01.05.1994. godine do 15.07.1995. godine u Odsjeku za kontraobavještajne poslove bio referent operativac, a od 15.07.1995. godine pa do 22.04.1996. godine, načelnik ovog odsjeka, te time ujedno i pomoćnik načelnika Odjeljenja službe vojne bezbjednosti komande 5 Korpusa.

143. Odbrana se složila da je optuženi bio pripadnik Odjeljenja službe vojne bezbjednosti i to na poziciji referenta kontraobavještajnog odjela, a u jednom kratkom periodu na poziciji načelnika kontraobavještajnog odjela, te ujedno i zamjenik pomoćnika komandanta Odjeljenja službe vojne bezbjednosti. Međutim, odbrana je osporavala pojedne tačke optužnice, konkretno tačke, I.2.1.a), I.2.1.b) i I.2.2., koje optuženog Selimovića terete za dešavanja u zatočeničkom centru u Bosanskom Petrovcu u period od počeka do sredine oktobra 1995. godine, iz

razloga što je optuženi od 25.08.1995. do 09.11.1995. godine, bio suspendovan sa pozicije načelnika odsjeka za kontraobavještajne poslove, ujedno i zamjenika pomoćnika komandanta Odjeljenja službe vojne bezbjednosti.

144. Odbrana je u sudski spis uložila sljedeće dokaze kojim dokazuje ulogu i položaj optuženom Selimovića; (O1-69) Naredba Komandanta 5 Korpusa o postavljenju na dužnost str.pov.br.05/53-171 od 22.01.1995. godine, (O1-180) Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Str.pov.br. 05/53-171 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Str.pov.br. 05/53-1339 od 13.07.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa o udaljenju sa dužnosti Str.pov.br. 05/53-1492 od 25.08.1995. godine i Naredba Komandanta 5. Korpusa o stavljanju van snage naredbe o udaljenju Str.pov.br. 05/53-1758 od 09.11.1995. godine.

145. Tužilaštvo je, ulogu i poziciju optuženog Selimovića, u inkriminisano vrijeme dokazivalo i materijalnim dokazom (T-165) Naređenje Odjeljenja službe vojne bezbjednosti SP broj 03/707-3 od 04.10.1995. godine, kojim se optuženi Selimović, kao načelnik Odsjeka za kontraobavještajne poslove, angažuje kao rukovodilac organa službe vojne bezbjednosti Operativne grupe „Centar“.

146. U kontekstu analiziranja prisustva optuženog Mehure Selimovića, na mjestima i u vrijeme kako to navodi optužnica Tužilaštva BiH, a imajući u vidu sve navedeno Vijeće je, nesporno, utvrdilo da je optuženi Selimović od 10.01.1994. godine do 01.05.1994. godine bio referent za kontraobavještajne poslove, od 01.05.1994. godine do 15.07.1995. godine referent operativac, Odsjeka za Kontraobavještajne poslove, Odjeljenja Službe vojne bezbjednosti 5. korpusa, a u periodu od 15.07.1995. pa do 25.08.1995. godine, načelnik ovog odsjeka, te time ujedno i pomoćnik načelnika Odjeljenja službe vojne bezbjednosti komande 5 Korpusa. Dana 25.08.1995. godine optuženi Selimović je udaljen sa dužnosti.

147. Isto tako, Vijeće je utvrdilo i to da je optuženi Selimović, za vrijeme udaljena sa dužnosti, Naredbom Komande 5 Korpusa od 04.10.1995. godine, angažovan, kao rukovodilac organa službe vojne bezbjednosti jedinice OG „Centar“ (T-165).³² Međutim, iz navedenog dokumenta Vijeće nije moglo zaključiti koje zone djelovanja je pokrivala OG „Centar“, te do kada je trajalo angažovanje optuženog. S obzirom da Tužilaštvo na ove okolnosti nije izvodilo druge dokaze, to Vijeće nije moglo utvrditi koje poslove za vrijeme udaljena sa dužnosti (od 25.08 do 04.10.1995. godine), je obavljao optuženi Selimović.

³² Naređenje Odjeljenja službe vojne bezbjednosti br. 03/707-3 od 04.10.1995. godine;

2. Optuženi Adil Ružnić

148. Optužnicom Tužilaštva BiH, optuženi Adil Ružnić, se tereti da je u periodu od sredine februara 1994. godine do početka februara 1996. godine, u svojstvu pomoćnika komandanta za poslove bezbjednosti i referenta operativca Odsjeka – Odjeljenja službe vojne bezbjednosti komande 5. Korpusa Armije R BiH, počinio inkriminisane radnje na način kako je opisano u optužnici.

149. U tom pravcu Tužilaštvo je uložilo sljedeće materijalne dokaze (T-146) Naredba Komandanta 5 Korpusa o postavljenju Adila Ružnića br. 05/53-392 od 29.04.1994. godine, (T-147) Naredba komandanta 5 korpusa o premiještaju Adila Ružnića str.pov.br. 05/340-490 od 29.04.1994. godine, (T-145) Naredba komandanta 5 korpusa o unapređenju pov. broj 05/357-05 od 29.05.1995. godine, (T-209) Akt Federalnog Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata broj pov.01/1-41-1820/08 od 15.05.2008. godine, (T-210) Akt Ministarstva odbrane BiH broj 13-04-1-3256-9/05 od 28.08.2008. godine, sa priložima i ovjerenim fotokopijama izvoda iz VOB-8 i (T-224) Nalaz i mišljenje vještaka vojne i bezbjednosne struke Doc. Dr Dragomira Keserovića, Banja Luka, mart 2012. godine.

150. Odbrana nije osporavala da je, što je prilikom saslušanja na glavnom pretresu potvrdio i optuženi Ružnić, optuženi prije dolaska u Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, odnosno do 01.05.1994. godine obavljao poziciju pomoćnika komandanta za poslove bezbjednosti u 501. brigadi, a nakon toga je, u Odjeljenju službe vojne bezbjednosti, obavljao poziciju referenta operativca, najprije u odjeljenju za štabnobezbjedonosne i vojnopolicijske poslove, a potom poslove referenta u odjeljenju za kontraobavještajne poslove.³³

151. U tom pravcu odbrana je prezentirala sljedeće materijalne dokaze (O2-48, ujedno dokaz optužbe broj T-145) Naredba Komandanta 5 Korpusa o redovnom unapređenju br. 05/357-05 od 29.05.1995. godine, (O2-49, ujedno dokaz optužbe broj T-146) Naredba Komandanta 5 Korpusa o postavljenju Adila Ružnića br. 05/53-392 od 29.04.1994. godine, (O2-50, ujedno dokaz optužbe broj T-147) Naredba komandanta 5 korpusa o premiještanju Adila Ružnića str.pov.br. 05/340-490 od 29.04.1994. godine i (O2-136) Nalaz i Mišljenje vještaka vojne struke Himze Pećenkovića, Bihać, januar 2012. godine.

³³ Optuženi Ružnić je na glavnom pretresu izjavio da u trećem mjesecu 1994. godine prelazi u Odjeljenje službe vojne bezbjednosti 5 korpusa, Odjel za štabnobezbjednosne i vojnopolicijske poslove, na dužnost se trebao javiti 01.05.1994. godine, Kemal Komić mu je bio pretpostavljeni. Na ovoj poziciji ostaje do 15.07.1995. godine kada prelazi u Odjel za kontraobavještajne poslove, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti 5 Korpusa.

152. Oba vještaka vojne struke, Doc. Dr Dragomir Keserović i Himzo Pećenковиć su u dostavljenim nalazima (T-224 i O2-136) saglasni, a što su potvrdili i na glavnom pretresu, da je optuženi Ružnić do 01.05.1994. godine bio načelnik odsjeka vojne bezbjednosti 501-ve brigade, a nakon toga prelazi u Odjeljenje službe vojne bezbjednosti i sve do 15.07.1995. godine je referent za štabnobezbjednosne poslove, a od 15.07.1995. godine do 01.06.1996. godine je referent operativac u odsjeku za kontraobavještajne poslove, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti 5 Korpusa.

153. Ove navode su potvrdili i svjedoci, Bećo Bašanović koji je na poziciju referenta za kontraobavještaje poslove 5 Korpusa došao u julu mjesecu 1995. godine, prema izjavi ovog svjedoka optuženi Ružnić je u to vrijeme bio na poziciji referenta. Svjedok Husnija Avdagić je također potvrdio da je optuženi Ružnić u odjelu za kontraobavještajne poslove bio na poziciji referenta i da je ovu poziciju preuzeo 1995. godine. Svjedok Kemal Komić, koji je od 18.02.1994. godine bio načelnik odsjeka za štabnobezbjednosne i vojnopolicijske poslove, je izjavio da je optuženi Ružnić u ovaj odsjek, na poziciji referenta došao april - početak maja 1994. godine, te da je ovaj Odsjek napustio u sedmom mjesecu 1995. godine, kada je prešao na dužnost referenta za kontraobavještajne poslove.

154. Iz svega navedenog Vijeće je, imajući u vidu provedene dokaze, zaključilo da je optuženi Adil Ružnić u periodu od 01.05.1994. godine pa do 15.07.1995. godine bio na dužnosti referenta za štabnobezbjednosne i vojnopolicijske poslove, a od 15.07.1995. godine pa do 01.06.1996. godine bio na poziciji referenta za kontraobavještajne poslove u Odjeljenju službe vojne bezbjednosti 5 Korpusa.

155. Vijeće nije prihvatilo navode Tužilaštva da je optuženi Ružnić postupao, a kako je to navedeno u optužnici: *“u svcjstvu pomoćnika komandanta za poslove bezbjednosti”*, jer iz nastavka teksta proizilazi da je ovu funkciju obavljao unutar *“Odsjeka – službe vjone bezbjednosti komande 5. Korpusa Armije RBiH”*, a što se iz svih navedenih dokaza ne može zaključiti. Naime, iz izjava svjedoka, nalaza i mišljenja vještaka, kao i materijalnih dokaza, utvrđeno je da je optuženi sve do 01.05.1994. godine obavljao poziciju pomoćnika komandanta za poslove bezbjednosti u 501. brigadi, a ne u Odsjeku – Odjeljenju službe vojne bezbjednosti komande 5. Korpusa, kako je to navedeno u optužnici.

3. Optuženi Emir Mustafić

156. Tužilaštvo tereti optuženog Emira Mustafića da je u svojstvu vojnog policajca 5 korpusa Armije R BiH, u periodu od septembra 1995. godine do februara 1996. godine, počinio inkriminirane radnje na način kako je opisano tačkom I.3 izmjenjene optužnice.

157. U tom pravcu Tužilaštvo je priložilo materijalne dokaze (T-209) Akt Federalnog Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata broj pov.01/1-41-1820/08 od 15.05.2008. godine i (T-224) Nalaz i mišljenja vještaka optužbe Doc. Dr Dragomira Keserovića, iz kojeg proizilazi da je optuženi Mustafić bio pripadnik čete vojne policije 5. Korpusa Armije RBiH od 03.07.1995. godine do 22.12.1995. godine³⁴, kada je demobilisan.

158. Odbrana nije osporavala da je optuženi Emir Mustafić bio pripadnik čete vojne policije 5 Korpusa, ističući da optuženi u inkriminisano vrijeme nije bio čuvar u Sabirnom centru ratnih zarobljenika u kasarni "Adil Bešić" u Bihaću, nije vršio dužnost vojnog policajca i nije bio stražar (nije nosio oružje i stražario ispred objekta), već je samo kao ispomoć obavljao administrativne poslove za potrebe upravnika sabirnog centra (pisarske poslove). Nadalje, odbrana ističe i to da je optuženi Emir Mustafić demobilisan 15.12.1995. godine, te da je od 20.10.1995. godine pa do 20.12.1995. godine u određenim vremenskim periodima odsustvovao sa ovih "dužnosti" jer je bio angažovan oko pripreme manifestacije "Proljeće slobode 95".

159. Na ove okolnosti odbrana je uložila niz materijalnih dokaza, i to: (O3-5) Poziv Sekretarijata odbrane Bihać broj: 840 od 30.06.1995. godine; (O3-6) Akt Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambenooslobodilačkog rata broj: 07-03-42-1/08 od 12.05.2008. godine, (O3-7) Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambenooslobodilačkog rata broj: 07/16-02-03-1-3498/08 od 22.12.2008. godine, (O3-8) Spisak, brojno stanje 2.PT-čete na 18.09.1995. godine, (O3-9) Molba i zahtjev Udruženja muzičara Unsko – sanskog kantona "Azra" broj: 10-262-261/95 od 23.10.1995. godine i Akt VJ 5665 Bihać broj: 05/5-139 od 26.10.1995. godine, (O3-10) Molba i zahtjev Udruženja muzičara Unsko-sanskog kantona "Azra" broj: 10-280-279/95 od 31.10.1995. godine i Akt VJ 5665 Bihać broj: 05/5-147 od 2.11.1995. godine, (O3-11) Zahtjev Akt JP RTV Bihać broj: 1208-1/95 od 14.12.1995. godine i Akt VJ 5665 Bihać Pov broj: 05/5-247 od 20.12.1995. godine, (O3-18) Akt pod nazivom Logistički vod – komandir voda Đulić Senad i (O3-26) Nalaz i mišljenje vještaka vojne struke Himze Pećenkovića, Bihać, januar 2012. godine.

160. Iz Nalaza i mišljenja vještaka vojne struke Himze Pećenkovića proizilazi da je optuženi Mustafić angažovan u bataljonu vojne policije u periodu od 03.07.1995. godine pa sve do 22.12.1995. godine, kada je demobilisan.

³⁴ T-224 - Nalaz i mišljenje vještaka vojne i bezbjednosne struke, Doc. Dr Dragomir Keserović, mart 2012. godine, Banja Luka, strana 43; Vještak je očitom omaškom na strani 43 naveo da je optuženi Mustafić bio pripadnik čete vojne policije od 13.07.1995. godine jer iz dokumenta na koji se vještak poziva (T-209), kao i dokaza odbrane (O3-6 i O3-7), proizilazi da je optuženi bio pripadnik VJ 5665 u periodu od 03.07.1995. godine do 22.12.1995. godine;

161. Dakle, uzimajući u obzir navedene materijalne dokaze i izjave svjedoka, kao i samog optuženog, Vijeće je zaključilo da je optuženi Emir Mustafić bio angažovan u 5 bataljonu vojne policije 5 Korpusa Armije RBiH od 03.07.1995. godine, da je bio raspoređen u 2 četu vojne policije³⁵, u sastavu kasarne "Adil Bešić", gdje je uz kraća odsustva³⁶, bio od septembra 1995. godine pa do 22.12.1995. godine, kada je isti demobilisan.

162. U skladu sa navedenim, Vijeće je, činjenični opis izmijenjene optužnice prilagodilo izvedenim dokazima, a u odnosu na vremenski period koji je optuženi proveo u bataljonu vojne policije 5. Korpusa Armije R BiH.

VIII. ČINJENIČNA UTVRĐENJA

163. Optuženim Selimović Mehuri i Ružnić Adilu, tačkom I.2. izmijenjene optužnice, stavljeno je na teret i da su organizovali, naredili, učinili, pomagali i podstrekavali fizičko i psihičko zlostavljanje zatočenih lica na mjestima i u vrijeme kao pod tačkom I. 1. izmijenjene optužnice, te propustili da preduzmu nužne i razumne mjere da spriječe i kazne podređene i druga lica da zlostavljaju zatočena lica, iako su znali da se podređeni spremaju da učine takve radnje, odnosno da su ih već učinili, te su propustili da preduzmu nužne i razumne mjere u vršenju nadzora nad funkcionisanjem zatočeničkih centara u skladu sa normama međunarodnog prava, iako su znali da su pojedini zatočenički bili civili i da su protivzakonito zatočeni, tako da su:

- zatočena lica, ratni zarobljenici i civili među kojima i *Malešević Živko, Krndija Neđo, Trkuja Nebcjša, Čičić Brane, Bilbija Slavko, Đukić Neđo, Popović Mile, Popović Radovan, Đervida Draško, Pačavra Rajko, Petrušić Darko, Kovjenić Zvezdan, Katana Stcjan, Golić Marko, Vujić Siniša, Štrkić Blaže, Ajder Milorad, Bosančić Dragan, Runjić Saša, Mastikosa Milovan, zatim umno poremećeni Majjanović Petar, Jelić Zoran i Prtja Miroslav, kcji je bio 100% invalid, te civili Barjić Ilja, Simić Zorka, Topalović Anto, Jović Borislav, Ejelić Milovan, Jerković Branko, Rejić Jovo, Kcjić Ljubomir, Zorić Trivo, Matjević Mile, Vuković Arif* bili podvrgnuti ispitivanjima i psihičkim i fizičkim maltretiranjima od strane stražara zatočeničkih centara, drugih vojnika koji su nesmetano ulazili u prostorije zatočeničkih centara, te samih osumnjičenih, koji su postupali u svojstvu ispitivača, gdje su zatočenički bili prisiljavani da se međusobno tuku, dok su u objektima na

³⁵ O3-8 Spisak, brojno stanje 2.PT-čete na 18.09.1995. godine na kojem je u koloni "na licu" pod rednim brojem 2. Mustafić Emir;

³⁶ O3-9 Akt VJ 5665 Bihać, broj: 05/5-139 od 26.10.1995. godine, kojim se odobrava odsustvo Mustafić Emira u period od 24.10. do 01.11.1995. godine, i O3-10 Akt VJ 5665 Bihać broj: 05/5-147 od 02.11.1995. godine kojim se odobrava odsustvo Emira Mustafića u periodu od 02.11. do 06.11.1995. godine.

lokaciji kasarne „Adil Bešić“ u Bihaću, usljed tretmana i uslova života opisanih pod ovom tačkom i tačkom I.1. izmjenjene optužnice, podlegli ratni zarobljenici *Čamber Sveto i Demić Milan*.

164. Vijeće je, s obzirom na izvedene dokaze, izmijenilo ovu tačku optužbe, te istu uskladilo sa utvrđenim činjeničnim stanjem. Prije svega, očigledno je da ovaj, uvodni dio tačke I.2. izmjenjene optužnice, sadrži sve moguće načine izvršenja krivičnog djela, te oblike odgovornosti optuženih, kako individualne tako i komandne, te je, kako to navodi i branilac optuženog Adila Ružnića, Sudu ostavljeno da “izabere” na koji način su optuženi krivično djelo i počinili.

165. Vijeće je utvrdilo, a kako će to biti objašnjeno u daljem tekstu ove presude, da su optuženi “omogućili i učinili fizičko i psihičko zlostavljanje zatočenih lica”, tako da nisu mogli biti odgovorni i za to što su “*propustili da preduzmu nužne i razumne mjere da spriječe i kazne podređene i druga lica da zlostavljaju zatočena lica, iako su znali da se podređeni spremaju da učine takve radnje, odnosno da su ih već učinili*”, s obzirom da je potpuno nelogično optužene smatrati krivično odgovornim zato što su omogućili i učinili krivično djelo, a istovremeno im staviti na teret i to što isto djelo nisu spriječili i kaznili počinioca, a za istu tačku koja se zasniva na istim radnjama.

166. Nadalje, optuženima se stavlja na teret i to da su “propustili da preduzmu nužne i razumne mjere u vršenju nadzora nad funkcionisanjem zatočeničkih centara u skladu sa normama međunarodnog prava”. Međutim, Vijeće je imalo u vidu materijalne dokaze, prije svega, dokaz Tužilaštva (T-59) Naredba komandanta 5 Korpusa, pov. broj 07/3102-1 od 10.05.1994. godine o formiranju sabirnog centra u kasarni “Adil Bešić” i dokaz (T-176) Naredba 5 korpusa Pov.broj 07/7519-1 od 25.11.1994. godine o formiranju sabirnog centra Autoservisu „Rad“ u Cazinu, u kojima je komandant Korpusa tačno odredio način organizacije funkcionisanja sabirnih centara, u kojima ni na jednom mjestu nije navedeno da je Odsjek vojne bezbjednosti, pa time i optuženi Selimović Mehura i Ružnić Adil, odgovoran za vršenje nadzora nad funkcionisanjem zatočeničkih centara. To je potvrdio i vještak Tužilaštva Doc. Dr Dragomir Keserović koji je, prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane, potvrdio da nije određeno ni ko vrši nadzor kao ni da li se nadzor uopšte vrši³⁷. Očigledno je, da se optuženi, u skladu sa navedenim, ne mogu smatrati odgovornim za ono što im se u ovom dijelu optužnice stavlja na teret.

167. Nadalje, u navedenoj tački izmjenjene optužnice, nabrojana su imena zatočenih lica, ratnih zarobljenika i civila, ali Vijeću nije jasno po kom principu su lica navedena, s obzirom da se neka od tih lica uopšte ne spominju u daljim tačkama optužnice, gdje su tačno navedene radnje optuženih u odnosu na pojedina zatočena lica, dok s druge strane, lica navedena u narednim tačkama optužnice nisu spomenuta u ovom uvodnom dijelu. Imajući ovo u vidu, Vijeće je, u osuđujućem dijelu presude, izostavilo sva imena, s obzirom da će u daljem tekstu presude, biti

obrazloženo u odnosu na koje oštećene – ratne zarobljenike i civile, su uopšte i bile preduzete radnje izvršenja krivičnog djela.

168. Vijeće također, nije našlo optužene odgovorne za smrt ratnih zarobljenika Čamber Svete i Demić Milana, a kako je to u ovoj tački optužnice navedeno da su isti podlegli “uslijed tretmana i uslova života” opisanih pod ovom tačkom i tačkom I.1. izmjenjene optužnice. Naime, a kako će to biti obrazloženo u oslobađajućem dijelu presude, Vijeće nije našlo optužene odgovornim za uslove života u zatočeničkim centrima, a što se tiče tretmana, Tužilaštvo nije dokazalo, niti je dokazivalo, bilo kakvu vezu optuženih sa, eventualno, lošim tretmanom prema ovim zarobljenicima, o čemu dovoljno govori i sama činjenica da isti nisu navedeni u pojedinim tačkama optužnice, gdje je opisan tretman pojedinih ratnih zarobljenika od strane optuženih.

169. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće je našlo optužene odgovornim da su u periodu od aprila 1994. godine do kraja januara 1996. godine “omogućili i učinili, fizičko i psihičko zlostavljanje zatočenih lica u zatočeničkim centrima „Luke“ u Bihaću, Auto-servis „Rad“ u Cazinu, kasarna „Adil Bešić“ u Bihaću, te prostorijama hotela „Park“ u Bihaću, tako da su (ratni zarobljenici i civili) bili podvrgnuti ispitivanjima i psihičkim i fizičkim maltretiranjima od strane drugih vojnika, te samih optuženih, koji su postupali u svojstvu ispitivača, pa tako su:

A. OPTUŽBE U ODNOSU NA OPTUŽENOG MEHURU SELIMOVIĆA
(RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA I
RATNI ZLOČIN PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA)

(a) Tačka I.1. Izreke

170. Da je optuženi Mehura Selimović, ispitivao ratnog zarobljenika Mileta Popovića, prijetio mu ubistvom, zastrašivao ga, optuživao za izvršenje zločina nad bošnjačkim stanovništvom, vršio na istog psihički pritisak u namjeri da prizna učinjenje krivičnog djela, proizilazi, prije svega, iz izjave samog svjedoka Mileta Popovića, koji je saslušan na ove okolnosti.

171. Svjedok Mile Popović je na glavnom pretresu svjedočio o tome kako je bio vojno angažovan u Vojsci Republike Srpske, bio je obični vojnik, sve dok 13.01.1995. godine nije zarobljen od strane pripadnika 501. jedinice 5 Korpusa, a isti dan je zarobljen i njegov brat Radovan Popović, nakon čega su ih zajedno prebacili u centralni zatvor u Bihaću. Opisujući ispitivanja, svjedok navodi da je išao

³⁷ Transkript sa glavnog pretresa od 18.04.2012. godine, strana 43.

kod gospodina Mehure, on mu je dao jedan papir da piše šta zna, od njega se tražilo da prizna „*ko je šta radio, ko je bio gcje...ko je zarjenik.*“³⁸ Svjedok izjavljuje da nije bilo fizičkog maltretiranja od strane Mehure, on mu je dao zadatak da piše međutim, on je svjedoku rekao „*ubio sam ti brata, kaže priznaj da je pucao u Muslimane u Vakufu,.. ubiću i tebe ako vi meni ne rečete sve.*“³⁹ Svjedok mu je na to rekao „*znam da mcj brat n,je nikad ni kokoš posjeko .. ako ste ubili mog brata ubijte i mene.*“⁴⁰ Svjedok je kasnije shvatio da je to bio neki prepad da je Mehura „*htio nešto da izvuče iz toga.*“⁴¹ U tom periodu svjedok nije viđao brata, nije ga vidio nekih par dana, pa se „*ubacio u brigu ne vidimo se ali mi smo kao braća nismo se nikad ni odvajali jedno od drugog.*“⁴² Kada mu je Mehura rekao da mu je ubio brata, osjećao se kao: „*kad ti neko osjeće obadv,je ruke. Ipak ja i mcj brat smo puno prošli svega u životu pa smo zajedno zarobiti i bilo mi je teško. Nakon nekih par dana kad je gospodin Mehura odveo me kad sam vidio svog brata suze su mi išle nisam mogao rijeći*“⁴³ Svjedok izjavljuje da Mehuru poznaje od prije rata, od njega je prije rata kupovao beton za kuću, a i Mehura je svaki dan kada je išao i vraćao se s posla, prolazio pored svjedokove kuće, nisu bili u nekom kontaktu ali su se pozdravljali.

172. O navedenom načinu ispitivanja, od strane optuženog, svjedočio je i svjedok Radovan Popović koji je na glavnom pretresu potvrdio da je zarobljen zajedno sa svojim bratom Popović Miletom, nakon čega su odvedeni u civilni zatvor „Luke“ Bihać. I ovaj svjedok navodi da je u Lukama bilo ispitivanja, ispitivao ga je Mehura Selimović, tako što bi mu dao olovku i papir. Svjedok je trebao pisati sve „*gcje si bio, kod koga si bio.*“⁴⁴ Za vrijeme ovog ispitivanja nije bilo maltretiranja. Svjedok i njegov brat su za vrijeme ispitivanja jednu sedmicu bili razdvojeni. Jedne prilike, za vrijeme ispitivanja prije nego je njegov brat prebačen u istu ćeliju u kojoj je bio i svjedok, Mehura mu je rekao „*ubio sam ti brata*“⁴⁵ na šta mu je svjedok odgovorio „*ako ste ubili njega onda ubijte i mene*“⁴⁶, prema mišljenju svjedoka, to je „*vjerovatno bio neki metod njegovog ispitivanja.*“⁴⁷ Svjedok se ne sjeća da li je taj dan ili sutradan njegov brat došao u istu ćeliju, njih dvojica su 6 ili 7 dana bili razdvojeni. Inače, svjedok poznaje Mehuru od prije rata, a vjeruje da i on poznaje njega, jer su im kuće udaljene nekih 6km.

173. Činjenica da je upravo optuženi Selimović uzimao izjavu od ovih ratnih zarobljenika proizilazi iz materijalnih dokaza Tužilaštva: Službena zabilješka

³⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 23.09.2009. godine, strana 42;

³⁹ Ibid;

⁴⁰ Ibid;

⁴¹ Ibid;

⁴² Ibid;

⁴³ Transkript sa glavnog pretresa od 23.09.2009. godine, strana 52;

⁴⁴ Ibid, strana 58;

⁴⁵ Ibid, strana 60;

⁴⁶ Ibid;

⁴⁷ Ibid;

Komande 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, sačinjena dana 22.01.1995. godine, br. 03/73-7/95 od 24.01.1995. godine (dokaz T-8, ujedno dokaz odbrane O1-9), koja sadrži izjavu ratnog zarobljenika Mileta Popovića, kao i Službena zabilješka Komande 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, sačinjena dana 22.01.1995. godine, br. 03/73-5 od 23.01.1995. godine (dokaz T-10, ujedno dokaz odbrane O1-11), koja sadrži izjavu ratnog zarobljenika Radovana Popovića. Službene zabilješke potpisao je optuženi Mehura Selimović. Navedeno nije sporio ni sam optuženi Selimović koji je, prilikom davanja iskaza u svojstvu svjedoka, potvrdio da je uzimao izjavu od Radovana Popovića kao i od njegovog brata Mila Popovića u "Lukama" po procedurama koje su postojale, ali negira da im je prijetio ili govorio da će "mu brat biti ubijen", jer to nije njegov način ophođenja.

174. Iskaz svjedoka Mileta Popovića, Vijeće je u cijelosti prihvatilo kao istinit i vjerodostojan, nalazeći da se radi o uvjerljivom i nadasve upečatljivom svjedočenju, koji ne ostavljaju mjesto sumnji da se inkriminirani događaj desio upravo na način kako je to svjedok i opisao. Ovakav iskaz potkrijepljen je i iskazom svjedoka Radovana Popovića, koji, istina, nije bio očevidac ispitivanja svog brata Mileta, ali opisujući način svog ispitivanja od strane optuženog, potvrđuje kojim metodama psihičkog pritiska se služio optuženi da bi došao do, za njega, važnih informacija (*„priznaj da je pucao u Muslimane u Vakufu“ ..ko je šta radio, ko je bio gađe... ko je ko u kćcj brigadi, ko je zamjenik.“*). Vijeće nije imalo niti jedan razlog da ne povjeruje ovakvim iskazima svjedoka, tim prije što nije steklo utisak, kroz njihovo svjedočenje, da imaju namjeru neosnovano teretiti optuženog (činjenica je da niti jedan od svjedoka nije naveo da je prilikom ispitivanja bilo i fizičkog maltretiranja), pa čak za optuženog nalaze i neko opravdanje, navodeći da je to bio "neki prepad", odnosno "vjerovatno metod ispitivanja". Iz iskaza svjedoka Popović Mileta, nedvojbeno, se može zaključiti da je usljed prijetnji i zastrašivanja od strane optuženog svjedoku uzrokovana teška duševna bol i patnja, a što proizilazi iz njegovog svjedočenja o tome kako se osjećao kada mu je optuženi saopštio da mu je ubio brata (*„ako ste ubili mog brata ubijte i mene“, „ao kad ti neko osjeće obadvje ruke“*), a isti efekat su uzrokovale i prijetnje njegovim ubistvom. Svjedok nije imao razlog da ne vjeruje optuženom kako njegove prijetnje nisu, i neće biti realizovane, posebno ukoliko se uzme u obzir položaj u kojem tada nalazio, neprijateljsko okruženje, u situaciji kada drugi imaju vlast nad njegovim i životom njegovog brata.

175. Navedena tačka osuđujućeg dijela presude odnosi se i na postupanje optuženog prema ratnom zarobljeniku Neđi Đukiću. Da je optuženi više puta ispitivao ovog zarobljenika, da je istog fizički i psihički zlostavljao, na način da je na njega vršio psihički pritisak u cilju dobijanja informacija i priznanja o učinjenju krivičnog djela, te omogućio NN vojnicima da tokom ispitivanja zarobljenika zlostavljaju i tuku istog, tako što m je dozvolio da istog šamaraju, udaraju palicama, kundacima pušaka, pesnicama, psujući mu i vrijeđajući ga na razne načine, proizilazi iz izjave svjedoka Neđe Đukića, koji je, na glavnom pretresu, saslušan na ove okolnosti.

176. U svom iskazu svjedok je naveo da je od 1992 do 1995. godine bio vojno angažovan u Vojski Republike Srpske, u 17 Brigadi, bio je desetar, sve dok 29.04.1994. godine nije zarobljen od strane pripadnika Armije BiH, koji su ga odveli do kamande u Spahićima, nakon čega je prebačen u zatvor „Luke“ u Bihaću, gdje ostaje 12 dana, potom ga prebacuju u kasarnu „27 Juli“ u Bihaću, a zatim u Cazin (da bi sredinom marta 1995 godine bio prebačen nazad u „Luke“ u Bihać). U Lukama je, prema izjavi svjedoka, bilo ispitivanja, ona su vršena u drugim prostorijama. Svjedoka je ispitivao Mehura, ali je bilo još nekih koji su ga ispitivali, čuvari. Svjedok ne zna koliko je puta u tih 12 dana bio ispitan, „*nije bilo svakodnevno, ali je bilo počesto.*“⁴⁸ Pitanja su bila „*sastav jedinice, mjesto gdje sam rođen, zanimanje, očevo ime i prezime, ... uglavnom ..vjcne informacije.*“⁴⁹ U prostoriji u kojoj je svjedok ispitan je nekad bilo više a nekad manje ljudi, ali je „*najviše bio sam s gospodin Mehura mislim, kcji je bio korektan, bez ikakvih, ovaj, nasilnog ispitivanja.*“⁵⁰ Svjedok izjavljuje da je inače bilo nasilnog ispitivanja, ali misli da gospodin Mehura nije bio tu, prilikom jednog ispitivanja svjedok je sjedio kada ga je jedan momak „*tuk'o sa palicom po glavi, odnosno po leđima sa onim drvenim djelom od puške .. kvrcko me po glavi.*“⁵¹ Pored ovoga je u Lukama jedan ulazio po noći, pa ih je tukao „*preko onih prekrivača palicom.*“⁵² Svjedok opisuje da je Mehura bio „*crn, onako fin,jeg izgleda, možda malo veći od mene*“⁵³ ne zna koliko je godina tada imao, u sudnici je prepoznao optuženog Selimovića. Svjedok izjavljuje da ga Mehura nije svaki dan ispitivao, te da se ne sjeća da ga je „*neko tuk'o, ne sjećam se da me tad neko diro*“⁵⁴ kada ga je Mehura ispitivao.

177. Zbog kolizije u izjavi ovog svjedoka, date na glavnom pretresu i prilikom saslušanja u fazi istrage, Tužilaštvo je svjedoku predočilo Zapisnik o saslušanju svjedoka Neđe Đukića dat u Tužilaštvu BiH od 27.03.2008. godine (dokaz T-3). Svjedok potvrđuje da je potpis na zapisniku njegov. Na pitanje tužioca da li se sjeća da je u predmetnoj izjavi naveo da ga je gospodin Mehura, u zatvoru „Luke“, saslušavao svaki dan, svjedok odgovara „*ma ne sjećam se tog, možda sam ja i napis'o ali nije, nije, ne sjećam se svega jer ja sam to malo da mi je lakše, teško mi je o tome pričati, da vam kažem, ja nisam nikad volio, i mcji su me tamo nagonili nisam htjeo o tome puno razgovarati ni...ali eto što se već mora nešto pričati*“⁵⁵. Nadalje, tužilac je svjedoku predočio i dio iskaza iz istrage gdje je svjedok izjavio da ga je, prilikom ispitivanja od strane gospodina Mehure Selimovića, jedan vojnik tukao i puškom i palicom po leđima i po glavi i da je pretrpio takve batine da je molio tog čovjeka da ga ubije. Svjedok na ovo odgovara „*Jesam ja tako to rek'o? Ja*

⁴⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 26.08.2009. godine, strana 47;

⁴⁹ Ibid;

⁵⁰ Ibid;

⁵¹ Ibid, strana 48;

⁵² Ibid;

⁵³ Ibid, strana 49;

⁵⁴ Ibid, strana 50;

⁵⁵ Ibid, strana 51;

se ne sjećam da su to tako, moguće da sam neke, neke stvari pomjerio“⁵⁶ zatim pojašnjava kako je, kada je davao iskaz „bio nervozan, pa ni sam se ni mog'o propratiti. A pošto imam kod kuće to što sam napis'o, onda sam malo, ovaj ipak radi neke sigurnosti i šta ja znam da mi moramo istinu govoriti.“⁵⁷

178. U svom iskazu datom u toku istrage svjedok je, takođe, izjavio kako su ga dovezli u „Luke“ gdje je prvi put vidio Mehuru Selimovića i tretman kojem je tada bio podvrgnut je bio predviđen samo za nekoga ko je bio ratni zločinac a ne za zarobljenog čovjeka „ispitivan sam tako što bi mi Mehura postavljao pitanja a drugi vojnici koji je bio u prostoriji u kojoj sam ispitan je imao pušku i palicu. Palicom me je udario po leđima a drvenim dijelom puške me je udario po glavi. Mehura mi je više puta rekao da mu pričam i odgovaram na njegova pitanja, a takođe mi je rekao da je tom vojniku ubijen brat od strane pripadnika VRS te da ga razumije zbog toga što me tuče ... pomenuti vojnici me je toliko tukao da sam mu rekao da je bolje da me ubije, jer me sa tim udaranjem samo ometao da odgovaram na Mehurina pitanja. Vojnici mi je zatim zaprijetio pomjerajući zatvaračem na njegovu pušci i dirajući okidač puške koja je bila uperena u mene... svaki dan sam bio podvrgnut ispitivanju koje je kao i prvog dana vodio Mehura Selimović.“⁵⁸ Svjedok je, na glavnom pretresu, izjavio da se ne slaže sa ovim što je tužilac pročitao, ističući da je „došlo do nekog pomjeranja, došlo je do zamjene možda ljudi, teza koji su ... nisam ja .. baš nekog živaca da mogu neke stvari tako lako baš povezati“⁵⁹. Objašnjava da je, kada je davao iskaz u Tužilaštvu, bio: „nervozan .. nisam cijelu noć nisam spav'o, nisam ni mog'o ni propratiti, tek toliko sam pročitao, ne znam ni šta sam pročitao.“⁶⁰ Svjedok zatim dodaje da ga Selimović nije nikad tukao, on je prema njemu bio korektan, htio je pomoći, počastio ga je, čak ga je branio od drugih koji su htjeli da ga tuku, on je bio kulturni, na njega je ostavio dobar utisak. Nakon što mu je tužilac predočio dio iskaza gdje je izjavio: „Sjedio sam, već sam bio vrlo iscrpljen na stolici, bio sam bos i bilo mi je hladno. A bilo me je i strah. Ti vojnici su me ispitivali, u jednom trenutku Mehura mi je prišao i udario mi dva jaka šamar tako da sam jedva ostao na stolici. Potom je izvadio nož i stavio mi ga pod grlo. Od straha nisam mogao reagovati i nakon nekog vremena su me odveli u samicu“⁶¹ svjedok izjavljuje da se ne bi složio sa tom izjavom „to su neki drugi uradili, ali ja sam tu malo počeo neki rez stavljati, mislim da praktično gospodin Mehura nije uopšte vezan u to.... Ja se ne sjećam da li je prisutan.“⁶² U vezi izjave date u toku istrage kada je rekao kako mu je jednom naređeno da iz Mehurine kancelarije izađe i da ga je tamo dočekao čovjek koji ga je pretukao, svjedok odgovara „Dobro jes' me čovjek zakačio, šta ima Mehura sa tim, ništa, taj pojedinac je lično kriv ali ja mu

⁵⁶ Ibid;

⁵⁷ Ibid;

⁵⁸ Ibid, strana 52;

⁵⁹ Ibid;

⁶⁰ Ibid, strana 53;

⁶¹ Ibid, strana 54;

⁶² Ibid;

*ne znam ime, da znam rek'o bi.*⁶³ U vezi sa navedenim tužilac je svjedoku predočio dio iskaza u istrazi gdje je izjavio: „*Nakon jednog od ispitivanja kod Mehure, Mehura i taj visoki plavi čuvar, kcji me je tad doveo kod Mehure, nakon ispitivanja mi je rekao da izađem iz Mehurine kancelarje i krenem prema samici, a on je ostao sa Mehurim u kancelarji. Kada sam izašao u hodnik, tu me dočekaio jedan veoma krupan vojnik kcji me je odma jako udario šakom tako da me oborio, nakon čega me udarao palicom po tijelu. Prije nego što je taj dan Mehura završio ispitivanje nadamnom, ja sam kroz prozor Mehurine kancelarje vidio tog krupnog čovjeka kako pogleduje kroz prozor i čeka završetak mog ispitivanja, tako da sam siguran da je on bio u dogovoru s njima da me po izlasku u hodnik istuče, odnosno da mi je to bilo namješteno.*“⁶⁴ Svjedok potvrđuje da je on taj dan bio kod Mehure na ispitivanju, i da je bio plavi vojnik s njima u kancelariji, on ga je dovodio i odvodio međutim, vezano za ovog čovjeka kojeg je vidio kroz prozor svjedok navodi da je on naišao tuda, i on ga je stigao, i jeste ga udario šakom, oborio ga je i počeo palicom tući, tu se završilo, jer je došao stražar koji je intervenisao.

179. Pojašnjavajući razliku između dva iskaza (iz istrage i sa glavnog pretresa), svjedok je, na glavnom pretresu, izjavio da je prilikom davanja izjave u fazi istrage, kada je dosta opširnije i detaljnije opisao dešavanja tokom zarobljeničtva, bio nervozan (što je dosta slično kao da je u pripitom stanju) i da su mu se neke stvari pobrkale.

180. Optuženi Mehura Selimović je, prilikom davanja iskaza u svojstvu svjedoka, potvrdio da je ispitivao ratnog zarobljenika Neđu Đukića, njihov prvi kontakt je bio 30.04.1994. godine u sabirnom centru “Luke” u Bihaću. Optuženi je tada od zarobljenika uzeo početne podatke. U međuvremenu je zarobljenik Đukić prebačen u kasarnu “Adil Bešić” u Bihaću, tako da je optuženi tamo nastavio sa ispitivanjem zarobljenika. Ukupno je bilo dvije ili tri dopune izjava. Optuženi zatim izjavljuje da je zarobljenik Đukić prilikom ispitivanja bio vrlo kooperativan i nagodan, sve što je znao je i rekao, a dobijene informacije su Službi vojne bezbjednosti bile od koristi (uspjeli su locirati masovne grobnice, dobili su informacije o počinjenim ratnim zločinima itd). Optuženi je zatim izjavio da, iako se on dovodi u vezu sa tim da je imao prvi kontakt sa ovim zarobljenikom, optuženi je tek u toku trajanja ovog postupka saznao ko je prvi započeo ispitivanje zarobljenika Đukića, jer je pronašao dokument na kojem piše da je Đukić prvi put ispitan 29.04.1994. godine. Optuženi negira da je ikada prijetio ili udario ovog zarobljenika, te tvrdi da to također nije uradio niko drugi.

181. Na ove okolnosti Sudu su predočeni i materijalni dokazi Tužilaštva (T-69, ujedno i dokaz odbrane O1-1a) Službena zabilješka sa prvog ispitivanja Neđe Đukića broj 03/360-2 od 29.04.1994. godine, Sektor bezbjednosti 5 Korpusa sa

⁶³ Ibid, strana 55;

⁶⁴ Ibid, strana 56;

prilogom fotografije, koju je potpisao Edin Halilagić, načelni ObO 5. Korpusa; Sprovedni list za Neđu Đukića broj 07-5/94 od 09.05.1994. godine, kojim se ovo lice sprovodi iz vojno-istražnog zatvora Bihać u pritvor kasarne Adil Bešić Kao i materijalni dokaz Tužilaštva (T-2, ujedno i dokaz odbrane O1-1) Zapisnik o saslušanju Neđe Đukića br. 03/1188-10 od 30.04.1994. godine (zapisnik je potpisao Mehura Selimović) sa Dopunom izjave Neđe Đukića (dokument nepotpisan i bez datuma); Zapisnik o saslušanju Neđe Đukića br. 03/360-3 od 30.04.1994. godine (zapisnik je potpisao Mehura Selimović); Dopis broj Str.pov. br.03/360-3 od 08.05.1994. godine kojim se dostavlja Izjava zaroljenika Neđe Đukića (izjavu potpisao Mehura Selimović); Dopuna izjave Neđe Đukića (bez datuma, izjavu potpisao Mehura Selimović); Dopuna izjave, takođe Neđe Đukića (bez datuma, nepotpisana) i Pitanja za Neđu Đukića (kucani tekst, bez datuma) .

182. Cijeneći iskaz svjedoka dat u toku istrage i na glavnom pretresu, a u poglednu znatnih i bitnih razlika u ova dva iskaza, Vijeće nije prihvatilo razloge koje svjedok navodi, a koji su doveli do, u bitnim činjenicama, potpuno dvije različite izjave, jer dato objašnjenje, Vijeće, najblaže rečeno, ne smatra logičnim ni uvjerljivim. Stoga je, Vijeće, u cijelosti prihvatilo izjavu koju je ovaj svjedok dao u fazi istrage, na Zapisniku o saslušanju svjedoka Neđe Đukića broj KT-RZ 117/07 i KT-RZ- 30/05 od 27.03.2008. godine, sastavljen u Tužilaštvu BiH (T-3).

183. Naime, uvidom u Zapisnik o saslušanju svjedoka Neđe Đukića, Tužilaštvo BiH broj KT-RZ 117/07 i KT-RZ- 30/05 od 27.03.2008. godine (T-3 izjavu svjedoka data u fazi istrage), Vijeće, bez sumnje, zaključuje da je svjedok (tada) jasno i nesvosmisleno ispričao ono što je zaista i doživio u zatvoru Luke. Navod svjedoka, kako je, prilikom davanja izjave pred postupajućim tužiteljem, bio pripit i da su mu se neke stvari pobrkale, Vijeće ne nalazi logičnim upravo zbog dosljednosti izjave i činjenica o kojima je svjedok govorio u istrazi, a što je evidentirano na Zapisniku o saslušanju svjedoka. Vijeće se uvjerilo da je ovaj iskaz detaljan i opširan, svjedok jasno i bez dvojbe navodi imena ostalih zarobljenika Draška Đervidu, braću Radovana i Mileta Popovića, Darka Dojčinovića itd., zatim stražara u zatočeničkim centrima ("Medu" kojeg spominje svjedok Štrkić Blaže kao i Mijodrag Dejanović (iskaz pročitao na glavnom pretresu), "Husu" kojeg je spominjao svjedok Ismet Karabegović, Brane Čičić), kamp kućicu u zatočeničkom centru u Cazinu u kojoj ga je ispitivao Selimović a koja se nalazila nedaleko od prostorije u kojoj je bio smješten, te detaljno opisuje uslove u zatočeničkim centrima u kojima se nalazio, a što, prema mišljenju Vijeća, ne bi mogla učiniti osoba koja je u vrijeme davanja iskaza bila u alkoholiziranom, konfuznom stanju koja nije svjesna onoga šta govori ili kojoj su se događaji „pobrkali“.

184. Naprotiv, vijeće je cijeno da je svjedokov iskaz na glavnom pretresu neodređen, svjedok je odavao utisak znatne nesigurnosti prilikom davanja odgovora na postavljena pitanja, jer na većinu odgovara sa "ne sjećam se", "ne znam", "mislim", a što opravdano navodi Vijeće na zaključak da je ovaj iskaz konfuzan,

neuvjerljiv i nedorečen, i kao takav izaziva sumnju u njegovu istinitost, pa ga, samim tim, nije bilo moguće ni prihvatiti.

185. Inkriminirana radnja koja se optuženom stavlja na teret je fizičko i psihičko zlostavljanje zarobljenika Neđe Đukića, te omogućavanje NN vojnicima da zarobljenika zlostavljaju i tuku. Iz iskaza svjedoka, datog u istrazi, a koji je ovo vijeće u potpunosti prihvatilo, van svake sumnje, proizilazi da se tretman koji je imao ovaj zarobljenik u zatvoru Luke i radnje optuženog Mehure Selimovića, ni u kojem slučaju ne mogu karakterisati kao dozvoljene, obzirom da, u velikoj mjeri, odstupaju od principa čovječnosti i osnovnih principa humanog postupanja. Naime, činjenica da je optuženi više puta ispitivao ovog zarobljenika (a što nesporno proizilazi, kako iz iskaza svjedoka, tako i iz materijalnih dokaza), a u cilju da od istog iznudi određene informacije, već je sama po sebi frustrirajuća, predstavlja psihički pritisak, jer kod zarobljenika izaziva osjećaj straha i nesigurnosti "tretman kojem sam podvrgnut predviđen je samo za nekoga ko je bio ratni zločinac, a ne za zarobljenog čovjeka". Pri tome, još je i psihički i fizički maltretiran, kako od strane optuženog "sjedio sam, već sam bio vrlo iscrpjen, bio sam bos, bilo mi je hladno, a bilo me je i strah, u jenom trenutku prišao mi je Mehura i udario mi dva jaka šamara ...jedva sam ostao na stolici, potom je izvadio nož i stavio mi ga pod grlo, od straha nisam mogao reagovati.....", tako i od strane NN vojnika, kojima je optuženi omogućio i koji su, uz dozvolu optuženog, prisustvovali njegovom ispitivanju "..... ispitivan sam tako što bi mi Mehura postavljao pitanja, a drugi vojnici, koji je bio u prostoriji...palicom me udario po leđima, a drvenim dijelom puške po glavi,toliko me je tukao da sam mu rekao da je bolje da me ubije, jer me s tim udaranjem samo ometao da odgovaram na Mehurina pitanja,prjetio mi je porjerejući zatvaračem na njegovoj pušci i dirajući okidač puške koja je bila uperena u mene....". Optuženi odobrava ovo postupanje vojnika, daje mu do znanja, svojim postupcima, da je takvo ophođenje ispravno i opravdano " da ga razumije zbog toga što me tuče", što vojnika dodatno ohrabruje i motiviše da nastavi maltretirati ratnog zarobljenika. Ovakav način ophođenja prema zarobljeniku (fizičko i psihičko zlostavljanje), bez dvojbe, predstavlja, po svom karakteru i značaju, težak, prije svega, psihološki pritisak (strah za vlastiti život prouzrokuje tešku duševnu bol i patnju na istog), što je, sagledano u kontekstu vremena, mjesta i okruženja, u kojem se zarobljenik nalazi, sasvim razumno zaključiti.

186. Nasuprot navedenom, Vijeće iz iskaza svjedoka, Vojislava Kondića, Draška Đervide, Darka Dojčinovića, Mijodraga Dejanovića i Drage Vranjkovića, nije moglo utvrditi da je optuženi radnjama poduzetim u odnosu na ova lica izvršio krivično djelo koje mu se stavlja na teret (tačkom 1.2.3 a) precizirane optužnice), odnosno da je optuženi Selimović više puta ispitivao ratne zarobljenike, pri tome ih fizički i psihički zlostavljao na način da ih je tukao, zatvarao u neuslovne prostorije (samice), prijetio ubistavima, zastrašivao i vrijeđao na razne načine optuživao za izvršenje zločina nad bošnjačkim stanovništvom, vršio na iste psihički pritisak u namjeri da priznaju učinjenje ili odaju informacije o njima nepoznatim krivičnim

djelima, zbog čega su njihova imena i izostavljena iz činjeničnog opisa tačke I. 1. osuđujućeg dijela presude.

187. Svjedok Vojislav Kondić koji je na glavnom pretresu izjavio da je bio učesnik posljednjeg oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini sve dok 08.02.1994. godine nije zarobljen od strane pripadnika 501 brigade, koji su ga prebacili u zatvor „Luke“ u Bihaću, gdje je bio sve do 26. aprila 1994. godine kada je razmijenjen. U zatvoru Luke ga je dočekaao, mada ne zna tačno, upravnik Fikro, koji mu je udario dva šamara, opsovao mu četničku majku i naredio vojniku da ga sprovede u samicu. U samici je ostao samo tu noć, dakle do jutra 09.02.1994. godine. Sutradan je odveden u ambulantu kako bi mu previli nogu (jer je svjedok bio ranjen) a potom ga je vojnik odveo u neku kancelariju, u kojoj su bile dvije osobe Lipovača i čovjek kojeg su zvali Mehura. Svjedok opisuje Mehuru i kaže da je bio krupan čovjek, četvrtastog lica, crn, tada crne kose malo kovrdžave – guste jake kose, kratko podšišan. Ispitivanje je započelo tako što je svjedok uveden u ćeliju, rečeno mu je da sjedne, te dvije osobe su stajale i ispočetka, prvih 10-15 minuta, ga nisu ništa pitali, samo su gledali u njega, kao neka psihička priprema, nakon čega je krenulo klasično ispitivanje. Pitanja su bila uopštena „*Ko sam, šta sam, odakle sam, znači lični ovi podaci, potom podaci o mcjcj jedinici, o zadacima mcje jedinice, konkretno na tom području*“⁶⁵ Mehura je insistirao da mu svjedok govori o položaju srpske artiljerije i formacija, međutim, svjedok o tome nije znao ništa, tada mu je Mehura prijetio. Svjedok se čak u jednom momentu i nasmijao, a on mu je rekao „*kao ono do tebe je da izabereš hoćeš li biti str.je.jan ili obješen... On je rekao kao sm.ješno ti je, neće ti biti sm.ješno.*“⁶⁶ Prilikom davanja izjave, svjedok je u jednom momentu spomenuo i jezero, tada ga je Mehura šakom udario nekih 5 do 6 puta u predjelu glave, to su bili snažni udarci, svjedok čak misli da ga je nakon drugog udarca oborio sa stolice. Svjedok navodi da je prilikom ispitivanja potpisivao nešto, ali se ne može sjetiti da li je tog momenta potpisao bilo šta. To ispitivanje je trajalo oko 2 sata. I poslije ovog ispitivanja je ponovo vođen na ispitivan, to se dešavalo svaki 2-3 dan. Nakon što su ga ispitali Lipovača i Mehura, svjedok misli da je ponovo došao Mehura, a misli da je u toj kancelariji, bio prisutan i upravnik Fikro, kao i osoba po prezimenu Kondić, tada je od Mehure i od Kondića dobio 5 do 6 udaraca isto pesnicom, šamarom u predjelu glave. Nakon toga svjedok je opet ispitan, pretpostavlja od pripadnika Državne bezbjednosti, oni su bili izuzetno korektni prema njemu, njima je potpisao zapisnik. Svjedok se sjeća ispitivanja i od strane Ismeta ili Izeta Mujanovića, to je bilo, među zadnjim ispitivanjima. Svjedoka su odveli u kancelariju, tu je bio taj Ismet ili Izet Mujanović i trojica koja su sjedila na kauču nasuprot njega, svjedok misli da su to bili vojni policajci. Svjedok zatim izjavljuje da je, bez obzira na neka 3-4 ispitivanja gdje je bilo šamaranja, najveći strah osjetio i najviše se uplašio za svoju sigurnost, prilikom ispitivanja kod tog

⁶⁵ Transkript sa glavnog pretresa od 14.04.2010. godine, strana 34;

⁶⁶ Ibid, strana 35;

Izeta, Ismeta Mujanovića, jer je on toliko pjenio, bjesnio, interesovao se uglavnom za ljude Muslimanske nacionalnosti, ljekare, doktore, sudije, svjedok mu je cijelo vrijeme pokušavao objasniti da on o tome ništa ne zna. Svjedok opisuje kako je taj Izet, ili Ismet, bukvalno lupao šakom od sto, prijetio mu da će ga zgaziti prebiti, a ona trojica su dobacivali „*Kondiću pričaj, nema potrebe da te mi ovde lomimo, gazimo*“⁶⁷, da bi pri tome na vrata ušao Mehura, a taj Ismet, Izet, mu se obraća i kaže Mehuri „*đubre jedno četničko, ništa neće da priča*“⁶⁸, a Mehura mu govori „*on ne zna ništa o tome, pusti ga na miru*“⁶⁹ i bukvalno svjedoka hvata za rame, i izvlači ga iz te kancelarije niz hodnik, i kaže mu „*nešto u fazonu, kao pusti staru budalu, hajde ovaj u ćelju na odmaranje*“⁷⁰ te ga predaje nekom vojniku, koji ga odvodi u ćeliju. Mehura ga je tada izveo iz kancelarije i praktično ga je spasio. Prilikom tog ispitivanja, svjedok je gledao televiziju, bio je snimak iz Prijedorskih logora Omarska, Keraterm, Trnopolje, pa kad bi se pojavili pojedini čuvari u tim logorima, svjedok je pitan da li poznaje pojedine ljude. Većinu ljudi svjedok nije poznao, poznao je samo jednog policajca. Isto tako je prilikom ispitivanja, kojem su prisustvovali Mehura, Kondić i Fikro upravnik, pitan da li poznaje Milomira Stakića, tada je svjedok isto gledao emisiju i u tom momentu se taj čovjek pojavio na ekranu govoreći o logorima u Prijedoru, a u dnu ekrana je pisalo dr. Milomir Stakić, tada je svjedoka neko pitao ko je ovo, a svjedok je, misleći da će ukoliko nešto bude rekao poboljšati svoju poziciju, rekao doktor Milomir Stakić, nakon čega je neko od njih dvojice ustao i udario mu šamar i opsovao mu, te mu rekao: „*kao ja te od prvog dana pitam, kao znaš li Stakića ...opet šamar*“⁷¹, tako nekih 3, 4 šamara i bukvalno su već pobjesnili „*nemcj sad da te ubjemo*“⁷² da bi im svjedok rekao da vrate snimak na šta su se oni zgledali, svi su se počeli smijati, dali su mu cigaretu da zapali, tu je i prestalo to ispitivanje. Svjedok je u sudnici prepoznao Selimovića.

188. Odbrana je na navedene okolnosti saslušala svjedoke Ismeta Mujanovića i Mileta Međeda, te Sudu predočila niz matrijalnih dokaza, kojim se pobijaju tvrdnje svjedoka Vojislava Kondića.

189. Tako, svjedok odbrane Ismet Mujanović je, između ostalog, izjavio da optuženi Selimović do polovine marta 1994. godine (Vojislav Kondić je zarobljen 08.02.1994. godine) nije mogao ispitivati zarobljene, iz razloga što se Selimović u tom periodu tek osposobljavao za uzimanje izjava od ratnih zarobljenika pa je on određeno vrijeme samo posmatrao kako se to radi, to se desilo i prilikom ispitivanja zarobljenika Kondića. Prema izjavi svjedoka ispitivanje ovog zarobljenika je bio složen zadatak jer prethodni ispitivač nije dovršio započeto ispitivanje, tako da su svjedok i Selimović otišli zajedno da obave razgovor s njim, s tim da Selimović nije

⁶⁷ Ibid, strana 38;

⁶⁸ Ibid;

⁶⁹ Ibid;

⁷⁰ Ibid;

⁷¹ Ibid, strana 40;

⁷² Ibid,

postavljao pitanja, bio je samo posmatrač. Kad su došli u sabirni centar, ustupljena im je prostorija za ispitivanje od upravnika Senada Omanovića, oni su mu rekli da su došli da obave informativni razgovor sa Kondićem, koji je doveden iz ćelije, morao se pridržavati jer je bio ranjen u nogu, sjeo je na stolicu rekli su mu da se opusti i ispruži nogu, oni su šutili 5 minuta to im je metoda psihičkog smirenja, onda su ga pitali da li je za kafu, rekao je može, naručili su tri kafe i popili su je. Razgovor je trajao sat, sat i po vremena, dali su mu pitanja da on pismeno odgovori u ćeliji i na osnovu razgovora i toga napravljena je službena zabilješka. Svjedok kategorično negira da su, bilo Selimović ili on, upućivao bilo kakve prijetnje i/ili fizički nasrtali na zarobljenika Kondića. Ovog zarobljenika, iz odjela u kojem je svjedok bio angažovan (Odjeljenje za kontraobavještajne poslove), nije niko više saslušao.

190. Odbrana je također kao svjedoka saslušala i Mileta Međeda, koji je od kraja 1994. godine pa sve do polovine 1995. godine bio načelnik Odjeljenja državne bezbjednosti u Prijedoru, a iz razloga što je ovaj svjedok potpisnik Službene zabilješke koja je u CRDB Odjeljenje Prijedor 12.01.1995. godine uzeta od ratnog zarobljenika Vojislava Kondića, na okolnosti dešavanja za vrijeme njegovog zarobljeničtva. Svjedok je izjavio da je osoba koja je uzimala izjavu od ratnog zarobljenika Vojislava Kondića imala obavezu da vjerno po kazivanju zarobljenika unese u zapisnik sve ono što je rečeno. Naime, prema izjavi svjedoka, ukoliko ratni zarobljenik dolazi u Republiku Srpsku, njegova tadašnja služba bi pozivala tog zarobljenika kako bi bio ispitan na okolnosti vezane za vrijeme provedeno u zarobljeničtvu. On konkretno ne može potvrditi da li je taj ispitivač u zabilješku unio ono što je zarobljenik govorio, ali bi trebalo da profesionalno unese sve što mu je rečeno, nije mu prijavljen slučaj da je operativac izmišljao.

191. Iz materijalnih dokaza odbrane Dopuna izjave Kondić Vojislava (O1-28 - ujedno i dokaz Tužilaštva T-24) proizilazi da su dopunu izjave od svjedoka Vojislava Kondića uzeli Ismet Mujanović i optuženi Mehura Selimović (nema datuma). Nadalje, iz materijalnog dokaza odbrane (01-29) Izjava Vojislava Kondića pisana rukom 01.03.1994. godine 9 listova (nepotpisana); Zabilješke sa prvog ispitivanja Vojislava Kondića br. 09029404 (zabilješku su potpisali Mirzet Midžić i Nurvet Dervišević, nema datuma); Zabilješke sa ispitivanja Vojislava Kondića br. 10039400 od 09.02.1994. godine (zabilješku je potpisao Edin Halilagić); Izjava pisana rukom Vojislava Kondića 5 listova (nema potpisa); Izjava Vojislava Kondić pisana rukom 2 lista (nema potpisa); Izjava Vojislava Kondić pisana rukom 6 listova (nema potpisa); Zapisnik Centra službi bezbjednosti Sektor SDB Bihać o ispitivanju Kondić Vojislava br. 02-235/94 od 15.03.1994. godine (zapisnik nije potpisao Mehura Selimović, potpisi nečitki) proizilazi da niti jedan od navedenih dokumeneta (osim dopunu izjave Vojislava Kondića - dokaz Tužilaštva T-24) nije potpisao optuženi Mehura Selimović.

192. Dakle, imajući u vidu sve navedeno, nesporno je da je ratni zarobljenik Vojislav Kondić ispitivan, u zatočeničkom centru Luke u Bihaću, nekoliko puta i od

više različitih osoba, ali, Vijeće nije moglo, van razumne sumnje, zaključiti da je, upravo, optuženi Mehura Selimović, bio prisutan pri svakom tom ispitivanju, kako to, u svom iskazu, tvrdi svjedok. Naime, svjedok navodi da su ga Lipovača i čovjek kojeg su zvali Mehura ispitivali odmah nakon zarobljavanja, odnosno dan nakon što je doveden u zatočenički centar „Luke“ 09.02.1994. godine. Međutim, zabilješka sa ispitivanja Kondić Vojislava br. 10039400 od 09.02.1994. godine, potpisana je od strane Edina Halilagića, gdje je navedeno da je Halilagić Načelnik ObO 5.K., a ne od strane Lipovače i „čovjeka koga su zvali Mehura“. Ni drugi materijalni dokazi ne potvrđuju navode svjedoka obzirom da su Zabilješku sa prvog ispitivanja Vojislava Kondića br. 09029404, potpisali Mirzet Midžić i Nurvet Dervišević, (nema datuma); a preostale izjave koje je svjedok, kao ratni zarobljenik, pisao u zatočeničkom centru Luke u Bihaću, osim Dopuna izjave Kondić Vojislava i Zapisnik Centra službi bezbjednosti Sektor SDB Bihać o ispitivanju Kondić Vojislava br. 02-235/94 od 15.03.1994. godine (zapisnik nije potpisao Mehura Selimović, potpisi nečitki) nisu uopšte potpisane od strane službenih osoba.

193. Tačno je da je navedena Dopuna izjave potpisana od strane optuženog Mehure Selimovića i Ismeta Mujanovića, o čemu je svjedočio i svjedok odbrane, Ismet Mujanović, koji potvrđuje da je zaista ispitivao ratnog zarobljenika, a da je pri tome bio prisutan i Mehura Selimović, u čemu se njegova izjava slaže sa izjavom svjedoka Kondić Vojislava. Da se, tom prilikom, zaista radilo o nastavku ispitivanja ratnog zarobljenika Kondića, proizilazi iz same izjave, jer ista počinje tako što ispitivano lice daje podatke o logorima, a ne, kao ostale izjave, najprije ličnim podacima zarobljenog, angažovanost u vojsci od samog početka pa do momenta zarobljavanja itd, a što potvrđuje i sam svjedok Kondić kada u svom iskazu kaže da je to bilo „među zadnjim ispitivanjima“. Međutim, iako za sva ostala ispitivanja, svjedok Kondić tvrdi da je optuženi Mehura Selimović bio prisutan (iako to materijalni dokazi negiraju), te da ga je isti maltretirao, upravo, za ovo ispitivanje, kada je optuženi sigurno bio prisutan, a to potvrđuju, kako svjedok Mujanović, tako i materijalni dokaz, pa i sam optuženi Selimović, navodi da ga je optuženi, te prilike, praktično spasio od Izeta, Ismeta Mujanovića (nije siguran za ime). U tom dijelu svoje izjave ne govori o tome da ga je optuženi Selimović na bilo koji način psihički ili fizički zlostavljao. Kod ovakvog stanja, a imajući u vidu i Službenu zabilješku CRDB Odjeljenje Prijedor od 12.01.1995. godine, koja je sastavljena nakon što je svjedok razmijenjen i u kojoj opisuje zarobljavanje, boravak u zatočeničkim centrima, način na koji je ispitivan, koja su ga lica ispitivala, spominjući Lipovaču, Kemala Kokića, Ismeta ili Izeta Mujanovića, ali ne i Selimovića, Vijeće nalazi da Tužilaštvo nije, van razumne sumnje, dokazalo da je optuženi Mehura Selimović i počinio krivično pravne radnje u odnosu na ovog ratnog zarobljenika zbog čega je njegovo ime i izostavljeno iz činjeničnog opisa osuđujućeg dijela presude.

194. Iz iskaza svjedoka Mijodraga Dejanovića, koji je pročitao na glavnom pretresu, proizilazi da je svjedok 05.05.1995. godine zarobljen zajedno sa Draganom Jeftenićem i Neđom Trivićem, njih su zarobili pripadnici 501 bihačke

muslimanske brigade, a nakon devet dana su sva trojica prebačeni u centralni zatvor u Bihaću. Kada su došli u zatvor najprije su ih odveli u kupatilo na kupanje, prilikom kupanja su morali da pjevaju pjesme, a oni su ih onako gole tukli. Neđu Trivića je udarao vojnik čiji je nadimak bio "Medo". Poslije kupanja su ih uveli u jednu prostoriju u kojoj nije bilo dnevnog svijetla, oni su bili obučeni samo u košulju druge odjeće nisu imali niti su im je dali, bilo im je strahovito hladno. Iz tih prostorija prvih 10 dana su ih neprekidno vodili na saslušanja "saslušavao me je neki Mehura Selimović"⁷³ za koga su pričali da je prije rata bio direktor firme za proizvodnju betonskih elemenata, on je bio oficir bezbjednosti. Mehura je govorio da je "...Bog i da će biti sve onako kako on kaže, prjetio je da će svi biti poubjani a odlučivao je kada će koga od nas staviti u samicu...meni je naredio da idem u samicu, a to je prostorija ... visine jedan metar, u kcjcj se uopšte nje moglo ispraviti. U tcj prostorji bila je jedna alka, kcja je virila iz betona"⁷⁴ svjedok je bio vezan za tu alku, a tu je zadržan nekoliko dana. Za vrijeme dok je trajala istraga, u susjednoj prostoriji su se nalazili muslimanski vojnici koji su bili zatvoreni zbog nekih kriminalnih radnji međutim, oni su prilikom prolaska pored njihovih prostorija njima "psovali majku četničku, prjetili kako će nas oni poklati, kako će nam odsjecati pcjedine djelove ijela"⁷⁵ što je kod njih izazivalo strah, bojali su se da ne provale u njihovu sobu i ne realizuju prijetnje. Dok je trajala istraga njima su davali po neki list papira i olovku, govorili im da pišu tekstove koje su oni diktirali "tražili da priznamo da smo klali, ubjali, silovali njihove žene, ali naravno mi to nismo prihvatili jer to stvarno nismo radili"⁷⁶

195. Vijeće je izjavu ovog svjedoka našlo nepouzdanom i neuvjerljivom, iz razloga što ovakav iskaz nisu potvrdili ostali saslušani svjedoci, prije svega Trivić Neđo i Jeftenić Dragan, koji su saslušani na glavnom pretresu. Svjedok Trivić Neđo negira da je bio zarobljen sa Dejanovićem, kao što negira i da je bio tučen prilikom kupanja u zatvoru Luke, dok svjedok Jeftenić, svjedočeći o dolasku u zatvor Luke navodi da je bilo kupanje i brijanje i da su onda dobili "njihova odijela", ne potvrđujući izjavu Dejanovića da su bili samo u košuljama i da im je bilo strahovito hladno. Sem toga, oba svjedoka, i Trivić i Jeftenić, kada govore o zatvoru Luke, ne potvrđuju da se optuženi Selimović Mehura prema njima ponašao na način kako je to opisao svjedok Dejanović. Naprotiv, svjedok Jeftenić Dragan u svom iskazu navodi "Tako da je svaki dolazak gospodina Mehure, značio neko novo, mi smo jedva čekali. Bio je korektan sa nama. Ja ne mogu da govorim drukčije, to je tako", dok svjedok Trivić navodi da su u zatvoru Luke ispitivanja bila usmena i tekla su normalno nije bilo maltretiranja. S obzirom da Vijeće nije imalo mogućnost da razjasni ove razlike u iskazima svjedoka, kao i sve ostale navode, te kako svjedok nije direktno ispitan

⁷³ T-220 - Zapisnik Osnovnog suda u Banja Luci o saslušanju svjedoka Miodraga Dejanovića od 04.11.1995. godine, strana 4;

⁷⁴ Ibid;

⁷⁵ Ibid;

⁷⁶ Ibid;

na glavnom pretresu, pa samim tim odbrani nije pružena mogućnost i da ga unakrsno ispita, to Vijeće nije moglo prihvatiti ovaj iskaz kao istinit i vjerodostojan.

196. Svjedok Draško Đervida⁷⁷ u svom iskazu na glavnom pretresu uopšte ne govori o događanjima u zatvoru Luke, osim da ga je tamo dočekaio neki brko, ne zna kako se zove, koji ga je istukao, dobro ga je premlati, i onda su ga ubacili u neku samicu, svjedok ne zna koliko je bio u toj samici. Optuženog Selimović Mehuru, vezano za ovaj zatvor, uopšte ne spominje, tako da je i Vijeću nejasno zašto je njegovo ime navedeno u ovoj tački optužnice.

197. Svjedok Darko Dojčinović je izjavio da je bio pripadnik Vojske Republike Srpske, bio je obični vojnik, sve dok 12.09.1994. godine nije zarobljen od strane pripadnika 502, vojne policije, svjedok je ranjen prilikom zarobljavanja, te je odveden u Bihać u bolnicu gdje je proveo 25 dana, nakon čega odlazi u kasarnu „27 Juli“ u Bihaću, prije Nove Godine (oko 20-og), a 15 dana prije razmijene (svjedok je razmijenjen 11.03.1995. godine) dolazi u zatvor „Luke“ u Bihaću. Išli su na ispitivanje, svjedoka je ispitivao gospodin Mehura Selimović, to ispitivanje je bilo kao i zadnja dva tri, to je za svjedoka bilo teško, odnosno pretpostavlja da je za svakog bilo psihički teško, jer traži se nešto što se ne može odgovoriti „*ako ne odgovoriš na ta pitanja ono zatišje je gledamo jedan drugog on očekuje da odgovorim mislim ne znam šta i to se oteže vremenski više psihički uticalo.*“⁷⁸ Svjedok objašnjava „psihički uticaj“ i navodi da, kada on ne zna odgovor, oni šute, onda optuženi kaže *‘ja čekam požuri sa odgovorom, ne dobijamo ništa s tim što šutiš, odgovori na to pitanje biće sve u redu.*“⁷⁹ Svjedok je također izjavio da ga optuženi Selimović nije nikada udario niti je nekome naredio da ga udari.

198. Svjedok Drago Vranjković je na glavnom pretresu izjavio da je bio pripadnik Vojske Republike Srpske, sve dok 12.05.1995. godine nije zarobljen od strane pripadnika 5 Korpusa, koji ga prebacuju u kasarnu u Bihaću gdje ostaje oko 19 dana, nakon čega ga prebacuju u zatvor „Luke“ Bihać (svjedok misli da je oko 01.06.1995. godine došao u Luke, u tu ostaje sve do razmijene 27.01.1996. godine). Kada je stigao u „Luke“ tu je bio dežurni, jedan vodnik Mile, gospodin Mehura je bio s njim. Vodnik Mile je već našao ćebad i on ga odvodi u prostoriju broj dva, u kojoj su bila dva kreveta, jedan je bio namješten, sto, jedan tepih, svjedok je dugo bio sam bio tu. Mehura ga je uvijek pitao *“treba li nešto, kako je, ... onda me pito da li je neko tukao, ali iskreno da Vam kažem nisam mogao reći .. šta da kažem, ako kažem može biti gore.”*⁸⁰ Tu je bilo ispitivanja u vidu pisanja, svjedok

⁷⁷ Svjedok Draško Đervida je izjavio da je tokom 1992 do 1995. godine bio angažovan u Vojsci Republike Srpske, sve dok 12.09.1994. godine nije zarobljen od strane pripadnika 505. Bužimске brigade, koji su ga prebacili u kasarnu u Bihaću, gdje je bio od septembra pa do polovine novembra 1994. godine, nakon čega prelazi u Cazin, a u februaru 1995. godine prelazi u zatočenički centar „Luke“ u Bihaću.

⁷⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine, strana 66-67;

⁷⁹ Ibid, strana 79;

⁸⁰ Transkript sa glavnog pretresa od 11.11.2009. godine, strana 19;

je pisao u svojoj prostoriji, imao je sto i stolicu, opet ga je najviše ispitivao gospodin Mehura, ali par puta je dolazio i neki drugi čovjek umjesto njega. Pitanja su bila raznovrsna *“od same jedinice, kretanje jedinice, ljudi, onda vezano za događaje koji su se odvijali na području opštine K. juč, pitanje za koga sam imo i od prijatelja Muslimana, kako, gdje, gdje se ko nalazi, za koga sam ubistva čuo, ko je počinio šta, za rušenje džamija ..”*⁸¹, na neka pitanja je svjedok znao odgovor na neka nije. Kad ne bi znao odgovor tada bi bilo malo ubjeđivanja, malo pooštrenog ophođenja. Svjedok zna Marka Samardžiju, Mehura ga je pitao za njega, svjedok je morao pisati šta zna o njemu, tu je bilo malo žešće ophođenje, jer svjedok je stekao dojam da Marko nije u tolikoj mjeri uticao na zbivanja koja su se desila međutim, to nije odgovaralo *“pa sam morao otići onaj u samicu, koliko sam tamo zadržan ne znam ni ja da li tridesetak, četrdeset ili sat vremena, da se malo prisjetim.”*⁸² Svjedok izjavljuje da je bilo kao fizičkog maltretiranja, da li slučajno ili kako, ne zna, jer gospodin Mehura je pozvao jednog od tih vojnika koji je bio ispred vrata na hodniku, i onda na samim vratima *“malo ne mogu se tačno sjetiti od riječi do riječi, ili kako, koga je bila njegova naredba ali sam shvatio da, da idem u samicu.”*⁸³ Ovaj vođnik je bio onako korpulentan, visok, on ga je *“ili smo se sudarili ili došli smo nezgodno do vrata, on je mene zakačio sad da li naravno ili nenaravno ja to ne mogu tvrditi”* zakačio ga je *“da li rukom, da li laktom ili nekako, to taman, na izlazu... mislim po djelu glave i to. Mislim nije bilo nikakvog traga”*⁸⁴. Mehura je tada bio svjedoku iza leđa, on je ostao unutra, u toj prostoriji, a svjedok odlazi u samicu. Svjedok nije siguran koliko je proveo u samici, njemu je bilo dugačko, da li je bilo dvadeset, trideset minuta ili sat ne zna. Svjedok ponašanje Mehure nalazi korektnim, on ga je svaki put počastio cigaretom, to što je nekad bio oštiji svjedok razumije i kaže da bi po prirodi poslova i *“na drugoj strani bilo tako.”*⁸⁵

199. Činjenica je da su okolnosti u kojima se navedeni svjedoci nalaze, same po sebi ozbiljne, te da je ispitivanje od strane optuženog Mehure Selimovića stvaralo kod njih izvjestan psihološki pritisak, međutim, Vijeće nije našlo da su radnje optuženog kod navedenih lica uzrokovale snažnu tjelesnu ili duševnu bolu (niti su to svjedoci u svojim iskazim naveli), odnosno da su bile takvog intenziteta da bi dostigle stepen – prag i mogle se definisati kao mučenje ili nečovječno postupanje prema zarobljenicima, zbog čega je Vijeće iz činjeničnog opisa presude izostavilo i imena ova dva svjedoka (navedena u tački I.2.3.a izmijenjene optužnice).

200. Isto tako, Vijeće nije našlo da je optuženi ratne zarobljenike (a kako je to navedeno u pomenutoj tački precizirane optužnice) *“zatvarao u neuslovne prostorije (samice).”* Naime, osim svjedoka, Miodraga Dejanovića i Drage Vranjkovića, niti jedan drugi svjedok ne dovodi u vezu optuženog Selimović Mehura sa smještanjem ratnih zarobljenika u samice. Tako svjedok Kondić Vojislav kaže da ga je u zatvoru

⁸¹ Transkript sa glavnog pretresa od 11.11.2009. godine strana 21;

⁸² Ibid;

⁸³ Ibid;

⁸⁴ Ibid, strana 22;

⁸⁵ Ibid, strana 29;

„Luke“ dočekaao upravnik Fikro, koji mu je udario dva šamara, opsovao mu i naredio vojniku da ga sprovede u samicu, svjedok Đervida Draško navodi da ga je u samici zatvorio neki brko, a svjedok Neđo Đukić je na Zapisniku o saslušanju svjedoka datom u Tužilaštvu BiH broj KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05 od 27.03.2008. godine, a koje je ovo Vijeće u cijelosti prihvatilo, izjavio da su *”Kad smo došli u zatvor Luke, ja i Đervida Draško ..zadržani u hodniku ... ja i Draško smo potom jedno vrijeme sami bili zatvoreni u jednu prostoriju”*⁸⁶, a što potvrđuje i materijalni dokaz odbrane (O1-4C) Dnevni Izvještaj zatvora „Luke“ u Bihaću od 19/20.02.1995. godine, iz kojeg proizilazi da su Draško Đervida i Neđo Đukić u 18.00 sati provedeni u „Luke“, da su zaprašeni i odvedeni u sobu broj 2. O tome o kakvoj se prostoriji zaista radi, niti jedan od ovih svjedoka se nije izjašnjavao, niti je o tome pitan.

201. Iz izjave svjedoka Drage Vranjković, proizilazi da je svjedok proveo u samici nekih dvadeset/trideset/četrdeset minuta do sat vremena, u samicu ga je Mehura „poslao“ (*”ne mogu se tačno sjetiti od riječi do riječi, ili kako, kcja je bila rjegova naredba ali sam shvatio da, da idem u samicu’*). U konkretnom slučaju se nije radilo o dužem zadržavanju zarobljenog u prostoriji koju on naziva samica, a zatim svjedok nije ni opisivao uslove i uopšte o kakvoj se prostoriji radilo, niti je o tome pitan, pa da bi Vijeće moglo zaključiti da je zarobljenik zatvaran u neuslovne prostorije – samice, kako je to navedeno u optužnici. Istina, svjedok Mijodrag Dejanović (zapisnik pročitao na glavnom pretresu), o čijoj se pouzdanosti i vjerodostojnosti vijeće već izjasnilo, u svojoj izjavi opisuje samicu (visina jedna metar, alka u betonu za koju je bio vezan), ali ovakav opis ne potvrđuje niti jedan drugi svjedok, što je kod Vijeća proizvelo zaključak, prvo da je izjava ovog svjedoka, u najmanju ruku uveličana i nerealna, a zatim da je samica, sudeći prema iskazu drugih svjedoka, bila obična prostorija, koja nema posebne specifičnosti, a posebno ne ovakve kakve svjedok ističe.

(b) Tačka I.2. Izreke

202. Da je optuženi Mehura Melimović počinio krivično djelo (opisano u tački I.2., izreke presude) odnosno da je u zatočeničkom centru autoservisa „Rad“ u Cazinu u periodu od 25.11.1994. godine do 11.03.1995. godine, više puta ispitivao ratne zarobljenike Draška Đervidu i Darka Kajteza, pri tome ih fizički i psihički zlostavljao na način da ih je zastrašivao i vršio psihički pritisak u namjeri da odaju informacije o počinjenim krivičnim djelima, a u odnosu na ratnog zarobljenika Draška Đervidu, optuženi je i omogućio NN vojnicima da ga tokom ispitivanja zlostavljaju i tuku, proizilazi iz izjava saslušanih svjedoka, te niza materijalnih dokaza.

⁸⁶ Zapisnika o saslušanju svjedoka Neđe Đukića, Tužilaštvo BiH KT-RZ – 117/07 i KT-RZ-30/05 od 27.03.2008. godine, strana 6;

203. Optuženi Mehura Selimović je prilikom davanja iskaza u svojstvu svjedoka negirao da je od ratnog zarobljenika Draška Đervide uzimao izjavu u Cazinu. Naime, optuženi izjavljuje da on jeste ispitivao zarobljenika Đervidu ali u Bihaću, izjavu je od njega počeo uzimati 13.09.1994. godine a ista je otkucana 20.09.1994. godine, neobično mu je da ga zarobljenik veže za period i dešavanja u Cazinu, jer je on ispitivanje sa ovim zarobljenikom završio u Bihaću tako da nije bilo potrebe da od njega uzima izjavu i u Cazinu. Optuženi zatim dodaje da je on u Cazinu bio dva ili tri puta, uzimao je izjave od dvije osobe iz SAO Krajine, dakle od zarobljenika pripadnika paravojnih formacija Fikreta Abdića, i to se jeste dešavalo u vrijeme naznačeno u optužnici, ali nije uzimao izjavu od zarobljenika - svjedoka Tužilaštva. Također, optuženi Selimović je prilikom davanja izjave u svojstvu svjedoka, negirao da je ispitivao zarobljenika Darka Kajteza kao i da je imao bilo kakav kontakt sa ovim zarobljenikom.

204. Odbrana optuženog Selimovića je i u završnim riječima isticala, da optuženi Selimović nije ispitivao ratne zarobljenike u zatočeničkom centru „Rad“ u Cazinu. Naime, odbrana navodi da je sabirni centar u kasarni „Adil Bešić“ u Bihaću „došao u pitanje“ jer su snage Vojske Republike Srpske počele zauzimati rubne dijelove grada i kasarne, te je Komanda 5. Korpusa Armije BiH donijela Naredbu o izmještanju sabirnog centra za ratne zarobljenike u autoservis „Rad“ u Cazinu na dan 25.11.1994. godine. Dakle, optuženi Selimović nije uzimao izjave od ratnih zarobljenika, odnosno od 25.11.1994. godine sa ratnim zarobljenicima, koji su prebačeni u Cazin, izjave su uzimale druge osobe, a ne Mehura Selimović ili bilo koji drugi oficir iz službe jer su oni već s njima obavili razgovor i prikupili informacije koje su ih zanimale. Prema navodima odbrane, Mehura Selimović, jeste dolazio, jednom do dva puta, u sabirni centar autoservisa „Rad“ u Cazinu ali po planu rada sa zarobljenim ratnim zarobljenicima pripadnicima Srpske Krajine.

205. Svjedok Edin Kovačević, koji je Naredbom Komandanta 5 korpusa 25.11.1994. godine imenovan za upravnika sabirnog centra u zgradi preduzeća „Rad“ Cazin, je na glavnom pretresu izjavio da su u sabirni centar dolazili pripadnici Službe vojne bezbjednosti 5. Korpusa, kako bi obavili razgovore sa zarobljenicima. Svjedok se konkretno sjeća da su ratne zarobljenike u sabirnom centru „Rad“ u Cazinu ispitivali Samir (ne sjeća se prezimena, on je iz Bihaća), Idriz Hrustanović, Kemo Komić, oni su pripadali službi bezbjednosti. U sabirni centar je, dva ili tri puta, dolazio i Mehura Selimović, dok Adil Ružnić nije dolazio niti je ispitivao ratne zarobljenike u Cazinu. Ispitivanje ratnih zarobljenika je vršeno tako što komandant 503. Brigade (Muhamed Delalić, koji je svjedoku bio pretpostavljeni), na osnovu zahtjeva iz komande Korpusa, da odobrenje za ispitivanje zarobljenika koje je vršeno u kancelarijama bezbjednosti komande brigade u krugu sabirnog centra. Policajac, čuvar, bi odveo zarobljenika do te kancelarije, on bi sačekao da se obavi razgovor kako bi zarobljenika mogao vratiti, ove prostorije su, od prostorija u kojima

su zarobljenici smješteni, bile udaljene oko 100m.⁸⁷ Svjedok navodi da se o svim činjenicama, kao i o ulasku u sabirni centar, vodila evidencija, ovo se odnosilo i na oficire bezbjednosti, dakle evidentiralo se i to ko je dolazio i sa kojim zarobljenikom je vođen razgovor.

206. Tužilaštvo je Sudu prezentiralo materijalni dokaz (T-124) Plan angažovanja odjeljenja za kontraobavještajne poslove za dan 02.12.1994. godine i Plan angažovanja odjeljenja za kontraobavještajne poslove za dan 04.12.1994. godine, a kojim se pripadnicima ovog odjeljenja, između ostalog i Mehuri Selimoviću, dodijeljuju pojedini zadaci, pa tako iz dokaza Plan angažovanja odjeljenja za kontraobavještajne poslove za dan 02.12.1994. godine, proizilazi da je optuženom Selimoviću dodijeljen zadatak „*rad na obradi zarobljenih pripadnika SČA (srbočetničke armije) u Cazinu (teren Cazin)*“, a prema Planu angažovanja odjeljenja za kontraobavještajne poslove za dan 04.12.1994. godine optuženom Selimoviću u zadatak je dodijeljeno „*obilazak 502 bbr, priprema za obilazak u Cazin radi obrade zarobljenih SČA*“. Očigledno je da se radi o periodu kada su se ratni zarobljenici nalazili u zatočeničkom centru Autoservis Rad u Cazinu, nakon što su prebačeni iz zatočeničkog centra “Adil Bešić” u Bihaću.

207. Navedene materijalne dokaze potkrijepljuju i saslušani svjedoci, između ostalih Neđo Đukić, čiji je iskaz dat u istrazi Vijeće u cjelosti prihvatilo, a koji navodi da je u Cazinu bio od novembra do marta 1995. godine, te da je zarobljenike “*u Cazinu ispitivao Mehura Selimović. Mene je ispitivao u kamp kućici kcja se nalazila nedaleko od prostorije u kcjcj sam bio zatvoren.*”⁸⁸ O angažovanosti optuženog na ispitivanju ratnih zarobljenika u Cazinu svjedočili su i svjedoci Nebojša Trkulja,⁸⁹ Luka Kajtez⁹⁰ itd., kojima Vijeće nije imalo razloga da ne povjeruje, s obzirom na njihove saglasne, i ničim dovedene u sumnju, izjave u pogledu navedene činjenice. Imajući u vidu navedeno, Vijeće je, nasuprot tvrdnjama odbrane, izvan svake sumnje, utvrdilo da je optuženi ispitivao ratne zarobljenike u zatočeničkom centru Autoservis Rad u Cazinu.

208. Konkretno, Vijeće je optuženog našlo odgovornim za postupanje prema ratnim zarobljenicima Drašku Đervidi i Darku Kajtezu. Tako svjedok Draško Đervida (detaljnija izjava o zarobljavanju svjedoka je obrazložena u paragrafu broj 196 presude) je izjavio da je polovinom novembra 1994. godine iz kasarne Adil Bešić, prebačen u Cazin (Autoservis Rad) gdje ostaje sve do februara 1995. godine. Prema izjavi svjedoka u Cazinu je bilo fizičkog maltretiranja,

⁸⁷ Audio – zapis sa glavnog pretresa od 06.07.2011. godine, vrijeme 01:07;

⁸⁸ T-3 Zapisnik o saslušanju svjedoka Neđe Đukića Tužilaštvo BiH broj KT-RZ 117/07 i KT-RZ- 30/05od 27.03.2008. godine, strana 5;

⁸⁹ Svjedok je izjavio da ga je u Cazinu ispitivao Mehura, ali ne zna koliko puta, uglavnom to je bilo puno rijeđe nego u Bihaću (paragraf 223 presude);

⁹⁰ Svjedok Luka Kajtez je izjavio da ga je gospodin „M(j)ehura“ ispitivao u Cazinu, a bilo je još nepoznatih, svjedok im ne zna imena. Kad ga je Mehura ispitivao bili su sami .. (paragraf 226 presude);

od strane dva čuvara - policajca, Suada i Refke, svjedok ne zna da li je njima to bilo naređeno ili nije. Isto tako svjedok izjavljuje da je Mehura, svjedok se ne sjeća tačno datuma, „redovno insistirao od mene da pričamo o tim ljudima iz Omarske, iz logora u Omarskoj“⁹¹ ali svjedok nije znao ko je gdje bio i koga je ubio. Svjedok izjavljuje da mu je jedne prilike, prilikom ispitivanja; „ostale su posjedice i dan danas od tog dana”, Mehura rekao: „ubiću ili priznaj ...šta ću pričati ubij me ne znam ni ja šta bi pričao“⁹² na šta mu je Mehura rekao „pričat ćeš naveče.“⁹³ To veče su svjedoka, Suad, Refko i još jedan, svjedok ne zna kako se zvao, kojeg je „Mehura doveo specijalno da me tuku“⁹⁴ izveli i tukli. Izašli su iz hale u kojoj su spavali, bila je neka kamp prikolica, Mehura je to sve gledao iz te prikolice, oni su ga tukli „priznaj ovo... dok sam ja mogao izdržati .. dok me nisu bacili na neki sto.“⁹⁵ Objašnjava da su ga prvo tukli palicama, koliko su mogli, ni sam svjedok ne zna koliko palica je bilo, sve dok nije pao od iznemoglosti i onda su ga bacili na sto „kad su vidjeli da sam se izmokrio i izvršio veliku nuždu u sebe i sikirom nekom hoće zaklati“⁹⁶ tjerali su ga da prizna i na kraju su odustali, nakon čega je svjedok pisao da svašta zna, da su neki ubijali, jer „to je vrijeme bilo u interesu da imaju te podatke.“⁹⁷ To nisu bili istiniti podaci, svjedok je izmišljao „šta ću ode glava ili izmišljaj.“⁹⁸ Ovu izjavu svjedok nije pisao odmah nakon toga, zato što su mu bili „toliko natekli prsti da nije mogao olovku držati“⁹⁹, policajci, ne ovi koji su ga pretukli, su mu donijeli „morsku so pa sam dva ili tri dana ne znam sad koliko kiselio u hladncj vodi da spadne otok“¹⁰⁰ ali misli da je drugi dan odmah tako pisao. Tu noć kada je svjedok pretučen još dvojica su fizički maltretirana, Trkulja i svejdok ne zna ko je treći, izvodili su prvo tog kojem ne zna ime, pa Trkulju, vidio je kakvi se oni vraćaju. Znao da će njega izvesti, zato što mu je Mehura ujutro rekao „da ću propjevati naveče.“¹⁰¹ Svjedok izjavljuje da ga je Mehura ispitivao u više navrata, ali da ga je na kraju ispitivao i neki Ljubiša, uzimao je njegove podatke, otiske itd. Navodi da ga je Selimović ispitivao u više navrata, on nije vidio pismenu naredbu, kao ni usmenu naredbu Mehure da ga oni tuku.

209. Vijeće nije imalo razloga da ne povjeruje u iskaz svjedoka, niti ga je odbrana na bilo koji način dovela u pitanje. Svjedok uvjerljivo i dosljedno govori o tome šta je doživio u zatočeničkom centru u Cazinu i koja je uloga optuženog Selimović Mehure u tome. Vijeće je steklo utisak, imajući u vidu način na koji svjedok iznosi svoja sjećanja, da je isti i sada pod uticajem tih dešavanja i da se ne može, poslije

⁹¹ Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine strana 11;

⁹² Ibid;

⁹³ Ibid;

⁹⁴ Ibid;

⁹⁵ Ibid, strana 12;

⁹⁶ Ibid;

⁹⁷ Ibid;

⁹⁸ Ibid;

⁹⁹ Ibid;

¹⁰⁰ Ibid;

¹⁰¹ Ibid, strana 13;

toliko vremena, oslobodi traume koju su ta dešavanja prouzrokovala. Očigledno je da su radnje preduzete od strane optuženog Mehure Selimovića, a u cilju dobijanja informacija i priznanja određenih činjenica, izazvale teške posljedice po ratnog zarobljenika, odnosno po njegov tjelesni, a naročito duševni integritet, kako i sam svjedok kaže *“ostale su posljedice i dan danas od tog dana”*. Optuženi je često ispitivao svjedoka i kako svjedok navodi *“redovno insistirao od mene da pričamo o tim ljudima iz Omarske, iz logora u Omarskoj”*, te mu prijeti i direktnom likvidacijom *“ubiću ili priznaj ...”,* što već samo po sebi predstavlja jak psihološki pritisak *“šta ću pričati ubij me ne znam ni ja šta bi pričao”*., i kod zarobljenika prouzrokuje zastrašujući efekat, te mu, pri tome, nagovještava i da će mu se nešto desiti u toku noći *„pričat ćeš naveče.“* Svjedok navodi da je znao da će njega izvesti, zato što mu je Mehura ujutro rekao *„da ću propjevati naveče.“*¹⁰² Zaista, u toku noći je izveden ispred hale, gdje se nalazila i kamp kućica i teško pretučen od strane čuvara Suada i Refke, te još jednog lica, kojem ne zna ime, i to tako da usljed fizičke boli nije mogao kontrolisati fiziološke potrebe, a posljedice ovih udaraca je osjećao i nakon nekoliko dana, toliko su mu natekli prsti da nije mogao da drži olovku u rukama. Za čitavo to vrijeme dok je trajala tuča svjedok navodi da je *“Mehura to sve gledao iz te prikolice”*, te da ga je on vidio. Imajući u vidu riječi koje mu je to jutro uputio, te ono što se tu noć i desilo, Vijeće, van svake sumnje zaključuje da optuženi Mehura Selimović, ne samo da je znao da će svjedok biti pretučen, nego da je, upravo on taj koji je to omogućio i dozvolio (organizovao), a svojim prisustvom, direktno dao podršku i dodatno ohrabrio čuvare da pretuku zarobljenika Đervidu i tako mu nanesu tešku fizičku bol.

210. Pri donošenju ovakvog zaključka Vijeće je imalo u vidu i iskaze svjedoka Đukić Neđe, koji je svjedočio o tome da ga je u Cazinu, u kamp prikolici, ispitivao Mehura Selimović, svjedoka Trkulja Nebojše, koji govoreći o zatočeničkom centru u Cazinu navodi *“prvo sam izveden ja, pa zatim Đervida Draško i mislim da je Golić Marko ... izvedeni smo i tučeni svim i svačim”*, te svjedoka Golić Marka, koji je takođe saslušan na glavnom pretresu, kada je izjavio da ga je preko dana ispitivao Selimović, a uveče su ga Refko i Suad izveli van prostorije i tukli su ga palicama po glavi, prsima. Sutradan je došao Selimović i ponovo ga ispitivao za iste ljude. Nije ga dugo ispitivao, jer je vidio da o tim ljudima ne zna ništa, ne zna da li ga je nešto pitao za povrede koje su se vidjele jer su mu ruke otekle (Tužilaštvo je, inače, iz činjeničnog dijela izmijenjene optužnice, izostavilo ime ovog svjedoka). Također je Vijeće imalo u vidu i iskaz svjedoka Malešević Siniše, koji je na glavnom pretresu izjavio *„Kada smo prebačeni u Cazin, dole... Draško je ispitivan i dole ga Mehura ispitivao, onda ga je pretuko jednim slučajem, tako mi je rekao, ja nisam vidio“*, kao i svjedoka Darka Kajtez koji je na glavnom pretresu potvrdio da je zarobljenik Draško Đervida izvođen iz prostorije u kojoj je bio smješten, gdje je strašno pretučen, a od

¹⁰² Ibid;

posljedica te tuče je izvršio nuždu.¹⁰³ Svi navedeni svjedoci, iako nisu bili očevidci postupanja prema zarobljeniku Đervida Drašku, na posredan način potkrijepljuju njegov iskaz, kako u pogledu postojanja kamp prikolice, tako i pogledu načina i metoda ispitivanja ratnih zarobljenika u Cazinu.

211. Ista je situacija i sa zarobljenikom Kajtez Darkom, kojem je optuženi Selimović, direktnim prijetnjama da će ga polomiti ili slomiti, istog šamarajući za vrijeme ispitivanja, uzrokovao tešku bol i patnju, a sve u cilju iznuđivanja informacija od ovog lica koje su optuženom bile značajne.

212. Opisujući tretman koji je imao u Cazinu, svjedok Darko Kajtez je na glavnom pretresu izjavio kako je tokom 1992 do 1995. godine bio vojno angažovan u Vojski Republike Srpske, bio je obični vojnik, sve dok 12.11.1994. godine, nije zarobljen od strane pripadnika vojne policije 5 Korpusa, nakon čega su ga, zbog toga što je bio ranjen u ruku, prebacili u bolnicu u Bihaću, gdje ostaje 21 dan, nakon čega je prebačen u „Rad“ u Cazin, gdje zatiče druge zarobljenike Darka Dojčinovića, Neđu Đukića. U Cazinu je bilo ispitivanja većinom su ih po trojicu izvodili, odatle su išli u neke posebne prostorije, to je bilo u krugu servisa, u blizini od te prostorije, to je bila obična prostorija dva sa dva. Sami su ispitivani, išli su po trojica, dvojica bi bila u drugoj prostoriji. Svjedoka je većinom ispitivao Mehura Selmanović. Ispitivanje je bilo od samih podataka „*gaje si bio, šta si radio, da li su neki bili zarobljeni od Muslimana*“¹⁰⁴ i slična pitanja. Tokom ispitivanja je bilo pretnji, a bilo je i fizičkih, najviše ga je fizički maltretirao gospodin Mehura. Svjedok izjavljuje da mu je sama njegova pojava „*ledila ... krv u žilama. Bio čovjek ozbiljan, al' stvarno ulivo mi je strah.*“¹⁰⁵ Svjedok opisuje Mehuru da je bio obučen u uniformi, tada je imao od 40 do 50 godina, visine 180, 185 maksimalno, bio je sijed, a u sudnici prepoznaje optuženog Selimovića. Svjedoku je sama njegova pojava ulijevala strah i onda „*samo njegovu ispitivanje i sama ona prjetnja kako je polomiti, slomiti, za neke podatke što ja uopšte nisam imo veze ni kcji su ni šta su. I onda u svemu tome ... nekad udari šamar, nekad ne udari, ali sam njegov tog ispitivanja najviše je meni uljevo strah.*“¹⁰⁶ Vezano za šamar koji mu je Mehura udario, svjedok spominje da je bio rukom, udarci su većinom bili rukom. Mehura je, većinom, bio sam u kancelariji dok je trajalo ispitivanje, ona su trajala možda nekih po sata, sat, a poslije 15, 20 minuta. Ispitivanja je bilo možda drugi, treći dan, a jedne je sedmice bilo svakodnevno ispitivanje, dok svjedok na kraju nije rekao „*radi šta hoćeš ne znam ništa, i poslije nije toliko ispitivao.*“¹⁰⁷ U sudnici je prepoznao optuženog.

¹⁰³ Transkript sa glavnog pretresa od 14.10.2009. godine, strana 14, na pitanje tužioca ko je od zarobljenika najviše pretučen, svjedok odgovara: „*Pa najviše Drašković Đervida i od svih tih, Čak je jednom ovaj, kako je istučen, da je čovjek ovaj, kako bi reko ovaj, izvršio nuždu.*“

¹⁰⁴ Ibid, strana 10;

¹⁰⁵ Ibid, strana 11;

¹⁰⁶ Ibid, strana 12;

¹⁰⁷ Ibid, strana 13;

213. Na ove okolnosti Sudu su predloženi sljedeći materijalni dokazi Tužilaštva (dokaz T-67, ujedno dokaz odbrane O1-59); Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti, Izjava Darka Kajteza, SP broj 03/1188-75 od 13.11.1994. godine (dokument nije potpisan), a inače, radi se o dokumentu sačinjenom prije nego što je Kajtez Darko uopšte i došao u Cazin (zarobljen 12.11.1994. godine i odveden u bolnicu u Bihaću, da bi tek nakon 21 dan bio prebačen u Cazin) Akt Odsjeka vojne bezbjednosti broj Str.pov.br. 03/1188-78 od 22.12.1994. godine, kojim se CSB Policijskom sektoru odobrava informativni razgovor sa ratnim zarobljenicima Tomislavom Danilovićem i Darkom Kajtezom (podnesak je potpisao Načelnik Odjeljenja Službe vojne bezbjednosti Husnija Avdagić); Akt Odsjeka vojne bezbjednosti broj 03/1188-77 decembar 1994. godine (kopiran je samo dio ovog dokumenta tako da se određeni podaci ne vide), kojim se odobrava informativni razgovor ... radnicima SDB sa ... Tomislavom i Kerkez Pericom, (dokument je potpisao Načelnik Odjeljenja Službe vojne bezbjednosti Husnija Avdagić); Akt Centra službi bezbjednosti, policijski sektor Bihać, broj 14-1/02-4-1502/94 od 09.12.1994. godine, molba upućena Sektoru vojne bezbjednosti 5 Korpusa da se omogući informativni razgovor sa Darkom Kajtezom i Tomislavom Danilovićem (dokument je potpisao Načelnik policijskog sektora Ramo Brkić); Zapisnik Ministarstva unutrašnjih poslova Centra službi bezbjednosti, Izjava Darka Kajteza, broj 02-1254/94 od 02.12.1994. godine (dokument je potpisalo lice Mulić, zbog loše kopije se ne vide ostali podaci); Daktiloskopski karton Darka Kajteza od februara 1995. godine, u kojem je evidentirano da je zarobljenik ranjen u desnu ruku u predjelu iznad lakta, te dokaz Tužilaštva (dokaz T-196, ujedno dokaz odbrane O1-97) Službena zabilješka MUP RS, Centar RDB Banja Luka od 16.03.1995. godine.

214. Vijeće je u ovom dijelu iskaza poklonilo vjeru svjedoku Kajtez Darku, obzirom na njegovo dosljedno i logično svjedočenje o postupanju optuženog Mehure Selimovića prema njemu. Česta, a ponekad i svakodnevna ispitivanja svjedoka od strane optuženog, praćena stalnim prijetnjama *“samo njegovo ispitivanje i sama ona prijetnja kako je polomiti, slomiti, za neke podatke što ja uopšte nisam imo veze ni kcji su ni šta su”* pa i fizičkim zlostavljanjem *“I onda u svemu tome ... nekad udari šamar, nekad ne udari”*, zasigurno su kod svjedoka, imajući u vidu kontekst u kojem se radnje prema njemu poduzimaju, a posebno njihovo trajanje, izazvale strah i tešku, prije svega, duševnu patnju, kako kaže svjedok pojava optuženog mu je *„ledila ... krv u žilama. Bio čovjek ozbiljan, ali stvarno ulivo mi je strah“*, *“tok ispitivanja najviše je meni uljevo strah.“* Službena zabilješka od 16.03.1995. godine, na koju se poziva odbrana optuženog ne umanjuje uvjerljivost iskaza svjedoka Kajtez Darka. Naime, radi se o službenoj zabilješci povodom obavljenog informativnog razgovora sa svjedokom, a na okolnost njegovog zarobljavanja i boravka u zatočeničkim centrima, u kojoj, kako odbrana navodi, niti jednom riječju nije pomenuo da je njega u Cazinu ispitivao Selimović Mehura. Prije svega, zabilješka je sačinjena 16.03.1995. godine povodom informativnog razgovora obavljenog 15.03.1995. godine, što znači da svjedok niti zna šta je u istoj navedeno, niti je ovu službenu zabilješku potpisao, pa

se samim tim, zabilješka ne može smatrati izjavom svjedoka i kao takva ne može se prihvatiti kao dokaz kojim bi se opovrgle izjave date kasnije, u toku postupka.

215. Nasuprot navedenom, Vijeće iz iskaza svjedoka Ranka Gojić, Milana Gvozdenovića i Nebojše Trkulje, te Kajtez Luke, nije moglo, van razumne sumnje, utvrditi da je optuženi Selimović radnjama poduzetim u odnosu na ova lica izvršio krivično djelo koje mu se stavljaju na teret (tačkom tačke 1.2.4. a) i 1.2.4. b) precizirane optužnice), odnosno da je "više puta ispitivao ratne zarobljenike, pri tome ih fizički i psihički zlostavljao na način da ih je tukao, šamarao, zastrašivao i vrijeđao na razne načine, optuživao za izvršenje zločina nad bošnjačkim stanovništvom, vršio na iste psihički pritisak u namjeri da priznaju učinjenje ili odaju informacije o njima nepoznatim krivičnim djelima, prisiljavao da potpišu određene izjave koje nisu prethodno pročitali, te da je omogućavao NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnih zarobljenika zlostavljaju i tuku iste, na način da su ih udarali palicama, pesnicama, zastrašujući ih, psujući im i vrijeđajući ih na razne načine, a osumnjičeni je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike....." zbog čega su njihova imena i izostavljena iz činjeničnog opisa tačke 1. 2. osuđujućeg dijela presude.

216. Svjedok Ranko Gojić je na glavnom pretresu izjavio da je bio pripadnik Vojske Republike Srpske sve dok, 08.10.1994. godine, nije zarobljen od strane 511. Krupske brigade Armije BiH, koji su ga pred Novu Godinu prebacili u Cazin. Svjedoka je u Cazinu, jednom prilikom ispitivao Ljubiša Samardžić, kao i "glavni bezbjednjak", koji ga je ispitao i kad je zarobljen (prije dolaska u Cazin). Prema izjavi svjedoka "glavni bezbjednjak" ga je ispitivao 2-3 puta, on je imao oko 40-45 godina, bio je visok 180-190cm, prosjed imao je na sebi uniformu. Svjedok u sudnici (kao tog bezbjednjaka) prepoznaje optuženog Selimovića. Iako se "glavni bezbjednjak" njemu nije nikada predstavio, svjedok je čuo od policajaca kako govore Mehura, Mehura.

217. Tužilaštvo je na ovu okolnost u sudski spis uložilo i materijalni dokaz (T-138, ujedno dokaz odbrane O1-81) Sprovodni list vojničkog pritvora 503 bbr za Gojić Ranka od 28.11.1994. godine, iz kojeg proizilazi da je Ranko Gojić 28.11.1994. godine primljen u Cazin.

218. Odbrana je na glavnom pretresu uložila materijalne dokaze (O1-82), a pod ovim brojem uložene su: Službena zabilješka 511. Slavne brdske brigade broj 03/6-41 od 10.10.1994. godine (izjavu je potpisao Suljo Suljanović), Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti, Zapisnik sa izjavom Ranka Gojića broj 03/6-48 od 18.10.1994. godine (izjavu je potpisao Suljo Suljanović); Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-45 od 14.10.1994. godine (izjavu je potpisao Suljo Suljanović); Akt 511. S. Bbr. Obavještajno-bezbjednosni organ broj 03/6-47 od 16.10.1994. godine (izjavu je potpisao Suljo Suljanović i Fehim Halilović); Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-46 od 16.10.1994. godine (izjavu

potpisali Suljo Suljanović i Fehim Halilović); Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-43 od 13.10.1994. godine (izjavu potpisao Suljo Suljanović); Akt broj 03/6-45 od 14.10.1994. godine izjava Gojić Ranka pisana rukom 6 listova, (izjavu potpisao Suljo Suljanović); Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-52 od 19.10.1994. godine (izjavu potpisao Suljo Suljanović); Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-53 od 20.10.1994. godine (izjavu potpisao Suljo Suljanović); Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-54 od 21.10.1994. godine (izjavu potpisao Suljo Suljanović); Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-56 od 23.10.1994. godine (izjavu potpisao Suljo Suljanović); Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-57 od 24.10.1994. godine (izjavu potpisao Suljo Suljanović); Zapisnik Centra službe bezbjednosti Bihać broj 02-1250/94 od 03.12.1994. godine (izjavu potpisao Ljubomir Samardžija). Također, odbrana je svjedoku prezentirala i fotografije ovih lica (potpisnika službenih zabilješki – Sulje Suljanovića i Fehima Halilovića) međutim, svjedok ova lica nije prepoznao kao lica koja su ga ispitivala.

219. Dakle, imajući u vidu sve navedeno, Vijeće nije moglo, van razumne sumnje, zaključiti da je optuženi Selimović Mehura, bilo kada i bilo gdje, ispitivao ratnog zarobljenika Gojić Ranka, obzirom da iz priloženih dokaza proizilazi da su to činila druga lica (Suljo Suljanović, Fehim Halilović i u samom Cazinu, Ljubomir Samardžija). Na ovu okolnost saslušan je, kao svjedok odbrane Ljubomir Samardžija, koji istina, nije potvrdio da je lično saslušavao ovog ratnog zarobljenika, ali je naveo da je od 1994 do 1995. godine bio operativni radnik Sektora državne bezbjednosti Bihać, radio je na prikupljanju obavještajnih i drugih podataka važnih za bezbjednost zemlje, ispitivao je i ratne zarobljenike, pa je u cilju obavljanja razgovora sa istim, dolazio i u Cazin. Na kraju, i sam svjedok Gojić navodi da ga je u Cazinu ispitivao Ljubomir Samardžija, s tim što tvrdi da ga je u Cazinu ispitivao i "glavni bezbjednjak" (kome nije znao ime, nego je od drugih čuo kako se ovaj zove), koji ga je ispitivao i prije dolaska u Cazin. Kako Vijeće, obzirom na provedene dokaze, nije utvrdilo da je svjedoka, prije dolaska u Cazin ispitivao Mehura Selimović (o čemu će biti riječi i u paragrafu 410-412), slijedom toga, nije moglo zaključiti ni da je to činio u zatočeničkom centru u Cazinu.

220. Svjedok Milan Gvozdenović je na glavnom pretresu izjavio da je od 1992 pa do 1995. godine bio vojno angažovan u Vojsci Republike Srpske, sve dok 20.10.1994. godine nije zarobljen od strane Armije BiH, koja ga odvodio do nekog objekta u Bihaću (svjedok spominje da je u blizini bila prodavnica obuće „Borovo“) gdje ostaje sve dok Bihać nije trebao pasti, kada ga prebacuju u Cazin u prostorije „Zastava“ servisa. U Cazinu su ispitivani svaki drugi dan, svjedok je viđao Mehuru u Cazinu, svjedoku je „kosa rasla na glavi od lično njegovog lika.“ Svjedok ne zna tačno koliko ga je puta vidio u Cazinu, ali izjavljuje da je s njim bio u kontaktu mjesec dana prije razmijene (svjedok je razmijenjen 11.03.1995. godine). Vezano za izjavu koju je davao u Bihaću „pa u Cazinu“, svjedok izjavljuje da je on sadržaj iste samo letimice pregledao, tako da u njoj nešto ima tačno nešto nema, a zatim

kaže „*suviše bi bilo ovaj o tim stvarima jer se ne mogu sjetiti.*“¹⁰⁸ Svjedok je potpisao tu izjavu Mehuri i vratio mu je odmah. Pozvan da opiše Mehuru, izjavljuje da ga ne može opisati jer, kako kaže: „*Ne sjećam se šta je juče bilo a ne unazad.*“¹⁰⁹

221. Na ove okolnosti Sudu su prezentirani materijalni dokazi Tužilaštva (T-186) Informacija MUP Republike Srpske o informativnom razgovoru sa Milanom Gvozdenovićem str.pov.br. 10-3-361/95 od 13.04.1995. godine (MKSJ broj B0067285). Također, i odbrana je na ove okolnosti uložila materijalne dokaze i to; (O-111) Službena zabilješka od 20.10.1994. godine o ispitivanju zarobljenog vojnika Milana Gvozdenovića br. 20109400, koju su potpisali Marko Šimić i Mirzet Midžić; (O1-111a) Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti str. pov.br. 03/1188-79 od 19.11.1994. godine o informativnom razgovoru sa Milanom Gvozdenovićem (nema potpisa lica koje je uzimalo izjavu); (O1-111b) Milan Gvozdenović izjava pisana rukom 6 listova (nema potpisa lica koje je izjavu uzimalo) i (O1-111c) Zapisnik Centra službi bezbjednosti Sektor SDB Bihać br. 02-1267/94 od 03.12.1994. godine, koji je potpisao Smail Delić i Daktiloskopski karton Milana Gvozdenovića.

222. Imajući u vidu navedeno, Vijeće je, van razumne sumnje, zaključilo da optuženi Selimović Mehura, uopšte, nije ispitivao svjedoka Gvozdenović Milana, jer to, prije svega, proizilazi iz iskaza samog svjedoka datog na glavnom pretresu, koji istina, govori o tome da je optuženog viđao u Cazinu i da mu je od njega “kosa rasla na glavi od njegovog lika”, s tim da ga ne može opisati, niti ga može prepoznati. Optuženom se, izmijenjenom optužnicom, stavlja na teret i da je prisiljavao ratne zarobljenike da potpišu izjave, koje, prethodno nisu pročitali. O ovoj činjenici svjedok se izjasnio da je on sadržaj iste samo letimice pregledao, tako da u njoj nešto ima tačno nešto nema, a zatim kaže „*suviše bi bilo ovaj o tim stvarima jer se ne mogu sjetiti.*” Prije svega, svjedok ne tvrdi da je bio prisiljen da izjavu potpiše, a zatim navodi da je istu i pregledao, te vidio da je nešto tačno, a nešto i nije, a što, upućuje na zaključak da je istu i pročitao, slijedom čega, a na osnovu ovakvog iskaza svjedoka, Vijeće nije moglo prihvatiti navode ovog dijela činjeničnog opisa optužnice. Što se tiče iskaza svjedoka o tome da je bio maltretiran od strane vojnika u zatočeničkom Centru u Cazinu, navedeno se optuženom Selimović Mehuri, izmijenjenom optužnicom i ne stavlja na teret.

223. Svjedok Nebojša Trkulja je izjavio da je tokom rata bio pripadnik Vojske Republike Srpske, sve dok ga 12.09.1994. godine nije zarobila Armija BiH, koji su ga nakon dva dana prebacili u kasarnu „27 Juli“ gdje ostaje sve do 25.11.1994. godine kada prelazi u Cazin. U Cazinu su se ispitivanja nastavila, ali nisu bila tako intenzivna kao u Bihaću, što je više vrijeme prolazilo to su bila rijeđa. Svjedok

¹⁰⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 13.10.2010. godine strana 14;

¹⁰⁹ Ibid, strana 18;

izjavljuje da ga je i u Cazinu ispitivao Mehura, ali ne zna koliko puta, uglavnom to je bilo puno rijeđe nego u Bihaću. Svjedok izjavljuje da je bilo fizičkog maltretiranja u Cazinu, jedno veće nikad neće zaboraviti „*prvo sam izveden ja, pa zatim Đervida Draško i mislim da je Golić Marko ... izvedeni smo i tučeni svim i svačim. Da nismo sebi mogli doći po četiri pet dana. Izvedeni smo u prostorju ispred, ispred tih ćelija gdje smo bili i tu smo pretučeni.*“¹¹⁰ Tukli su ih „*palicama, rukama, nogama*“¹¹¹ svjedok je u jednom momentu „*upao u kanal nekakav kcji je bio dubok, auto kanal, pa sam vraćen, tukli su nas palicama po rukama, po ovim, ovim žilama od ruku.*“¹¹² Povrede koje je dobio su bile vidljive, doduše poslije toga su im dali da se operu i vratili su ih u ćeliju. Svjedok izjavljuje da je momak Siniša Malešević isto veće bio tučen.

224. Na ove okolnosti Sudu su prezentirani sljedeći materijalni dokazi Tužilaštva (T-17, ujedno dokaz odbrane O1-21) Službena zabilješka Komande 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Izjava Nebojše Trkulje uzeta 19.09.1994. godine, Str.pov.br.03/1188-21 od 25.09.1994. godine (odštampano Selimović Mehura ali je nepotpisano); Daktiloskopski karton za lice Nebojša Trkulja, te dokazi odbrane (O1-22) Izjava Trkulja Nebojše (u rukopisu, nepotpisana) i (O1-22a) Zapisnik Centra službi bezbjednosti Bihać, Sektor SDB Bihać broj 02-1257/94 od 02.12.1994. godine (dokument potpisao Ilfad Medić).

225. Iz izjave svjedoka, a u pogledu njegovog ispitivanja u zatočeničkom centru Cazin, Vijeće nije moglo zaključiti ništa, jer svjedok o ovome nije uopšte svjedočio (osim “u Cazinu ga je ispitivao Mehura, ali ne zna koliko puta, uglavnom to je bilo puno rijeđe nego u Bihaću”), a pogotovo ne da ga je optuženi “psihički i fizički zlostavljao...”, kako je to navedeno u činjeničnom opisu optužnice. Također, svjedok optuženog Selimovića, ni na koji način, ne dovodi u vezu sa fizičkim maltretiranjem, od strane vojnika, koje se desilo u Cazinu. Vijeće ne sumnja da se ovaj događaj desio, upravo, na način kako je to svjedok i opisao, ali svjedok pri tome ne spominje prisustvo optuženog Selimović Mehuru, niti da ga je ovaj ispitivao prije ili poslije ovih dešavanja, pa da bi se, eventualno, moglo zaključiti da je optuženi svojim radnjama i počinio ono što mu se stavlja na teret. Kod ovakvog stanja stvari, a kako tužilac nije izveo druge dokaze u prilog tvrdnji optužbe, Vijeće je izostavilo ime ovog ratnog zarobljenika iz činjeničnog opisa tačke 1.2. osuđujućeg dijela presude.

226. Svjedok Luka Kajtez¹¹³ je na glavnom pretresu izjavio da je u „Crvenu zastavu“ u Cazin, prebačen kada su počele da „tuku“ granate po Bihaću, tu ostaje sve do razmijene 11.03.1995. godine. U Cazin je dolazio gospodin, prema izjavi izjavi svjedoka „Mjehura“, ispitivanje je bilo u Veterinarskoj stanici u krugu „Crvene

¹¹⁰ Transkript sa glavnog pretresa od 10.02.2010. godine, strana 15;

¹¹¹ Ibid;

¹¹² Ibid;

¹¹³ Svjedok je bio vojno angažovan sve dok 12.11.1994. godine nije zarobljen od strane pripadnika 501 jedinice Armije BiH, koji su ga prebacili u hotel „Park“, gdje je proveo par dana, nakon čega je prebačen u zatvor „Luke“ u Bihaću, a zatim prelazi u kasarnu „27 Juli“ isto u Bihaću;

zastave“. Zapovjednici su ih izvodili. Prema izjavi svjedoka gospodin M(j)ehura ga je ispitivao u Cazinu, a bilo je još nepoznatih, svjedok im ne zna imena. Kad ga je M(j)ehura ispitivao bili su sami, zapovjednici su bili kod vrata s vanjske strane, prilikom ispitivanja ga je tukla vojska, to je bilo pred M(j)ehurom, on je to vidio. Na pitanja kako su ga tukli vojnici kad su oni ispred vrata, svjedok odgovara „*Pa dolazili su i oni i u sobu*“¹¹⁴. Svjedok zatim izjavljuje da je on dosta papira potpisao u donjem desnom uglu, stavljao bi svoje ime i prezime i ti su papiri nošeni, a zašto su nošeni svjedok ne zna. Svjedok je potpisivao i izjave koje je davao M(j)ehuri. I drugi su vođeni na ispitivanja, bili su isto tučeni, svjedok ovo zna jer ih vidi kad dođe „*vidi se plav nego šta neg tučen, n.je milovat.*“¹¹⁵ Svjedok navodi da ge je M(j)ehura više puta ispitivao u Cazinu, vojnici su ga tukli pred njim, on ne bi ništa poduzimao, smijao se. Jedno ispitivanje je trajalo po pola sata, četrdeset minuta. Prema izjavi svjedoka M(j)ehura je dolazio u zatvor i ispitivao je i druge, svjedok ovo zna jer je pitao zarobljenike koji su bili s njim u ćeliji gdje su bili, a oni bi mu odgovarali da je dolazio M(j)ehura i ispitivao ih. Svjedok zatim navodi da je vidio kako je M(j)ehura „*Dolazio i ispitivao, tukao je, n.je samo tuko mene. Tuko Gvozdenovića, tuko ovoga iz Sanskog Mosta Trku,ju, tuko...*“¹¹⁶ Opisujući kako je Mehura tukao zarobljene svjedok izjavljuje da je on: „*Upadao je u ćelije đe su ,judi ležali i tuko ,jude.*“¹¹⁷ Da bi potom izjavio da Mehura u Cazinu „*n.je tuko, nego je on dolazio tu, a tukli zapovjednici. Suvat, Ekrem i Mersud. A upravnik zatvora Edo Kovačević tuko nas n.je niti je zapovjednik Pedo...*“¹¹⁸

227. Svjedok odbrane Besim Dizdarić, koji je od februara 1994 pa do februara 1995 bio pripadnik Komande Korpusa (vojna bezbjednost) referent za kontraobavještajne poslove, je na glavnom pretresu izjavio da je u navedenom periodu obavljao zadatke koji su se odnosili na ispitivanje ratnih zarobljenika. Svjedok se sjeća da je ispitivao Ljubu Jovičića, kao i zarobljenika Luku Kajteza. Odbrana je svjedoku prezentirala materijalni dokaz odbrane (O1-112 d) Dopuna izjave Luka Kajtez, za koju svjedok potvrđuje da je njegov rukopis, da ju je on pisao, vjerovatno iz razloga što ispitivano lice – ratni zarobljenik nije bio u stanju da piše, svjedok ne zna koji su razlozi bili za to. Svjedok zatim izjavljuje da je on u ovu dopunu izjave unio doslovno ono što mu je Luka Kajtez govorio, kao i da je prvu izjavu od zarobljenika vjerovatno uzela osnovna jedinica, ona koja ga je zarobila, a onda je svjedok samo nastavio. Opisujući način uzimanja izjava svjedok izjavljuje da je dužina trajanja ispitivanja ratnih zarobljenika zavisila od psihofizičkog stanja zarobljenika, to su bili pojedinačni razgovori. Svjedok se ne sjeća imena svih ratnih zarobljenika, bilo ih je više od 30 sa kojima je obavio razgovor.

¹¹⁴ Ibid, strana 55;

¹¹⁵ Ibid;

¹¹⁶ Ibid, strana 65;

¹¹⁷ Ibid;

¹¹⁸ Ibid;

228. Na ove okolnosti Sudu su prezentirani sljedeći dokazi odbrane (O1-112) Omot predmeta Luka Kajtez Reg. broj 03/1188-65 uz popis predmeta; a) Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti br. 03/1188-65 od 21.11.1994. godine o obavljenom informativnom razgovoru sa Kajtez Lukom (nepotpisana); b) Daktiloskopski karton Luka Kajtez; c) Zapisnik Centra službi bezbjednosti Sektor SDB br. 02-1263/94 od 02.12.1994. godine (zapisnik je potpisao Zlatko Arnautović); d) Službena zabilješka sačinjena u prostorijama SSVB 501 bbr. Br. (potpisano od strane Luke Kajteza ali ne i od lica koje je izjavu uzelo) i d) Dopuna izjave Luka Kajtez (pisana rukom, nepotpisana), i dokaz odbrane (O1-93, ujedno i dokaz Tužilaštva T-189) Službena zabilješka MUP Republike Srpske Centar RDB Banja Luka od 16.03.1995. godine (MKSJ broj B0067327).

229. Sagledavajući u cjelini iskaz svjedoka Luke Kajteza, Vijeće primjećuje niz nelogičnosti u ovom iskazu, počev od opisa dešavanja prilikom njegovog ispitivanja u zatočeničkom centru u Cazinu, kada svjedok u istoj rečenici daje dvije oprečne izjave *“Kad me je Mehura ispitivao bili smo sami, zapovjednici su bili kod vrata s varjske strane, prilikom ispitivanja me je tukla včjska, to je bilo pred M(j)ehurom, on je to vidio”*, pa tek nakon što je upozoren da to nije moguće, sjetio se *“da su oni dolazili i u sobu”*. Nadalje, prema izjavi ovog svjedoka M(j)ehura je *upadao u ćelije* *“de su ljudi ležali i tuko jude”*, da bi odmah potom ustvrdio da Mehura u Cazinu *„nije tuko, nego je on dolazio tu, a tukli zapovjednici, Suvat, Ekrem i Mersud*. I na kraju, svjedok tvrdi da je vidio kako M(j)ehura tuče Gvozdrenovića i Trkulju, a što, niti jedan od ovih svjedoka, koji su saslušani na glavnom pretresu, ne potvrđuje, što je samo dodatni razlog zbog kojeg Vijeće ne može pokloniti vjeru iskazu ovog svjedoka. Imajući navedeno u vidu Vijeće se nije moglo oteti utisku da se ovdje radi o izmišljenoj konstrukciji, a u odnosu na ulogu optuženog Mehure Selimovića, na način kako to opisuje ovaj svjedok (konfuzno i kontradiktorno), zbog čega i nije moglo izvesti nesporan zaključak o odgovornosti optuženog za radnje opisane u tački I.2.4.b izmijenjene optužnice, a u odnosu na zarobljenika Kajtez Luku.

230. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće je uredilo činjenični opis iz tačke I.2.3.a, I.2.3.b, I.2.4.a i I.2.4.b izmijenjene optužnice, ne dirajući, pri tome u objektivni identitet iste, niti su izvršene izmjene bile na štetu optuženog.

(c) Tačka I.3. a) izreke

231. Optuženi Mehura Selimović je po ovoj tački izreke presude oglašen krivim da je u zatočeničkom centru u kasarni “Adil Bešić” u period od jula do 25.11.1994. godine, više puta ispitivao ratnog zarobljenika Draška Đervidu, pri tome ga fizički i psihički zlostavljao na način da ga je tukao, zastrašivao, optuživao za izvršenje zločina nad bošnjačkim stanovništvom, vršio na istog psihički pritisak u namjeri da prizna učinjenje ili oda informacije o krivičnim djelima.

232. Svjedok Draško Đervida je na glavnom pretresu (detaljno obrazloženje o zarobljavanju dato u paragrafu broj 196 presude) izjavio da je bio vojno angažovan, te da je po zarobljavanju 12.09.1994. godine prebačen u kasarnu u Bihaću, gdje ostaje sve do polovine novembra 1994. godine kada prelazi u Cazin. Svjedok se ne sjeća da li je tu noć kada je stigao u kasarnu, odmah bio i ispitivan, ali drugi dan jeste, Mehura ga je ispitivao. Ispitivanje je teklo tako što je Mehura od njega tražio da „budem ne znam ni ja zločinac neki ... da ja sve pričam a što ne mogu potvrditi Mehura je prema meni bio ko da sam ne znam ko da sam pobio pola tih po Pr.jedoru, takav je bio prema meni.“¹¹⁹ Svjedok izjavljuje da, ako nije mogao Mehuri nešto potvrditi, bilo je fizičkog maltretiranja „imao je svcj neki stav, ne znam da li je prema svima prema meni je imao ... što sam ja iz Omarske ili što sam iz Gradine ako je to jedini problem onda ubj me.“¹²⁰ Vezano za fizičko maltretiranje svjedok izjavljuje da je bilo i fizičko i psihičko, kad dođe kod njega on sjedi „pričaj, šta pričaj, onda te udari kako bi objasnio, a šta da pričam pričam stalno jedno te isto.“¹²¹ Kad ga je ispitivao, Mehura ga je udario „šamarom ili nogom ili nešto to.“¹²² Prema izjavi svjedoka, tukli su ga: „zato što sam Đervida Draško i što sam iz Gradine. Sad znam da je rat bio i da sam bio zarobljen ali kcja su mcja prava u tome svemu bila ne znam.“¹²³ Svjedok ne zna tačno koliko puta je bio ispitivan „ne mogu reći da je svakodnevno, ali malo malo pa ispitivan je.“¹²⁴

233. Tužilaštvo je u sudski spis uložilo i materijalni dokaz (T-4) Službena zabilješka Draško Đervida, Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, str.pov.br. 03/1188-32 od 20.09.1994. godine, koju je potpisao optuženi Mehura Selimović. Ova službena zabilješka je otkucana, a identična izjava Draška Đervide je i u rukopisu koja nosi darum 13.09.1994. godine.

234. Optuženi Mehura Selimović je, prilikom davanja iskaza u svojstvu svjedoka, potvrdio da je ispitivao ratnog zarobljenika Draška Đervidu u Bihaću i da je izjavu od njega počeo uzimati u 13.09.1994. godine, a ista je otkucana 20.09.1994. godine, prva tri lista izjave je pisao optuženi, a sve ostalo je pisao zarobljenik Đervida. Optuženi negira da je na bilo koji način zlostavljao ratnog zarobljenika, te da nije imao saznanja da je zarobljenika Đervidu neko tukao, navodeći da je on ispitivanje ovog zarobljenika završio u Bihaću 20.09.1994. godine.

235. Vijeće je, cijeneći iskaz svjedoka Đervida Draška, u odnosu na dešavanja u zatočeničkom centru “Adil Bešić” u Bihaću i s tim u vezi radnje optuženog Selimović Mehure, isti, u cjelosti, prihvatilo kao istinit i vjerodostojan. Svjedok dosljedno i uvjerljivo opisuje način čestih ispitivanja od strane optuženog i svoj subjektivni

¹¹⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine, strana 8;

¹²⁰ Ibid, strana 9;

¹²¹ Ibid;

¹²² Ibid;

¹²³ Ibid;

¹²⁴ Ibid, strana 10;

doživljaj onoga što mu se tom prilikom dešavalo, ne ostavljajući mjesta sumnji da je to za njega predstavljalo, prije svega teško psihičko zlostavljanje, *Mehura je prema meni bio ko da sam ne znam ko da sam pobio pola tih po Prijedoru, takav je bio prema meni*, praćeno i fizičkim "ubjeđivanjem" da odgovori na pitanja koja su optuženom, kao bezbjednjaku, bila interesantna "pričaj, šta pričaj, onda te udari kako bi objasnio, a šta da pričam, pričam stalno jedno te isto". Vijeće primjećuje da postupanje prema ratnom zarobljeniku Đervida Drašku ima svoju hronologiju i to od kasarne „Adil Bešić“ kada je i započelo njegovo ispitivanje od strane optuženog Selimovića, a nastavlja se u prostoru "Autoservisa „Rad“ u Cazinu, slijedeći isti „obrazac“ ili način ispitivanja i vršenja psihičkog i fizičkog pritiska na ovog zarobljenika, a za razlog ovakvog postupanja prema njemu svjedok Đervida iznosi sasvim razumljivo i prihvatljivo objašnjenje "što sam ja iz Omarske ili što sam iz Gradine ako je to jedini problem onda ub.j me".

236. Nasuprot navedenom, Vijeće iz iskaza svjedoka Nebojše Trkulje, Milana Gvozdrenovića, Neđe Đukića i Darko Dojčinovića nije moglo, van razumne sumnje utvrditi da je optuženi Selimović izvršio radnje, koje mu se stavljaju na teret (tačkom I.2.5. a) izmjenjene optužnice), odnosno da je više puta ispitivao navedene ratne zarobljenike, pri tome ih fizički i psihički zlostavljao na način da ih je tukao, zastrašivao i vrijeđao na razne načine, optuživao za izvršenje zločina nad bošnjačkim stanovništvom, vršio na iste psihički pritisak u namjeri da prizna učinjenje ili odaju informacije o njima nepoznatim krivičnim djelima, prisiljavao da potpišu izjave koje nisu prethodno pročitali, zbog čega su njihova imena i izostavljena iz činjeničnog opisa tačke I.3.a) osuđujućeg dijela presude.

237. Svjedok Nebojša Trkulja (podaci o zarobljavanju su dati u paragrafu 223 presude) je u kasarni „27 Juli“ u Bihaću bio od polovine septembra do 25.11.1994. godine. Svjedok izjavljuje da ih je po dolasku u kasarnu primila vojna policija, odmah su ih odveli u nekakva kupatila, gdje su ih okupali, dali su im neku staru uniformu i tu su ih smjestili u prostorije veličine tri sa tri. Nakon toga su svjedoka izveli i odveli na razgovor kod, poslije se ispostavilo, generala Atifa Dudakovića. Čovjek koji je od njega uzimao izjavu je bio tu prisutan, on je kasnije saznao da je to Mehura, on je cijeli svjedokov put tu bio, često ga je viđao. Razgovor sa generalom je trajao nekih možda petnaestak minuta „ja moram to reći i ovoje, taj razgovor je meni puno značio ovaj iz razloga što mi je dao nadu da ću preživjeti. On je došao i rekao da je on general Atif Dudaković, da će sa mnom postupati po Ženevskoj konvenciji, da sam ja ratni zarobljenik i u tom razgovoru me pitao za nekakvog da li poznam Marčetu ... ja sam reko da ne znam. I on mi je ovaj rekao kad izađem da ću pozdraviti Marčetu, znači to mi je dalo nadu da ću preživjeti.“¹²⁵ Za vrijeme boravka u kasarni, bio je ispitivan „ispitivanja su bila skoro

svakodnevna¹²⁶, nekad su trajala po sat, dva i više, nekad su bili primorani da sjede i po sedam osam, deset sati. Prilikom ovog ispitivanja, svjedok nije bio fizički ni psihički maltretiran. Potpisivali su neke zapisnike, ali nisu mogli vidjeti šta potpisuju, jer je jednim papirom prekrivan gore tekst i dole ko je uzimao izjavu, oni su se mogli samo na dnu papira potpisati. Svjedoka je najviše ispitivao Mehura, mada u tom njegovom „putu“ se pojavljivo još ljudi, ali to je bilo nakratko da li su došli jednom ili nijednom. Svjedok ga opisuje kao osobu koja je bila prosijeda, crnog tena, srednjeg rasta, uvijek je bio u uniformi, imao je činove (svjedok ne zna tačno koje jer se u činove ne razumije), u sudnici prepoznaje optuženog Selimovića. Prema mišljenju svjedoka, on je, s obzirom da je vodio ispitivanje, bio bezbjednjak. Prilikom ispitivanja, pitanja su se odnosila na „*vcjne stvari i šta se dešavalo u Sanskom Mostu na početku rata.*“¹²⁷ Na neka pitanja je svjedok znao odgovor na neka ne, ako nije znao odgovor „*insistira se više puta na tim pitanjima i onda na kraju donosile se nekakve brošure ja mogu reći ili nekakvi tekstovi kcji su rečeno je evo da mi pročitamo da se podsjetimo.*“¹²⁸

238. Svjedok Darko Dojčinović (podaci o zarobljavanju su dati u paragrafu 197 presude) je u prvoj polovini oktobra 1994. godine iz bolnice prebačen u kasarnu „27 Juli“ u Bihaću gdje ostaje do pred Novu Godinu. Svjedok izjavljuje da je u kasarni bio smješten sa ratnim zarobljenicima Markom Golićem, Sinišom Maleševićem i još nekim. Odnos prema svjedoku je bio loš, bilo je fizičkog maltretiranja, bilo je ispitivanja od gospodina Selimovića, on ga je ispitivao „*mislím dva ili tri puta.*“¹²⁹ To ispitivanje je po svjedoku bilo „*duže i teže bez fizičkog maltretiranja.*“¹³⁰ Svjedok pojašnjava „*duže i teže*“ i kaže da pod tim podrazumijeva psihičko maltretiranje te dodaje: „*ako ima odgovor kcji mogu da dam i kcji smatram da mogu da dam lako je odgovarati na pitanje, ali nešto što ne mogu da dam, e poslije toga neodgovorenog pitanja onda je psihički. Znači ja čekam požuri sa odgovorom, ne dobijamo ništa s tim što čutiš, odgovori na to pitanje biće sve u redu*“¹³¹ zbog toga je svjedok bio psihički opterećen „*šta da radim kako da odgovaram i kako da se ponašam u tim trenucima.*“¹³² Svjedok izjavljuje da prema njemu lično „*prjetri da će me tući ja mislim da jeste bilo, ali nešto da je prjetio i da je uradio ne.*“¹³³ Za vrijeme ispitivanja svjedok je bio sam sa Selimovićem, bili su tu i stražari, oni su bili okolo. Odnos čuvara prema svjedoku je bio dobar, a prema ostalim „*ne mogu lično reći ... pošto su to bile u tom trenutku dvije prostorje, e sad*

¹²⁵ Transkript sa glavnog pretresa od 10.01.2010. godine, strana 10-11;

¹²⁶ Ibid, strana 12;

¹²⁷ Ibid, strana 14;

¹²⁸ Ibid;

¹²⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine strana 61;

¹³⁰ Ibid;

¹³¹ Ibid, strana 79;

*bilo je maltretiranja tamo da li je bilo tuče očima vidio nisam*¹³⁴, a u svjedokovoj sobi je „*bilo malo maltretiranja i tuče.*“¹³⁵ Svjedok navodi da je prema njemu odnos bio dobar, zato što je on bio ranjen pa su čuvari imali osjećaja. Za cijelo vrijeme trajanja zarobljeništva Mehura njega nije nikad udario niti je nekome naredio da ga udari. Svjedok je Mehuri dan pred razmijenu poklonio lančić sa njegovim horoskopskim znakom, inače taj lančić je svedok imao kraj sebe cijelo vrijeme trajanja zarobljeništva sve do momenta kada ga je poklonio Mehuri.

239. Vijeće zaključuje da su okolnosti u kojima su se navedeni svjedoci, Trkulja i Dojčinović, nalazili bile same po sebi ozbiljne, kao i da je ispitivanje od strane optuženog Mehure Selimovića kod njih stvaralo izvjestan psihološki pritisak, međutim, Vijeće nije našlo da su radnje optuženog kod navedenih lica uzrokovale snažnu tjelesnu ili duševnu bolu (niti su to svjedoci u svojim iskazim naveli), odnosno da su bile takvog intenziteta da bi dostigle stepen – prag i mogle se definisati kao mučenje ili nečovječno postupanje prema zarobljenicima, zbog čega je Vijeće iz činjeničnog opisa presude izostavilo imena ova dva svjedoka, inače navedena u tački I.2.5.a) izmijenjene optužnice.

240. Milan Gvozdenović (podaci o zarobljevanju su dati u paragrafu 220 presude) je vezano za ovu tačku optužnice izjavio da je 20.10.1994. godine zarobljen i odveden u objekta u Bihaću (svjedok spominje da je u blizini bila prodavnica obuće „Borovo“) gdje ostaje sve dok Bihać nije trebao „pasti“. U prostoriji u kojoj je svjedok bio nije bilo nikoga, a u zgradi ga je dočekaio stražar, u uniformi policajac. Svjedoka su smjestili u podrumsku prostoriju, tada je bio sam, ne zna koliko dugo se zadržao u ovoj prostoriji. Iz te prostorije je odveden na ispitivanje, u stražarsku sobu, to je prostorija gdje borave dežurni policajci tu ga je čekao „*gospodin Mehura bezbednjak, tako sam saznao.*“¹³⁶ Svjedok se ne sjeća kako je saznao da je to gospodin Mehura bezbjednjak, ne sjeća se ni ko mu je rekao, to je saznao kada je prebačen u Cazin. U toj prostoriji svjedok je bio sam sa bezbjednjakom, Mehura ga je pitao „*osnovne generalje, ime i prezime, odakle sam, čja sam brigada i reko sam mu tako*“¹³⁷ pitao ga je i za neke stvari, koje svjedoku nisu poznate, tako da mu je rekao da ne zna, a on mu je odgovorio da „*moram govoriti istinu ili će me klat ili derati nožem do gole kože*“¹³⁸, kako je ispitivanje teklo dalje, bilo je još pitanja na koja nije znao odgovor i onda kada je

¹³² Ibid;

¹³³ Ibid;

¹³⁴ Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine strana 62;

¹³⁵ Ibid;

¹³⁶ Transkript sa glavnog pretresa od 13.10.2010. godine strana 10;

¹³⁷ Ibid, strana 11;

¹³⁸ Ibid;

rekao da ne zna on ga je „udario palicom po glavi i rukom i onda sam ja pao ovaj i onda je zovno stražara i stražar me je udario nekoliko puta po leđima.“¹³⁹

241. Svjedok ne zna ko je stražar, još malo su ga ispitivali i odveli su ga nazad u ćeliju. Svjedok pojašnjava da ga je Mehura „Udario rukom ovako, i palicom me tuko po glavi“¹⁴⁰ to je bio jak udarac „čim sam se srušio sa stolice.“¹⁴¹ Svjedok se ne sjeća da li je tada nešto potpisivao. Svjedok na glavnom pretresu pozvan da opiše Mehuru, s obzirom da ga je, a kako je izjavio viđao u Bihaću i u Cazinu, međutim, svjedok izjavljuje da ga ne može opisati jer se „ne sjeća se šta je juče bilo a ne toliko unazad.“¹⁴²

242. Na ove okolnosti su u sudski spis uloženi sljedeći dokazi; (T-186) Informacija MUP Republike Srpske o informativnom razgovoru sa Milanom Gvozdenovićem str.pov.br. 10-3-361/95 od 13.04.1995. godine (MKSJ broj B0067285) u kojoj svjedok spominje da je tokom zarobljenitva i to u kasarni “27 Juli” u Bihaću dva puta ispitan od strane Selimovića s tim da navodi da su tokom zarobljenitva u Bihaću i Cazinu nekorektni bili čuvari, posebno “Lipa” koji je često tukao i maltretirao zarobljene Srbe; kao i materijalni dokazi odbrane (O1-111) Službena zabilješka o ispitivanju zarobljenog vojnika Milana Gvozdenovića br. 20109400 izjava je uzeta 20.10.1994. godine a istu su potpisali Marko Šimić i Mirzet Midžić; (O1-111a) Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti str. pov.br. 03/1188-79 od 19.11.1994. godine o informativnom razgovoru sa Milanom Gvozdenovićem (nema potpisa lica koje je izjavu uzimalo); (O1-111b) Milan Gvozdenović izjava pisana rukom 6 listova (nema potpisa lica koje je izjavu uzimalo) i (O1-111c) Zapisnik Centra službi bezbjednosti Sektor SDB Bihać br. 02-1267/94 od 03.12.1994. godine (zapisnik je potpisao Delić Smail) i daktiloskopski karton Milana Gvozdenovića

243. Optuženi Mehura Selimović je na glavnom pretresu, prilikom davanja iskaza u svojstvu svjedoka negirao da je uzimao izjavu od zarobljenika Gvozdenovića, s ovim zarobljenikom nije nikad imao kontakt. Odbrana je također ukazivala na koliziju u izjavi koju je svjedok dao na glavnom pretresu i izjave koju je dao ranije, a u kojoj nije spominjao da ga je ispitivao Selimović kao ni da ga je tukao.

244. Imajući u vidu sve navedno, Vijeće je, kao i ranije, izjavu ovog svjedoka našlo nepouzdanom i netačnom. Naime, svjedok se na glavnom pretresu nije mogao decidno izjasniti da je bio zatvoren u kasarni u Bihaću, u izjavi spominje prodavnicu “Borovo” i da je bio smješten u podrumu, kao ni koje je namjene taj objekat bio - da li je to bila kasarna, civilni zatvor ili stambena prostorija. Nadalje, u cilju davanja pojašnjenja ranije datih izjava, odbrana je svjedoku postavljala pitanja

¹³⁹ Ibid;

¹⁴⁰ Transkript sa glavnog pretresa od 13.10.2010. godine strana 11;

¹⁴¹ Ibid;

¹⁴² Ibid, strana 18;

koja su se odnosila na činjenicu da svjedok u ranijim izjavama nije govorio o tome da ga je Mehura tukao, na šta je svjedok odgovorio: „*Čujete gospodine mogu li se ja sjetiti svih deta ja?*“ U istom smislu („da se ne sjeća“) svjedok je dao odgovor i kada je pozvan da da opis optuženog Selimović Mehure kojeg je, a kako je i sam svjedok izjavio, viđao i u Bihaću i u Cazinu, i od čijeg lika mu je „*kosa rasla na glavi.*“¹⁴³ Nadalje, svjedok u svojoj izjavi navodi da je 20.10.1994. godine vođen na ispitivanje kod gospodina Mehure bezbednjaka, tako je saznao (Vijeće napominje da je svjedok tek u Cazinu saznao da je u Bihaću vođen kog Mehure), opisujući tretman koji je imao prilikom tog ispitivanja. Međutim, prema Službenoj zabilješci o ispitivanju zarobljenog vojnika Milana Gvozdenovića br. 20109400 od 20.10.1994. godine, istu su potpisali Marko Šimić i Mirzet Midžić, što znači da su navedena lica obavila razgovor sa ratnim zarobljenikom, a ne optuženi Selimović Mehura. Imajući u vidu navedeno, Vijeće nije moglo cijeliti iskaz ovog svjedoka kao pouzdan i vjerodostojan, zbog čega, na istom, nije moglo zasnovati zaključak o odgovornosti optuženog za radnje u odnosu na ratnog zarobljenika Gvozdenović Milana, te je, stoga, njegovo ime i izostavljeno iz činjeničnog opisa osuđujućeg dijela presude, tačk I.3.a.

245. Neđo Đukić (detaljniji podaci o zarobljavanju su dati u paragrafu 176 presude) koji je polovinom maja 1994. godine doveden u kasarnu „27 Juli“ u Bihaću, a zatim u Cazinu. Svjedok je na glavnom pretresu izjavio da je u kasarni bilo ispitivanja, tu je dolazio Mehura i još jedan Ljubiša Samardžija, a poslije je svjedok išao i SUP. U odnosu na maltretiranje u kasarni, svjedok izjavljuje da ga je njega „*Lipa maltretiro, mislim počesto ... on me maltretir'o znao me palicom podbočiti kad idem i tako. Nisam ja to hideo se ni žaliti mislim, bcjo sam se da neće i gore i tako.*“¹⁴⁴ Mehura mu je tokom ispitivanja govorio da pređe u Armiju ali svjedok nije pristao na to.

246. Zbog kolizije u davanju iskaza kojeg je ovaj svjedok dao u fazi istrage, Vijeće je u cijelosti prihvatilo izjavu koju je svjedok dao na Zapisniku o saslušanju svjedoka Neđe Đukića od 27.03.2008. godine, Tužilaštvu BiH broj: KT-RZ 117/07 i KT-RZ-30/05 od 27.03.2008. godine (materijalni dokaz Tužilaštva T-3), a što je obrazloženo u paragrafu 182-183 presude, a u kojoj je svjedok izjavio da je u kasarni „27 Juli“ bio veći broj vojnih policajaca, koji su sa svjedokom imali kontakt, a među njima se posebno po zlu isticao Senad Lipović, koji ga je psihički i fizički maltretirao. Svjedok ovo njegovo ponašanje nije smio nikome prijaviti iako su ga Ramo i Mehura pitali tuče li ga ko, na šta bi svjedok odgovorio da ne tuče, jer se bojao da bi se, ukoliko drugačije odgovori, tretman prema njemu mogao pogoršati. I u kasarni je Mehura često dolazio i ispitivao ga, on bi tada vodio pribilješke o njihovom razgovoru a nakon određenog vremena bi donosio neke ispisane izjave govoreći da su to njegove izjave kako bi ih potpisao bez čitanja. Čuvari su svjedoka

¹⁴³ Ibid, strana 13;

povremeno udarali, jednom ga je jedan mladić koji je bio u civilu udario vojnim opasačem, ovo se dešavalo u hodniku u prisustvu vojnog policajca Lipe. Mehura mu je prilikom jednog ispitivanja rekao da treba preći u njihovu vojsku, ali svjedok nije na to pristao.

247. Dakle svjedok Neđo Đukić u ovom dijelu izjave ne spominje da ga je optuženi Mehura Selimović fizički ili psihički zlostavljao na način kako je to opisano u tački I.2.5. a) izmjenjene optužnice. Istina svjedok navodi da je u kasarni "27 Juli" bilo fizičkog maltretiranja od strane čuvara, međutim, optuženom se u odnosu na ovog ratnog zarobljenika, izmijenjenom optužnicom, ne stavlja na teret da je omogućavao NN vojnicima da ga tokom ispitivanja zlostavljaju, zbog čega, njegov iskaz, u tom pravcu i nije cijenjen. Imajući u vidu navedeno Vijeće je ime ovog svjedoka izostavilo iz tačke I.3. a) osuđujućeg dijela presude.

(d) Tačka I.4. Izreke presude

248. Da je optuženi Mehura Selimović, izvršio radnje opisane u tački 1.4. izreke presude, odnosno da je u prvoj polovini maja 1995. godine u zatočeničkom centru u hotelu "Park" u Bihacu, više puta ispitivao ratnog zarobljenika Neđu Trivića, pri tome ga fizički i psihički zlostavljao na način da ga je prisiljavao da piše izjave, iako je bio ranjen u ruku, šamarao ga i prijetio mu ubistvom ako ne bude saradivao, proizilazi iz izjava svjedoka Neđe Trivića, kao i iz materijalnih dokaza prezentiranih Sudu.

249. Svjedok Neđo Trivić je na glavnom pretresu izjavio da je tokom 1992 do 1995. godine bio vojno angažovan, sve dok 04.05.1995. godine nije zarobljen od strane 501 brigade Armije R BiH. S obzirom da je svjedok prilikom zarobljavanja ranjen (u ruku i u desnu stranu pluća), odmah je odveden u bolnicu, a potom je isto veče prebačen u zatočenički centar u hotelu "Park", gdje je proveo 8 dana. U hotelu „Park“ ispitivao ga je „uglavnom .. Mehura, .. predstavio se kao bezbednjak..u Petom korpusu“¹⁴⁵, a dolazile su osobe i iz civilnih vlasti bio je jedan čovjek i jedna žena. U ovih osam dana koliko je svjedok bio tu, bilo je ispitivanja „i po tri, četiri puta dnevno“¹⁴⁶ ispitivanja su trajala 15 – 20 minuta zavisu, a odvijala su se u jednoj kancelariji. Kad ga je bezbjednjak ispitivao bili su sami on ga je pitao o „*mcj cj jedinici, o aerodromu i to je to.*“¹⁴⁷ Svjedok je usmeno odgovarao, a bilo je i pismeno, on je od njega tražio i da mu nacrtava aerodrom Mahovljani. On mu je prijetio prilikom ispitivanja „*vikao je ako ne budem saradivo, ne budem, to mu skicirao, da neću kuće vijetiti, da ću biti pogubljen, da će biti svašta nešto*“¹⁴⁸ od njega je za tih osam dana dobio dva šamara, a od drugih je dobio osmi dan kad je prelazio u civilni zatvor "Luke" u Bihacu, to je bio "kao oproštaj".

¹⁴⁴ Transkript sa glavnog pretresa od 26.08.2009. godine, strana 59;

¹⁴⁵ Transkript sa glavnog pretresa od 19.05.2010. godine, strana 9;

¹⁴⁶ Ibid;

¹⁴⁷ Ibid;

¹⁴⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 19.05.2010. godine, strana 9;

Opisujući prijete i ophođenje Mehure prema njemu, svjedok izjavljuje da je on, bez obzira što je svjedok bio ranjen: „*tražio od mene,... da nacrtam, skiciram aerodrom. I uglavnom je potenciro samo artijerija gdje se nalazila... Ja nisam to mogao ovaj, prihvatiti odma', ja sam reko ne mogu, ranjen sam ne mogu pisati, kao ne moraš odma' kaže, postepeno.*“¹⁴⁹ Svjedok opisuje Selimovića i kaže da je on tada bio crn, prosjed, visok 185cm, imao je oko 40-45 godina, u sudnici prepoznaje optuženog Mehuru Selimovića.

250. Svjedok Dragan Jeftenić, koji je 04.05.1995. godine zarobljen od strane pripadnika 501 brigade, 5 Korpusa i zajedno sa Miodrag Dejanović odvedeni u hotel „Park“ u Bihać, gdje se već nalazio Neđo Trivić, je na glavnom pretresu izjavio da je u hotelu „Park“ bio svakodnevno ispitivan, s tim da, u odnosu na njega, nije bilo nikakvog maltretiranja. Izjave su davali u pismenoj formi a nekad i verbalno. Svjedok izjavljuje da je tu bilo raznih pojedinaca, bilo je i civila i u uniformi, bilo je oko 50-60 osoba, njega je ispitivao Mehura, „možda jednom možda tri puta“. Izjave su najprije pisali sami a onda im je nakon prekucavanja doneseno na potpis. Svjedok ističe da je Mehura s njim bio korektan, uvijek im je dao po kutiju cigareta, zbog broja ljudi koje je tada vidio u hotelu „Park“ svjedok Mehuru ne može opisati niti prepoznati u sudnici, o njemu je čuo od drugih.

251. Na okolnost ispitivanja svjedoka Jeftenić Dragana predloženo je materijalni dokaz Tužilaštva (T-22, ujedno dokaz odbrane O1-26) Službena zabilješka Komande 5 korpusa, Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, o uzimanju izjave od Dragana Jeftenića, SP broj 03/73-60-1 od 05.05.1995. godine, koju je potpisao optuženi Mehura Selimović.

252. Odbrana optuženog Selimovića je osporavala izjavu svjedoka oštećenog Trivića navodeći da je optuženi ovog svjedoka ispitivao u sabirnom centru „Luke“ a ne u hotelu „Park“ kako navodi svjedok, a u prilog navedenom govori materijalni dokaz odbrane (O1-30, ujedno dokaz Tužilaštva T-27) Službena zabilješka Komande 5 korpusa, Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, Izjava Neđe Trivića, SP broj 03/73-56-1 od 24.06.1995. godine koju je potpisao optuženi Selimović kada se zarobljenik već nalazio u zatvor „Luke“ u Bihaću. Optuženi Selimović je također, prilikom davanja izjave u svojstvu svjedoka, negirao tvrdnje da je u hotelu „Park“ u Bihaću ispitivao ovog ratnog zarobljenika.

253. U odnosu na ovu tačku optužnice Sudu su, pored gore navedenog materijalnog dokaza, prezentirani i materijalni dokazi Tužilaštva (T-28, ujedno i dokaz odbrane O1-30) Izjava Neđo Trivić pisana rukom (u rukopisu, 28 strana, nepotpisana), (T-28a) Dopuna izjave Trivić Neđo od 10.06.1995. godine

¹⁴⁹ Ibid, strana 20;

(nepotpisana) i (T-29, ujedno dokaz odbrane O1-30) Daktiloskopski karton Neđo Trivić, 1995. godina, Odjeljenje Službe vojne bezbjednosti Bihać; Komanda 5 Korpusa, Odjeljenje službe bezbjednosti i Pregled neophodnih podataka o licu Trivić Neđo od 06.05.1995. godine (lični podaci, pripadnost jedinici i status, podaci o stanovanju i porodici itd., dokument je nepotpisan), kao i materijalni dokaz odbrane (O1-31) Službena zabilješka Komande 5 Korpusa, odjeljenja za ObP o obavljenom informativnom razgovoru sa Trivić Neđom br. 02/4-2-30 od 05.05.1995. godine, u kojoj su odštampana imena Marka Šimića i Mirzeta Midžića kao autora službene zabilješke, međutim istu oni nisu potpisali, na službenoj zabilježnici je potpis pomoćnika Komandanta za ObP Zijad Družić, koji je i potpisao dokument i Presuda Okružnog vojnog suda u Bihaću broj: IK-374/95 od 03.10.1995. godine, kojom se Neđo Trivić osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od 7 godina zbog krivičnog djela služba u neprijateljskoj vojsci.

254. Vijeće je u cijelosti poklonilo vjeru iskazu svjedoka Neđe Trivića, s obzirom na njegovo dosljedno i logično svjedočenje o postupanju optuženog Mehure Selimovića prema njemu. Česta, a ponekad i svakodnevna ispitivanja svjedoka od strane optuženog (kako svjedok izjavljuje u tih osam dana ga je "uglavnom ispitivao Mehura", ispitivanja su bila „i po tri, četiri puta dnevno“), praćena stalnim prijetnjama ("vikao je ako ne budem sarađivo, ne budem, to mu skiciro, da neću kuće vidjeti, da ću biti pogubljen, da će biti svašta nešto"), uz koje je bilo i fizičkog zlostavljanja (šamaranje), su prema mišljenju Vijeća, zasigurno, kod svjedoka, a imajući u vidu njihovo trajanje, prijetnje, kao i okruženje i prilike u kojem se radnje prema njemu poduzimaju, posebno činjenica da je optuženi, uprkos tome što je zarobljenik bio ranjen u ruku, istog prisiljavao da piše izjave i skicira aerodrom, izazvale strah i tešku, prije svega, duševnu patnju kod zarobljenika. Posredno, iskaz svjedoka potvrđuje i svjedok Dragan Jeftenić, prvo u pogledu činjenice da je zajedno sa Trivićem i u istom periodu, bio zatočen u hotelu Park u Bihaću, a zatim, isti, saglasno kao i svjedok Trivić, govori o svakodnevnom ispitivanju, takođe navodi da je i njega ispitivao optuženi Selimović. Istina, svjedok Jeftenić, u svom iskazu, negira bilo kakvo maltretiranje prilikom ispitivanja, ali to nije bio razlog da Vijeće ne pokloni vjeru iskazu svjedoka Trivić Neđe, a u odnosu na postupanje optuženog prema njemu, posebno imajući u vidu da je ovaj svjedok bio interesantan za Službu vojne bezbjednosti zbog njegovih, eventualnih, saznanja o aerodeomu Mahovljani kod Banja Luke, iz kojih razloga je optuženi, upravo, insistirao na dobijanju odgovora, uz primjenu metode, koja se, ni u kom slučaju, ne može okarakterisati kao dozvoljena. Tačno je da je Službena zabilješka Komande 5 korpusa, Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, izjava Neđe Trivića, SP broj 03/73-56-1 od 24.06.1995. godine, O1-30 (ujedno dokaz Tužilaštva T-27) sačinjena upravo tog datuma, na šta ukazuje odbrana ističući da je optuženi Selimović u zatočeničkom centru "Luke" uzeo izjavu od ovog lica. Međutim, Vijeće ne prihvata ovakvu tvrdnju odbrane, iz razloga što iz sadržaja navedene službene zabilješke proizilazi da je ista sačinjena 05.05.1995. godine u prostorijama Odjeljenja službe vojne bezbjednosti povodom obavljenog informativnog razgovora sa zarobljenikom Neđom Trivićem, te odgovara

sadržaju izjave napisane u rukopisu, dakle nesporno je da se ispitivanje obavljeno u vrijeme kada se zarobljenik nalazio u hotelu "Park", a ne zatočeničkom centru "Luke" kako to tvrdi odbrana. Ova službena zabilješka je potpisana od strane optuženog, Mehure Selimovića.

(e) **Tačka I.5. Izreke**

255. Vijeće je optuženog Mehuru Selimovića oglasilo krivim (za tačku I.2.7. precizirane optužnice), odnosno da je u periodu januara 1995. godine u bolnici u Bihaću, prilikom ispitivanja zarobljenika Milorada Carića, istog psihički zlostavljao, na način da mu je prijetio ubistvom ako ne bude davao podatke o položajima VRS i u tu svrhu naređivao i omogućavao vojnicima da okreću cijevi pušaka prema zarobljenom.

256. Svjedok Milorad Carić je na glavnom pretresu svjedočio o tome da je bio vojno angažovan u Vojski Republike Srpske, sve dok 13.01.1995. godine nije zarobljen od strane Armije BiH. Svjedok je prilikom zarobljavanja ranjen, tako da je odvezen u bolnicu u Bihać, gdje je i operisan. U bolnici ostaje oko 40 dana, tu su ga posjećivali bezbjednjaci, dolazio je i jedan crn čovjek, radilo se o Mehuri Selimoviću, svjedok je njega od ranije poznao, naime svjedokovo selo je u blizini Mehurinog a i svjedokov rođak je zajedno sa Mehurum radio u firmi Izgradnja. Svjedok misli da mu se on i predstavio i da mu je rekao „*ja sam bezbjednjak, ja ispitujem.*“¹⁵⁰ Uglavnom on je ušao, bio je sam, strogo je djelovao a onda je vršeno to ispitivanje, Mehura je prvo napravio kao uvod, sa opštim pitanjima „*a poslije nas je odvaj, jednog po jednog i uvodio nas u jednu tamo sobu, to je bila bolnica, mislim da je to bilo cječje oaje, jer je*“¹⁵¹ tu su bili sami. Mehura je od svjedoka tražio da kaže rasporede jedinica, što svjedok nije znao, onda je on, jer je mislio da svjedok ne govori istinu „*to nikako zaboraviti ne mogu, to mi je duboko urezano u sjećanje, ... zovno je straža. Tad su ušla dva mlada čovjeka sa puškama, ne mogu sad reći o kojim se puškama radi, da li je o PAP-ovkama ili o karabinima, ali je ovaj, naredio da se u mene nišani*“¹⁵² oni su potom „*nišani u mene i kaže hoćeš sad da te strejaju.*“¹⁵³ Svjedok izjavljuje kako je „*normalno da sam se uplašio*“ i rekao im je „*recite šta želite da ja izjavim, ja ću to reći.*“¹⁵⁴ Svjedok ne zna koliko je to „*uđerivanje straha*“¹⁵⁵ trajalo „*teški su to trenutci.*“¹⁵⁶ U bolničkoj sobi su bili njih trojica, svjedok i još dvojica ranjenih vojnika VRS-a, Zdravko Radošević i Jovo Kovačević. Sva trojica su imali gipseve na sebi i kada su ih htjeli prebaciti u Cazin, upravitelj je rekao

¹⁵⁰ Transkript sa glavnog pretresa od 30.06.2010. godine, strana 10;

¹⁵¹ Ibid, strana 11;

¹⁵² Ibid;

¹⁵³ Ibid;

¹⁵⁴ Ibid;

¹⁵⁵ Ibid;

¹⁵⁶ Ibid;

da oni nemaju uslova za njih. Mehura ih je u jednu sobu vodio na ispitivanje, u kolicima bi ih odvezli tamo. Svjedok je osjetio veliki strah kada su ovi vojnici u njega uperili puške „osjetio sam da je tu došo kraj.“¹⁵⁷ Mehura je pema izjavi svjedoka dolazio možda 10 puta, ali ipak ne može tačno reći „uglavnom on nam je bio glavni“¹⁵⁸, a dolazilo je još tih ispitivača.

257. Na ove okolnosti je saslušan svjedok Zdravko Radošević koji je izjavio da je bio pripadnik Vojske Republike Srpske sve dok 13.01.1995. godine nije zarobljen od strane Armije BiH, prilikom zarobljavanja svjedok i još jedan kolega Jovo Kovačević su bili ranjen te potom i zarobljeni. Carić Milorad je također bio ranjen taj dan. Odmah po zarobljavanju su odvezeni u bolnicu u Bihać i smješteni u istu sobu, odvojeno od svih drugih. Bio je jedan vojni policajac koji je uglavnom bio u hodniku ispred sobe a povremeno je ulazio u sobu. U bolnicu je službeno dolazio gospodin Mehura Selimović on mu se predstavio. Mehura mu je rekao da trebaju odgovoriti na pitanja, bilo je usmeno i pismeno ispitivanje, usmeno – uzimao je zabilješke na odgovore, nije tražio ono što oni ne znaju mada oni nisu ni znali mnogo jer nisu imali većih činova, pismeno – davao im je papir kaže „imate vremena slobodno odgovorite na pitanja imate vremena ja ću doći sutra“, tada su odgovarali na ono što su znali, on nije imao primjedbi ako ne bi odgovorili na neko pitanje, a bilo je takvih pitanja i oni bi tada odgovorili da ne znaju odgovore. Sa Carićem jeste razgovarao isto kao i sa svjedokom. Vojni policajac nije bio prisutan kada su oni razgovarali. Svjedok je jednom odveden u drugu prostoriju kada su došli sa radio Bihaća, oni su htjeli intervju sa njima zarobljenim i u tom trenutku je Selimović ušao u sobu, emisija se zvala „njihov grijeh“ i rekao je da je to dobro i da mogu dati izjavu jer Crveni Krst, nije dolazio pa da se čuje njihov glas. Svjedok je u bolnici bio 14 -15 dana, nije bilo prijatni ili grubosti od Selimovića, on bi ih pitao „gdje ste partizani, dirali vas ko, ko puši i slično“. Na svjedoka nije niko podizao oružje. Cariću je u posjetu dolazio deda Ikić (on je živio tu, bio je njegov komšija, bili su dobri prijatelji sjedili su i igrali karata) bio je jedno dva sata u posjeti i dao mu je 20 km da mu se nađe. Jovi Kovačeviću nije niko dolazio on je bio fizički radnik, niko ga nije maltretirao. Svjedok izjavljuje da iz njihove sobe nije niko izvođen na pojedinačno ispitivanje u bolnici. U stanju u kojem je bio svjedok bilo bi neprirodno da ga neko izvodi na pojedinačno ispitivanje u drugu prostoriju. Mehura je tri puta dolazio u bolničku sobu, kada bi dolazio razgovarao je sa svom trojicom, da ih pita za zdravlje, bezbjednost on bi ispitivao svjedoka i ovog drugog, a nikada nije Jovu ispitivao. Sa Selimovićem nije nikada dolazio neki vojnik, niti su ikada pisali nešto što bi im neko diktirao.

258. Optuženi Mehura Selimović je prilikom davanja izjave u svojstvu svjedoka, istakao da je u bolnici u Bihaću ispitivao ratne zarobljenike i to Tomislava Danilovića, Zdravka Radoševića, Milorada Carića, Darka Dojčinovića, te da su svi

zarobljeni bili u dobrom stanju tako da se s njima moglo razgovarati. Svjedoku su ovo potvrdili i liječnici nadležnog odjela, jer je svjedok vodio računa o tome da ga niko ne ometa kao i da on nikom ne smeta. Na način ispitivanja nije bilo prigovora. Odnosi zarobljenih ljudi i njega kao ispitivača u bolnici su bili dobri. Svjedok nije imao informaciju da je Cariću neko prijetio niti mu se na to požalio. Zarobljenik Carić i svjedok se poznaju od ranije.

259. Vezano za navedeno tačku optužbe u spis su, između ostalih, uloženi i sljedeći materijalni dokazi (T-200, ujedno dokaz odbrane O1-100) Službena zabilješka MUP RS o obavljenom razgovoru sa Carić Miloradom broj 56/95 od 22.03.1995. godine (MKSJ broj B0067001); (T-217, ujedno dokaz odbrane O1-105); Službena zabilješka o uzimanju izjave od Carić Milorada str.pov.br.03/73-4/95 od 20.01.1995. godine i dopuna izjave (potpisana od strane optuženog Mehure Selimovića); (T-63, ujedno dokaz O1-54) Zapisnik CSB Policijski sektor Bihać o uzimanju izjave od Carić Milorada broj 14-1/02-4-255/95 od 16.02.1995. godine, koji je sačinjen 08.02.1995. godine; (T-197, ujedno dokaz odbrane O1-98) Fragment dokumenta RDB RS (MKSJ broj B0035882 - B0035885) u kojem Služba državne bezbjednosti daje presjek informacija koje su interesantne za nju, te navode izjave više zarobljenika, između ostalog i Milorada Carića, u odnosu na kojeg stoji da ga je u bolnici ispitivao, između ostalih, i Mehura Selimović.

260. Iskaz svjedoka Carić Milorada Vijeće je u cjelosti prihvatilo kao istinit i vjerodostojan, te ničim doveden u sumnju, pa ni iskazom svjedoka Zdravka Radoševića, kao ni materijalnim dokazima na koje se poziva odbrana optuženog. Vijeće, naime, nalazi da je svjedok Carić iskreno, bez bilo kakvih namjernih konstrukcija, jednostavno i upečatljivo opisao događaj u bolnici u Bihaću i postupanje optuženog prema njemu, što je za svjedoka predstavljalo izuzetno traumatično iskustvo, kada je, sasvim sigurno, osjećao strah za svoj život, znajući da je njegov život, kao ratnog zarobljenika, praktično u rukama drugih „teški su to trenutci“, „osjetio sam da je tu došo kraj.“ Iz iskaza svjedoka se, nedvojbeno, može zaključiti da su radnje optuženog, a cijeneći vremenski i prostorni kontekst u kojima se čine, kod svjedoka izazvale tešku duševnu bol i patnju. Naime, dodatno teškom i mučnom, Vijeće nalazi činjenicu da se u konkretnom slučaju radilo o ranjenom zarobljenom vojniku koji je bio u bolničkoj postelji, dakle o nemoćnom i bolesnom licu. Optuženi ne spori da je u bolnici ispitivao ratnog zarobljenika Carića, a to proizilazi i iz priloženih materijalnih dokaza, ali negira da ga je, pri tome, na bilo koji način zlostavljao. Svjedok Radošević Zdravko, u svojoj izjavi negira da je bilo prijetnji ili grubosti od strane Selimović Mehure, te da da iz njihove sobe nije niko izvođen na pojedinačno ispitivanje u bolnici. Međutim iskaz optuženog i svjedoka Radoševića ne obezvrijeđuju iskaz svjedoka Carića u mjeri da bi oslobodili odgovornosti optuženog Selimovića, i Vijeće ih ne smatra vjerodostojnim. Pri tome,

¹⁵⁷ Ibid, strana 12;

Vijeće ima u vidu izjavu svjedoka Darka Dojčinovića koji je takođe naveo da ga je, u bolnici, ispitivao Selimović Mehura, te da je izjava uzimana u drugoj prostoriji, on ne zna zašta je ta prostorija inače služila „*bila je hladna i bilo je jedno dva kreveta tu ali mene su u krevet odgurali do te prostorije. Znači ja sam ležao na krevetu sa točkovima, odguran sam i ispitivan od strane gospodina Selimovića.*“ Vijeće je u cjelosti povjerovalo u ovakvu izjavu svjedoka, kojom se potvrđuje i svjedočenje Carić Milorada, te je našao da je sasvim razumljivo, da ratni zarobljenici, pa makar oni bili i u bolnici, budu ispitivani pojedinačno, a ne zajedno i pred svim ostalim zarobljenicima i bolesnicima koji se s njima nalaze u istoj prostoriji. Uostalom, ni na jednom drugom mjestu zarobljenici nisu išli grupno na usmena ispitivanja, pa ne postoji razuman razlog zašto bi to bilo tako u ovom slučaju. Što se tiče materijalnog dokaza, na koji se poziva odbrana, (T-200, ujedno dokaz odbrane O1-100) Službena zabilješka MUP RS o obavljenom razgovoru sa Carić Miloradom broj 56/95 od 22.03.1995. godine (MKSJ broj B0067001) u kojoj se navodi da je Selimović ispitivao ratnog zarobljenika Milorada Carića u bolnici; i dokaz (T-197, ujedno dokaz odbrane O1-98) Prije svega, zabilješka je sačinjena dana 22.03.1995. godine povodom informativnog razgovora obavljenog 20.03.1995. godine, što znači da svjedok niti zna šta je u istoj navedeno, niti je ovu službenu zabilješku potpisao, pa se samim tim, zabilješka ne može smatrati izjavom svjedoka i kao takva ne može se prihvatiti kao dokaz kojim bi se opovrgle izjave date kasnije, u toku postupka. Isto se odnosi i na dokaz T-197.

261. Istom tačkom izmjenjene optužnice, Tužilaštvo je teretilo optuženog da je vršio psihički pritisak i na ratnog zarobljenika Darka Dojčinovića, za vrijeme dok je navedeni svjedok boravio u bolnici u Bihaću.

262. Svjedok Darko Dojčinović (detaljno obrazloženje o zarobljavanju lica je dato u paragrafu 197 presude) je izjavio da je bio pripadnik Vojske Republike Srpske sve dok 12.09.1994. godine nije zarobljen. Svjedok je prilikom zarobljavanja ranjen, pa je odveden u bolnicu u Bihaću, gdje je proveo 25 dana. Tretman u bolnici je prema mišljenju svjedoka bio odličan. U bolnicu je dolazio Mehura Selimović i uzimao je od svjedoka izjavu, svjedok misli da je to bilo možda 10-tak dana nakon operacije. Svjedok navodi da je izjava uzimana u drugoj prostoriji, koja je bila hladna, njegov krevet na točkovima su odgurali do te prostorije, gdje ga je ispitivao Selimović. Ispitivanje je bilo „*malo potresno i teško*“¹⁵⁹ za svjedoka, pitanja su bila „*šta sve znam o jedinici o mom učešću, da li sam počinio neka djela pa ispitivar je u nešto što ne znam a hoće da se zna i tako*“¹⁶⁰ svjedoku je ovo bilo teško. Fizičkog

¹⁵⁸ Ibid, strana 13;

¹⁵⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine, strana 60;

¹⁶⁰ Ibid;

maltretiranja nije bilo, ali mu je Mehura samo „uzeo lančić i stegao mi je oko vrata i tako ko nekim prjetnjama da se odgovara na pitanja“¹⁶¹ dakle više psihički nego fizički pritisak. Svjedok je bio sam sa Selimovićem kada je bilo ispitivanje, tada je došla i gospođa ili gospođica ne znam plave kose i pričala je sa gospodinom Selimovićem nešto, ali ona je brzo otišla. Svjedok je samo tada ispitan u bolnici, to je trajalo „možda sat, sat i po“¹⁶². Svjedok nakon 25 dana odlazi u kasarnu u Bihać.

263. Nakon što je na glavnom pretresu saslušan svjedok Darko Dojčinović, Vijeće nije steklo utisak da su navedenim radnjama optuženog ostvareni bitni elementi bića krivičnog djela koje mu se preciziranom optužnicom stavlja na teret (Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH). Navedeni zaključak Vijeće temelji na iskazu svjedoka Dojčinovića koji je na glavnom pretresu izjavio da je tretman u bolnici prema njemu bio odličan, da ga je Selimović u bolnici ispitivao desetak dana nakon operacije, da je od njega traženo da odgovori na pitanja o svojoj jedinici i da li je počinio neka krivična djela, nije bilo fizičkog maltretiranja, više je bilo psihičkog (prema izjavi svjedoka „kao nekim prjetnjama“), kako bi se odgovorilo na postavljena pitanja. Dakle, iz iskaza svjedoka Vijeće nije moglo steći utisak da su radnje optuženog kod njega izazvale veliki strah, tešku patnju ili bol. S obzirom da Tužilaštvo, na kome je teret dokazivanja, na ove okolnosti nije izvodilo druge dokaze, to je Vijeće donijelo odluku kao u izreci, odnosno optuženog nije našlo krivim za navedene radnje, te je stoga, ime ovog ratnog zarobljenika izostavilo iz činjeničnog opisa osuđujućeg dijela presude.

(f) Tačka I.3. b) Izreke

264. Vijeće je optuženog Mehuru Selimovića oglasilo krivim i za izvršenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništava iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH (tačka I.3.b) izreke presude, odnosno da je više puta ispitivao civila Arifa Vukovića, pri tome ga psihički zlostavljao iscrpljujući ga brojnim izjavama i prijeteci mu da će biti pretučen kao na dan kada je lišen slobode od strane pripadnika 5 Korpusa, prisiljavajući ga da piše zlonamjerne pojedinosti o Fikretu Abdiću te omogućavao NN vojnicima da nakon tih ispitivanja tuku Vuković Arifa.

265. Na ove okolnosti je svjedočio Arif Vuković koji je na glavnom pretresu izjavio da je u novembru mjesecu 1991. godine počeo raditi kao šef kabineta Fikreta Abdića u firmi „Agrokomerc“. Svjedok nije bio vojno angažovan sve dok, pred sami kraj rata, nije prisilno mobilisan. Prema izjavi svjedoka sukobi na području Bihaća su počeli proglašenjem autonomije, Autonomne pokrajine Zapadna Bosna

¹⁶¹ Ibid;

¹⁶² Ibid, 60;

27.09.1993. godine, tada je došlo do sporadičnih sukoba, koji su kasnije prerasli u opći rat. Zaraćene strane su bile pripadnici Petog korpusa i Narodne odbrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna. Svjedok je zarobljen 09.07.1994. godine na Izačiću u operaciji „Tigar – Sloboda '94“ „*ja sam došo sa foto- aparatom da samo par snimaka napravim za list „Zapadna Bosna“ kcji je tiskan u Zagrebu.*“¹⁶³ Svjedoka su zarobili stanovnici Mjesne zajednice Izačić, on taj dan nije bio u uniformi i nije bio naoružan, jedino je imao foto-aparat u rukama. Svjedok izjavljuje da je, taj dan kada je zarobljen „*razgovarao sa gospodinom Selimovićem, popili kafu, pitao me je ko mi je brat*“¹⁶⁴ pošto je svjedokov brat (Mujo Vuković) bio u komandi 501. Petog korpusa Armije BiH, to je bio njihov prvi kontakt. Nakon toga svjedok je čuo pucnjavu vani i tada je zarobljen, svjedok nije vidio šta se dešavalo vani samo su njega i Adisa „*strpali, gole skinuli i kako je da je teklo sve znate.*“¹⁶⁵ Ovi su učinili pripadnici 502. brigade. Kad su ih strpali u to vozilo, počeli su ih tući (udarci po glavi, po tijelu), svjedok je prvi put vidio te osobe, tortura je trajala 6 sati, svjedok je bio go, sav krvav. Nakon toga su došli u kasarnu, svjedoka su vezali kaišem za vrat, a onda su po onakvom usijanom tijelu hladno pivo sipali po glavi, sve je, prema izjavi svjedoka, snimljeno a ono što nije snimljeno je sto hiljada puta gore. Svjedok je potom četveronoške, vezan i krvav, odveden u Komandu bataljona vojne policije, kod komandanta Senijada Mešića koji je samo mirno sjedio. Sa Adisom Šabićem se dešavalo sve što i sa svjedokom. Zatim je došao komandant Atif Dudaković i mrtav hladan rekao „*streljajte ga*“ jedan momak ga je vukao da ga strelja, a ovaj drugi mu je govorio da sačeka možda će se predomisлити, tu su svjedoku rekli da je gnjida, uš, i tako dalje. Nakon toga su odvedeni u hangar, koji je bio u sklopu kasarne, gdje je došao kombi vojne policije da ih prebaci u zatvor Luke, i tu su dobijali udarce (nogama, rukama), svjedok je čuo jedan glas, nikog nisu vidjeli, samo je čuo glas jednog momka koji je rekao da ga ne tuku, da je fin čovjek. Kad je došao u „Luke“ svjedok je tražio ljekarsku pomoć, ali mu je upravnik rekao da nemaju „*jer ste ih vi sve poubjali.*“¹⁶⁶ U Lukama ostaje 6-7 dana, tu ga je ispitivao oficir bezbjednosti, Kemal Komić na okolnosti Fikreta Abdića, jer je „*njih u biti samo zanimao Fikret Abdić, nje ih zanimalo ništa drugo.*“¹⁶⁷ Svjedoka su, nakon tih 6-7 dana, prebacili u kasarnu „Adil Bešić“ gdje je bio smješten u jednu veću prostoriju, da bi kasnije, možda nakon mjesec dana bio prebačen u samicu. Svjedok je u kasarni imao odjeću, trenerku i intimni veš, mu je donio gospodin Mehura Selimović i jedan momak Senad Kočić. Ovo je bio drugi kontakt svjedoka i Mehure Selimovića, prvi je bio na Izačićima prije zarobljavanja. Svjedok navodi da je tada od Selimovića dobio papir i olovku „*da pišem šta se događa tamo, da pišem o Fikretu Abdiću, da pišem o Irfanu Saračeviću – Žili*“¹⁶⁸ svjedok je pisao ručno, a Selimović je to onda nosio da se prekuca, ono što je prekucano svjedok je potpisao. Iz te velike prostorije svjedok je premješten u samicu, to je prostorija dva metra sa metar i po, mogao je krevet

¹⁶³ Ibid, strana 7;

¹⁶⁴ Ibid;

¹⁶⁵ Ibid;

¹⁶⁶ Ibid, strana 11;

¹⁶⁷ Ibid, strana 12;

¹⁶⁸ Ibid, strana 13;

stati. Gospodin Mehura je dolazio u samicu, jer „on nije bio zadovoljan s tim što sam ja pisao i onda mi je reko da će mi se, ako ne budem pisao onako kako traži neko, ko, ko to traži ne znam, da će mi se dogoditi još gore od onog što je bilo“¹⁶⁹ 09.07.1994. godine kada je zarobljen. Svjedok izjavljuje da su se, dva dana nakon ovog, pogasila svjetla u samici i u hodniku (svjetla u hodniku su uvijek bila upaljena do 22.00 sata) koja su inače gorila, ušlo je dvoje ili troje ljudi, bio je mrak, stavili su mu maramu na oči i lisice na ruke, odveli su ga jedno dvjesto metara, svjedok je kleknuo, uveli su ga u prostoriju i počeli su ga tući sprijeda, straga, po cijelom tijelu, od stopala pa nadalje. Nakon 15-20 minuta tuče jedan mu je šapnuo na uho „postaviću ti pitarje gdje ti je babo“¹⁷⁰ nakon čega su ga vratili u samicu. Svjedok se tri puta onesvijestio, povraćao je, pa je dežurni stražar Senad Lipović, donio kantu vode, da se umije, napravio mu je i kafu. Svjedok je potom opet pao u nesvijest, od iscrpljenosti i bolova se probudio, cijelo tijelo mu je bilo crveno. Svjedok misli da su ga tukli palicama i sa vrećama malim s pijeskom. Adis Šabić je u to vrijeme bio u samici do svjedoka, on je čuo njegove jauke. Mehura Selimović ga je posjetio dva dana nakon ovog premlaćivanja, i rekao mu je „ja sam rekao tako eto kako sam rekao šta će biti, tako se i dogodilo.“¹⁷¹ Svjedok je onda morao pisati još neke anekse, dodatke na izjave, jer je rekao da ga „zanima .. prijavi veš, ... šta se događa u Velikj Kladuši.“¹⁷² Svjedok je izjave Mehuri pisao oko dva, tri puta. Svjedok ističe da su ih u novembru 1994. godine prebacili u Cazin i tu ostaju sve do 22.02.1995. godine kada je ponovo prebačen u kasarnu „Adil Bešić“ na isto mjesto gdje je bio. Poslije „Oluje“ gospodin pravnik Petog korpusa, Alaga Bajramović, je svakoga ponaosob pitao, ko će ići u Peti korpus, svjedok nije pristao pa je prisilno mobiliziran. Dudaković je postrojio vojsku, zarobljenike i odredio ko će ići kući a ko u 5 Korpus, njih četvorica su ostala (svjedok, Adis Šabić, Hakija Beganović i Meho Hušidić), tako da je postao stražar. Svjedok je 26.02.1996. godine pušten na slobodu. Osjeća posljedice od zarobljeništva, bole ga kosti, što je normalno, s obzirom da je dobio „preko hijadu palica.“¹⁷³ Svjedok izjavljuje da „ja nisam ovoje došao nikom da skidam glavu apsolutno i gospodin Selimović je samo jednu grešku napravio spram mene.“¹⁷⁴

266. Sud je na ove okolnosti saslušao i svjedoka Ramu Ćelebića, koji je iz bataljona vojne policije, u aprilu / maju 1994. godine, imenovan za upravnika sabirnog centra „Adil Bešić“, na ovoj poziciji ostaje sve do „odlaska“ ratnih zarobljenika u Cazin. Svjedok izjavljuje da poznaje Arifa Vukovića, te da nije imao informaciju o tome da je Vuković bio pretučen u sabirnom centru „Adil Bešić“ u Bihaću, svjedok ne zna za ovo, s tim da naglašava da je Vuković pretučen prilikom

¹⁶⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 16.12.2009. godine, strana 16;

¹⁷⁰ Ibid, strana 17;

¹⁷¹ Ibid, strana 19;

¹⁷² Ibid;

¹⁷³ Ibid, strana 24;

¹⁷⁴ Ibid;

hapšenja i to se vidjelo kada je on došao u sabirni centar, dakle pretučen je ranije. Nadalje, svjedok ističe da se kojim slučajem i dogodilo, to da Arifa Vukovića neko pretuče u sabirnom centru, svjedok bi, sa pozicije koju je imao, po pitanju hijerarhije i odnosa sa kolegama i zarobljenicima, znao za takav slučaj, jer bi se Arif sigurno povjerio njemu ili Crvenom Krstu. Na kraju, svjedok opisuje njihov odnos (Arifov i njegov) u vrijeme kada je Arif bio u sabirnom centru, ističući da su bili prijatelji. Svjedok se sjeća pjesama koje mu je Arif pisao (svjedoka je nazivao suncem, govorio je da jedva čeka jutro kako bi ga vidio itd). Međutim, nakon što je izašao iz zarobljeništva Arif svjedoka više nije ni pozdravljao, svjedok je onda zamolio njegovu rodicu da mu vrati ove pjesme i da mu poruči da je ružno da se ne pozdravljaju, i danas se znaju sresti a da se ne pozdrave.

267. Optuženi Mehura Selimović je, prilikom davanja iskaza u svojstvu svjedoka, potvrdio da je uzimao izjavu od Arifa Vukovića u kasarni „Adil Bešić“, za njega su bila pripremljena pitanja koja su službi bila interesantna. Optuženi se sjeća da je Arifa prvi put sreo, kada je bila akcija „Tigar“ na Izačićima, Arif je tada bio sa Adisom Šabićem. Analitička služba je tražila pojašnjenja, uzete izjave od Arifa, tako da je kroz dopunu izjave ponovo ispitan, a u skladu sa utvrđenim procedurama. Optuženi ističe da mu on, prilikom uzimanja izjave, nije prijetio niti se Arif na bilo koji način izdvajao od ostalih. Optuženi je poznavao njegovu braću, sa Arifovim bratom Mujom Vukovićem je bio mnogo bliži, on ga je i zamolio da mu odnese hranu, odjeću i slično, kontaktirali su „Spahu“ (komandanta kasarne „Adil Bešić“) koji mu je dozvolio da donese stvari, što je otuženi i učinio.

268. Nadalje, odbrana optuženog Mehure Selimovića je u završnim riječima istakla da je Arif Vuković, kritičnog dana, kada je zarobljen, bio u naselju Izačić sa fotoaparatom i da je ušao na teritoriju 5. Korpusa. S obzirom da su, svi koji su došli iz Velike Kladuše, bili vojna lica (na čelu sa Saračević Irfanom koji je Ministar odbrane u APZP, Bašić Rasim koji je oficir bezbjednosti itd) logično je da je i Vuković Arif u toj misiji bio pripadnik Narodne odbrane APZP, iako on sebe želi prikazati civilom, zbog čega je, prema mišljenju odbrane, bilo legitimno istog lišiti slobode i smatrati ga ratnim zarobljenikom. Također, činjenica da je jedan dio stanovništva, naselja Izačić, prema Arifu Vukoviću upotrijebio silu, nema veze sa optuženim Selimovićem. Činjenica da je optuženi od brata Arifa Vukovića, Muje Vukovića, bio zamoljen da istom dostavi garderobu, na što je optuženi Mehura Selimović i pristao, pokazuje human, korektan i profesionalan odnos postupanja optuženog prema Arifu Vukoviću, tako i prema ostalim ratnim zarobljenicima, a što su mnogi i potvrdili u svojim iskazima (ako je bio npr. u prilici nekome dati cigarete i sl.). Na kraju, odbrana je istakla da je ovom svjedoku (Arifu Vukoviću) dijagnosticiran kronični alkoholizam, dakle radi se o oboljenju koje se „ne dobija preko noći“ prema tome, odbrana ukazuje da je ovaj svjedok sasvim sigurno imao istu dijagnozu i u vrijeme davanja iskaza, a sve navedeno upućuje na zaključak da se radi o nepouzdanj osobi, sklonoj fantazijama, iskrivljavanju činjenica i

pogrešnim opisivanjem događaja u odnosu na to kako su se ti događaji u stvarnosti i dogodili.

269. U toku glavnog pretresa, Sudu su prezentirani i materijalni dokazi Tužilaštva (T-16, ujedno i dokaz odbrane O1-19); Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Vuković Arif sačinjena dana 22.07.1994. godine, br. Str.pov.br.03/ od 22.07.1994. godine (službenu zabilješku je potpisao Mehura Selimović); Dopuna izjave Vuković Arifa, ispod toga stoji sve Fikretove veze, a u desnom uglu je broj 12039427.TXT, (nema potpisa); Dopuna izjave Vuković Arifa, pisano je u rukopisu, i radi se o ovjerenoj fotokopiji na pet listova (nema potpisa), i Izjava Vuković Arifa na 33 strane u rukopisu (nema potpisa); Dopuna izjave Vuković Arifa, Armija Republike Bosne i Hercegovine, Komanda Petog korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, strogo pov, broj 03/693-3 od 02.08.1994. godine, u gornjem desnom uglu stoji 22079403 (izjavu je potpisao Mehura Selimović); Dopuna izjave Vuković Arifa, broj 10089430.TXT (nema potpisa); Dopuna izjave Vuković Arifa sačinjena od strane Armije Republike Bosne i Hercegovine, Komanda Petog korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, strogo pov. 03 od 18.08.1994. godine, broj 22079403.TXT (nema potpisa); Dopuna izjave Vuković Arifa (nema potpisa); Dopuna izjave Vuković Arifa bez datuma, potpisao Mehura Selimović) i Dopuna izjave Vuković Arifa sačinjene u Komandi Petog korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti strogo pov, broj 03/696-3 od 02.08.1994. godine (potpisao Selimović) i Izjava Arifa Vukovića na dvije strane nema datuma potpisao je Mehura Selimović.

270. Također Sud je prezentiran i materijalni dokaz Tužilaštva (T-219) DVD snimak zarobljavanja Arifa Vukovića i Adisa Šabića, na kojem se vide dva lica koja su gola i vezana na prednjoj haubi auta, u pratnji kolone vozila, provozani kroz dio grada Bihaća. Stanovništvo Bihaća je ovo gledalo.

271. Imajući u vidu sve navedneo, Vijeće je u cijelosti poklonilo vjeru iskazu svjedoka – oštećenog Arifa Vukovića, nalazeći da je isti dat detaljno, iskreno i objektivno. Nema nelogičnosti i nekonzistentnosti u iskazu ovog svjedoka kada opisuje torturu koju je prošao od momenta zarobljavanja, pa do momenta kada je pušten na slobodu. Naime, da se svjedok zaista nalazio u teškom stanju odmah po zarobljavanju, te da je go provozan kroz grad Bihać, a što, sem teške tjelesne i duševne patnje oštećenog, predstavlja tešku povredu ličnog dostojanstva, Vijeće se uvjerilo prezentiranjem DVD snimka – zarobljavanja i vožnja kroz grad Bihać (T-219) a koji potvrđuje događaje o kojima je svjedok svjedočio. Iako se ovi događaji ne stavljaju na teret optuženom Mehuri Selimoviću, pokazuju da se radi o vjerodostojnom svjedoku, koji na jasan i iskren način govori o doživljenom, a ne o osobi, kako to tvrdi odbrana, sklonoj "iskrivljavanju činjenica i pogrešnim opisivanjem događaja u odnosu na to kako su se ti događaji u stvarnosti i dogodili". Svjedoku se, stoga, bez sumnje, može vjerovati da je po dolasku u zatočenički centar bio u vrlo teškom psihičkom i fizičkom stanju. Da su optuženom bile poznate

okolnosti o načinu zarobljavanja svjedoka i fizičkom zlostavljanju koje je, tom prilikom, pretrpio, sasvim jasno proizilazi iz prijetnje upućene svjedoku, a za koju je bio siguran da će na istog ostaviti najsnažniji uticaj, „...ako ne budem pisao onako kako traži neko, ko, ko to traži ne znam, da će mi se dogoditi još gore od onog što je bilo.... 09.07.'94. godine kada sam zarobljen.“¹⁷⁵ Već sama ova prijetnja stavljanja u izgled i goreg zlostavljanja nego što je bilo ranije, sama po sebi je dovoljna da kod svjedoka-oštećenog izazove znatan strah, a kada se ista i realizuje, na način kako je to svjedok naveo, onda je, bez sumnje, to kod istog prouzrokovalo tešku fizičku i psihičku bol i patnju, kako je to svjedok, na dosljedan i uvjerljiv način i opisao. Vijeće, nadalje, zaključuje da je optuženi, bez sumnje, odgovoran za ono što se svjedoku desilo u kasarni “Adil Bešić”, odnosno da je, nakon više ispitivanja, očito nezadovoljan odgovorima koje je svjedok davao, omogućio i dozvolio (organizovao) njegovo premlaćivanje od strane NN vojnika “*ja sam rekao tako eto kako sam rekao šta će biti, tako se i dogodilo*”, nakon čega je svjedok pisao anekse izjava o “*priljavom vešu i događajima u Velikoj Kladuši.*” Činjenica da optuženi nije bio prisutan prilikom premlaćivanja Arifa Vukovića ne znači da ga to i oslobađa krivične odgovornosti, jer, optuženi, ne samo da je bio svjestan šta će se dogoditi, nego je u odlučujućoj mjeri doprineo izvršenju djela, prema kojem ima direktan, afirmativni odnos, a bez takvog odnosa optuženog, radnja izvršenja djela ne bi bila ni moguća. Vijeće nije steklo utisak da svjedok zlonamjerno tereti optuženog ili da konstruiše događaj, obzirom da i sam svjedok potvrđuje da mu je optuženi donio odjeću i veš i naglašava da “*ja nisam ovoje došao nikom da skidam glavu apsolutno i gospodin Selimović je samo jednu grešku napravio spram mene.*”

272. Iako je odbrana optuženog Selimovića, u završnim riječima, osporavala status ovog lica kao civila, iz razloga što se svjedok, koji je inače bio bliski saradnik Fikreta Abdića sa kojim je Armija BiH također bila u sukobu, našao na teritoriji pod kontrolom Armije (granični prelaz), sa foto-aparatom, fotografišući i na taj način dokumentujući položaje Armije, Vijeće ovaj prigovor nije prihvatilo, nego je zaključilo da se, u konkretnom slučaju, radilo o osobi koja uživa status civila. Vijeće zaključak temelji na činjenici da je pomenuto lice, u trenutku zarobljavanja, bilo u civilnoj odjeći, nije bilo pripadnik oružanih snaga i nije učestvovalo u borbi. Nadalje, Vijeće smatra i to da, u slučaju sumnje da li je osoba civil ili ne, a što bi se, eventualno, moglo primjeniti u konkretnom slučaju, lice treba smatrati civilom.¹⁷⁶ Da je optuženi, u konkretnom slučaju, znao da se radi o civilu, proizilazi iz izjave svjedoka Vukovića da je, prije zarobljavanja od strane 502 brigade, razgovarao sa optuženim Selimovićem koji se tu našao na licu mjesta, te su mu poznate okolnosti njegovog zarobljavanja.

273. Imajući u vidu navedeno, Vijeće je, činjenični opis ove tačke izmijenjene optužnice (1.2.5.c), uskladilo sa utvrđenim činjeničnim stanjem, te je iz ove tačke

osuđujućeg dijela presude izostavilo "...propustio da preduzme nužne i razumne mjere da sprječi i kazni stvarno podređene NN vojnike da ga zlostavljaju, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili".

B. OPTUŽBE IZ TAČKE II.1 U ODNOSU NA OPTUŽENOG ADILA RUŽNIĆA
(RATNI ZLOČIN PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA)

(a) Tačka II.1. Izreke

274. Optuženi Adil Ružnić je po ovoj tački izreke presude oglašen krivim da je izvršio krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH, tako što je, u zatočeničkom centru „Adil Bešić“, više puta ispitivao ratne zarobljenike, iste fizički i psihički zlostavljao, zastrašivao, vršio psihički pritisak u namjeri da priznaju učinjenje ili odaju informacije o krivičnim dijelima, te prisutnim vojnicima davao mimičke znakove rukom kako bi ih šamarali i udarali.

275. Na ove okolnosti su u toku glavnog pretresa saslušani svjedoci – oštećeni Saša Runjić, Milovan Mastikosa, Neđo Krndija, Mile Radulović, Bogdan Lakić, Simo Aničić, Zvezdan Kovjenić, Radenko Kovačević, Simo Aničić, Siniša Vujić i Petar Stojanović, dok je iskaz svjedoka, Nikole Stojanovića, pročitan na glavnom pretresu.

276. Svjedok Mile Radulović je na glavnom pretresu svjedočio o tome kako je 10.10.1995. godine, prilikom povlačenja njegove jedinice, zarobljen pred Sanskim Mostom od strane jedinice iz Zavidovića. Nakon zarobljavanja su ga odveli u stanicu milicije u Sanskom Mostu u kojoj je proveo 7 dana, a nakon toga je prebačen u Bihać u kasarnu „Adil Bešić“. U kasarni je bilo ispitivanja, svjedoka je konkretno ispitivao Hrkić i „*par puta Ružnić.*“¹⁷⁷ Ružnić ga je usmeno ispitivao u nekoj baraki veličine četiri sa tri. Prilikom ispitivanja Hrkić bi mu stajao iz leđa a Ružnić bi sjedio preko puta njega. Pitanja su se odnosila na ubistva, masovne grobnice i slično, svjedok je odgovarao na ono što je znao, a na pitanja na koja nije znao odgovor, optuženi bi davao znak: „*ako se dotakne sa dvije ruke po kosi, mene Hrkić iza leđa sa dvije ruke udari po ušima, i nemaš šta, moraš padati*“¹⁷⁸. Svjedok navodi da je ukupno na ispitivanju bio oko deset puta, s tim da je kod Ružnića na ispitivanju bio možda tri puta, a trajala su 15-20 minuta. Svaki put bi neko od čuvara bio prisutan u toj prostoriji. U odnosu na davanje znakova, svjedok ističe da su se

¹⁷⁵ Ibid, strana 16;

¹⁷⁶ Presuda Suda BiH Ivica Vrdoljak broj: X-KR-08/488 od 10.07.2008. godine, strana 13;

¹⁷⁷ Transkript sa glavnog pretresa od 13.01.2010. godine, strana 10;

¹⁷⁸ Ibid, strana 11;

znakovi davali po jednom na ispitivanju i to onda kada ne zna odgovor na pitanje, i tada bi dobio po jedan udarac. Svjedok Ružnića opisuje kao osobu plave kose, malo deblji, u to vrijeme je imao 50-55 godina, u sudnici prepoznaje optuženog Ružnića. Prema izjavi svjedoka udarci, koje je dobijao na znak Ružnića, su bili „Jači udarci, po ušima udari i mora padati“¹⁷⁹. Na pitanje da li je to bila jaka fizička bol svjedok odgovara: „Normalno da boli“¹⁸⁰.

277. Svjedok Bogdan Lakić je na glavnom pretresu izjavio da je od 1992 pa do 1995. godine bio mobilisan u VRS, bio je obični vojnik, sve do 20.09.1995. godine kada je zarobljen od strane Vojske Armije BiH, da bi ga 13.10.1995. godine prebacili u Bihać u kasarnu „27 Juli“. U kasarni je bilo ispitivanja svaki drugi dan, većinom ih je ispitivao korpusni bezbjednjak. Ispitivanja su bila usmena i pismena, a odvijala su se u dvije različite prostorije. Tokom pismenih ispitivanja, na koja su išli u grupi, nije bilo fizičkog maltretiranja, dobili bi papir i olovku i oko 50 pitanja na koja je trebalo odgovoriti. U odnosu na usmena ispitivanja svjedok izjavljuje da su se ona dešavala: „možda čak svaki drugi (dan) .. česta su bila“¹⁸¹. Usmena ispitivanja su se odvijala u drugoj prostoriji koja nije bila velika, svjedok bi stajao a ispitivač bi bio preko puta njega, tu bi obično bio i još jedan policajac, prema mišljenju svjedoka, zamjenik upravnika zatvora. Ispitivanja su tekla tako što bi postavljali pitanja „gde si, u kcjcj jedinici, kud si se sve kreto', tvcja jedinica šta ima od naoružanja i tako da je“¹⁸². Usmena ispitivanja su trajala 15-20 minuta, i tu je, nekad ne uvijek, bilo fizičkog maltretiranja, kao i psihičkog, odnosno prijetnji poput: „da li ćemo ostati živi ili ne, i tako da je.“¹⁸³ U odnosu na fizičko maltretiranje svjedok je izjavio da su ih šamarali, odnosno: „Šamaro' nas je policajac... mislim da je zarrjenik upravnika. Visok je ... stajo gore pored mene ili pored ovog bezbjednjaka.“¹⁸⁴ Svjedok misli da ga je šamarao zato što je bio: „protivnički vcjnik, što sam Srbin, mislim da je zato“¹⁸⁵, a možda su šamar imali veze i sa njegovim odgovorima, zato što je svjedok primjetio da je bezbjednjak davao znak rukom: „on policajcu sa ono znak rukom. Biva ćuška iza leđa. Jer on komanduje, može i komandovati, lijevo kad sam se ja okreno' lijevo puko' je šamar kcji me obara.“¹⁸⁶ Svjedok je ovo doživio dva puta, a nakon šamara bi se ispitivanje nastavilo. Svjedok ističe da bezbjednjak ovom policajcu: „Nije rekao nemoj, ali va, jda oni znaju koliko trebam primiti porcija.“¹⁸⁷. Svjedok je na glavnom pretresu opisao bezbjednjaka koji ga je ispitivao kao osobu koja je bila visoka oko 172-173 cm, nije imao više od 40

¹⁷⁹ Ibid, strana 24;

¹⁸⁰ Ibid, strana 35;

¹⁸¹ Transkript sa glavnog pretresa od 29.09.2010. godine, strana 35;

¹⁸² Ibid, strana 20;

¹⁸³ Ibid, strana 21;

¹⁸⁴ Ibid, strana 22;

¹⁸⁵ Ibid;

¹⁸⁶ Ibid;

¹⁸⁷ Ibid, strana 23;

godina, bio je zdepast, ponizak, plav i buckast, a zatim je u sudnici prepoznao optuženog Ružnića, izjavljujući da bi to mogao biti on.

278. Svjedok Simo Aničić je svjedočio o tome kako je, tokom 1992-1995. godine, bio uključen u teritorijalnu odbranu i kako je držao straže u svom selu, sve do momenta kada se stanovništvo svjedokove nacionalnosti iselilo, tada je i svjedok napustio kuću i otišao u šumu. Svjedok se tako skrivao sve do 05.10.1995. godine, kada je zarobljen od strane pripadnika 5 Korpusa, potom je prebačen u Ključ, pa Bosanski Petrovac, a potom u kasarnu „27 Juli“ u Bihać. U kasarni je njih 17 smješteno u jednu malu prostoriju. Nakon što su tu prenoćili, izveli su ih po dvoje u jednu drugu prostoriju, van logora, tu ih je ispitivao bezbjednjak. Nakon toga ga je, isti bezbjednjak, jedno veče pozvao na ispitivanje, svjedoka je doveo čuvar a bezbjednjak mu je postavljao pitanja. Upravnik zatvora je isto tako bio u kancelariji sa lijeve strane, a čuvar sa desne strane. Svjedok zatim izjavljuje da ga je bezbjednjak ispitivao, postavljao mu je pitanja a *‘ja nemam žive veze o tim pitarjima. I kad je god mahnuo ova, rukom po glavi, mene su sastavile palice po meni.’*¹⁸⁸, tako da *“upravnik zatvora, što je bio na ljevčj strani, dva puta me je udario... zakačila me palica po glavi i preko leđa...kad je ljevom stranom pokazao na njega da on me tuče. Kad je drugog, na ovome isto rukom češne i ovaj sa druge strane tuko me palicama”*¹⁸⁹. Nakon toga ga upravnik zatvora nije tukao po leđima, nego je trebao, kako navodi svjedok *“da ispružim ruku. I ovako sam ja ispružio ruku i kad me udario dva, tri puta, meni je ruka protrnula ja sam je spustio na kojeno. Ovaj na kojeno kad sam spustio n. je dao na kojeno da držim. Nego po ruci je tuko. Non – stop, kad je god bezbjednjak njemu dao znak, on je mene tuko.”*¹⁹⁰ Svjedok navodi da ga ovaj sa desne strane, nije tukao, on bi zamahnuo ali ga ne bi tukao, samo bi spustio palicu, a *“ovaj upravnik je toliko udarao da je u mene ruka .. bila crna drugi dan.”*¹⁹¹ Ovo je trajalo približno oko 15-20 minuta ne duže od pola sata. Nakon toga kada su to završili bezbjednjak mu je dao pitanja, ne zna koja su tačno bila pitanja ali su se odnosila na masovne grobnice. Svjedok je sa bezbjednjakom imao kontakt dva puta, opisuje ga kao osobu plave kose, okruglog lica, imao je veće zaliske, tada je imao oko 35-45 godina. Kada je svjedok pozvan da prepozna tog bezbjednjaka u sudnici, pokazao je optuženog Ružnića, rekavši *“Ovo je taj bezbjednjak.”*¹⁹²

279. Svjedok Zvezdan Kovjениć je, na glavnom pretresu, izjavio kako je tokom 1994. godine bio angažovan u Vojsci Republike Srpske, bio je obični vojnik, na liniji je bio ranjen, 10-tak dana se skrivao, da bi 20.09.1995. godine bio zarobljen od strane 5 Korpusa, konkretno od strane 505 brigade. Nakon što su ga zarobili odveli su ga u Bosansku Krupu a potom u kasarnu „27 Juli“ u Bihaću. Kada je stigao u

¹⁸⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 03.02.2010. godine, strana 48;

¹⁸⁹ Ibid;

¹⁹⁰ Ibid;

¹⁹¹ Ibid, strana 49;

¹⁹² Ibid, strana 54;

kasarnu primio ga je jedan čovjek za kojeg ne zna ko je on, koji ga je smjestio u jednu prostoriju (samicu) u kojoj je proveo sedam dana, to cijelo vrijeme je tu bio sam, a kasnije je priključen ostalim zarobljenicima. U kasarni je bilo ispitivanja, u jednoj glavnoj prostoriji, tu je dobio upitnik i da odgovori, što opširnije, na postavljena pitanja. Odgovore je pisao u samici. Odgovore je nekad od njega preuzimao policajac, a nekad ih je sam svjedok odnosio isljedniku. Međutim, svjedok na 80% pitanja nije znao odgovor jer su pitanja bila „*ko je srušio džamiju u Barja Luci? Kolko sam silovo Muslimanki, o kretanju jedinica.*“¹⁹³ Kada napiše odgovore onda ponovo ide kod čovjeka, koji im je dao pitanja, da ih pročita kako bi vidio da li je dobro ili ne, međutim ovo je svjedoku predstavljao problem jer „*teško je napisati odgovor na pitanje na koje ne znaš odgovor, još pogotovo opširno*“¹⁹⁴, ako ne bi bilo dovoljno onda se vraća ponovo kako bi opširnije napisao. U toj prostoriji svjedok nije nikad bio sam sa tim čovjekom, uvijek je neko od čuvara koji bi ih doveo bio iza, tu je bio i usmenog ispitivanja, koje je trajalo 15-tak minuta, i tada bi bilo fizičkog maltretiranja „*par puta, onih udaraca po glavi*“¹⁹⁵ od strane tih policajaca koji su stajali iza leđa. Svjedok navodi da su se ovi udarci dešavali na znak ovog čovjeka koji ih je ispitivao, a što je on naknadno u razgovoru sa ostalim zarobljenicima (kada su se sastali 1996 ili 1997. godine) zaključio. Znakove opisuje kao češkanje, i to: „*Češkanje po glavi, iza uha, brada, možda nos.*“¹⁹⁶ Svjedok, ne zna koliko puta ga je ovaj čovjek ispitivao, nikad mu se nije predstavio, kasnije je od zarobljenika Katane saznao da se on zove Ružnić, opisuje kao osobu od nekih 30 godina, smeđe kose, nije bio visok, a zatim u sudnici prepoznaje optuženog Ružnića. Na kraju, svjedok izjavljuje da iako na njega šamari koje je dobio nisu ostavili trag, on je osjećao strah jer „*...samo star je ga je si, sama situacija ga je si, šta da je, ne znam kako bih to definisao .. Danas jesi, sutra nisi.*“¹⁹⁷

280. Svjedok Siniša Vujić je izjavio kako je tokom 1992 pa do 1995 godine bio pripadnik vojske Republike Srpske, a da je 22.09.1995. godine zarobljen od strane Armije BiH zarobljen kod Ključa. Odmah po zarobljavanju je prebačen u Ključ, gdje je proveo 12 dana, a zatim je odvezen, u Bihać u kasarnu „27 Juli“, i smješten u jednu manju prostoriju u kojoj je bio sa ostalim zarobljenicima. Svjedoka je prvi dan ispitao bezbjednjak Ružnić, to je bilo u jednoj kancelariji, bezbjednjak je bio nasuprot njega, tu je bio još jedan brko koji mu je stajao iza leđa, svjedok misli da je to upravnik zatvora. Ispitivanje je tada bilo usmeno i bilo je fizičkog maltretiranja, i to tako što je svjedoka „*udario, taj upravnik zatvora, iznenada, on je mene udario tako nega je, u uho, ja sam se srušio dole sa stolice i posl je vidim išla mi krv malo iz uha*“¹⁹⁸. Bezbjednjak je tada bio prisutan, sjedio je odmah preko puta svjedoka, međutim, svjedok nije primjetio da je on na ovaj udarac reagovao. Svjedok je

¹⁹³ Transkript sa glavnog pretresa od 28.10.2009. godine, strana 9;

¹⁹⁴ Ibid;

¹⁹⁵ Ibid, strana 11;

¹⁹⁶ Ibid, strana 38;

¹⁹⁷ Ibid, strana 36;

¹⁹⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 19.05.2010. godine, strana 31;

primjetio „*ono rukama*“¹⁹⁹, a kasnije je, u zarobljeništvu od drugih zarobljenika, saznao da je to bio znak, i to: „*znak, kad treba, šta treba raditi taj što je bio iza mene, iza leđa*“²⁰⁰. Svjedok ovaj znak opisuje kao češanje po licu. Pitanja koja se svjedoku postavljana su bila „*gdje sam bio, šta sam, šta sam radio, gdje sam bio na lin.jama, ratištima, i tako*“²⁰¹, ne sjeća se da je bilo pitanja koja su se odnosila na ratne zločine počinjene na teritoriji Republike Srpske. Pored navedenog, svjedok je možda dva puta davao i pismene izjave, dakle ukupno oko tri puta je ispitan od strane bezbjednjaka, ali tada nije bilo nikakvog maltretiranja. Svjedok bezbjednjaka opisuje kao osobu plavo-smeđe boje kose, srednjeg rasta, svjedok u sudnici prepoznaje optuženog Ružnića.

281. Iz iskaza svjedoka Nikole Stojanovića (koji je pročitao na glavnom pretresu) proizilazi da je svjedok, u toku 1992 do 1995. godine, bio vojno angažovan i da je 13.09.1995. godine bio zarobljen od strane Armije BiH. Svjedok je po zarobljavanju odvezen u Cazin a potom u Bihać u kasarnu „27 Juli“, gdje se nalazio sabirni centar. U kasarni su predani oficirima koji su ih ispitivali na okolnosti zarobljavanja, kojoj su jedinici pripadali i ostala opšta pitanja. Nakon toga su odvedeni u ćeliju u kojoj se već nalazilo 11 zarobljenika. Za vrijeme dok je svjedok bio u toj ćeliji često je bio podvrgnut ispitivanju i to na početku, tako što bi dobio papir i olovku da pismeno odgovara na pitanja koja mu je prethodno postavio Ružnić, za kojeg je čuo da je bezbjednjak. Na ova pitanja svjedok je odgovarao iz samice, gdje je prije toga bio premješten. Kada je pismeno odgovarao, odgovore bi predao Ružniću, međutim, on nije bio zadovoljan sa odgovorima i čuvarima je rekao da traže odgovore na drugi način, tako da je svjedok nakon toga u samici i na hodniku bio tučen od strane čuvara koji su imali nadimak Kauk i Aco. Oni su tada svjedoka tukli rukama i palicama, pri tome ne birajući mjesta na tijelu gdje će ga udariti. Nakon pismenog odgovaranja na pitanja, bio je podvrgnut i usmenom ispitivanju od strane Ružnića, a to se dešavalo najčešće u samici i prilikom ispitivanja svjedok je stajao, a Ružnić je bio ispred njega, on je sjedio, dvojica čuvara su bili iza svjedokovih leđa i nakon što bi on postavio pitanje a svjedok odgovorio, ako on nije bio zadovoljan odgovorom dao bi znak glavom i nakon toga bi ga neko od tih čuvara udario. Udario bi ga šakom ili palicom i to po glavi i leđima. Na ovakav način je svjedok bio podvrgnut ispitivanju dva puta usmeno i dva puta pismeno i svaki put je bio podvrgnut i fizičkom maltretiranju, odnosno bio je tučen. Zadnji put kada ga je ispitivao svjedok je rekao da nema šta da kaže, da ga mogu i ubiti ali da on nema više šta reći. Nakon četvrtog ispitivanja svjedok je vraćen iz samice u ćeliju gdje je bio prije nego što je podvrgnut ispitivanju. Da je upravo optuženi Ružnić ispitivao ovog zarobljenika proizilazi iz materijalnog dokaza odbrane (O2-8) Službena zabilješka Odjeljenja službe vojne bezbjednosti 5. Korpusa br. 03/73-199 od

¹⁹⁹ Ibid, strana 32;

²⁰⁰ Ibid;

²⁰¹ Ibid;

17.10.1995. godine o obavljenom informativnom razgovoru sa Stojanović Nikolom, a koju je potpisao optuženi Ružnić kao lice koje je izjavu uzelo.

282. Svjedok Saša Runjić je na glavnom pretresu izjavio da je od 1993 pa do 1995. godine bio vojno angažovan u vojsci Republike Srpske i da je išao na ratišta. 1995 godine je bio na bihaćkom ratištu, kada je zalutao i zajedno sa Stojanom Katanom se predao Armiji RBiH. 16.09.1995. godine su zarobljeni i odvezeni u Kulen Vakuf, gdje su proveli jedan dan, a zatim su prebačeni u kasarnu „27 Juli“ u Bihaću, gdje su ih smjestili u jednu prostoriju u kojoj je bio još jedan čovjekom, a sutradan im se pridružilo još zarobljenika. U kasarni je bilo ispitivanja, dobili bi upitnik sa 35 pitanja. Svjedok je bio isuviše mlad tako da na pola pitanja nije znao odgovor. U toj prostoriji je bio 24 sata, a nakon toga su ga odveli u kancelariju kod bezbjednjaka Ružnića. On bi ga ispitivao, svjedok je sjedio na stolici, ruke su mu obavezno bile iza leđa, jedan vojnik je bio iza njega. Na pitanja na koja nije znao odgovor Ružnić samo *“mahne rukom po kosi i to je znak da me stražar udara”* on bi ga udario *“Šakama, šamarao iza mene je bio.. Dok on opet ne dadne znak da prestane, tako je bilo na sve i jedno pitanje kcje nisam znao”*²⁰² prema izjavi svjedoka bezbjednjak je jedno 15 puta dao znak za udarce, a znak da vojnik prestane da ga udara bi dao također rukom. Opisujući drugi kontakt sa Ružnićem, svjedok navodi da ga je ovaj pitao u kojoj je kasarni bio u vojsci, a kada mu je odgovorio da je bio u Zalužanima dao mu je papir i olovku da mu nacрта kasarnu. Prema izjavi, svjedok je dva puta imao kontakt sa bezbjednjakom Ružnićem i oba puta se zadržao oko 10-tak minuta. Opisuje bezbjednjaka Ružnića kao plavog, kratko ošišanog, bio je krupniji, tada je imao 35-40 godina, a u sudnici je prepoznao optuženog Ružnića.

283. Svjedok Radenko Kovačević je na glavnom pretresu svjedočio o tome da je od 1992. godine bio vojno angažovan kao vojni policajac i na toj poziciji je bio do 30.09.1995. godine kada je zarobljen od strane 501. Brigade Armije RBiH. Odmah nakon zarobljavanja odveden je u jedno manje mjesto između Velečeva i Ključa, gdje je bilo istureno komandno mjesto 501. Brigade, gdje je proveo 4 dana, nakon čega je prebačen u Bihać u kasarnu „27 Juli“. U kasarni ih je primila policija, koja ih je odvela u sobe veličine jedno 12 kvadrata. Prema izjavi svjedoka u kasarni je bio Adil Ružnić, on im je davao listove papira da pišu izjave, misli da je bilo oko 32 pitanja, koja su se odnosila na vojsku: *„kcjcj smo jedinici, kako se zovemo, gcje smo bili na lin.jama, ko je porušio džam.je? Ko je rušio mezare, i tako slična pitanja?”*²⁰³. Svjedok nije znao odgovor na ova pitanja, pa bi odgovarao da nema saznanja. Ružnićev odnos, tada, prema njemu je bio dobar. Svjedok navodi da su negdje u decembru mjesecu došli još neki bezbjednjaci iz drugih brigada, tada su ih izvodili jednog po jednog i odvodili ih kod Ružnić u tu kancelariju, on ih je tu

²⁰² Transkript sa glavnog pretresa od 03.02.2010. godine, strana 10;

²⁰³ Transkript sa glavnog pretresa od 21.04.2010. godine, strana 22;

ispitivao, to je bilo kao prepoznavanje. Svjedoku je Ružnić tada rekao da se *prvo predstavi* "Ja sam se predstavio Kovačević Radenko iz Mrkonjić Grada, pitao me je je li bilo Muslimana u Mrkonjiću, ja sam reko', jest. On je namigno i ovaj me je ošamario sa leđa."²⁰⁴ Navodi dalje da mu je Emir Hrkić, vojni policajac, tada bio iza leđa, i ošamario ga je otvorenim dlanom. Svjedok zatim nastavlja i kaže: "Onda me je pito' koliko ih je bilo, i opet je namigno. Ovaj je opet ošamario dlanom, otvorenom pesnicom sa leđa."²⁰⁵ Svjedok navodi da je Ružnić dao znak okom. Kad ga je Hrkić udario drugi put, Ružnić mu je pokazao da ga vodi. Svjedoku je poznato da je još lica tada ispitano, možda njih još 15, on je razgovarao s njima i oni su mu rekli da su dobili tako bezveze pitanja i šamar otvorenim dlanom, ni za šta. Ovi drugi oficiri, koji su bili u toj prostorji, nisu učestvovali u ovome oni su samo gledali. Na kraju svedok ističe da je on u kasarni ukupno 3 puta ispitan i da je to bilo dan za danom, dnevno ispitivanje je trajalo sat ili dva, svaki put bi tu bio Ružnić. Svjedok Ružnića opisuje kao plavog, krupnog, tada je imao oko 45 godina, svjedok u sudnici prepoznaje optuženog Ružnića i kaže da misli da je to on. U završnim riječima se odbrana pozivala na dokaze o2-83a međutim taj dokaz je izjava zarobljenika pisana rukom, nema potpisa osobe koja je uzimala izjavu, a dokaz O2-83b je izjava svjedoka data u Mrkonjić gradu 2005.godine kada navodi da je za vrijeme zarobljenstva dobio dva samara ne navodi od koga, a za Ruznica kaze da ih je on ispitivao da je pojedinim prijetio (ne kaze kako) ali nije vidio da je on nekog tukao.

284. Svjedok Petar Stojanović je na glavnom pretresu izjavio da je tokom 1992 do 1995. bio pripadnik teritorijalne odbrane, vojske Republike Srpske, sve dok u oktobru 1995. godine nije zarobljen od strane 517-og bataljona Armije RBiH. Svjedok je, po zarobljavanju, odveden na Stanića brdo, gdje je zatekao i Neđu Krndiju, tu su prenoćili, a sutradan ih vode u Bihać u kasarnu „27 Juli“. U kasarni je bilo ispitivanja, svjedok je dva puta pismeno ispitan. Išli su u jednu prostoriju koja je bila kao učionica, bile su klupe i stolice, bilo ih je puno tada, popunjavali su neke upitnike, tada nije bilo fizičkog maltretiranja. Svjedok je konkretno pitan: „koliko sam recimo ubio Muslimana, ko je koga ubio, ko je zapalio džamiju, srušio“²⁰⁶ međutim, kako svjedok nije nikoga ubio, našao se u situaciji da je „moro' odgovarati na pitanja“²⁰⁷, na odgovore na koja nije znao odgovor, pisao bi da ne zna. Ova pitanja im je podijelio kapetan, svjedok ga je tako zvao jer imao ljiljane na reverima, on je bio bezbjednjak u logoru. Ispitivanja je bilo i usmenih kod bezbjednjaka, kapetana, to se dešavalo u kancelariji, tako što bi svjedok sjedio na stolici, a on je sjedio preko puta stola i ispitivao, njih dvojica su nekoliko puta bili sami, a često je bio i gospodin što je imao falično, oštećeno oko. Svjedok zatim opisuje usmeno ispitivanje kada je bio prisutan kapetan i još trojica, a jedne prilike ih je bilo i više, kada su ga tjerali da klekne. Svjedok je na sebi imao neku bluzu Međunarodnog

²⁰⁴ Ibid, strana 28;

²⁰⁵ Ibid;

²⁰⁶ Transkript sa glavnog pretresa od 24.03.2010. godine, strana 9;

²⁰⁷ Ibid, strana 10;

crvenog krsta, utisnuti oni krstovi na dugmadima, i neko od tih vojnika je rekao da: „*..skinem bluzu sa sebe da bi me više bolilo kad su me tukli*“²⁰⁸, i tada su ga tukli „*bila je ona kratka neka palica i tako to jako udare, buknuła i jedna i druga ruka ko h, jeb kad nakvasa.*“²⁰⁹, ta trojica su ga tukla, a bezbjednjak je redovno bio tu. Svjedok zatim opisuje situaciju kada je, ovaj kapetan bezbjednjak, uzeo kao neku palicu i prišao mu, podigao mu usnu i vidio da ima zlatni zub, i „mahnu brk povukao“. Svjedoku se više puta desilo da ga tuku ovi drugi ljudi, tu je redovno bio bezbjednjak, jer oni su: „*dogovorili neke znakove kad treba, kcji da udari po leđima. A trebalo se pripremiti, boli još uvijek, ne znaš kad će, kad kcji udariti*“, prema mišljenju svjedoka to su: „*Neki znakovi migovima, nekim pokretima i tako. Vajda unapr.jed dogovoreni znakovi kad ovaj treba kcji da udari.*“²¹⁰ Svjedok nije čuo da je on kritikovao ove ljude koji su ga tukli. Svjedok opisuje bezbjednjaka i kaže da je on bio plav, kratko ošišan, nosio je šapku, tada je imao 35-40 godina, visok oko 180 centimetara, vidi ga u sudnici ali se plaši da ga prepozna.

285. Svjedok Neđo Krndija je na glavnom pretresu svjedočio o tome da je od 1992 pa sve do 05.10.1995. godine, kada je zarobljen na Stanića brdu od strane Armije BiH, bio vojno angažovan u Vojsci Republike Srpske. Svjedok je tu zatekao i Petra Stojanovića, te su zajedno prebačeni na Lamište a potom u Bihać u kasarnu „27 Juli“. Kad su stigli u kasarnu primio ih je policajac koji ih je pretresao i smjestio u ćelije u kojoj je bilo još zarobljenih. Svjedok izjavljuje kako su se prvih par dana „*non stop izjave .. davale*“²¹¹, pisali su izjave grupno uz prisustvo starješina a i bili su ispitivani usmeno, svjedoka je konkretno, više puta, ispitivao kapetan Ružnić. U prostoriji u kojoj ga je Ružnić ispitivao je bilo još policajaca, a „*ako ne mogu da odgovorim na neka pitanja bio sam šamaran i tučen.. Od policajaca kcjima je taj kapetan Ružnić naređivao.*“²¹² Svjedok zatim izjavljuje da je Ružnić „*im'o je znakove kcje davo im, po mcjcj procjeni to su bili znakovi da me udari.*“²¹³ Znakove je davao rukama nakon čega bi svjedok „*Iza leđa.. dobiv'o šamarčine i u leđa udararje*“²¹⁴. Jedan od vojnih policajaca, koji je najčešće bio tu je Hrkić, on je pretežno bio tu kada je ispitivao Ružnić. Ispitivanje bi trajalo oko sat vremena, i obično bi postavljali pitanja „*goje sam bio, šta sam radio, što sam iš'o u vcjsku*“²¹⁵ i rekao mu je „*napraviću od tebe krntiju umjesto krndija, napraviću od tebe krntiju.*“²¹⁶ Svjedok opisuje kapetana Ružnića kao osobu koja je imala smeđe-plavu kosu, srednjeg rasta, oko 40 godina, u sudnici prepoznaje optuženog Ružnića.

²⁰⁸ Ibid, strana 13;

²⁰⁹ Ibid;

²¹⁰ Ibid;

²¹¹ Ibid, strana 12;

²¹² Ibid, strana 13;

²¹³ Ibid;

²¹⁴ Ibid;

286. Svjedok Milovan Mastikosa je izjavio kako je bio vojno angažovan u Vojski Republike Srpske, bio je obični vojnik, a u septembru 1995. godine je bio na ratištu na području Gradačca. Svjedok je 20.09.1995. godine bio zarobljen od strane vojske Armije R BiH, pripadnici 517. Brigade su njega i još neke zarobljenike vodili prema Sanskom mostu, da bi ih prvo prebacili u stanicu policije, gdje ostaju 21 dana, a potom u tvornicu plastike u Bosanskom Petrovcu, nakon čega je svjedok odvežen u Bihać u kasarnu „Adil Bešić“, gdje je smješten u neku prostoriju, kao vešeraj, tu je bilo više zarobljenih. Navodi da ga je u kasarni nekoliko puta ispitivao kapetan Ružnić, to se dešavalo u jednoj kancelariji gdje su boravili stražari. Svjedok nije nikad bio sam s Ružnićem, on bi sjedio za stolom a svjedok bi bio na stolici nasuprot njega. Stražar, koji bi ih doveo iz ćelije i uveo u tu prostoriju, je bio obično iza leđa. Svjedok ističe da je tokom tog ispitivanja dobio jedan ili dva udarca s leđa, to se desilo tako što bi Ružnić „*pitao nešto, vjerovatno nije bio zadovoljan sa mojim odgovorom. Pokazao je signal.. koliko se ja sjećam ovako češkar je po glavi ili ovako nešto. Poslije toga je sljedio udarac,.. palicom po leđima ili šakom. Ja ne vjerujem da je to bila slučajnost.*“²¹⁷ Nakon udarca, ispitivanje se ne bi nastavilo, on bi zagalamio na tog policajca, što ga udara i što to radi. Ružnić im je također jedne prilike, nakon što su svjedok i još neki zarobljenici popisani od strane Međunarodnog crvenog krsta, rekao “*Sad ste registrovani ne možemo Vas str. je, jati ali možete umrijeti od upale pluća.*“²¹⁸ Svjedoka je naravno ovo prepalo, shvatio je da ovim želi da ih uplaši, mada nije vjerovao da će se to desiti kad su već sve izdržali. Svjedok je u sudnici prepoznao optuženog Ružnića. Da je optuženi Ružnić ispitivao ovog svjedoka potvrđuje i materijalni dokaz odbrane (O2-39d)) Službena zabilješka Odjeljenja službe vojne bezbjednosti br. 03/73-281 od 17.10.1995. godine, koju je potpisao optuženi.

287. Odbrana optuženog Ružnića je u toku pretresa pobijala i u završnim riječima osporavala izjave ovih svjedoka, ukazujući da su, između ostalog, svjedoci davali pogrešan opis optuženog, jer je većina svjedoka govorila da je osoba koja ih je tada ispitivala imala 30 ili preko 40 godina, a optuženi je u to vrijeme imao samo 27 godina, kao i da su pojedini svjedoci prilikom prepoznavanja pokazali određenu nesigurnost u identificiranju optuženog Ružnića, poput svjedoka Sime Aničića koji je u sudnici pokazao na optuženog Ružnića, a kada mu je predočena fotografija od 10.05.1995. godine (na kojoj je optuženi Ružnić), svjedok nije pokazao da ga je ta osoba ispitivala već pokazuje na druge osobe (Načelnika Avdagića i Harambašić Ziju). Pored toga, navodi odbrana, materijalni dokazi, u odnosu na svjedoke Radulović Mileta, Bogdana Lakića i dr. ne pokazuju da je iste ispitivao optuženi, nego druge osobe. Odbrana je osporavala izjave svjedoka u pogledu momenta kada su saznali za znakove, jer prema mišljenju odbrane svjedoci su za znakove

²¹⁵ Ibid;

²¹⁶ Ibid;

²¹⁷ Transkript sa glavnog pretresa od 29.09.2009. godine, strana 80;

²¹⁸ Ibid, strana 77;

saznali odnosno da se radi o znakovima su zaključili tek nakon zarobljeničtva kada su se sastajali i diskutovali o ovom vremenu.

288. Također, odbrana je prigovarala na iskaza svjedoka Nikole Stojanovića, zbog pogrešnog načina ispitivanja ovog svjedoka od strane tužioca, a koji zapisnik je i pročitana na glavnom pretresu. Naime, odbrana ukazuje na činjenicu da iskaz ovog svjedoka, počinje tako što tužilac govori svjedoku da je Tužilaštvo BiH naredbom otvorilo istragu protiv Adila Ružnića i dr. zbog počinjenih ratnih zločina na području Bihackog okruga, kao i da je Ružnić bio oficir bezbjednosti 5 korpusa i jedan je od osnivača logora i zatvora na tom području. Prema mišljenju odbrane, ovakvim načinom ispitivanja se svjedok odmah usmjerio da izjavljuje/potvrđuje ono što Tužilaštvo želi čuti. Pored toga, odbrana ukazuje i na stranu 5. gdje stoji „Gospodine Stojanoviću Tužilaštvo BiH raspolaže podacima da ste Vi osim ovoga što ste naveli tučeni od strane te dvojice čuvara i Ružnića.“ Međutim, u iskazu svjedok nigdje nije precizno niti rekao da je tučen od Ružnića. Odbrana pri tome ukazuje da iskaz ovog svjedoka nije vjerodostojan, jer su mu iskazi drugih svjedoka suprotni, a naročito svjedoka Lakić Bogdana i Kos Marinka u pogledu navodne tuče, kao i iskaza svjedoka odbrane Karakaš Milenka, koji je u svom svjedočenju kazao da je Stojanoviću u više navrata dolazio u posjetu, sa njim duže razgovarao u kojim prilikama se nije žalio na tretman.

289. Optuženi Ružnić je, na glavnom pretresu kada je dao izjavu kao svjedok, potvrdio da je on ispitivao zarobljenike Simu Aničića, Petra Stojanovića, Mileta Radulovića i Neđu Krndija, međutim optuženi je negirao da je prema ovim licima poduzimao bilo kakve radnje koje bi predstavljale fizičko ili psihičko zlostavljanje.

290. Cijeneći navedene iskaze svjedoka, kako pojedinačno tako i u međusobnoj vezi, Vijeće je, van razumne sumnje, utvrdilo da je optuženi Ružnić izvršio krivično djelo na način kako je i opisano u izreci presude, a što se može zaključiti iz izjava saslušanih svjedoka, koje je Vijeće ocijenilo objektivnim, upečatljivim i međusobno saglasnim, te stoga nije moglo prihvatiti iznesenu odbranu optuženog.

291. Naime, svi navedeni svjedoci oštećeni su izjavili da su više puta bili ispitivani tokom zarobljeničtva, prema izjavi svjedoka Bogdana Lakića ispitivani su „*možda čak svaki drugi (dan)*“ ispitivanja su „*česta bila*“²¹⁹, dok iz izjave svjedoka Neđe Krndije proizilazi da su se: „*non stop izjave .. davale*“²²⁰, s tim da ih je lično optuženi više puta ispitivao. Nadalje, svjedoci su tokom davanja iskaza jasno, nedvosmisleno i identično opisali način ispitivanja od strane optuženog Ružnića, koje se dešavao u posebnoj kancelariji u kojoj su uglavnom bili prisutni i drugi policajci ili čuvari, neki od svjedoka navode da je tu bio prisutan policajac ili “upravnik zatvora” Hrkić. Iskazi svjedoka su saglasni, i u tome, da ih optuženi Ružnić nije tukao, ali svi oni, bez

²¹⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 29.09.2010. godine, strana 35;

²²⁰ Ibid;

izuzetka, navode da su ih prilikom ispitivanja tukli drugi, prisutni policajci/čuvari, i to na znak optuženog. Upravo način na koji su svjedoci doživjeli ove znakove je posebno značajan, jer niti jedan svjedok nije izjavio da je optuženi nešto „glasom naredio“, dok svi izjavljaju da je nakon znakova u vidu češkanja ili mahanja rukom, uslijedio udarac i to isključivo otvorenom šakom ili palicom, „...ako se dotakne sa dvije ruke po kosi, mene Hrkić iza leđa sa dvije ruke udari po ušima, i nemaš šta, moraš padati“, „...vjerovatno nije bio zadovoljan sa mojim odgovorom, pokazo' je signal.. koliko se ja sjećam ovako češkanje po glavi..poslje toga je sljedio udarac“, „.....im'o je znakove.... rukom kcje davo im, po mcjcy procjeni to su bili znakovi da me udari“, „...mahne rukom po kosi i to je znak da me stražar udara“.

292. Imajući u vidu navedeno, Vijeće je, nesporno, zaključilo da je optuženi, kada nije bio zadovoljan odgovorima koje su zarobljenici davali, određenim pokretima, davao znak prisutnim NN vojnicima, nakon čega bi slijedilo šamaranje ili udaranje palicom, a sve sa ciljem dobijanja informacija koje su mu, kao bezbjednjaku, bile interesantne, odnosno, kako bi priznali učinjenje krivičnih djela i odali informacije o istim („...koliko su ubili Muslimana, ko je koga ubio, ko je zapalio džamiju, srušio, ko je srušio džamiju u Banja Luci, koliko su silovali Muslimanki, o kretanju jedinica...’) itd.

293. Nadalje, Vijeće je zaključilo da su učestala i brojna ispitivanja od strane optuženog, uz stalno insistiranje da odgovore na pitanja, na koja većina nije znala odgovor, uz prijetnje i zastrašivanje „napraviću od tebe krntju“, te „sad ste registrovani ne možemo Vas strjejeti ali možete umrijeti od upale pluća“, koje u kontekstu vremena i mjesta gdje se to dešava, mogu imati samo negativnu konotaciju, kod zarobljenika stvorila posebno psihičko stanje i napetost. Naime, činjenica da su se nalazili u zarobljeništvu, već je, sama po sebi, dovoljno ozbiljna i teška za svakog pojedinca koji bi se našao u takvom okruženju, i bez tretmana kakvog su imali od strane optuženog i pojedinih stražara u zatočeničkom centru. O tome najbolje, govori izjava svjedoka Zvezdana Kovjenića „...samo starje gaje si .. šta da je, ne znam kako bih to definisao .. Danas jesi, sutra nisi...“, te izjava svjedoka Bogdana Lakića „...da li ćemo ostati živi ili ne i tako da je“, koje pokazuju sav osjećaj beznađa, očaja i straha za vlastiti život, zbog situacije u kojoj su se nalazili. Kada je sve navedeno praćeno i fizičkim zlostavljanjem „...udari me sa dvije ruke po ušima, i nemaš šta, moraš padati,....normalno da boli“ (Mile Radulović), „...puko' je šamar kcji me obara“(Bogdan Lakić), „...toliko me udarao da je u mene ruka bila crna drugi dan“ (Simo Aničić), „... od udaraca sam se srušio dole sa stolice i poslje vidim išla mi krv malo iz uha“ (Siniša Vujić), „ tako jako su me udarali da je buknila i jedna i druga ruka ko h.jeb kad nakvasa“ (Petar Stojanović), onda se, bez sumnje, može zaključiti da je postupanjem optuženog, a imajući u vidu sveukupni kontekst događanja, ratnim zarobljenicima uzrokovana teška tjelesna, ali, prije svega, duševna bol i patnja. Da je postupanje optuženog ostavilo trajne posljedice na pojedine zarobljenike, proizilazi i iz izjave svjedoka Petra Stojanovića, koji je, kada je od strane predsjednika sudećeg vijeća pozvan da

u sudnici prepozna osobu koja ga je ispitivala u zarobljeništvu, izjavio "On je meni gospođo strah u kosti uijero'... Ja tog čovjeka poznam.." ²²¹ govoreći da ga vidi u sudnici ali da ne smije pokazati ko je.

294. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće nalazi da ponašanje i odnos optuženog prema zarobljenim, prema svemu sudeći, čini jedan „obrazac ponašanja“ prilikom iznuđivanja informacija, na koji način se kod oštećenih osim nanošenja fizičke boli prouzrokuje i intenzivan osjećaj straha za vlastiti život, te time težak duševni bol, imajući u vidu okruženje i cjelokupnu situaciju u kojoj se nalaze. Iako, svi svjedoci navode da optuženi nije "glasom" naredio da ih tuku, očigledno je da su znakovi koje je davao bili usmjereni upravo na to, ali i samo njegovo prisustvo direktno i bitno, odnosno u odlučujućoj mjeri ohrabruje i daje podršku činjenju nedozvoljenih radnji od strane vojnika.

295. Izmjenjenom optužnicom, optuženom Ružniću se stavljalo na teret i to da je prilikom ispitivanja ratnim zarobljenicima "prjetio ubistvom i prjetio da mogu umrjeti i ostati nerazmjenjeni", da je "...ratne zarobljenike pokazivao radi prepoznavanja nepoznatim licima kcji su ih vrjeđali i tukli", te da je zarobljena lica „zatvarao u neuslovne prostorije (samice).“ Međutim, Vijeće ove navode nije našalo, van razumne sumnje, dokazanim, obzirom da to ne proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka, zbog čega je ovaj dio činjeničnog opisa tačke I.2.10.a izmijenjene optužnice izostavljen iz osuđujućeg dijela presude.

(b) Tačka II.2. Izreke

296. Da je optuženi Ružnić počinio krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka c) KZ BiH, odnosno da je ratnim zarobljenicima na različite načine prijetio, kako bi se priklonili Armiji R BiH i preuzeli obavezu špijuniranja VRS nakon razmijene, proizilazi iz izjava svjedoka, Živka Malaševića, Čičić Brane, Rajka Pačavre, Stojana Katane i Laze Bursaća, koji su saslušani na ove okolnosti.

297. Svjedok Živko Malešević je na glavnom pretresu svjedočio o tome kako je tokom rata bio policajac u Banja Luci, te da je 1995. godine bio na bihaćkom ratištu kada je 16.09.1995. godine zarobljen od strane pripadnika Armije RBiH, koji su ga najprije odveli u Bosanski Petrovac, potom u kasarnu „Adil Bešić“ a odmah sutradan u zatvor „Luke“. Svjedok je izjavio da ga je Ružnić pred razmijenu (a razmijenjen je 27.01.1996. godine) izvodio iz sabirnog centra u zatvoru "Luke" u grad Bihać, i da je s njim bio u jednom kafiću u kojem su ga snimali. Naime, prema

²²¹ Transkript sa glavnog pretresa od 24.03.2010. godine, strana 17;

izjavi svjedoka Ružnić ga je prvo pitao ima li šta obući, što je svjedoka obradovalo jer je mislio da ide u razmijenu, kad mu je svjedok rekao da ima i da će ponjeti svoje stvari sa sobom, on mu je rekao da ne mora nositi stvari, što je svjedoku bilo čudno. Njih dvojica su sjela u crvenog jugu, izašli iz zatvora i preko mosta se uputili u kafić. Svjedok je bio u civilnoj odjeći a Ružnić u uniformi. Kad su stigli pred taj kafić, Ružnić ga je pitao šta puši, kupio mu je cigarete i zajedno su krenuli prema kafiću. Svjedok navodi da je, dok su išli prema kafiću, primjetio bijeli kombi i čovjeka kako iz kombija snima njih dvojicu kako pričaju. Kad su ušli u kafić, krenuli su prema separeima, tu je sjedila jedna djevojka plave kose, sjeli su s njom. Nakon izvjesnog vremena svjedok je, u saksiji sa cvijećem, primjetio crvenu lampicu i kameru, međutim nije reagovao na ovo nego je naručio piće i nastavio da priča sa djevojkom koja je sjedila s njima, koja ga je pitala odakle je na šta joj je Ružnić odgovorio „to je moj kolega iz Banja Luke“. Nakon nekih pola sata su napustili kafić i kad su došli pred zatvor, svjedok ga je pitao čemu sve to, kombi snimanje, u kafiću kamera, na šta mu je on odgovorio „o tom ćemo razgovarat.“ Nekoliko dana prije nego je razmijena bila, svjedok se sastao sa Ružnićem u prostoriji gdje je čuvar, video rekorder je bio namješten i Ružnić mu tada govori „evo vidiš kaže imamo tvcjke snimke kako si sa nama ovde živio, kako ti je bilo, saradivo, ne budeš li se javio nam i saradivo sa nama ovo ćemo poslati dole tvcjima.“²²² Svjedok mu je rekao da će saradivati a on mu je rekao „onaj dan kad budeš trebo krenut reći ćemo ti kako ćeš se javljati.“²²³ I zaista, to jutro pred razmijenu, prije nego su svi postrojani vani, pozvao ga je Ružnić u neku kancelariju i rekao mu da kada bude razmijenjen pošalje poruku na ime, svjedok misli Selimović, „i mi ćemo znati šta je i neko će s tobom u Banja Luci stupiti u kontakt.“²²⁴ Kada je razmijenjen svjedok je otišao u CJB, javio se u državnu bezbjednost, i rekao o čemu se radi, kao i da je Brane Čičić vrbovan i da je čovjek umislio da će mu biti ubijena porodica jer je bilo prijećeno njegovom porodicom u Srbiji, rećeno mu „mi znamo gćje su tvćji, imaš ojecu“²²⁵ Svjedok je poslao poruku, kako mu je rećeno na to ime, preko Crvenog krsta za Bihać, međutim nikad nije došao odgovor na tu poruku.

298. Svjedok Rajka Paćavra je na glavnom pretresu izjavio da je tokom rata bio policajac, a da je 1995. godine bio na području Bosanskog Petrovca, gdje je prilikom povlaćenja 16.09.1995. godine zarobljen od strane Armije RBiH. Svjedoka su potom odveli u stanicu policije u Bosanskom Petrovcu, gdje ostaje do 13.10.1995. godine kada ga prebacuju u Bihać u kasarnu „27 Juli“. Iz kasarne ga je, u kafić na pivo, izvodio Ružnić. Naime, svjedok navodi da je on došao po njega vozilom marke jugo, i odvezli su se do njegove kancelarije, gdje se svjedok lijepo obukao, kravata, cipele, ovu je gardarobu našao u ormaru kod Ružnića. Nakon toga su izašli u kafić, tu su popili po pivo, on ga je pitao hoće li još jedno, što je svjedok

²²² Transkript sa glavnog pretresa od 18.11.2010. godine strana 24;

²²³ Ibid;

²²⁴ Ibid;

²²⁵ Ibid;

prihvatio. Tu su proveli jedno 40 minuta, nakon čega su se vratili do Ružnićeve kancelarije, svjedok se raspremio, obukao je ponovo svoju uniformu i otišao u kasarnu. Svjedoku nije bio saopšten razlog ovog izvođenja iz kasarne. U kafiću nisu bili sami bilo ih je još dvojica, Ružnić i svjedok. Nekoliko dana poslije ovoga ga je pozvao Ružnić, uveo ga je u kanceariju i pustio mu je snimak, tada je svejdok vidio da je ovo sve snimano. Ružnić mu je tada rekao „*imamo sad snimke, sad ću poslati tvvcjim tamo te snimke i reću da saraduješ sa nama*“²²⁶ za uslugu je tražio da svjedok potpiše nešto, kao izjavu lojalnosti, da ukoliko bude razmijenjen da će saradivati. Svjedok je rekao dobro, kad već me pustite, ako odem, otkud vam garancija da ću ja to ispoštovati i ako potpišem, a Ružnić mu je rekao „*ako 'oćeš da vidiš ženu i cjecu*“²²⁷ rekavši njihova imena i prezimena. Svjedok je na ovo pristao i potpisao, nije čitao tekst, ne znam šta je bilo napisano, ali je potpiso zato što je želio da idem kući, a on mu je rekao da će najvjerovatnije otići ako potpiše.

299. I svjedok Lazo Bursać je svjedočio o tome kako je bio vojno angažovan sve dok 04.10.1995. godine nije zarobljen od strane Armije RBiH, odveden u Ključ, pa u Bosanski Petrovac, u kasarnu „Adil Bešić“, a potom u zatvor „Luke“. U odnosu na okolnosti izvođenja iz zatočeničkog centra, svejdok je izjavio da je jedne prilike po njega došao kurir i rekao mu da se spremi da ide za njim, svjedok je krenuo, dali su mu pribor za brijanje, obrijao se, dali su mu odijelo, i onda mu je Adil rekao da idu do svjedokovog stana, na šta mu je svejdok rekao da ne mogu jer je to njegov bivši stan, u kojem živi neka žena. Međutim on njega nije odveo u taj stan, nego je produžio preko mosta u jedan kafić, tu su popili piće, bilo ih je 5-6, tu je bila jedna djevojka koja je sjedila pored svjedoka, ona mu je dala cigaretu. Kada je Adil vidio da mu ona daje cigaretu, kupio mu je cigarete Marlboro. U kafiću su se zadržali jedno pola sata, svjedok tu nije ništa primjetio, odatle su otišli u kasarnu. Svjedoku je sutradan ujutro prikazansnima, na kojem se vidi svjedok, djevojka i ostali kako sjede, i onda je Ružnić s njima razgovarao da radi za Armiju saraduje. Nije ga prisiljavao, ali mu je rekao „*mi imamo snimak,, možemo te ucjerjivati na taj način što ćemo poslati naprimjer tvvcj supruzi snimak, možemo ovaj tvvcj jedinici, objaviti na televiziji i tako da je*“²²⁸ Svjedok pretpostavlja da je trebao saradivati nakon puštanja, svjedok mu je rekao da hoće saradivati. Svjedok navodi da je sutradan 23.12.1995. godine popisan od strane Crvenog krsta.

300. Svjedok Brane Čičić je izjavio da je bio vojno angažovan od 1991. godine, sve dok 1995. godie nije zarobljen od strane 503. Briagde, 5 Korpus, nakon čega su ga odvezli u Cazin, potom u Bihać u kasarnu „27 Juli“ a zatim u zatvor „Luke“. Svjedok je svjedočio na okolnosti izvođenja iz zatočeničkog centra „Luke“ u Bihaću, njega je lično optuženi Ružnić odveo u jednu kancelariju i izabrao mu odjeću koju će obući, a potom su sjeli u auto i otišli u kafić u kojem je bila prisutna i jedna

²²⁶ Transkript sa glavnog pretresa od 26.08.2009. godine strana 94;

²²⁷ Ibid;

²²⁸ Transkript sa glavnog pretresa od dana 14.07.2010. godine, strana 19.

gospođica. Tu su proveli jedno sat vremena vodili su neobavezni razgovor. Nakon toga, svjedok je vraćen u Luke, a optuženi Ružnić mu je pustio film, tada je svjedok shvatio da je to sve snimano. Svjedok ističe da je optuženi tim radnjama htjeo da ucjeni svjedoka, jer mu je rekao: „...*ti moraš da potpišeš nešto što smo mi napisali da pročitaš. Ako ne potpišeš ... ti još nisi razmijenjen*“²²⁹, zatim je spomenuo svjedokovu ženu i djecu, rekao mu je „*u kontekstu ako ja slučajno nebi to potpisao da oni imaju mcju cjecu i ženu da u svako doba može ubiti eto.*“²³⁰ Nakon ove prijetnje svjedok je pristao na sve, te je uzeo dokument i sadržaj istog pročitao pred kamerom koja je sve ovo snimala.

301. Slično iskustvo je doživio i svjedok, Stojan Katana koji je od 1992 do 1995 godine bio pripadnik Vojske Republike Srpske, sve dok 16.09.1995. godine pred Kulen Vakufom nije zarobljen od strane 502. Brigade (Armije R BiH), nakon čega je prebačen u kasarnu u Bihaću gdje ostaje do kraja (svjedok je razmijenjen 21.01.1996. godine). Svjedoka je iz kasarne „Adil Bešić“, nekoliko dana pred razmijenu, izveo Ružnić i još jedan policajac, išli su u kafić gdje su popili kafu. Svjedok navodi da su oni po njega došli misli “stojadinom” i prvo ga odvede u neku zgradu, tu mu je Ružnić htio dati neku trenerku da se presvuče, međutim, nije bilo broja za svjedoka. Zatim odlaze u kafić u kojem su bili 15- minuta ili pola sata, nakon čega se vraćaju u kasarnu. Sutradan ili čak isto veče su svjedoka odveli kod Ružnića i ispostavilo se da je to sve bilo snimano, Ružnić mu je upalio kameru i svjedok je vido snimak sebe kako hoda i kako mu u kafiću prilaze ljudi i pozdravljaju ga, iako ih on nije poznavao. Svjedok izjavljuje da je to bilo “*klasično neko vrbovar, je*”²³¹, na kraju je svjedok morao potpisati izjavu da će raditi za državu BiH. Svjedok to nije htio potpisati ali je bio ucjenjen, Ružnić mu je rekao “*ako misliš ići kući to moraš potpisati.*”²³²

302. Vještak vojne struke Himzo Pećenковиć je u dostavljenom Nalazu i mišljenju istakao da je Priručnikom za stručnu obuku rezervnog kadra bezbjednosti u OS JNA iz 1984. godine, predviđen “rad sa strankama” koji predstavlja metod rada u kome organ bezbjednosti i saradnik organizovano, planski i tajno izvršavaju zadatke operativnog rada i djelokruga rada organa bezbjednosti, a on zahtjeva potpuno poznavanje ličnosti, sklonosti, vrline, mogućnosti i problema saradnika. Nadalje, vještak ističe i to da organ bezbjednosti (načelnik, referent, operativac) vrši izbor lica za saradnika, uspostavlja sa njim organizovanu saradnju, rukovodi njegovim radom, stručno ga usmjerava. Prijedlog za uspostavljanje organizovane saradnje organa bezbjednosti podnosi u pismenoj formi nadležnom starješini koji donosi konačnu odluku. Osnovni principi kod uspostavljanje orgnizovane saradnje jeste

²²⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 07.10.2009. godine, strana 21;

²³⁰ Ibid;

²³¹ Transkript sa glavnog pretresa 04.11.2009. godine, strana 19;

²³² Ibid;

dobrovoljnost²³³ i tajnost, a osnova za saradnju je propisana Priručnikom za stručnu obuku starješina službe vojne bezbjednosti Armije BiH (dokaz O2-100), i može biti: (a) težišna (svijest, patriotizam, dobrovoljnost i tajnost) i (b) izuzetna (materijalna zainteresovanost, kompromitirajući materijal i drugi razlozi). Kompromitirajući materijal može poslužiti kao osnova organizovane saradnje, pod ovim materijalom se podrazumijeva posjedovanje podataka – dokaza zbog kojih bi lice na koje se odnosi podaci moglo trpiti posljedice, zbog čega je spremno da saraduje. Isto tako vještak ukazuje i na činjenicu da je u smjernicama Uprave Službe vojne bezbjednosti Generalštaba Armije BiH (T-100, ujedno dokazi odbrane O1-70 i O2-33), u glavi 4. propisano da „... insistiramo da sa svakim zarobljenim četnikom pripadnici SVB obavezno vode informativne razgovore u kojima treba sa što većim brčjem nastojati uspostaviti organizovanu saradnju, a one četnike za koje se procjeni da će odbiti organizovanu saradnju, nastojati kompromitirati pred drugim zarobljenicima, na taj način što ćete im dati da potpišu izjave o uspostavljanju organizovane saradnje, a te izjave sa njihovim potpisom slučajno dati na uvid drugim zarobljenim četnicima sa kojim budete vodili Informativni razgovor. Na ovome insistiramo iz razloga narušenog plasiranja ovakvih podataka agresorskim službama bezbjednosti u cijelu njihovu dezavuisarja...“²³⁴

303. Vještak je također na glavnom pretresu pojasnio da, Pravila o radu službe vojne bezbjednosti kao i međunarodna pravila, dopuštaju da ratni zarobljenik bude saradnik organa bezbjednosti, jer su ratni zarobljenici jedan od najstarijih i najvažnijih izvora i u mnogim slučajevima najvjerodostojniji izvori podataka neophodnih za obavljanje određenih poslova i zadataka službe bezbjednosti. Prema mišljenju vještaka, ratni zarobljenici čak i kada ne žele da pruže određene podatke, su često izvor tih podataka, imajući u vidu njihovo raspoloženje, uniformu, dokumenta sa kojima raspolažu itd, tako da oni i nenamjerno mogu da pruže podatke. Dakle, prema mišljenju vještaka dozvoljeno je da ratni zarobljenik bude angažovan i za saradnika ako na to pristaje.

304. Vještak Doc Dr Dragoslav Keserović je u svom nalazu i mišljenju istakao da je pravno dopuštena i Pravilima predviđena uspostava organizovane saradnje sa ratnim zarobljenicima na dobrovoljnoj – patriotskoj i kompromitirajućoj osnovi. Dakle, relevantna pravila koja su korištena su to dopuštala. Međutim, prema mišljenju vještaka to pravilo je u suprotnosti sa konvencijom i, između ostalog, sa pravilom službe Armije BiH u kojim se predviđa da ratni zarobljenik može, odnosno mora, dati samo podatke o sebi i identifikacione podatke jedinice, radi sticanja statusa i da se od njega ništa drugo ne može tražiti. Moguće je uspostavljanje

²³³ Transkript sa glavnog pretresa od 25.01.2012. godine, strana 38; **Branilac:** “Šta to znači dobrovoljnost?” **Vještak:** “Sama riječ dobrovoljnost znači da saradnik odnosno čovjek, lice koje je izabrano za saradnika to dobrovoljno prihvata da saraduje odnosno da je raspoložen da pruži određene podatke, da pruži određene informacije, da u svakom trenutku da ne kažem bude na raspolaganju organu bezbjednosti .. dakle dobrovoljnost, a uz to je i tajnost radi njegove lične bezbjednosti.”

²³⁴ O2-136 - Nalaz i mišljenje vještaka Himzo Pečenković, Bihać, januar 2012. godine, strana 26 i 34;

saradnje na patriotskoj i dobrovoljnoj osnovi, može i na kompromitujući, ali se kompromitirajući materijal ne bi trebao proizvoditi u cilju uspostave saradnje na toj osnovi. Prema mišljenju vještaka samo mjesto i način inkriminacije, odnosno pravljenja kompromitujućeg materijalam, koji se odnosi na optuženog Ružnića, je upitan i nedopušten.²³⁵ Kompromitirajući osnov za ratnog zarobljenika je sama po sebi pripadnost neprijateljskoj vojsci, prethodno učinjenje povrede međunarodnog ratnog i humanitarnog prava. Vještak ističe da iz iskaza ratnih zarobljenika poizilazi da se u konkretnom predmetu kompromitirajući materijal montiranim aktivnostima „proizvodio“ i na taj način su ratni zarobljenici prisiljavani na saradnju. Također, dovođenjem ratnih zarobljenika u stanje osjećaja ugroženosti za fizički opstanak, ratnim zarobljenicima je pružena mogućnost da se „pokaju i priključe Armiji R BiH.“

305. Odbrana tvrdi da nema niti jednog dokaza na osnovu kojeg bi se moglo zaključiti da je došlo do prisiljavanja na učešće u neprijateljskim oružanim snagama ratnih zarobljenika, niti to proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka, te da optuženi Ružnić nije poduzimao radnje kojim bi se ostvarili elementi prisiljavanja na učešće u oružanim snagama neprijateljske sile.

306. Vijeće je navedene izjave svjedoka cijeno kao istinite, logične i konzistentne, ničim dovedene u sumnju, te kao takve pouzdane i vjerodostojne, temeljem kojih je i zaključilo, van svake razumne sumnje, da je optuženi odgovoran za krivično pravne radnje koje su mu ovom tačkom izmijenjene optužnice, stavljene na teret. Naime, svi svjedoci su istovjetno potvrdili da ih je optuženi Ružnić, izvodio iz zatočeničkih centara u “normalno” životno okruženje, gdje su iscenirani događaji iz kojih bi se moglo zaključiti da se zarobljenik priklonio neprijateljskoj vojsci. Nadalje, iskazi ovih svjedoka, nasuprot tvrdnjama odbrane, identično upućuju na zaključak da im je optuženi, po povratku u zatočenički centar, puštao snimke, prethodno sačinjenog kompromitirajućeg materijala, te ucjenjujući ih i prijeteći im, prisiljavao ih da potpišu izjavu o saradnji i službi u Armiji BiH, pa je tako Stojanu Katani zaprijetio “*da mora potpisati ako misli ići kući*”, Lazi Bursaću je rekao “*mi imamo snimak, možemo te ucjenjivati*”, Rajku Pačavri rekao da pristine na saradnju “*ako 'oćeš da vidiš ženu i ojecu*”, Brani Čičiću “*Ako ne potpišeš ... ti još nisi razmjenjen,..... u kontekstu ako ja slučajno nebi to potpisao da oni imaju mcju cjecu i ženu da u svako doba može ubiti eto*”. Sasvim je logično da su zarobljenici, cijeneći situaciju u kojoj su se nalazili, povjerovali optuženom, a što je kod njih izazvalo strah da će se ono čime im je prijetio i obistiniti, ukoliko ne postupe onako kako je to optuženi od njih zahtijevao. Tačno je, da nije nezakonito, na dobrovoljnoj osnovi, regrutovati ratne zarobljenike u “svojim” oružanim snagama, a što proizilazi iz nalaza i mišljenja oba vještaka vojne struke. Međutim, pritisak ili prinuda da se takva lica natjeraju da stupe u vojnu službu u, za njih neprijateljskim oružanim snagama, i to na način da su bili izloženi direktnim prijetnjama i u strahu za svoje i živote svojih porodica, očigledno predstavlja kršenje njihovih prava.

²³⁵ Transkript sa glavnog pretresa od 04.04.2012. godine;

307. S druge strane, Vijeće nije našlo dokazanim da je opisane radnje optuženi poduzeo i u odnosu na svjedoka Željka Šarca. Naime, ovaj svjedok je na glavnom pretresu govorio o tome da je iz zatočeničkog centra „Adil Bešić“ bio izveden u kafić u Bihaću, tako što su ga najprije odveli u policiju, obukli mu civilno odijelo i onda su došli u kafić u kojem je popio piće. Prema izjavi svjedoka, tu je bila i jedna djevojka, atmosfera je bila malo opuštenija, sve dok nije primjetio da su u žardinjeri nešto pokreće, bila je to kamera, koja je snimala sve to. Poslije je bio ucijenjen, otišao je na razgovor i rekli su mu da ako ne pristane da radi kao doušnik, saradnik 5 korpusa Vojske BiH, da će sve to ići za njim, te da treba potpisati pristupnicu da pristaje na to da bude dobrovoljni saradnik. Dobio je i tajni naziv „Logos“, s kojim bi nakon uspostavljanja kontakta trebali komunicirati. Tu je potpisao neki dokument, da izjavljuje dobrovoljno da pristupa i da će sarađivati sa Vojskom BiH, to mu je dao da potpiše neko od stariješina u Bihaću u kasarni, svjedok ne zna tog stariješinu, samo ga je tada vidio.

C. OPTUŽBE IZ TAČKE III U ODNOSU NA OPTUŽENOG EMIRA MUSTAFIĆA (RATNI ZLOČIN PROTIV RATNIH ZAROBLJENIKA I RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA)

308. Da je optuženi Emir Mustafić, u vremenskom periodu od septembra 1995. godine do 22.12.1995. godine, u zatočeničkom centru u kasarni „Adil Bešić“, počinio krivična djela pobliže opisana u tački III., odnosno da je ispitivao zarobljenike i civila po prethodno pripremljenom upitniku, te nadgledao ispunjavanje istog od strane ovih lica, kojom prilikom je zarobljenike i civila tukao nogama, rukama i palicom, kao i da je prisiljavao ratne zarobljenike da tuku jedan drugog, vršeći na iste psihički pritisak u namjeri da priznaju učinjenje ili odaju informacije o krivičnim djelima, proizilazi iz izjava svjedoka Srete Sušića, Dragana Bosančića, Drage Đukića, Veljka Radića, Mile Zeca, Milovana Mastikose i Milovana Bjelića, koji su svjedočili na ove okolnosti.

309. Svjedok Sreto Sušić je izjavio da je tokom 1995 godine bio angažovan u policiji, brigada specijalne jedinice, Policija Republike Srpske, sve dok nije, 25.05.1995. godine na Grmuši, zarobljen od strane Armije RBiH. Navodi da je 5 mjeseci proveo u Srblijanima, jedno vrijeme je bio sam, a poslije 40 dana je sastavljen sa kolegom iz specijalne jedinice Predragom Veriš. Nakon 5 mjeseci prebacuju ih u kasarnu „Adil Bešić“ u Bihaću, po njih, misli, dolazi Ružinić i još jedan vojnik, i smješta ih u neku prostoriju u sabirnom centru. U sabirnom centru je bilo usmenog i pismenog ispitivanja od strane policije koja ga je čuvala. Pismena pitanja su im davali policajci koji su ih čuvali, ne sjeća se sada imena, za vrijeme tog ispitivanja je bilo fizičkog maltretiranja od strane ovih lica. Svjedok se sjeća

jednog od tih policajaca koji ga je fizički maltretirao, ne može se sada sjetiti imena, opisuje kao: „*crnog čovjeka kcji je nosio brkove, bio je njegovih godina*“²³⁶. Svjedok je u sudnici kada je pozvan da prepozna tog čovjeka, pokazujući na optuženog Emira Mustafića, rekao: „*mislim da prepoznajem ako sam u pravu, mislim da je to čovjek pred kraj, u trećem redu, sjedi do zida, ako ne gr.ješim, nisam siguran.*“²³⁷ Svjedoka je lično, tokom tih pismenih ispitivanja, fizički maltretirala osoba koju je prepoznao u sudnici, mimo izjava ga fizički ta osoba nije maltretirala, ali jeste kroz ponašanje ili razgovor. Usmena ispitivanja su tekla kroz razgovore kroz pitanja koja su njih interesovala, od oficira ga nije niko usmeno ispitivao, vojni policajci su ga i usmeno ispitivali, tada je bilo maltretiranja ali ne zna ko ga je maltretirao. Ružnića je sretao, tako je i saznao da je on bezbjednjak, rečenica dvije, ali tada nije bilo ispitivanja. Pismeno ispitivanje u tih dva mjeseca koliko je bio tu je bilo do 10 puta. Predrag je s njim bio cijelo vrijeme u kasarni, svjedoku je poznato da je on bio fizički maltretiran, za vrijeme ispitivanja svjedok ovo nije vidio ali je čuo, ovo se dešavalo u hodniku i prostoriji gdje su ih ispitivali.

310. S obzirom da je svjedok, na glavnom pretresu sa manje detalja ispričao i opisao ove događaje, nego što je to učinio u Centru javne bezbjednosti Doboj, svjedoku je predočena Izjava koju je dao u MUP-u, Centru javne bezbjednosti Doboj, broj 11-02/2-230-520/04 30.05.2005. godine, u kojem je izjavio da su noću izvođeni na saslušanje i da je prilikom tih saslušanja: „*...glavni.. a ujedno i najsvirepiji bio Emir Mustafić.. kcji je bio četni evidentičar*“, a prije rata je bio trgovac u RK „Beograd“ u Bihaću²³⁸. Svjedok je tom prilikom rekao da je Mustafić: „*bio nizak, sitan, crn, crne puti, imao je crne brkove i vidjivo oštećenje jednog oka*“. Nadalje, u svojoj izjavi svjedok navodi da je Mustafić, kako njega, tako i ostale zarobljenike: „*stravično udarao po svim dijelovima tjela*“, te da su bili primorani da napišu svoju izjavu na desetak listova. Međutim, kako on sa ovim odgovorima ne bi bio zadovoljan, krenuo bi: „*....sa nemilosrdnim udaranjem, najčešće policjskom palicom. Dešavalo se da nas i po cijelu noć tako udara. Ja sam često dobijao takve batine usjed kcjih sam kao i ostali zarobjenici bio sav modar, natečen i krvav.... jedne noći, između 10 – 20 novembra 1995. godine, kcja je za mene najkrvavija noć, ... tada sam udaran cijelu noć od strane Emira Mustafića, tako strašno da sam se u jutarnjim časovima onesvjestio. Bolovi su bili stravični, ali je on uporno nastavljao da me udara policjskom palicom po leđima i plečkama. Bio sam sav natečen i modar, nisam se mogao kretati...rana na leđima je počela da se gncji i krvari .. sve je bilo stravično bolno.*“²³⁹, Svjedok je na glavnom pretresu potvrdio da je ovo tačno, te misli da mu ime Emir Mustafić znači, misli da se radi o čovjeku

²³⁶ Audio zapis sa glavnog pretresa od 15.12.2010. godine, vrijeme 25:17;

²³⁷ Ibid, vrijeme 26:15;

²³⁸ Optuženi Mustafić je na glavnom pretresu dana 07.11.2010. godine, izjavio da je prije rata radio u Robnoj kući u Bihaću, ovo je potvrdio i svjedok Ismet Hrkić koji optuženog Mustafića poznaje od prije rata.

²³⁹ T-36 Izjava svjedoka Sušić Sreto data MUP Centru javne bezbjednosti Doboj 11-02/2-230-520/04 od 30.05.2005. godine, strana 4;

kojeg je maloprije pokazao i koji ga je fizički maltretirao. Svjedok i Predrag Veriš su bili specifičan slučaj, njih dvojica su jedini bili pripadnici – brigade specijalne policije. Svjedok je na glavnom pretresu izjavio i to da su tokom zarobljeničtva obavljali i fizičke poslove, tada nije bilo maltretiranja, ali se dešavalo da su ih tjerali da trče dok su obavljali fizičke poslove, ovo su radila lica koja su ih čuvala, konkretno u izjavi koju je dao u Doboju, svjedok je izjavio da: *“dok smo to radili Mustafić je cijelo vrijeme stajao sa puškom ijerajući nas da trčimo“*, svjedok potvrđuje da se ovo desilo jednom ili dva puta.

311. Svjedok Petar Stojanović, izjašnjavajući se na ovu tačku optužnice (kompletna izjava svjedoka je u paragrafu 284 presude), je na glavnom pretresu izjavio da je vidio kako je Drago Đukić, maltretiran na hodniku kasarne “27 Juli”, a šta se dešavalo u kancelariji prilikom ispitivanja svjedoku nije poznato. Svjedok je vidio, gospodina sa oštećenim okom, kako je tukao, odnosno kako je *“išo od jednog do drugog redom, i kako koga zakačilo, koliko puta, koga, Milovan Ejelić, što je sjedio meni sa lijeve strane, vidio sam da ga je tuko'. I ja sam tu sjedio odma”*²⁴⁰, tu je bio i Sušić, on je loše prošao, *“On je najviše dobio batina”*²⁴¹ od gospodina što ima oštećeno oko. U odnosu na Milovana Bijelića, svjedok izjavljuje da je lično vidio kako je gospodin sa oštećenim okom tukao Bjelića: *“i nek mi oprost gospodin, ali tuko' ga je po vratu. Imao je gospodin Milovan, imo je oprecju na vratu, još ja se sjećam kjuča, ima neku ovako i tačno po onome, jako po onome”* Svjedok, opisuje da je taj sa oštećenim okom: *“Imo malo dužu kosu (visila preko ušiju), dužu i onako živahan, vitalan bio. Isto je imo' falično oko”*²⁴² u sudnici je prepoznao optuženog Emira Mustafića.

312. Slično je i iskustvo svjedoka Dragana Bosančića koji je na glavnom pretresu svjedočio o tome da je tokom 1992 do 1995. godine bio angažovan u Vojsci Republike Srpske, sve dok 14.10.1995. godine nije zarobljen od strane pripadnika 505 Bužimске brigade, koji su ga odveli najprije u Bosansku Krupu a potom je nakon 5-6 dana prebačen u kasarnu “27 Juli” u Bihaću. U kasarni je bilo ispitivanja, svjedok je lično dobio pitanja *„ko je porušio džamije, logore itd.“*²⁴³, prilikom ispitivanja je bilo fizičkog maltretiranja, svjedoka je *‘jedan čuvar opalio dva, tri puta palicom.’*²⁴⁴ Pitanja, koja su već bila na stolu, su bila poput: *‘jesi ubio ovoga, ko je onoga, ko je pobio u Srebrenici, ko je u Žepi’*²⁴⁵, a čuvar bi se obično, tokom tih ispitivanja, nalazio ispred svjedoka i rekao bi mu da piše, nekad bi stajao i iznad njega, nekad bi prohodao, zapalio cigaretu, pa bi opet došao više njega, prema mišljenju svjedoka: *„on gleda i ne gleda šta svjedok piše ... uglavnom se prodere,*

²⁴⁰ Transkript sa glavnog pretresa od 24.03.2010. godine, strana 15;

²⁴¹ Ibid;

²⁴² Ibid, strana 42;

²⁴³ Transkript sa glavnog pretresa od 04.11.2009. godine, strana 57;

²⁴⁴ Ibid;

²⁴⁵ Transkript sa glavnog pretresa od 04.11.2009. godine, strana 80;

*Piši.*²⁴⁶ Čuvar ga nije ispitivao, jer su pitanja već bila pripremljena na stolu, ali ga je tjerao da piše. On ga je dva puta udario palicom po glavi zato što nije znao odgovore na pitanja: *“ko je bio u logoru na Marjači, ja sam napiso ne znam. Udario me radi toga što ne znam i ko je porušio džamije, ja napiso Karadžić i on onda me udario drugi put.”*²⁴⁷ Čuvar se zvao Emir, svjedok ga opisuje kao osobu koja je imala: *„oko 25-30 godina, 1.70.-1.80 visok, smeđ – crn, bio je u uniformi“*, a potom u sudnici prepoznaje optuženog Mustafića. Iako je svjedok od drugih saznao za njegovo ime, svjedok ga je zapamtio *„pošto je imao jedno oko malo bolesno, bijelo.”*²⁴⁸

313. Svjedok Drago Đukić je na glavnom pretresu izjavio kako je od 1992 do 1995. godine, pripadao Vojsci Republike Srpske, bio je obični vojnik, sve dok polovinom oktobra 1995. godine nije zarobljen, kada je odveden u Sanski Most gdje je ostao oko 20 dana, nakon čega su ga prebacili u Bihać u kasarnu. U kasarni je bio ispitivan „Emir ga je ispitivao.. on je bio zadužen za mene izvodio me, sam me ispitivao šta je trebao“²⁴⁹ Svjedok navodi da je bio ispitivan odmah pred ćelijom, na hodniku, svjedok nije bio baš pismen tako da je svjedok govorio a Emir je pisao odgovore. Prema izjavi svjedoka: *“tu nije bilo da nije prošao bez batina i to sa palicom bijelom, i crnu je imao plus uza se. Emir ga je tukao.”*²⁵⁰ Svjedok opisuje ispitivanje i navodi da je Emir: *„piso i imo palicu, i kad nešto ja šta ja znam, ja nisam upućen šta trebam govoriti ... I on je mene kad god rečem eto da sam bio u srpskcj vojsci on mene palicom tuko me je ovuda, ovuda po leđima”*²⁵¹ tukao ga je po leđima i po rukama. Svjedok navodi da je najviše pitanja bilo: *„o našcj vojsci će je, i će kakvi logori imaju, a ja o tom nisam znao”*²⁵², zbog čega je i bio tučen. Svjedok navodi i to da ga je Emir izvodio kako bi šamarao zarobljenika Sušića, to se dešavalo kada je Emir ispitivao zarobljenika Sušića, a svjedok ga je *„pa jedno dva – tri puta”*²⁵³ ošinuo po leđima palicom koju mu je Emir dao. Njemu se učinilo da ga je svjedok slabo udario pa je onda on svjedoka *„pet, šest puta ošino i najero u ćelju. Zatvorio me.”*²⁵⁴ Njemu Emir nije naredio da ga udari ali ga je: *„izveo iz ćelje i dao mi palicu da ga udaram.”*²⁵⁵ Nakon ovoga svjedok je vraćen u ćeliju a Sušić je ostao na ispitivanju. Svjedok je na glavnom pretresu opisao Emira da je imao jedno oko bijelo, bio je crn, srednje visine.

314. Svjedok Veljko Radić je na glavnom pretresu svjedočio o tome da je od 1992 do 1995. godine bio pripadnik Vojske Republike Srpske, sve dok 10.09.1995. godine nije zarobljen od strane muslimanske vojske, nakon čega je prebačen u Bosansku Krupu, gdje je ostao oko 5-6 dana, a potom je prebačen u Bihać. Prema

²⁴⁶ Ibid;

²⁴⁷ Transkript sa glavnog pretresa od 04.11.2009. godine, strana 81;

²⁴⁸ Ibid, strana 77;

²⁴⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 13.01.2010. godine, strana 45;

²⁵⁰ Ibid;

²⁵¹ Ibid, strana 46;

²⁵² Ibid, strana 47;

²⁵³ Ibid, strana 53;

izjavi svjedoka u Bihaću je bilo ispitivanja, ispitivao ga je bezbjednjak ne zna kako se zvao, svjedok je opisao ispitivanje u hodniku u kojem je zajedno sa još jednim zarobljenikom pisao odgovore, tu je bilo fizičkog maltretiranja od strane čuvara koji je bio malo herav, imao je kao neobično jedno oko, visok oko 175 cm, crn, imao je oko 30-40 godina, taj čuvar se zvao Emir. Fizičko maltretiranje se dešavalo tokom samog ispitivanja, tačnije kada je svjedok pisao odgovore, čuvar, kojeg je opisao i čije je ime Emir, bi uzeo njegovu izjavu i rekao bi: „*pa n,je ovako, pa bi uz'o palicu i po leđima I onda je skido' kaput sa mene, kaputiće skidao one zatvorske ne znam ni ja, i onda je opet po leđima tukao dobro. I kaže moraš pisat kako ja kažem.*“²⁵⁶ Svjedok zatim izjavljuje da mu je poznato da su i drugi zarobljenici išli na ispitivanja i da su fizički maltretirani, prema izjavi svjedoka najviše su: „*tučeni .. Veriš Predrag*“²⁵⁷ i jedan iz Doboja, oni su bili policajci, njih su najviše tukli policajci i čuvari, Veriš mu je ovo rekao ali mu nije rekao ime čuvara koji ga je tukao. Svjedok je u sudnici prepoznao optuženog Emira Mustafića kao čuvara o kojem je govorio u iskazu.

315. Svjedok Zec Mile, je izjavio da je tokom rata 1995. godine bio u Srpskoj Vojski, sve dok u novembru 1995. godine nije zarobljen od strane Armije BiH, i odveden u Bihać u kasarnu, tu je smješten u nekom hodniku, a potom u jednu zajedničku prostoriju u kojoj je bilo oko 18 zarobljenika. U kasarni je bilo ispitivanja, ovo se dešavalo kad su bili u hodniku, odveli su ih u kancelariju i dali im papir sa odštampanih oko 30 pitanja, da daju odgovore, svjedok nije znao odgovore a „*n,je znao da oni žele da napiše ono što oni žele*“²⁵⁸ i kad su im vratili odgovore, oni su ih počeli tući, i tako tri noći uzastopno. Bilo je njih 5 u prostoriji, jedan je sjedio iza stola, jedan desno imao je stolicu on je vodio zapsinik, a dvojica su stajala iz njega a jedan ispred, ovaj je postavljao pitanja i bez obzira kao je odgovorio dobio je udarce, nogama, rukama pendrecima jedan ga je stalno tukao pendrekom po leđima. Svjedok ne može opisati te ljude koji su ga tukli, jer je prošlo puno vremena, a inače slabo pamti face, tako da ne može opisati čovjeka. Oni su bili obučeni u maskirnim uniformama, ovaj jedan je imao oznaku VP (vojna policija) koja je bila navučena na rame, mogla se skidati i stavljati po potrebi „*on je imao jedno oko povr,jeđeno, falično, n,je bilo normalno, mcje visine (1.75cm) mlađi, ne znam koliko godina, n,je bio razv,jen ni sitan, normalan oko 80kg*“²⁵⁹. On ga nije udarao on je sjedio za stolom, nekad je samo vodio zapisnik a nekad je postavljao i pitanja. Oni su dovodili druge ljude, nisu ih čuvari tukli, dovodili su druge koji su ih tukli. On (misli na osobu sa faličnim okom) je bio obični vojnik ali prema ponašanju ostalih

²⁵⁴ Ibid;

²⁵⁵ Ibid, strana 53;

²⁵⁶ Transkript sa glavnog pretresa od 01.09.2010. godine, strana 45;

²⁵⁷ Ibid;

²⁵⁸ Audio zapis sa glavnog pretresa od 16.02.2011. godine vrijeme 25:23;

²⁵⁹ Ibid, vrijeme 28:38;

čuvara prema njemu, svjedok je stekao utisak da je on bio "šefić", čuvari su ga slušali, on je svima govorio šta će raditi. Svjedok ne prepoznaje tu osobu u sudnici.

316. Svjedok Milovan Bijelić je na glavnom pretresu svjedočio o tome kako je zarobljen kao civil 06.10.1995. godine. Zarobili su ga pripadnici 5 Korpusa, i smjestili u neki hangar, da bi nakon 7-8 dana bio prebačen u Bosanski Petrovac a nakon toga u Bihać u „Adil Bešić“. Svjedok je opisao ispitivanja koja su se dešavala u sabirnom centru „Adil Bešić“ navodeći da su popunjavali upitnik prilikom čega je bilo i fizičkog maltretiranja, odnosno „*ako ne pišeš odgovore, onda se preko leđa palicom udari i tako*“. Svjedok navodi da su ih više puta ispitivali, vodili su ih u neku kancelariju. Jedne prilike su i svjedoka prozvali, jedan oficir je tu bio kao i dvojica koja su imala palice, tražili su da se predstavi, nakon što se svjedok predstavio rekli su mu da se okrene prema prozoru, a kada se svjedok okrenuo dobio je udarac po vratu na mjesto gdje je operisan i gdje mu je bila rana koja je zarasla, svjedok je tom prilikom osjetio strašne bolove, te opisuje da se rana: „*proširila samo kijuje, zvoni, pjeva u ušima u mozgu cvrči*“²⁶⁰. Nadalje, svjedok Bijelić je izjavio i to da su oni trebali pričati „*kako treba*“ inače bi ih tukli, svjedok navodi da je, čovjek koji ih je tukao ako ne bi tako pričali, bio „*glavni kod zatvora, Mustafić Emir*“, opisuje ga kao zdepastog, malo nogama zanosi, ima jednu zjenicu sasušenu u desnom oku, čini mu se da je imao crnkastu kosu. I prema drugim zarobljenicima je odnos bio isti kao prema njemu, tukli su ih svaki dan. Svjedok opisuje kako je Emir vršio pritisak na njega kako bi pisao, te mu je govorio: „*Piši, ako ne pišem i odgovaram kako treba, ja pišem sve na one upitnike, ali džabe on mene tuče svuda, tuče me od one noge pa butine pa leđa pa svukuda, piši i gotovo.*“²⁶¹ Svjedok također navodi da ga je Emir jedne prilike tukao dok su se, drugi oficiri koji su bili tu, smijali, bilo im je drago.

317. Svjedok Blaže Štrkić²⁶² je izjavio da je u kasarni bilo fizičkog maltretiranja, on konkretno nije fizički maltretiran. Od strane čuvara svjedok se, između ostalog, sjeća i čuvara Emira, opisuje ga „*brko, crna kosa, znači ne puno dugačka, onako ni dugačka ni kratka, oboreni crni brkovi i ja mislim da je imao problem s jednim okom, ali ne sjećam se kojim, da li ljevim, da li desnim*“²⁶³ u sudnici prepoznaje optuženog Emira Mustafića. Svjedok izjavljuje da su Predrag Veriš i Sreto Sušić, u odnosu na njih ostale, mnogo gore prošli, vjerovatno zbog toga što su oni bili pripadnici specijalne. U odnosu na ispitivanje svjedok izjavljuje da se u hodniku vršilo ispitivanje u toku noći, čuo se jauk, tuča, nema spavanja. Svjedok je razgovarao sa Verišom koji mi je lično rekao „*da ga je stražar Emir tuko čitavu noć. A isto mi je reko da ga stažar Đug Emin ...glumio da ga je tuko a nije tuko nego udaro po stolici. To je meni lično reko.*“²⁶⁴ Također, svejdok izjavljuje da je: „*Sreto Sušić je*

²⁶⁰ Audio zapis sa glavnog pretresa od 23.09.2009. godine

²⁶¹ Audio zapis sa glavnog pretresa od 23.09.2009. godine

²⁶² Svjedok je u kasarnu "27 Juli" u Bihać, doveden 1 ili 2.10.1995. godine.

²⁶³ Transkript sa glavnog pretresa od 24.02.2010. godine, strana 38;

²⁶⁴ Ibid, strana 40;

*takođe jednu veče ja koliko se sjećam dob'jo batine u hodniku, ali ne znam ko je r'jega tuko..*²⁶⁵

318. Svjedok Zvezdan Kovjenić²⁶⁶ je svjedočio o tome da je u toku boravka u zatočeničkom centru u kasarni "27 Juli" u Bihaću vidio povrede na Predragu Veriši i Sreti Sušiću, to su bili: *"podlivi na leđima... prečnika 10, 15, 20 cenata, znači podlivi, modro je bilo"*²⁶⁷ oni su mu rekli da ih je tukao Emir, on je bio čuvar u zatvoru. Svjedok navodi da je Emir njemu bio poznat on se pojavljivao tu. Svjedok opisuje Emira kao osobu koja je imala raspar oči, nizak, crne kose, a u sudnici ukazuje na optuženog Emira Mustafića da bi to mogao biti on.

319. Svjedok Ljubo Bojić je zarobljen 20.09.1995. godine od strane Armije BiH, odmah po zarobljavanju je prebačen u Ključ gdje ostaje 7-8 dana, nakon čega odlazi u Bihać u kasarnu "27 Juli". Svjedok je na glavnom pretresu izjavio da je u kasarni bilo ispitivanja, tuče, maltretiranja posebno za dvojicu "specijalu, dvojicu momaka"²⁶⁸ Predraga Veriša i Svetu Sušića. Ovo je bilo u hodniku, svjedok ovo nije vidio ali je čuo tuču i jauke, njih je tukla vojna policija koja ih je čuvala 2-3 njih *"Emir je jedan. On je imao nešto ili je rar'jen u oko ili tako nešto"*²⁶⁹ imao je brkove, bio je 35-40 godina star. Svjedok je vidio Emira kad ih jednom zvao s vrata, dakle otvori vrata i pozove ih, a oni bi mu po povratku rekli da ih je najviše tukao Emir, ovo su mu jendom rekli. Svjedok u sudnici ukazuje na Emira Mustafića kao ovog čuvara međutim, nije siguran da je to on.

320. Odbrana optuženih je, pozivajući se na član 273. stav 1. ZKP BiH (izuzeci od neposrednog sprovođenja dokaza), prigovarala na predočavanje i čitanje iskaza kojeg je svjedok Sreto Sušić dao pred Centrom službi bezbjednosti Doboj 30.05.2005. godine, iz razloga što je ista uzeta prije nego je u ovom predmetu donesena Naredba o sprovođenju istrage. Vijeće je prigovor odbrane odbilo kao neosnovan, te je, nakon što je svjedok direktno ispitan na glavnom pretresu, dozvolilo predočavanje iskaza, kako bi svjedok objasnio izjavu koju je dao ranije, s obzirom da je ranija izjava sadržavala mnogo više relevantnih činjenica koje se odnose na inkriminirani događaj. Također, odbrane su imale mogućnost da putem unakrsnog ispitivanja eventualno pobiju i ospore ove navode, ukoliko iste nalaze netačnim.

321. Optuženi Emir Mustafić je, prilikom davanja izjave u svojstvu svjedoka, izjavio da je on 25.10.1995. godine došao u sabirni centar, gdje je obavljao poslove čate, sređivao je papirologiju za upravnika sabirnog centra Ibrahimpašić Ibrahim

²⁶⁵ Transkript sa glavnog pretresa od 24.02.2010. godine, strana 40;

²⁶⁶ Svjedok je 20.09.1995. godine bio zarobljen od strane 5 Korpusa, konkretno od strane 505 brigade. Nakon što su ga zarobili odveli su ga u Bosansku Krupu a potom u kasarnu „27 Juli“ u Bihaću.

²⁶⁷ Transkript sa glavnog pretresa od 28.10.2009. godine, strana 16;

²⁶⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 10.03.2010. godine, strana 30;

²⁶⁹ Ibid, strana 31;

„Spasu“. Optuženi zatim izjavljuje da se on ne može sjetiti nikoga od zarobljenika, jer je u sabirnom centru bio jako malo vremena, nije imao kontakt sa zarobljenicima, nije bio u ćelijama, nije nikada ispitivao zarobljenike, njihov jedini kontakt je bio kada optuženi šeta a zarobljenici obavljaju radove u krugu kasarne, tada bi ih čuvali stražari. Optuženi ističe da on nikad nije vodio zarobljenike na radove, on je bio čato, ovo su radili čuvari, kao i da nije nikada ispitivao zarobljenike. Radni dan optuženog je, sve do 14.12.1995. godine, izgledao tako što bi ujutro bio na prozivci, pa na doručak, onda bi otišao kod „Spase“ da mu pripremi papirologiju, a poslije ručka je išao na radio kako bi konačno radio svoj posao. U kasarnu nije spavao, samo je imao obavezu da se javi ujutro to je bilo do 14.12.1995. godine, kada ga je Mešić pozvao i rekao da je on od tog dana oslobođen od vojske. Optuženi izjavljuje da on Sretu Sušića ne poznaje, ne zna iz kojih razloga je on onako nešto tvrdio za njega, Milovana Mastikose se sjeća samo po njegovom svjedočenju.

322. Svjedok odbrane Jasmin Felić, koji je od početka 1995. godine pa 1998. godine bio pripadnik bataljona vojne policije, komandir druge protuterorističke čete, na glavnom pretresu je izjavio da je Emira Mustafića poznavao od ranije, kao uposlenika robne kuće u Bihaću, te da je Emir u kasarnu „Adil Bešić“ i njegovu jedinicu došao početkom septembra 1995. godine, kada je prošao brzu obuku. Prema izjavi svjedoka, Emir je bio nesposoban za prednji kraj, tako da je bio četni evidentičar čato (pisao je brojno stanje, za hranu, vodio tabele za raspored ljudstva itd). U sabirni centar je poslan sredinom 10 mjeseca 1995. godine po naređenju komandanta bataljona vojne policije Senijada Mešića. Naime, komandant Senijad mu je rekao da Emira pošalje (Ibrahimpasić Ibrahimu „Spasi“ - upravniku sabirnog centra) kako bi mu pomogao oko papirologije, optuženi je, prema izjavi svjedoka, tamo proveo ukupno dvije - tri sedmice. Emir je bio svjedokov vojnik, svjedok mu je bio starješina, sve dok nije demobilisan u decembru 1995. godine. Stražari logističkog voda su čuvali sabirni centar taj vod je formiran od nesposobnih njima je zapovjedao upravni Spase i komandant kasarne Spahić. Svjedok odbrane Ismet Hrkić²⁷⁰ je također potvrdio da je Emir Mustafić u sabirni centar došao u oktobru mjesecu 1995. godine, tu je ostao 4-5 dana „sredio“ je papire i vratio se u bataljon vojne policije. Svjedoci odbrane Senad Alijagić, koji je bio pripadnik logističkog voda 5 Korpusa, te Suvad Čehajić²⁷¹, saglasno su izjavili da je Emir tada je radio za pisaćom mašinom, on nije bio čuvar, a svjedok Čehajić dodaje i da nije mogao doći do zarobljenika, a to potvrđuju i svjedoci Đug Emin²⁷² i Husein Delić²⁷³, koji, sem toga, tvrdi da Emir Mustafić nije nikad bio njegov čuvar, on je radio „sa papirima“ bio

²⁷⁰ Svjedok je od 1994. godine angažovan u bataljon vojne policije, u sastavu logističkog voda ostaje sve do polovine oktobra 1995. godine kada preuzima dužnost zamjenika upravnika sabirnog centra u kasarni „Adil Bešić“. Na ovoj poziciji ostaje sve do 15 ili 20 decembra 1995. godine.

²⁷¹ Svjedok je u sedmom mjesecu 1995. godine došao u sabirni centar, obavljao je poslove čuvara. (17.07.1995 prebačen u bataljon vojne policije, raspoređen je u logističku bazu) tu je bio do 25.12.1995. godine.

²⁷² Svjedok je bio pripadnik bataljona vojne policije 5 Korpusa, od oktobra 1995. godine pa do kraja 1995. godine je bio čuvar u kasarni „Adil Bešić“.

je čato, nije ga nikad vidio sa oružjem ili palicom. Svjedok Đulić Senad²⁷⁴ je izjavio da je Emir Mustafić nije bio njegov pripadnik, njega je kasnije vidio u bataljonu vojne policije, ne zna njegov raspored nije imao čin. Svjedok Emira Mustafića nije vidio on nije bio u logističkom vodu do 15.10 1995. godine.

323. Optuženi Emir Mustafić je, prilikom davanja izjave u svojstvu svjedoka, izjavio da se 02.07.1995. godine odazvao na poziv u regrutni centar, predloženo mu je da bude čato, četni evidentičar, tako da početkom septembra 1995. godine, prelazi u bataljon vojne policije te dolazi u kasarnu „Adil Bešić“. Optuženi je bio raspoređen u protuterorističku četvu bataljona vojne policije, Jasmin Felić je bio komandir te čete, a Senijad Mešić je bio komandant bataljona vojne policije. 25.10.1995. godine optuženi prelazi u sabirni centar koji je bio 150 metara udaljen od zgrade kasarne. Radni dan optuženog je, sve do 14.12.1995. godine kada je demobilisan, izgledao tako što bi ujutro bio na prozivci, pa na doručak, onda bi otišao kod „Spase“ da mu pripremi papirologiju, a poslije ručka je išao na radio kako bi konačno radio svoj posao.

324. Imajući u vidu iskaze saslušanih svjedoka optužbe, koji su, kada su u pitanju radnje optuženog, u bitnom saglasni, Vijeće je steklo uvjerenje da su isti vjerodostojni i istiniti. Svjedoci su se, jasno i upečatljivo, izjašnjavali o svim detaljima koje su, imajući u vidu okolnosti pod kojima su se događaji odvijali, objektivno mogli zapaziti i upamtiti. Kao takvi, njihovi iskazi se logično nadopunjuju i dovode do nespornog zaključka da je optuženi i počinio radnje navedene u tački III. osuđujućeg dijela presude. Svjedoci su optuženog prvi put vidjeli u zatočeničkom centru, ali su ga tokom svjedočenja na glavnom pretresu detaljno opisali i prepoznali su ga kao izvršioca, naročito ističući da se radi o sobi koja je imala problem sa jednim okom. Ovu činjenicu, također potvrđuje Nalaz i mišljenje vještaka vojne struke Himze Pećenkovića, iz kojeg proizilazi da je optuženi Emir Mustafić, 20.02.1986. godine, izbrisan iz vojne evidencije zbog trajnog gubitka jednog oka, te Nalaz vještaka vojne struke Doc. Dr Dragomira Keserovića koji je istakao da, optuženi Mustafić nije služio vojsku jer je, zbog vida, bio vojno nesposoban.²⁷⁵ Očigledno je, a to proizilazi iz iskaza svjedoka, da je optuženi, u odnosu prema zatočenim u kasarni Adil Bešić, postupao sa pozicije moći i sile, te je svoj položaj koristio kako bi ih izložio namjernoj patnji i poniženju, a iznuda željenih odgovora, bila je samo “opravdanje” za fizičko i psihičko zlostavljanje, jer, vrlo često i nije bilo važno kakav će se odgovor dati, “*ko je bio u logoru na Marjači, ja sam napiso ne znam. Udario me radi toga što ne znam i ko je porušio džamije, ja napiso*

²⁷³ Svjedok polovinom 1995. godine dolazi u logistički vod bataljona vojne policije komande 5 Korpusa, radio je poslovima obezbjeđenja kasarne “Adil Bešić”. Svjedok je između 20-25 decembra 1995 godine primio dužnost upravnika sabirnog centra, dužnost preuzima od Ibrahima Spahića “Spase”;

²⁷⁴ Svjedok je od aprila 1995. godine komandir logistike u bataljonu vojne policije 5 Korpusa, a onda je imanovan za upravnika sabirnog centra u kasarni „Adil Bešić“ i na toj poziciji ostaje sve do polovine oktobra 1995. godine, kada dužnost predaje Ibrahimu Spahiću “Spaso”;

²⁷⁵ Materijalni dokaz Tužilaštva, T-224;

Karadžić i on onda me udario drugi put”, "...ja pišem sve na one upitnike, ali džabe on mene tuče svuda, tuče me od one noge pa butine pa leđa pa svukuda, piši i gotovo“, "...jedne noći, između 10 – 20 novembra 1995. godine, kcja je za mene najkrvavija noć, ... tada sam udaran cijelu noć od strane Emira Mustafića, tako strašno da sam se u jutarnjim časovima onesvjestio. Bolovi su bili stravični, ali je on uporno nastavljao da me udara policijskom palicom po leđima i plečkama”. Navedeno je samo dio iskaza svjedoka o pretrpljenim patnjama, koji, sasvim sigurno, upućuju na zaključak da su radnje optuženog za posljedicu imale snažan tjelesni i duševni bol ratnih zarobljenika i civila. U pogledu ratnog zarobljenika Predraga Veriša, koji nije bio svjedok na glavnom pretresu, niti je svoj iskaz dao u toku istrage (prema iskazu svjedoka isti je poginuo u saobraćajnoj nesreći), Vijeće je, u cjelosti, prihvatilo iskaze drugih svjedoka (Sušić Sreto, Radić Veljko, Štrkić Blaže, Kovjenić Zvezdan, Bojić Ljubo), koji su se na glavnom pretresu izjašnjavali u odnosu na činjenicu postupanja optuženog prema Verišu, te je na osnovu ovakvih iskaza, nesporno, zaključilo i da je ratni zarobljenik Predrag Veriš imao isti tretman kao i drugi zarobljenici navedeni u ovoj tački osuđujućeg dijela presude.

325. Imajući u vidu navedeno, Vijeće nije moglo prihvatiti odbranu optuženog i s tim u vezi iskaze svjedoka odbrane, kako optuženi nikada nije dolazio u dodir sa zatočenicima, te ih cijeniло kao nevjerodostojne i sračunate na izbjegavnje krivične odgovornosti optuženog, obzirom da iz iskaza svjedoka optužbe, kojima je Vijeće, u potpunosti, poklonilo vjeru, proizilazi da je optuženi počinio radnje koje su mu stavljene na teret,

326. Obzirom na status optuženog u inkriminisano vrijeme – pripadnik vojne policije 5. korpusa Armije BiH, te obzirom na njegov tadašnji raspored u zatočenički centar za ratne zarobljenike “Adil Bešić”, optuženi je znao da su zatočena lica Sušić Sreto, Veriš Predrag, Bosančić Dragan, Đukić Drago, Radić Veljko, Zec Mile, Mastikosa Milovan, ratni zarobljenici. Imajući u vidu starosnu dob zatočenika Bijelić Milovana (rođen 1928. godine), sasvim je sigurno da je optuženi znao da ovaj zatočenik nije vojni obveznik i da nije mogao biti vojno angažovan, te da je prema tome civil.

327. Nasuprot navedenom, Vijeće je iz činjeničnog opisa tačke III. Osuđujućeg dijela presude izostavilo imena Stojanović Petra i Prtija Miroslava, kao i dio gdje je navedeno da je optuženi „*uskraćivao obroke hrane ratnim zarobljenicima prosipajući istu..*“, obzirom da, imajući u vidu iskaze saslušanih svjedoka, ove navode nije našlo, van razumen sumnje dokazanim.

IX. PRAVNA OCJENA I KVALIFIKACIJA

328. Optužnica tvrdi da su optuženi Mehura Selimović i Adil Ružnić za krivična djela odgovorni prema članu 180. stav 1., u vezi sa članom 29. KZ BiH, a optuženi Mehura Selimović i Adil Ružnić i prema stavu 2. člana 180. KZ BiH.

329. Odredba člana 29. KZ BiH propisuje da „Ako više osoba, učestvovanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo, čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, zajednički učine krivično djelo, svaka od njih kaznit će se kaznom propisanom za to krivično djelo”. Članom 180. stav 1. propisano je da, osoba koja, između ostalog, učini, krivično djelo iz člana 173. i 175. KZ BiH kriva je za to krivično djelo. Optuženi su lično i umišljajno, sami ili zajedno sa drugima učestvovali u radnjama izvršenja krivičnih djela u smislu člana 29. i 180. stav 1. KZ BiH.

330. U pogledu kvalifikacije pojedinačnih radnji koje je optuženi Selimović poduzeo Vijeće je utvrdilo da su se radnjama optuženog, opisanim pod tačkama I.1. I.2., I.3. a), I.4. i I.5. izreke presude, ostvarila sva bitna obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH, dok se radnjama optuženog pod tačkom I.3.b) izreke presude ostvarila sva bitna obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. istog zakona.

331. U pogledu kvalifikacije pojedinačnih radnji koje je optuženi Ružnić poduzeo Vijeće je utvrdilo da su se radnjama optuženog, opisanim pod tačkama II.1. izreke presude, ostvarila sva bitna obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH, u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. KZ BiH, dok su se radnjama optuženog pod tačkom II.2. izreke presude ostvarila sva bitna obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka c) KZ BiH, u vezi sa članom 180. stav 1. istog zakona.

332. Naime, iz utvrđenog činjeničnog stanja proizilazi da su optuženi sami ili zajedno s drugima poduzimali radnje kojima su, zatočenicima, nesumnjivo nanešeni snažni tjelesni i duševni bolovi i patnje (mučenje). Nesporno je da su optuženi, postupali sa direktnim umišljajem, odnosno znali su i bili svjesni, da radnje poduzimaju u odnosu na lica koja su zaštićena međunarodnim konvencijama (ratnim zarobljenicima i civilima), u vrijeme oružanog sukoba, želeći da upravo navedenim radnjama i posljedicama koje će iste uzrokovati, dođu do, za njih, važnih podataka i informacija, ili da ih, a što se odnosi na optuženog Ružnića, prisili na službu u neprijateljskim oružanim snagama.

333. Zbog svega što je naprijed navedeno u obrazloženju osuđujućeg dijela presude Vijeće sa sigurnošću zaključuje da je svaka od navedenih i naprijed opisanih radnji optuženih predstavljala grubo i flagrantno, međunarodnom pravu

suprotno, uskraćivanje osnovnih prava pojedinaca. Opštepoznata i opšteprihvaćena zakonska i moralna dužnost svakog vojnika ili starješine je zaštita psihičkog i fizičkog integriteta ratnih zarobljenika i civila i ta obaveza proizilazi kako iz međunarodnih kodifikacija, tako i iz običajnih pravila ratovanja. Navedeno, tim više, vrijedi za optužene koji su bili na poziciji oficira za bezbjednost i kojima su navedena pravila, sigurno, bila poznata, što znači, da su znali da svojim postupcima krše odredbe člana 3. Ženevskih konvencija.

334. Kako je Vijeće utvrdilo da su optuženi lično učinili krivična djela koja im se stavljaju na teret, to nije bilo potrebno utvrđivati krivicu optuženih i po drugom osnovu, tj. po osnovu komandne odgovornosti, odnosno odgovornosti da spriječe i kazne počinioca u skladu sa članom 180. stav 2. KZ BiH.

335. Sem toga, Vijeće nalazi potrebnim da navede, da bi se iz ponuđenih dokaza Tužilaštva, teško mogao uopšte i donijeti, nesporan, zaključak o komandnoj odgovornosti optuženih. Naime, svoju tvrdnju Tužilaštvo zasniva na nalazu i mišljenju vještaka Doc. Dr Dragomira Keserovića koji je, u Nalazu i mišljenju (T-224), između ostalog, elaborirao pozicije i funkcije koje su optuženi obavljali, te istakao kako je služba vojne bezbjednosti, zajedno sa optuženim Selimovićem i Ružnićem, bila uključena u funkcionisanje zatočeničkih centara, a da je odnos rukovođenja ovog odjeljenja prema pripadnicima konkretno vojne policije realizovan i uspostavljen kroz "stručno rukovođenje". Kako navodi vještak na čelu Odjeljenja službe vojne bezbjednosti je bio načelnik odjeljenja koji je stručno rukovodio jedinicom vojne policije (5. Bataljona vojne policije) i koji posebno učestvuje u planiranju upotrebe i rukovođenju ovom službom. Također, vještak je istakao i to da se stručno rukovođenje (koje podrazumijeva davanje uputstava, preporuka itd) jedinicom vojne policije (5b.VP) vrši direktno, dakle preko Načelnika odjeljenja Službe vojne bezbjednosti, koji je ujedno i pomoćnik komandanta za bezbjednost, ili preko načelnika Odsjeka za štabno bezbjednosne i vojnopolicijske poslove ili referenta tog Odsjeka (šema br. 3. Nalaza). Na pretresu na kojem je vještak obrazlagao Nalaz i mišljenje je istakao da načelnik službe vojne bezbjednosti ne komanduje sa službama, uključujući i vojnu policiju.²⁷⁶

336. Tokom unakrsnog ispitivanja, vještak je potvrdio da optuženi Selimović u inkriminisano vrijeme nije bio na poziciji sa koje je mogao izdati direktna naređenja, upravniku sabirnog centra, stražaru u sabirnom centru ili pripadniku vojne policije,

²⁷⁶ Transkript sa glavnog pretresa, unakrsno ispitivanje vještaka vojne struke Doc Dr Dragomira Keserovića, od 18.04.2012. godine, strana 22. strana. **Branilac:** „E sad, sad ćemo se vratiti na pravilo službe. Nađite mi u pravilu službe ovaj, službe vjone bezbjednosti ili vjone policije odredbu koja kaže da načelnik službe vjone bez., odsjeka službe vjone bezbjednosti komanduje sa tim službama...“, **Vještak:** „Nisam rekao... Da komanduje, ne... Ne komanduje, ne“; **Branilac:** „Onda samo odgovorite da ne komanduje, i dobro“;

odnosno da o istom ne postoje dokazi²⁷⁷, a isto je potvrdio i u odnosu na optuženog Ružnića, dakle da ni on, na pozicijama koje je obavljao unutar Odjeljenja službe vojne bezbjednosti, nije bio na komandnoj / rukovodnoj dužnosti niti je imao potčinjene.²⁷⁸

337. O tome ko je, u stvari, bio odgovoran za stanje i funkcionisanje zatočeničkih centara svjedočili su, prije svega, upravnici zatočeničkih centara - "Rad" u Cazinu, Edin Kovačević, Ramo Čelebić, koji je u aprilu ili maju 1994. godine, postavljen za upravnika zatočeničkog centra u kasarni „Adil Bešić“ a prije toga je bio pripadnik bataljona vojne policiji, svjedok Ismet Hrkić koji je bio pripadnik logističkog voda sve dok polovinom oktobra 1995. godine, nije imenovan za zamjenika upravnika sabirnog centra u kasarni "Adil Bešić", Ismet Karabegović, upravnik zatočeničkog centra „Luke“, te svjedoci Emin Đug koji je od oktobra 1995. godine pa do kraja 1995. godine bio čuvar u kasarni „Adil Bešić“, Suvad Čehajić koji je od sedmog mjeseca pa do 25.12.1995. godine bio čuvar u sabirnom centru u kasarni „Adil Bešić“, koji su, između ostalog, potvrdili navode vještaka iznesene prilikom unakrsnog ispitivanja.

338. Optužba je komandnu odgovornost optuženih temeljila i na činjenici da je, Naredbama Komandanta 5 Korpusa kojim su formirani zatočenički centri u kasarni "Adil Bešić" u Bihaću i "Rad" u Cazinu, konkretno tačkom 7, propisano da će: „Kontrolu pravilnosti funkcionisanja obezbjeđenja u sabirnom centru vršit će Odsjek vjone bezbjednosti i o tome me redovno izvještavati“, kao i da vrše bezbjedonosnu procjenu objekata i izrađuju Elaborat obezbjeđenja sabirnog centra.

²⁷⁷ Transkript sa glavnog pretresa, unakrsno ispitivanje vještaka vojne struke Doc Dr Dragomira Keserovića, od 11.04.2012. godine, strana 59; **Branilac:** „Gospodine Keseroviću ...jeste li našli dokaz, u spisu kcje Vam je dalo tužiteljstvo, da je Mehura Selimović bilo kada naredio, bilo što, pripadniku vjone policije?“, **Vještak:** „Direktno ne“, **Branilac:** „Dobro. Jeste li našli dokaz u tom spisu da je Mehura Selimović bilo kada, bilo što, naredio stražaru u sabirnom centru?“, **Vještak:** „Sem u izjavama svjedoka, što sad je pitanje ocjene“, **Branilac:** „Tako je“, **Vještak:** „... nisam dokaz u formi neke naredbe, naređenja i to“, **Branilac:** „Gospodine Keseroviću jeste li našli u spisu dokaz da je Mehura Selimović bilo kada, i bilo što, naredio upraviteju sabirnog centra, bilo kcjeg?“, **Vještak:** „Sem u možda nekoliko dokumenata jedan, dva ili to, nekog obavještavara, ništa drugo ovaj u smislu neke ovaj te koordinacije. Njihov odnos je proizilazio i temeljio se, nalaz, ne znam sada šta je suština pitarja, ali, znači nisam našao da je direktno ni Rami Čelebić, ni bilo kome, postavljao zadatke i to ne.

²⁷⁸ Transkript sa glavnog pretresa, unakrsno ispitivanje vještaka vojne struke Doc Dr Dragomira Keserovića, od 18.04.2012. godine, strana 57; **Branilac:** „Je li tačno da optuženi Ružnić u ocjejerju službe vjone bezbjednosti za ovo vrijeme dok je bio, nije bio na komandnoj ili rukovodnoj poziciji? Da nikom nije bio pretpostavljeni i da nije imao potčinjenog,...“, **Vještak:** „Da, u dva odsjeka, ovome za štabno bezbjednosne referent i poslje referent operativac u odsjeku za KOP. Nije, nije imao u formalnom postavjerju, nije imao svcje potčinjene.“ **Branilac:** „Nije bio na komandnoj dužn...“ **Vještak:** „Nije, ne.“ **Branilac:** „Nije bio na rukovodnoj dužnosti, nije imao potčinjene?“ **Vještak:** „Ne.“

339. Vijeće tačku 7. Naredbi o formiranju sabirnih centara, koja propisuje da će pravilnost funkcionisanja sabirnih centara vršiti Odsjek vojne bezbjednosti, prije svega, nalazi uopštenom, jer se, iz iste, ne može zaključiti na šta se, konkretno, odnosi "pravilnost funkcionisanja obezbjeđenja", da li na brojno stanje čuvara, pravilnost kretanja unutar sabirnog centra - sigurnoste aspekte, ili se istom uspostavlja odgovornost optuženih za funkcionisanje zatočeničkih centara. Navedeno nisu pojasnili ni vještaci vojne struke. Također, iz navedne naredbe proizilazi da je kontrola funkcionisanja zatočeničkih centara povjerena Odsjeku vojne bezbjednosti (koji u svom sastavu ima tri odjela i načelnike Odjela). Tužilaštvo nije ponudilo niti jedan dokaz na osnovu kojeg bi se moglo utvrditi da su, od strane svog pretpostavljenog, upravo, optuženi bili zaduženi za navedenu kontrolu.

340. Na kraju, prema sudskoj praksi MKSJ-a, a koju prihvata i ovaj Sud, da bi se osoba mogla smatrati odgovornom za djela druge osobe, moraju biti ispunjena tri sljedeća uslova;

- a) postojanje odnosa nadređeni – podređeni;
- b) nadređeni je znao ili je bilo razloga da zna da će biti počinjeno krivično djelo ili da je ono već počinjeno, i
- c) nadređeni nije poduzeo nužne ili razumne mjere da bi spriječio krivično djelo ili kaznio počinioca tog djela.²⁷⁹

341. S tim u vezi, problem se pojavljuje već kod provjere prvog uslova (odnos nadređeni – podređeni), obzirom da se u optužnici navodi da su ratne zarobljenike zlostavljali NN vojnici, na osnovu čega se ne može zaključiti po kojim kriterijima bi se ti vojnici mogli povezati u odnos subordinacije, bilo formalni ili faktički, sa optuženima i utvrditi da su isti bili njima podređeni, pa da bi se na osnovu toga mogla, eventualno, zasnovati krivična odgovornost optuženih zbog nekažnjavanja počinitelja krivičnih djela.

²⁷⁹ Presuda MKSJ-a Tužilac protiv Radoslava Krstića br: IT-98-33-T od 02.08.2001. godine, paragraf 604, <http://www.icty.org/x/cases/krstic/tjug/bcs/krs-tj010802b.pdf>

(a) **Optuženi Emir Mustafić**

342. Nakon što je cijenilo izvedene dokaze Vijeće je našlo dokazanim da je optuženi Emir Mustafić počinio krivična djela koja su mu izmijenjenom optužnicom stavljena na teret.

343. Članom 180. stav 1. propisano je da, osoba koja, između ostalog, učini, krivično djelo iz člana 173. i 175. KZ BiH kriva je za to krivično djelo. Optuženi je lično i umišljajno, počinio radnje izvršenja krivičnih djela u smislu člana 180. stav 1. KZ BiH.

344. Naime, iz utvrđenog stanja proizilazi da je optuženi Mustafić, u svojstvu vojnog policajaca 5 Korpusa, u vrijeme oružanog sukoba, poduzimao zabranjene radnje prema zaštićenju kategoriji lica (ratni zarobljenici i civili). Vijeće nalazi da je optuženi Mustafić bio svjestan svog djela i htio njegovo izvršenje, odnosno bio svjestan statusa žrtava, te da za vrijeme oružanog sukoba svojim postupcima krši odredbe člana 3. Ženevskih konvencija, na način da je istima, nesumnjivo, iz razloga iznuđivanja informacija, nanosio snažni tjelesni i duševni bol i patnje (mučenje).

345. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće zaključuje da je radnjama optuženog ostvarena bića krivičnih djela koja mu se optužnicom stavljaju na teret, Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH i Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. istog Zakona, zbog čega ga je Vijeće i oglasilo krivim.

X. PRIMJENJIVI ZAKON

A. ZAKONSKE ODREDBE

346. Temeljni princip kojim se ovo vijeće rukovalo, prilikom utvrđivanja koji materijalni zakon se ima primijeniti na počinioca, jeste princip zakonitosti, koji propisuje odredba člana 3. KZ BiH, a kojim je propisano da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

347. Princip zakonitosti, kao temeljni princip krivičnog prava, propisan je i odredbom člana 7. stav 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (EKLJP), a koja konvencija, na temelju odredbe člana 2. stav 2. Ustava Bosne i Hercegovine ima direktnu primjenu i primat nad drugim zakonima u Bosni i Hercegovini.

348. Dalje, odredbom člana 4. KZ BiH, propisano je da se na učinitelja krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme njegovog učinjenja.

349. U vrijeme kada je krivično djelo, koje se optužnima stavlja na teret, počinjeno na snazi je bio Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: KZ SFRJ) („Službeni list SFRJ br. 44“ od 08.10.1976. godine), koji je, nakon proglašenja nezavisnosti, uz manje izmjene preuzet kao zakon Republike Bosne i Hercegovine. Novi Krivični zakoni na teritoriji Bosne i Hercegovine su stupili na snagu kako slijedi: Krivični zakon BiH (KZ BiH) dana 01.03.2003. godine, Krivični zakon Federacije BiH dana 01.08.2003. godine i Krivični zakon Republike Srpske dana 01.07.2001. godine.

350. Stoga, a rukovođen principom vremenskog važenja krivičnog zakona, koji propisuje član 4. KZ BiH, Sud bi trebao primjeniti KZ SFRJ na konkretna krivična djela.

351. Međutim, ne smije se zanemariti ni odredba člana 4. stav 2. KZ BiH, koja propisuje: „Ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primjenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.“

352. Kako je u Bosni i Hercegovini, 2003. godine, stupio na snagu novi krivični zakon, KZ BiH, za odluku koji zakon će se primjeniti na počinioca krivičnog djela, potrebno je izvršiti komparaciju relevantnih odredaba ranijeg zakona (KZ SFRJ) i novog zakona (KZ BiH), te utvrditi primjena kojeg zakona je blaža za počinioca.

353. Krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva je bio regulisan članom 142. KZ SFRJ, za isto je bila zapriječena kazna zatvora od najmanje 5 godina ili smrtna kazna. KZ BiH reguliše krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva članom 173. za koje je zapriječena kazna zatvora od najmanje 10 godina ili kazna dugotrajnog zatvora. Isto tako, krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika je bilo regulisano članom 143. KZ SFRJ, sa predviđenom kaznom zatvora u trajanju od 5 godina ili smrtna kazna, dok KZ BiH, ovo djelo reguliše članom 175. za koje je zapriječena kazna zatvora od najmanje 10 godina ili kazna dugotrajnog zatvora.

354. Dakle, posmatrano sa aspekta minimuma zapriječene kazne zatvora, blaži bi bio KZ SFRJ, dok je sa aspekta maksimuma zapriječene kazne, blaži KZ BiH.

355. Prilikom donošenja odluke o tome koji se zakon ima primjeniti u konkretnom slučaju, vijeće je imalo u vidu odluku Ustavnog suda BiH u predmetu Maktouf, gdje je Ustavni sud zaključio slijedeće: „...68. *Koncept KZ SFRJ je bio takav da nije predviđao postojanje dugotrajnog niti doživotnog zatvora nego je za najteža krivična djela propisivao smrtnu kaznu, a za lakše oblike maksimalne zatvorske kazne do 15 godina zatvora. Dakle, jasno je da se ne može odvojiti jedna sankcija od cjelokupnosti cijela koji se želio postići kaznenom politikom u vrijeme važenja tog*

zakona. (69). U vezi s tim, Ustavni sud smatra da nije moguće jednostavno «odstraniti» jednu sankciju i primijeniti druge, blaže sankcije i time praktično ostaviti neadekvatno sankcionirana najteža krivična djela.»

356. Iako Ustavni sud, nije zauzeo konačan stav po ovom pitanju, te je pitanje primjene zakona potrebno razmatrati u svakom konkretnom slučaju, što je ovo vijeće i učinilo, istaknuti stav Ustavnog suda vijeće je našlo direktno primjenjivim na konkretan slučaj.

357. Naime, činjenica da bi, u slučaju primjene KZ SFRJ na optužene, u konkretnom slučaju, istim bilo moguće izreći smrtnu kaznu za predmetna krivična djela, dok je u slučaju primjene KZ BiH, maksimalna kazna koja se može izreći za ista, kazna dugotrajnog zatvora, a koja je nesumnjivo blaža, bila je opredjeljujuća za ovo vijeće prilikom donošenja odluke da je u konkretnom slučaju, blaži zakon KZ BiH, te se on ima i primijeniti na počinioca.

XI. KAŽNJAVANJE

358. Svrha kažnjavanja je propisana u Opštem dijelu Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

359. Član 2. KZ BiH propisuje opšte načelo da vrsta i raspon krivično pravne sankcije moraju biti “neophodni” i “srazmjerni” prirodi i jačini opasnost za zaštićena dobra. Kada se govori o krivičnim djelima Ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika i Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, podrazumijeva se da je priroda i jačina opasnosti izuzetno velika, jer se radi o jednim od težih krivičnih djela propisanih Zakonom, za koja se može izreći kazna dugotrajnog zatvora.

360. Nadalje, Krivični zakon propisuje i ciljeve i okolnosti koje Sud mora imati u vidu prilikom utvrđivanja i izricanja kazne, koje se mogu podijeliti u dvije grupe, one koje se odnose na predmetno krivično djelo i njegov uticaj na zajednicu, uključujući i žrtve i one koje se odnose na konkretno optuženo lice.

361. U skladu sa odredbom člana 48. KZ BiH, Sud će učinitelju krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti (olakšavajući i otežavajuće) a koje utiču da kazna bude veća ili manja.

362. U skladu sa odredbom člana 6. i člana 39. KZ BiH, kazna mora biti dovoljna kako bi preventivno djelovala na druge da poštuju pravni sistem i ne čine slična djela, kao i da bi se postigla zaštita i satisfakcija žrtve krivičnog djela. Da bi se ratni

zločin ubuduće spriječio, mora se definisati kao najteži zločin, a počinioci ne smiju ostati nekažnjeni.

363. Prema članu 39. KZ BiH kazna mora izraziti i društvenu osudu djela koje je počinio optuženi. Navedeno je i učinjeno brojnim međunarodnim dokumentima, jer svi međunarodni pravni sistemi zabranjuju vršenje ratnog zločina prema ratnim zarobljenicima i prema civilima, dakle osuda ovih djela u međunarodnom pravu predstavlja svojevrsni *ius Cogens*, od kojeg nema odstupanja.

364. Veliki je broj zakonskih razloga koji su važni za svrhu kažnjavanja kakve su preodgoj i konkretna prevencija, a koji utiču na kažnjavanje osuđene osobe kao pojedinca. Tu spadaju: stepen odgovornosti; ponašanje počinioca prije izvršenja krivičnog djela u vrijeme ili približno u vrijeme počinjenja djela, i nakon krivičnog djela; motiv; i ličnost počinioca.

365. Ove okolnosti se, prilikom izricanja kazne, mogu iskoristiti i kao otežavajuće ili olakšavajuće. Svrha ovih razloga je da pomognu Sudu u određivanju kazne koja nije samo neophodna i srazmjerna ciljevima i okolnostima koji su već uzeti u obzir u vezi sa samim djelom i uticajem na zajednicu, nego i da prilagodi kaznu potrebama prevencije i preodgoja konkretnog počinioca krivičnog djela.

1. Pravila za odmjeravanje kazne

366. Prilikom odmjeravanja vrste i visine kazne optuženim, Vijeće se rukovalo opštim pravilima za odmjeravanje kazne sadržanim u odredbi člana 48. KZ BiH i također svrhom kažnjavanja propisanom članom 39. KZ BiH, te je na osnovu navedenih članova uvjerenja da će se sa izrečenom kaznom u cjelosti ostvariti predviđena svrha kažnjavanja, a imajući u vidu stepen krivične odgovornosti optuženih i težinu nastupjelih posljedica.

367. Kazna za krivična djela Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika i Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, obuhvata najtežu kaznu koju može izreći domaći i međunarodni pravosudni sistem.

(i) Kazna za optuženog Mehuru Selimovića

368. Odlučujući o krivičnoj sankciji, Vijeće je, primjenom odredaba o ublažavanju kazne (član 49. tačka b KZ BiH), optuženog Mehuru Selimovića oglasilo krivim za krivično djelo (Tačke I.1., I.2., I.3.a), I.4. i I.5. izreke presude) Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH, za koju mu je utvrdilo

369. kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina, te za krivično djelo (Tačka I.3.b)) izreke presude) Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) istog zakona, za koje mu je utvrdilo kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina, te ga, primjenom navedenog propisa i u skladu sa članom 53. stav 2. tačka b) KZ BiH, osudilo na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina. Utvrđeno je da je ova kazna proporcionalna težini djela, učešću i ulozi optuženog, te da će ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu odredbama člana 39. KZ BiH.

370. Prilikom odmjeravanja kazne za optuženog Mehuru Selimovića, Vijeće na strani optuženog nije našlo otežavajuće okolnosti, dok je kao olakšavajuće okolnosti cijeniло raniju neosuđivanost optuženog, te porodične prilike (oženjen, otac dvoje djece). Iako je Vijeće svjesno činjenice da se korektno ponašanje i poštivanje Suda od strane optuženih očekuje, ipak cijeni da se optuženi izuzetno primjereno i dostojanstveno ponašao i da je poštivao sve odluke Suda. Isto tako, kao olakšavajuće okolnosti Vijeće je cijeniло da se veliki broj svjedoka afirmativno izjašnjavaо u odnosu na optuženog, izjavljujući da je bio korektan, da ih je prilikom ispitivanja znaо počastiti pićem, cigaretom, neki svjedoci su ga opisivali i kao spasioca itd. Sve navedene okolnosti, u njihovoj ukupnosti, Vijeće je cijeniло kao osobito olakšavajuće okolnosti, koje opravdavaju primjenu navedene odredbe o ublažavanju kazne, te da se svrha kažnjavanja, kako sa gledišta specijalne, tako i sa gledišta generalne prevencije, može postići i sa izrečenom jedinstvenom kaznom zatvora u trajanju kraćem od propisanog minimuma za pojedinačna krivična djela za koja je oglašen krivim. Pri tome, Vijeće nalazi da je izrečena kazna srazmijerna težini izvršenog krivičnog djela, stepenu krivične odgovornosti optuženog, okolnostima pod kojima je počinio krivična djela, kao i posljedicama koje su nastupile.

(ii) Kazna za optuženog Adila Ružnića

371. Odlučujući o krivičnoj sankciji u odnosu na optuženog Adila Ružnića, Vijeće je, primjenom odredba o ublažavanju kazne (član 49. tačka b KZ BiH) optuženog oglasilo krivim za krivično djelo (Tačke II.1. i II.2. izreke presude) Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) i c) KZ BiH, i izreklo kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina.

372. Prilikom odmjeravanja kazne za optuženog Ružnića, Vijeće na strani optuženog nije našlo otežavajućih okolnosti, dok je od olakšavajućih cijeniло njegove porodične prilike (otac troje djece, od kojih je dvoje maloljetno, te da se sva djeca trenutno školuju), do sada nije krivično gonjen, njegovo izuzetno korektno držanje i poštivanje Suda. Sve navedene okolnosti, u svojoj ukupnosti, predstavljaju osobito olakšavajuće okolnosti koje opravdavaju izricanje kazne ispod minimuma

kazne propisane za krivično djelo za koje je oglašen krivim. Vijeće nalazi da, imajući u vidu ličnost optuženog, izrečena kazna predstavlja dovoljnu mjeru kazne kojom se može postići, prije svega specijalna prevencija, ali i uticati na druge u pogledu činjenja ovakvih ili sličnih krivičnih djela, te da je ista srazmjerna težini izvršenog krivičnog djela, stepenu krivične odgovornosti optuženog, okolnostima pod kojima je djelo počinjeno, kao i posljedicama koje su nastupile.

(iii) Kazna za optuženog Emira Mustafića

373. Odlučujući o krivičnoj sankciji, Vijeće je, primjenom odredaba o ublažavanju kazne (član 49. tačka b KZ BiH), optuženog Emira Mustafića oglasilo krivim za krivično djelo (Tačka III. izreke presude) Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH, za koju mu je utvrdilo kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina i za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) istog zakona, za koje mu je utvrdilo kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina, te ga, primjenom navedenog propisa i u skladu sa članom 53. stav 2. tačka b) KZ BiH, osudilo na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 9 (devet) godina. Utvrđeno je da je ova kazna proporcionalna težini djela, učešću i ulozi optuženog, te da će ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu odredbama člana 39. KZ BiH.

374. Prilikom odmjeravanja kazne za optuženog Emira Mustafića, Vijeće na strani optuženog nije našlo otežavajuće okolnosti, dok je kao olakšavajuće okolnosti cijeniло njegove porodične prilike (razveden, otac jednog djeteta koje se školuje), do sada nije krivično gonjen, njegovo korektno držanje i poštivanje Suda. Sve navedene okolnosti, u njihovoj ukupnosti, Vijeće je cijeniло kao osobito olakšavajuće okolnosti, koje opravdavaju primjenu navedene odredbe o ublažavanju kazne, te da se svrha kažnjavanja, kako sa gledišta specijalne, tako i sa gledišta generalne prevencije, može postići i sa utvrđenim kaznama zatvora i izrečenom jedinstvenom kaznom zatvora u trajanju ispod propisanog minimuma za pojedinačna krivična djela za koja je oglašen krivim. Pri tome, Vijeće nalazi da je izrečena kazna srazmijerna težini izvršenog krivičnog djela, stepenu krivične odgovornosti optuženog, okolnostima pod kojima je počinio krivična djela, kao i posljedicama koje su nastupile.

XII. OSLOBAĐAJUĆI DIO

(a) Tačka I.1. Optužnice

375. Optuženi Mehura Selimović i Adil Ružnić se, pod tačkom I.1., oslobađaju od optužbe, jer Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da su optuženi, suprotno odredbama međunarodnog humanitarnog prava, pomagali i podstrekavali zatvaranje ratnih zarobljenika i civila u zatočeničkim centrima na lokacijama kasarne „Adil Bešić“, civilnog zatvora „Luke“, prostorija hotela „Park“ u Bihaću, prostorijama autoservisa „Rad“ u Cazinu i prostorijama Fabrike plastike u Bosanskom Petrovcu, tako da su zatočena lica držana u izuzetno lošim uslovima za život (što je uzrokovalo i smrt dva ratna zarobljenika), da im je bila uskraćena medicinska pomoć, da su zatočeni prisiljavani na obavljanje prinudnih radova (sječa drva, otkopavanje leševa itd), i da su ova lica, u periodu zatočeništva, skrivana od predstavnika Međunarodnog Crvenog Krsta kako ne bi bila registrovana.

376. Naime, ako i zanemarimo činjenicu da u činjeničnom opisu nije navedeno na koji način su „pomagali i podstrekavali“, iz iskaza svjedoka optužbe i odbrane proizilazi da su ratni zarobljenici i civili zarobljavani na „gornjim krajevima“, znači na samoj liniji, od strane jedinica koje su držale položaje na tim područjima, da bi potom, jedinica koja ih je i zarobila, organizovala transport ovih lica u jedan od oformljenih zatočeničkih centara. Važno je podsjetiti na ulogu koju su optuženi u inkrimisano vrijeme obavljali, tačnije da su oba optužena bili referenti Službe vojne bezbjednosti (obrazloženo u paragrafima presude 146-147 Selimović i 154 Ružnić), čiji djelokrug i zadaci su propisani Pravilom za rad službe vojne bezbjednosti u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine od 11.09.1992. godine, a prema kojima, u njihovu nadležnost ne spada zarobljavanje i smještaj ratnih zarobljenika u sabirne centre.

377. Nadalje, niti jedan od saslušanih svjedoka - zarobljenih, nije izjavio da su optuženi uopšte učestvovali u radnjama njihovog zatvaranja, i sa istim su dolazili u kontakt tek nakon što su smješteni u zatočeničke centre. Drugi je problem što u činjeničnom opisu ove tačke optužnice uopšte nisu opisana radnje pomaganja i podstrekavanja, pa Vijeću, sudeći prema navedenom, preostaje samo da nagađa na šta se, konkretno, odnosi ovaj dio optužnice. Vijeće nema namjeru, na ovom mjestu, navoditi odredbe KZ BiH koje propisuju šta se smatra radnjama pomaganja i podstrekavanja, te šta je u činjeničnom opisu trebalo navesti, pa da bi se, uopšte, činjenični navodi mogli razmatrati. Sem toga, iz načina na koji je koncipirana navedena tačka optužnice, teško da se može zaključiti da li se „pomaganje i podstrekavanje“ odnosi samo na zatvaranje zarobljenika ili i na uslove koji su vladali u zatočeničkim centrima.

378. Bez obzira na navedenu nedoumicu, Vijeće će, ipak, ukratko iznijeti svoj stav zbog čega smatra da se uslovi i stanje u zatočeničkim centrima, ne može staviti na teret optuženim Selimović Mehuri i Ružnić Adilu. Naime, činjenica od koje treba poći jeste način na koji su centri uspostavljeni, pa je tako Vijeće iz prezentiranih dokaza našlo da je Naredbom komandanta 5 korpusa dana 10.05.1994. godine formiran zatočenički centar u kasarni "Adil Bešić" (T-59), Naredbom komandanta 5 korpusa dana 25.11.1994. godine formiran je zatočenički centar u autoservisu "Rad" Cazin (T-176), a Odlukom Skupštine okruga Bihać 17.08.1992. godine formiran je zatočenički centar u Okružnom zatvoru "Luke" (T-43).

379. Iz navednih akata, konkretno tačkom 5. Naredbi o formiranju zatočeničkog centra u kasarni "Adil Bešić" u Bihaću i "Rad" u Cazinu, propisano je da su upravnici sabirnih centara i komandant VJ 5665 Bihać, odnosno komandant 503.bbr. "odgovorni za obezbjeđenje ratnih zarobljenika i postupanje prema njima u skladu sa Pravilnikom o postupanju sa ratnim zarobljenicima od 05.08.1993. godine i sa III Ženevskom Konvencijom". Odlukom o formiranju sabirnog centra u Okružnom zatvoru Bihać nisu definisane ove nadležnosti. Navedenim Pravilnikom (dokaz T42) regulisano je, u glavi III smještaj, higijena i odijevanje ratnih zarobljenika, glavom IV – ishrana ratnih zarobljenika, glavom V – zdravstvena zaštita, glavom VIII – rad ratnih zarobljenika, glavom IX – odnosi ratnih zarobljenika sa vanjskim svijetom, dok je u glavi XI – završne odredbe, članom 55. propisano "bliže odredbe o svakodnevnom životu i radu ratnih zarobljenika propisaće upravnik sabirnog centra svojim naredbama i uputama". Iz navedenog je očigledno da Služba vojne bezbjednosti, pa samim tim ni optuženi nemaju, bilo kakve, veze sa uslovima i životom u zatočeničkim centrima.

380. Prednje su potvrdili i svjedok Kemal Komić²⁸⁰ koji je izjavio da je za ishranu, smještaj i higijenske potrebe ratnih zarobljenika u sabirnom centru u kasarni „Adil Bešić“ bio zadužen i odgovoran upravnik sabirnog centra i komandant kasarne, kao i svjedok Edin Salihović²⁸¹, dodajući da je komandant kasarne, pukovnik Asim Spahić, sve određivao - od načina ishrane, medicinske pomoći itd. Svjedoku su ove činjenice poznate jer je njegova jedinica, 5 logistička baza, obezbjeđivala ishranu za ratne zarobljenike. Komandant kasarne „Adil Bešić“ je pravio brojno stanje zarobljenika tako da svjedok zna da su zarobljenici dobijali tri obroka hrane, kao i sredstva za higijenu, kaladont, sapun, šta je svjedokova služba imala u skladištu to su i dostavljali zarobljenicima. Svjedok dodaje i to da je njegova jedinica imala obavezu obezbjeđenja hrane kao i adekvatnog smještaja za zarobljenike u Bosanskom Petrovcu, što su i činili.

²⁸⁰ Svjedok je od sredine oktobra 1993. godine obavljao dužnost referenta u Odsjeku za kontraobavještajne poslove u Odjeljenju službe vojne bezbjednosti, na kojoj ostaje sve do februara 1994. godine, kada je postavljen za načelnika u Odsjek vojnopolijskih poslova istog Odjeljenja, gdje ostaje do kraja rata;

²⁸¹ Svjedok je od polovine u periodu od polovine 1994 pa do 1995 godine bio pomoćnik komandanta za bezbjednost u petoj logističkoj bazi 5. Korpusa;

381. O uslovima u zatočeničkim centrima svjedočili su i upravnici tih centara Ramo Čelebić²⁸², Edin Kovačević²⁸³, Senad Đulić²⁸⁴, Husein Delić²⁸⁵ kao i zamjenik upravnika Ismet Hrkić²⁸⁶, te čuvari Emin Đug²⁸⁷, Suvad Čehajić²⁸⁸, koji, opisujući način funkcionisanja u centrima, iste, ni na koji način, ne dovode u vezu sa optuženim.

382. Svjedok Ismet Karabegović²⁸⁹ je izjavio da je od aprila 1994. godine bio odgovoran i za vojni pritvor i za zatvor, a za svoj rad je odgovarao Predsjedniku vojnog suda, te naglašava da niko nije imao nikakve nadležnosti prema zarobljenim u Lukama, osim njega samog. Ratne zarobljenike, kao i pripadnike Vojske, hranio je 5 korpus, to je bila ratna hrana, koja je u to vrijeme bila odlična, imali su tri obroka dnevno.

383. Svjedok Šuhret Fazlić²⁹⁰ je izjavio da su predstavnici Crvenog krsta obilazili ratne zarobljenike. Naime, jedan od zadataka svjedoka jeste komunikacija sa Crvenim krstom, svjedok je često odlazi na sastanke u njihov štab, a i oni su dolazili u Odjeljenje za moral, s njim su održavali sastanke, tražili su posjete sa zarobljenicima, provjeravali su različite primjedbe. Odsjek za moral je bio zadužen za razmijenu ratnih zarobljenika kao i za komunikaciju sa Crvenim Krstom, njihovi predstavnici bi se najavili Odsjeku za moral u cilju posjeta sabirnog centra, nakon čega bi ovaj odjel obavještavao sabirni centar o tim planovima (o ovim posjetama postoji i pismena dokumentacija). Prema izjavi svjedoka komandant kasarne je bio „alfa i omega“ u sabirnom centru u smislu smještaja i uslova, ratnih zarobljenika, a njegov rad je nadzirao komandant korpusa.

²⁸² Svjedok je od od aprila / maja 1994. godine pa sve dok ratni zarobljenici nisu prebačeni u Cazinu bio upravnik sabirnog centra „Adil Bešić“ u Bihaću;

²⁸³ Naredbom Komandanta 5 korpusa (T-176) od 25.11.1994. godine postavljen za upravnika sabirnog centra „Rad“;

²⁸⁴ Svjedok je od aprila 1995. godine komandir logistike u bataljonu vojne policije 5 Korpusa, a onda je imanovan za upravnika sabirnog centra u kasarni „Adil Bešić“ i na toj poziciji ostaje sve do polovine oktobra 1995. godine, kada dužnost predaje Ibrahimu Spahiću „Spaso“;

²⁸⁵ Svjedok polovinom 1995. godine dolazi u logistički vod bataljona vojne policije komande 5 Korpusa, radio je poslovima obezbjeđenja kasarne „Adil Bešić“. Svjedok je između 20-25 decembra 1995. godine primio dužnost upravnika sabirnog centra, dužnost preuzima od Ibrahima Spahića „Spase“;

²⁸⁶ Svjedok je od 1994. godine angažovan u bataljon vojne policije, u sastavu logističkog voda ostaje sve do polovine oktobra 1995. godine kada preuzima dužnost zamjenika upravnika sabirnog centra u kasarni „Adil Bešić“. Na ovoj poziciji ostaje sve do 15 ili 20 decembra 1995. godine;

²⁸⁷ Svjedok je bio pripadnik bataljona vojne policije 5 Korpusa, od oktobra 1995. godine pa do kraja 1995. godine bio čuvar u kasarni „Adil Bešić“;

²⁸⁸ Svjedok je u sedmom mjesecu 1995. godine došao u sabirni centar, obavljao je poslove čuvara. (17.07.1995 prebačen u bataljon vojne policije, raspoređen je u logističku bazu) tu je bio do 25.12.1995. godine;

²⁸⁹ Svjedok je od 1987. godine upravnik Okružnog zatvora „Luke“ u Bihaću i na toj poziciji ostaje sve do penzionisanja;

²⁹⁰ Svjedok je od 1993. godine uključen u poslove razmijene ratnih zarobljenika, bio je oficir komande Korpusa zadužen za razmijenu ratnih zarobljenika, odnosno predsjednik Komisije za razmijenu. Na ovoj poziciji ostaje do krata rata, dakle do juna 1996. godine;

384. U pogledu zatočeničkih centara u hotelu "Park" i fabrici plastike u Bosanskom Petrovcu, Vijeće je iz iskaza saslušanih svjedoka, Kemala Komića²⁹¹, Ljubomira Samardžije²⁹², Neđe Trivića²⁹³, Dragan Jeftenić²⁹⁴ i dr., zaključilo da se u prostorijama hotela "Park" nalazila komanda 501. Brigade 5. Korpusa Armije BiH, kao i njihov pritvor, a odakle su zarobljena lica nakon obavljenih informativnih razgovora premješšana u sabirne centre. Imajući u vidu ovu činjenicu, ratni zarobljenici su, sve do njihovog izmještanja u jedan od sabirnih centara, bili pod ingerencijom komande te brigade, a što proizilazi i iz dokaza T-144²⁹⁵ (ujedno dokaz O1-84). Također, iz iskaza svjedoka proizilazi da je u Fabrici plastike u Bosanskom Petrovcu bilo mjesto za privremeni boravak zarobljenih lica, a što potvrđuje i materijalni dokaz T-44 (ujedno dokaz odbrane O1-40).²⁹⁶ Dakle, imajući u vidu navedeno, optuženi, kao oficiri službe vojne bezbjednosti, nisu imali bilo kakvu odgovornost prema zarobljenicima u hotelu "Park" i Fabrici plastike u Bosanskom Petrovcu, na način kako im se stavlja na teret ovom tačkom optužnice.

385. Također, na ove okolnosti je svoj stav i mišljenje iznio i vještak vojne struke Himzo Pećenković, koji je u Nalazu i mišljenju, a koji je u ovom dijelu dat u odnosu na optuženog Ružnića (optuženi Selimović je bio na istoj poziciji kao i optuženi Ružnić), istakao kako optuženi nije imao propisane, naređene ili prenešene nadležnosti da formira i organizira funkcionisanje sabirnih centara za ratne zarobljenike, niti ima bilo kakvih objektivnih činjenica da je organizovao zatvaranje ratnih zarobljenika i civila, odlučivao o njihovom prijemu, smiještaju, higijenu, odijevanje, ishranu, zdravstvenu zaštitu, kao ni o posjetama zarobljenim od strane MCK, te izvođenjem ovih lica na rad.

²⁹¹ Svjedok Kemal Komić je na glavnom pretresu dana 20.04.2011. godine izjavio da je u hotelu „Park“ 1994 – 1995. godine bila Komanda 501 brigade, moguće da je jedan period bilo zarobljenika u proceduri ispitivanja;

²⁹² Svjedok je na glavnom pretresu 06.07.2011. godine izjavio da je u hotelu Park bilo sjedište komande jedne brigade, a ne sabirni centar;

²⁹³ Svjedok Neđo Trivić je na glavnom pretresu 19.05.2010. godine izjavio da je bio zarobljen od strane 501. Brigade, prilikom zarobljavanja je bio ranjen, pa je najprije odvezen u bolnicu, a nakon toga u hotel Park „gdje je bio pritvor te jedinice“;

²⁹⁴ Svjedok Dragan Jeftenić je na glavnom pretresu dana 14.04.2010. godine izjavio da je bio zarobljen od strane 501 brdska brigade, nakon čega je doveden u hotel „Park“, gdje ostaje 14 dana nakon čega je prebačen u zatvor „Luke“;

²⁹⁵ T-144 Potvrda 501. Brdske brigade str.pov.broj 03/7-1 od 18.01.1995.godine; Ovim dokumentom se potvrđuje da su zarobljenici, između osatlih, Radovan Popović, Mile Popović, itd, od strane 501 bbr. predati u vojni pritvor „Luke“;

²⁹⁶ Akt strogo pov 09-1/193-27 od 01.07.1996. godine; Zapovjest za napad pod kodnim imenom „Sana“ 5. Korpusa Armije BiH broj op.01-1/352-327 od 17.08.1995. godine sa tekstualno tabelarnim dijelom plana operacije i rasporedom grupisanja snaga i Zapovjest za logistiku broj (01857104); Tačka 12. Zapovjesti nalaže da jedinice u svojoj nadležnosti formiraju stanicu za prikupljanje ratnih zarobljenika, a po sticanju uslova iste predaju u logor za ratne zarobljenike, oformljen u kasarni Adil Bešić. Ishranu vršit kao i za ostao ljudstvo, s tim da se za iste pravi posebno brojno stanje i sprema propisana hrana prema Ženevskoj konvenciji. Stanicu ratnih zarobljenika obezbjeđuju sopstvenim snagama i sredstvima;

386. Isto tako vještak vojne struke Doc. Dr Dragomir Keserović je na glavnom pretresu potvrdio da Odjsek za kontraobavještajni rad, i optuženi Mehura Selimović kao referent tog odsjeka nije ima odgovornosti po pitanju prehrane, higijenskih uslova i tretmana ratnih zarobljenika,²⁹⁷ da nije bio odgovoran za komunikaciju sa Međunarodnim Crvenim krstom,²⁹⁸ kao ni za izvođenje ratnih zarobljenika na rad.²⁹⁹ Vještak je isti stav iznio i u odnosu na optuženog Adila Ružnića, navodeći da optuženi Ružnić nije određivao ko će od ratih zarobljenika biti radno angažovan.³⁰⁰ Teze koje iznosi vještak, a u odnosu na skrivanje ratnih zarobljenika od MCK i njihovom angažovanju na radovima, zasnovane su na pretpostavkama i nemaju uporište ni u jednom provedenom dokazu (uostalom to kaže i sam vještak), tako da to Vijeće i nije moglo prihvatiti i na ovom temeljiti zaključak o odgovornosti optuženih.

²⁹⁷ Transkript sa glavnog pretresa od 11.04.2012. godine, strana 6-7; **Branilac:** Gospodine Keseroviću, da li u kontraobavještajni odsjek u spektru svojih nadležnosti, konkretno, njegov referent Mehura Selimović, imaju bile kakve ovlasti i dužnosti vezano za prehranu ratnih zarobljenika? **Vještak:** Ne., **Branilac:** Da li imaju bilo kakve ovlasti i dužnosti vezano za higijenu ratnih zarobljenika?, **Vještak:** Ne., **Branilac:** Da li imaju bilo kakve ovlasti i dužnosti vezano za upućivanje na rad ratnih zarobljenika?, **Vještak:** Formalne, odnosno one koje su proizašle iz pravila, nema.”

²⁹⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 11.04.2012. godine, strana 33-34;52; **Branilac:** “Gospodine Keseroviću Vi ste u svom nalazu i mišljenju napisali da je Mehura Selimović koordinirao i usmjeravao aktivnosti sa Međunarodnim crvenim križem, međunarodnim humanitarnim organizacijama i sredstvima informiranja. Hoćete biti ljubazni pa reći kome izvorno pripadaju ove nadležnosti? Dakle ko se time bavi? **Vještak:** Iskustveno, znači ne, iskustveno znači dio, jedan mali segment pripada službi vojne bezbjednosti, ali generalno ne pripada. Pripada, trebao bi postojati organ za saradnju sa međunarodnim institucijama, organizacijama, stranim oružanim snagama i tako dalje, vidio sam u organizaciji 5. korpusa da je negdje ovaj u obavještajnom organu bilo lice zaduženo za saradnju sa UNPROFOR-om, da li je personifikacija bila u njemu, ali ovo ide i na organ za moral, organ za pravne poslove, ide na, u zavisnosti od aktivnosti gdje se prvo vodi na komandanta lokacija, jedinica, znači nije izvorno da da odgovorim precizno, nije izvorno ovaj obaveza i odgovornost službe vojne bezbjednosti. **Branilac:** Gospodine Keseroviću, upravo smo prije kratkog vremena konstatirali da je suradnja sa Međunarodnim crvenim križom područje djelatnosti odjeljenja za moral, odsjeka za moral, kakve veze ima sa tim gospodin Mehura Selimović? I kako Vi možete tvrditi da je on to znao, to Vi tvrdite? ... **Vještak:**I ja sam i napisao ovaj da je izvedeni dokaz da je bio na mjestu, znači bio na mjestu, dolazio u kasarnu Adil Bešić, dolazio u sabirni centar za ratne zarobljenike, vršio obradu. Iz toga generisao da je prihvatao da njih tada nema jer dolazi Međunarodni komitet crvenog krsta sasvim logično.”

²⁹⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 11.04.2012. godine, strana 47-60; **Branilac:** Gospodine Keseroviću je li gospodin Mehura Selimović naredio te radove? Odličan dokaz za ratni zločin. **Vještak:** ... Mislim ne znam šta je sada, da li je Mehura Selimović odredio ko će ići raditi, to nisam ni tvrdio, ali je učestvovao u ukupnom tretmanu ratnih zarobljenika. **Branilac:** ..kako na koji način je on sudjelovao u tretmanu ratnih zarobljenika, kad Vi konkretizirate da su oni bili na prvoj liniji, da su kopali tamo nekakve tranšee, mislim u to ne sumnjam, dakle šta ima Mehura Selimović kao oficir kontra obavještajac po sadržaju svojih ovlaštenja sa tom činjenicom, što on ima sa tim? Ima li oficir kontra obavještajac bilo kakva komandna ovlaštenja u odnosu na upravitelja sabirnog centra? Komandna ovlaštenja, **Vještak:** Komandna ovlaštenja nema.....**Branilac:** E sad ja Vas pitam, je li Mehura Selimović, prema onome što ste Vi utvrđivali u svom nalazu i mišljenju, znao da se ratni zarobljenici prisiljavaju na obavljanje radova, kao što je zakopavanje leševa ubijenih lica ...? Postoji li neki dokument ili neki drugi dokaz? **Vještak:** Ja nisam reko' da je on znao, i to ni u nalazu nisam reko'. Već sam reko' da je bio na mjestu, imao mogućnost da zna.. ako danas dođe da vrši bezbjednosnu obradu ratnih zarobljenika i njih jedne trećine nema ili jedne polovine tamo, negdje su na radovima, postavlja se pitanje gdje su i o tome se izvještava. Ja nisam našao tragove izvještaja o tome....”

³⁰⁰ Transkript sa glavnog pretresa od 18.04.2012. godine, strana 60; **Branilac:** „da li ste vidjeli Vi dokumenta koja govore o radnom angažiranju zarobljenih po naređenju komandanta kasarne? **Vještak:** Vidio sam dio dokumenata gdje oni se koriste.. Radovi u nalazu su pomenuti samo kao mogućnost da su optuženi mogli da vide da se ratni zarobljenici koriste za radove i ništa drugo. ... nisam pripisao da su oni određivali da rade.

(b) Tačke I.2.1 a), I.2.1. b) i I.2.2. izmijenjene Optužnice

387. Optuženi Mehura Selimović i Adil Ružnić su, pod tačkama I.2.1. a) i I.2.1.b)., a optuženi Mehura Selimović i za tačku I.2.2., oslobođeni od optužbe, jer Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da su optuženi u periodu od početka do sredine oktobra 1995. godine u fabrici plastike u Bosanskom Petrovcu počinili krivično djelo Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačka a) KZ BiH.

388. Tačkom **I.2.1. a)**, optuženima Selimoviću i Ružniću se stavlja na teret da su više puta ispitivali ratne zarobljenike Živka Maleševića i Milovana Mastikosu, na način da su isti zlostavljani od strane NN vojnika koji su ih tukli prilikom sprovođenja sve do kancelarije gdje su se nalazili ispitivači – optuženi, a tokom ispitivanja optuženi su raznim pokretima davali znakove vojnicima da ih i dalje tuku, dok im se tačkom **I.2.1.b)**. stavlja na teret da su omogućavali NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnih zarobljenika, Živka Maleševića i Milovana Mastikosu, zlostavljaju i tuku iste, na način da su ih udarali nogama, psujući im i vrijeđajući ih na razne načine, a osumnjičeni su propustili da preduzmu nužne u razumne mjere da spriječe i kazne podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako su znali da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili.

389. Iz iskaza svjedoka Milovana Mastikose³⁰¹ proizilazi da je prvo bio smješten u stanicu policije, gdje je proveo 21 dan, a potom ga prebacuju u fabriku plastike u Bosanskom Petrovcu gdje je bila vojna komanda i tu ostaje tri dana. U fabrici plastike su to prvo veče davali izjave izvjesnom Mehuri. Kad ih je policajac odvodio iz prizemlja na sprat, gdje su davali izjave, svjedoka je komandant neke brigade (opisuje ga kao visokog, plavog) udario nogom u prsa, tako jako da je svjedok oborio čovjeka koji se nalazio iza njega. Kad su došli na ispitivanje, Mehura je, vjerovatno po njihovom izgledu, primjetio da su ih tukli, pa je pitao šta se dešava. Stražar mu je odgovorio i rekao ime osobe koja koja ga je udarila, na šta je Mehura opsovao i rekao da to ne bi trebalo tako da bude. Prema izjavi svjedoka, ispitivanje je bilo pismeno morali su odgovoriti na 25 pitanja, Mehura bi izašao i ostavio bi ih sa policajcem koji ih je čuvao. Prilikom ispitivanja nije bilo fizičkog maltretiranja, ali je bilo malo prijetnji. Svjedoku je Mehura, tokom ispitivanja, kad je počeo da piše izjavu, rekao: „*ako ne uradite to i to kako treba, pcješće Vas krmci na Petrovačkom polju*“³⁰², zbog čega je svjedoku bilo nezgodno, osjećao se potištenim, jer vidi čovjeka koji ima visok čin koji mu govori kako će ih pojesti krmci na Petrovačkom polju. Osim ovog, u Bosanskom Petrovcu nije bilo više ispitivanja od strane Mehure.

³⁰¹ Paragraf 236 presude: Svjedok Milovan Mastikosa je izjavio kako je bio vojno angažovan u Vojski Republike Srpske, bio je obični vojnik. Svjedok je 20.09.1995. godine zarobljen od strane vojske Armije R BiH, pripadnici 517. Brigade su njega i još neke zarobljenike odveli prema Sanskom mostu, da bi ih prvo prebacili u stanicu policije, gdje ostaju 21 dan, a potom u tvornicu plastike u Bosanskom Petrovcu, nakon čega je svjedok odvežen u Bihać u kasarnu „Adil Bešić“.

³⁰² Transkript sa glavnog pretresa od 29.09.2010. godine, strana 71;

390. Svjedok Živko Malešević,³⁰³ je na glavnom pretresu izjavio kako je u Fabrici plastike u Bosanskom Petrovcu smješten odmah na ulazu u fabriku, bilo ih je 18 zarobljenika. Svjedok navodi da su sutradan počela ispitivanja, to se odvijalo u drugoj zgradi koja je bila oko 10 metara od mjesta gdje su oni bili. Vojnici su stajali, s jedne i s druge strane, napravili su špalir. Oni su bili prisiljeni da prođu kroz taj špalir kojom prilikom su dobijali batine odnosno udarce od tih vojnika, neko ih je udario nogom, neko šakom, letvom, ko je šta imao. Kad su vidjeli šta se dešava sa ovima ispred njih počeli su trčati, po ulasku u te prostorije išli su na sprat u kancelariju na ispitivanje. Svjedoka je lično ispitivao Mehura koji je sjedio za stolom, svjedok je bio preko puta njega, a u kancelariji je bio još jedan oficir crn, sitan, kao i još jedan čuvar. Svjedok je tu dao svoje lične podatke, gdje je bio, gdje je zarobljen, tom prilikom je bilo prijatni. Mehura je izvadio pištolj i svjedoku rekao „*četnik ili ćeš pričati ili tamo na livadi možeš se prekrstiti i da te krmci pcjedu.*“³⁰⁴ Svjedok također, navodi da je prilikom ispitivanja od strane Mehure, kada nešto ne bi bilo jasno ili kad vide da je neko tvrdi bilo znakova i to: „*U toku razgovora jednostavno čovjek ja sam primije... vidio sam, mislim nemam ja tu šta to je bilo kako je naslonjen počea se malo, „vratću se ja brzo“, jednostavno čovjek izlazi .. kad izađe ja dobijem kcju klepku, udari po glavi, bubne šakom*“³⁰⁵ svjedoka udara taj čuvar koji je stajao. Čuvar bi mu rekao da pametno priča, nakon toga bi se u prostoriju vratio ispitivač i ispitivanje je završeno. Svjedokovo ispitivanje je trajalo jedno 40-minuta, nakon čega bi se istim putem vratio u prostorije u koje je boravio, vojnik bi ga odvodio, međutim onih vojnika i špalira više nije bilo tu. Svjedok je u fabrici plastike ostao tri dana, on više tu nije ispitivan. Svjedok opisuje Mehuru i navodi „*sad se udeb,jo bio je tarji, imo je dužu kosu kovrdžavu i ima plave oči. Ja sam reko ja nikad ih zaboravit ne mogu.*“³⁰⁶

391. Na glavnom pretresu je, na okolnosti ispitivanja zarobljenog Milovana Mastikose u Bosanskom Petrovcu, svjedočio i svjedok odbrane Edin Halilagić koji je izjavio da je on obavljao razgovore sa ratnim zarobljenicima, odnosno da je lično on obavio razgovor sa zarobljenikom Mastikosom u Bosanskom Petrovcu. Odbrana je svjedoku prezentirala Službenu zabilješka u rukopisu Milovana Mastikosa (14 listova)³⁰⁷ za koju je svjedok izjavio da je on uzimao, jer u preambuli Službene zabilješke prepoznaje svoj rukopis, zbog čega i pretpostavlja da je on i ispitao ovog svjedoka. Naime, svjedok je izjavio i potvrdio da je preambula službene zabilješke njegov rukopis dok ostatak teksta nije, dakle ostatak teksta u rukopisu je izjava lica koje je ispitivao. Svjedok zatim navodi da je organ bezbjednosti imao listu pitanja,

³⁰³ Paragraf 253 presude – Svjedok Živko Malešević je izjavio da je tokom rata bio policajac u Banja Luci, te da je 1995. godine bio na bihaćkom ratištu kada je 16.09.1995. godine zarobljen od strane pripadnika Armije RBiH, koji su ga najprije odveli u stanicu policije, a na nakon mjesec i po dana je odveden u fabriju plastike u Bosanski Petrovac, potom u kasarnu „Adil Bešić“ a odmah sutradan u zatvor „Luke“.

³⁰⁴ Transkript sa glavnog pretresa od 18.11.2010. godine, strana 11;

³⁰⁵ Ibid, strana 13;

³⁰⁶ Ibid, strana 28;

³⁰⁷ O1-109 - Službena zabilješka u rukopisu Mastikosa Milovan 14 listova (nepotpisana);

koja je trebao postaviti zarobljenim, a razlog zbog kojeg se svjedok našao u Bosanskom Petrovcu je taj što Odjel nije imao dovoljno operativaca pa je svjedok poslan da ispita zarobljenika.

392. Svjedok Rajko Pačavra³⁰⁸ je izjavio da je po zarobljavanju prebačen u policijsku stanicu u Bosanskom Petrovcu, gdje je zatekao još zarobljenika, Antu Topalović i Živka Maleševića, tu ostaju sve do (oko) 10.10.1995. godine kada ih svu trojicu prebacuju u neku „istočnu bazu“, s lijeve strane kad se krene prema drvaru, tu su ostali dva - tri dana. U toj bazi su davali izjave jednom bezbjednjaku, svjedok ne zna kako se on zove zna da je bio iz Ključa. U odnosu na fizičko maltretiranje svjedok izjavljuje da je bilo, prolazili su kroz „špalju tih vojnika, pa ko dobije tako malo ništa strašno.“³⁰⁹

393. Svjedok Bogdan Lakić³¹⁰ je na glavnom pretresu izjavio da je, nakon što je zarobljen odveden u jednu garažu u Lučku Palanku gdje zatiče Milovana Marikosu i još jednog vojnika, nakon toga ih prebacuju u SUP u Bosanski Petrovac, a potom 13.10.1995. godine u tadašnju fabriku “Plastike” također u Bosanskom Petrovcu, gdje dolaze pod ingerenciju Armije BiH. U fabrici plastike je bilo ispitivanja, svjedok nije siguran koliko puta su bili ispitani, možda par puta. Ispitivanje je bilo usmeno, samo ih je jedna osoba ispitivala. Svjedok ne zna ko je ta osoba, ne zna mu ime, imao je oko 45 godina, tu je osobu samo tada vidio.

394. Optuženom Selimoviću se tačkom I.2.2. izmjenjene optužnice stavljalo na teret i to da je u period od početka do sredine oktobra 1995. godine u zatočeničkom centru u fabrici plastike u Bosanskom Petrovcu, ispitivao ratnog zarobljenika Lazu Bursaća i Zorana Babića, pri tome ih psihički zlostavljao na način da ih je zastrašivao, vrijeđao, Lazi Bursaću prijetio ubistvom, te vršio psihički pritisak na istog, s ciljem da oda informacije o krivičnim djelima izvršenim nad bošnjačkim žrtvama, te omogućavao drugim NN vojnicima da prijete Zoranu Babiću prilikom ispitivanja, a propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratnog zarobljenika, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili su ih već učinili.

395. Na ove okolnosti je saslušan svjedok Lazo Bursać³¹¹ koji je izjavio da je u tvornici plastike, sa još dvojicom ili trojicom osoba, došao neki Meha. Svjedoka su izveli iz podruma i odveli na sprat i ispitivali su ga, odakle je i šta je, i tada je taj

³⁰⁸ Paragraf 254 presude – svjedok Rajko Pačavra je izjavio da je tokom rata bio policajac. 1995. godine je bio na području Bosanskog Petrovca, gdje je prilikom povlačenja 16.09.1995. godine zarobljen od strane Armije RBiH. Svjedoka su potom odveli u stanicu policije u Bosanskom Petrovcu, gdje ostaje do 13.10.1995. godine kada ga prebacuju u Bihać u kasarnu „27 Juli“.

³⁰⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 26.08.2009. godine, strana 88-89;

³¹⁰ Paragraf 228 presude – svjedok je izjavio da je od 1992 pa do 1995. godine bio mobilisan u VRS, bio je obični vojnik, sve do 20.09.1995. godine kada je zarobljen od strane Vojske Armije BiH. Nakon zarobljavanja smješten je u SUP, a potom 13.10.1995. godine u fabriku plastike u Bosanskom Petrovcu, nakon čega je prebačen u Bihać u kasarnu „27 Juli“.

Meha rekao „*ovoga pošaljite meni*“³¹² svjedok pretpostavlja da je on mislio da je on mislio da ga pošalju u Bihać. Svjedok opisuje Mehu i navodi da ga je on tada prvi puta upoznao, on je imao tada oko 40 godina, krupan čovjek, onako jak, strašan na izgled. Kada je svjedok došao u Petrovac, njegov mu je kurir skuhao kafu, onda mu je dao pribor za brijanje, i svjedok se obrijao, a onda im je dan kasnije, Meha u jednoj sali dao papir kako bi pisali izjavu, svi su pisali šta su znali. Svjedok je također pisao ono što je znao i onda kad je on pročitao njegovu izjavu rekao mu je: „*dao sam ti da popiješ kafu, dao sam ti da se obriješ, šta hoćeš ti da je od mene? Goje je mcjih 15 ljudi? ...Piši nemcj da te bacim tamo svirjama, da te ubjem i bacim svirjama odatle*“³¹³, svjedok navodi da je namjerno ispustio imena 15 ljudi, ali da je kasnije pisao o njima. Svjedok pojašnjava da je njemu osoba Stevo Rajc, u neformalnom razgovoru, rekao da je tih 15 ljudi pobijeno i svjedok je takvu izjavu dao Mehi, ali svjedok ni danas ne zna gdje su pobijeni i da li su pobijeni. Dakle, svjedok se prisjetio ovog razgovora i to je izjavio u sljedećoj izjavi, on mu je: „*dao papir i reko: „Piši“ i ja sam napisao' to što sam napisao.*“³¹⁴ Prilikom pisanja izjava taj Meha prema njemu nije ništa više preduzimao.

396. Svjedok Zoran Babić je izjavio da je bio učesnik rata 1992 do 1995. godine, sve dok nije zarobljen i odveden, prvo u policijsku stanicu u Bosanskom Petrovcu gdje ostaje 15 dana, a potom prelazi u fabriku plastike isto u Bosanskom Petrovcu, gdje je proveo dva dana. Svjedok je smješten na prijavnici, tu je bilo iscrpnog i pojedinačnog usmenog i pismenog ispitivanja od strane Armije. Ispitivanja su se odvijala u kancelariji na spratu, svjedoka je jedan čovjek ispitivao, međutim svjedok tu osobu nije mogao opisati. On mu se nikad nije predstavio. Također, svjedoku tada nije niko rekao ko ga je ispitivao, tek mu je u Bihaću zarobljenik Dragan Stupar rekao, kroz priču: „*što nas ispita Mehura u Petrovcu*“. Kad je bila razmijena misli da je on bio na razmijenjen 27.01.1996. godine, misli da je tada tu osobu video na razmijeni. Svjedok ističe da je u fabrici plastike bilo provokacija ali svjedoka nije niko udario.

397. Svjedok Dragan Stupar je na glavnom pretresu izjavio kako je 20.09.1995. godine zarobljen u borbama kod Sanskog Mosta, svjedok je zarobljen sa Milovanom Mastikosom. Zarobili su ih pripadnici 517 brigade Armije R BiH, koji ih prebacuju u stanicu policije u Bosanskom Petrovcu gdje svjedok ostaje 15-20 dana i tu zatiče još zarobljenika i to Živka Maleševića, Rajka Pačavru, Zorana Babića. Nakon ovih 15-20 dana sve ih zajedno prebacuju u fabriku plastike u Petrovcu, tu se nalazila logistička baza 5 korpusa, tu su ih predali vojnoj policiji 5 Korpusa. Tu su bili ispitivani, vođeni su u upravnu zgradu na sprat, pa su pisali izjave, dobili su pitanja na koja su trebali odgovoriti. Pitanja su bila poput ime i prezime, da nabroje

³¹¹ Paragraf 255 presude – svjedok Lazo Bursaća je izjavio da je bio vojno angažovan sve dok 04.10.1995. godine nije zarobljen od strane Armije RBiH, odveden u Ključ, pa u Bosanski Petrovac, u kasarnu „Adil Bešić“, a potom u zatvor „Luke“.

³¹² Transkript sa glavnog pretresa 14.07.2010. godine, strana 11;

³¹³ Ibid, strana 13;

³¹⁴ Ibid;

sve muške članove porodice, da nabroje u kojoj jedinici su se nalazili itd. Na ispitivanje su ih vodili pripadnici vojne policije, ovi koji su ih čuvali, a ispitivala su ih dvojica, misli da je jedan iz stanice policije i još jedno vojno lice imali su čin misli kapetana, to su bili mlađi ljudi imali su oko 33-35 godine, ne može se sjetiti i ne može ih opisati. Prema izjavi svjedoka, ispitivanje je tu unutra bilo korektno, ali prilikom ulaska su prolazili kroz špalir, bilo je pet vojnika s jedne i pet vojnika s druge strane, oni bi prolazili do te kancelarije, a oni bi ih udarali, dok unutra nije bilo tuče. Poslije fabrike plastike, svjedok je zajedno sa ostalim zarobljenicima (sa kojim je bio i u stanici policije i u fabrici plastike) prebačen u kasarnu „27“ Juli a potom u zatvor „Luke“ u Bihaću. Svjedok zatim ističe da se ne može sjetiti da je tu vidio optuženog (Ružnića ili) Selimovića, njih se uglavnom sjeća iz „Luka“ u Bihaću³¹⁵.

398. Svjedok odbrane Reuf Hodžić navodi da je bio angažovan u logistikoj bazi 5 Korpusa. Svjedok je bio na području Bosanskog Petrovca (u vrijeme kada je grad „pao“), jer su trebali obezbjediti tvornicu plastike u Bosanskom Petrovcu. Husein Kurtović mu je bio nadređeni. Svjedok navodi da je Civilni MUP doveo nekih 15-17 zarobljenika, Kurtović ih je primio, svjedok je vidio ova lica, oni su tu zadržani dan dva ili tri. Bili su smješteni u prostoriji odmah pored kapije. Prema izjavi svjedoka ove ljude je ispitivao načelnik Huska, on je dolazio o ovome je vođena evidencija, zadržao bi se jedno sat vremena, nakon čega bi otišao. I poslije njegovog odlaska svjedok je vidio zarobljene nije bilo pritužbi da je neko maltretiran oni su cijelo vrijeme bili tu. Svjedok izjavljuje da Adil Ružnić nije dolazio u fabricu plastike svjedok ga nije vidio. Svjedok u Bosanskom Petrovcu ostaje jedno 10-tak dana sve do oslobađanja Sanskog mosta. Svjedok je vidio kada su zarobljenici otišli, uglavnom potrpani su u kamion i odveženi su u kasarnu „Adil Bešić“ u Bihaću.

399. Svjedok Husnija Avdagić je u aprilu mjesecu 1994. godine, naredbom Komandanta 5 Korpusa raspoređen na dužnost pomoćnik komandanta za bezbjednost, tu je ostao do 20.10.1995. godine kada je razriješen. Svjedok je na glavnom pretresu izjavio da su privremeni centri za ratne zarobljenike bili oformljeni pri jedinicama, bilo ih je i u Bosanskom Petrovcu i to u fabrici plastike, gdje je bila smještena logistika i ona je obezbjedila jedan prostor za prihvatanje ljudi koji su bili zarobljeni ili su nađeni na terenu za vrijeme akcije „95“. Svjedok izjavljuje da optuženi Selimović i Ružnić nisu bilina području Bosanskog Petrovca, jer Odjel u kojem su oni radili je imao jako puno posla zbog priliva zarobljenika (pripadnika autonomne pokrajne Zapadna Bosna). U Bosanskom Petrovcu je odmah uspostavljena policijska stanica i ti službenici su kontaktirali i uzimali izjave od zarobljenih lica, oficiri Odsjeka za kontraobavještajne poslove, nisu bili tu angažovani, dakle nisu bili prisutni niti su uzimali izjave od zarobljenih lica. Svjedok je bio u momentu „ulaska“ u B. Petrovac, nije bio u momentu formiranja sabirnog centra niti je bio u njemu, prilikom osvajanja teritorije osnovni zadatak je bio zaštita

³¹⁵ Transkript sa glavnog pretresa 23.06.2010. godine, strana 41;

vitalnih objekata, vodovoda, trafo postrojenja, policijske stanice itd., svjedok je bio prisutan kada je formirana policijska stanica Bosanski Petrovac. Dokumentovanje, fotografisanje, uzimanje otisaka, su radnje za koju su angažovali policiju jer su imali tehnicku opremljenost, a uzimanje izjava je vršila državna bezbjednost samo u pogledu akcija i ratnih zarobljenika koju su njima bili interesantni.

400. Svjedok Edin Salihović je na području Bosanskog Petrovca bio od 15. ili 16.09.1995. godine sve do 15.10.1995. godine, on je bio pomoćnik komandanta za bezbjednost u petoj logističkoj bazi 5. Korpusa, na ovoj poziciji ostaje do kraja rata. Svjedok je bio na području Bosanskog Petrovca u vrijeme oslobađanja ovog grada. U prostorijama fabrike plastičnih proizvoda je bilo ratnih zarobljenika, tu nije bio sabirni centar to je bila prostorija u kojoj su se zarobljenici zadržavali dva- tri dana, dok se ne steknu uslovi da se prebace u kasarnu „Adil Bešić“. Isto tako svjedok navodi da je ratnih zarobljenika bilo i u MUP-u u Bosanskom Petrovcu, a ne samo u ovoj fabrici plastičnih proizvoda, njih su pripadnici MUP-a dovodili u u fabricu. Svjedok je za vrijeme boravka u Bosanskom Petrovcu poznavao referente i oficire službe vojne bezbjednosti, u fabricu plastike su dolazili načelnik tadašnje Službe vojne bezbjednosti, Husnija Avdagić, zatim Vinko Pavić, Drago Ilić, Idriz Hrustanović. Svjedok poznaje Mehuru Selimovića, on je bio u Službi vojne bezbjednosti 5. Korpusa, svjedok u tom periodu nije vidio Selimovića u Bosanskom Petrovcu. U tvornici plastike je vođenja evidencija ulaska i izlaska, da je Selimović bio svjedok bi to sigurno pročitao u svesci. Svjedok izjavljuje da koliko mu je poznato oficiri vojne bezbjednosti, nisu dolazili da ispituju ratne zarobljenike. Formacijski bataljon vojne policije pripada komandi korpusa. Svjedok ne zna sta su radili oficiri vojne bezbjednosti, ovi koje je spomenuo a vidio ih je Bosanskom Petrovcu, Hrustanovića je vidio u tvornici plastike, pozdravili su se, a ostale je viđao usput u Petrovcu. Svjedok je u septembru 1995. poznavao Adila Ružića, on je tada bio u Službi vojne bezbjednosti u nekom od odjeljenja, njega nije vidio u Bosanskom Petrovcu, niti je čuo da je dolazio.

401. Odbrana optuženog Mehure Selimovića je na glavnom pretresu, osporavala tačke optužnice koje se odnose na Bosanski Petrovac, te je u tom pravcu prezentiralo dokaze Naredba Komandanta 5. Korpusa o udaljenju sa dužnosti Str.pov.br. 05/53-1492 od 25.08.1995. godine, iz kojeg proizilazi da je optuženi Selimović 25.08.1995. godine udaljen sa dužnosti Načelnika Odsjeka za kontraobavještajen poslove, kao i Naredba Komandanta 5. Korpusa o stavljanju van snage naredbe o udaljenju Str.pov.br. 05/53-1758 od 09.11.1995. godine, iz koje proizilazi da je udaljenje Selimovića trajalo do 09.11.1995. godine. Dakle, optuženi nije mogao biti prisutan na području Bosanskog Petrovca i nije mogao ispitivati ratne zarobljenike. Optuženi Selimović je također, prilikom davanja iskaza u svojstvu svjedoka, negirao svoje prisustvo u Bosanskom Petrovcu u inkriminisano vrijeme, izjavljujući da on i optuženi Ružnić nisu bili, niti su ispitali zarobljene u fabrici plastike na ovom području, dok mu je poznato da su druge službe uzimale izjave i ispitivale civile.

402. Odbrana optuženog Adila Ružnića je u završnim riječima istakla da niti jedan svjedok optužbe nije potvrdio da je optuženi Ružnić bio uključen u proces tretmana zarobljenih u Tvornici plastike Bosanski Petrovac. Međutim, uprkos ovoj činjenici odbrana je u cilju dokazivanja, da optuženi Ružnić nije bio u Bosanskom Petrovcu, saslušala svjedoke odbrane koji su potvrdili ovu tezu. Na kraju je odbrana dodala da optužba na ove okolnosti, u odnosu na optuženog Ružnića, nije prezentovala niti jedan materijalni, kao ni bilo koji drugi dokaz, a koji bi eventualno upućivao na to da je optuženi Ružnić u tom periodu boravio u Bosanskom Petrovcu, da je ispitivao bilo koje zarobljeno lice, da je imao podređene vojnike, da je imao saznanja da se podređeni spremaju da učine ili da su učinili radnje protivne međunarodnom pravu.

403. Imajući u vidu izjave svjedoka kao i materijalne dokaze, Vijeće nije moglo van razumne sumnje utvrditi da je optuženi Selimović, krivična djela koja mu se stavljaju na teret, počinio u zatočeničkom centru, fabrike plastike u Bosanskom Petrovcu u periodu od početka do kraja oktobra 1995. godine. Prije svega, shodno Naredbi Str.pov.br. 05/53-1492 od 25.08.1995. godine, optuženi je u navedenom period bio udaljen sa dužnosti VD načelnika odsjeka za kontraobavještajne poslove, ujedno zamjenika pomoćnika komandanta, Odjeljenja SVB 5 Korpusa, koja naredba je dana od 09.11.1995. godine, Naredbom Komandanta 5. Korpusa broj Str.pov.br. 05/53-1758, stavljena van snage. Dakle, imajući u vidu navedene materijalne dokaze, optuženi Selimović, u vrijeme navedeno u optužnici po ovim tačkama, nije bio na poziciji Načelnika odsjeka za KOP (udaljenje sa dužnosti je trajalo od 25.08.1995. godine do 09.11.1995. godine). Prema tački 3. Naredbe o udaljenju s dužnosti, optuženi je ostao na evidenciji Komande 5. Korpusa, koja će mu odrediti poslove i zadatke primjerene njegovom činu, koje će za vrijeme udaljenja s dužnosti obavljati. Iz navedenog se ne može zaključiti da je optuženi Selimović ostao raspoređen u Službi vojne bezbjednosti, na bilo kojoj dužnosti, niti je tužilaštvo na ovu okolnost ponudilo validan i prihvatljiv dokaz. Naime, dokaz Tužilaštva (T-165) Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti SP broj 03/707-3 od 04.10.1995. godine, kojim se optuženi Selimović, kao načelnik Odsjeka za kontraobavještajne poslove, angažuje kao rukovodilac organa službe vojne bezbjednosti Operativne grupe „Centar“ ne potvrđuje navode optužbe o angažovanost optuženog, upravo, na području Bosanskog Petrovca, jer ta činjenca ne proizilazi iz navedenog dokaza.

404. Sem toga ni iskazi svjedoka koji su teretili optuženog Selimovića (optuženog Ružnića niko ni ne spominje), ne mogu se prihvatiti kao istiniti i vjerodostojni, barem ne u dijelu u kojem svjedoče o prisustvu optuženog u Bosanskom Petrovcu. Isti su, u tom dijelu, u velikoj mjeri konfuzni i neuvjerljivi, ali i protivrječni u bitnim činjenicama, a opovrgnuti su i iskazima drugih svjedoka, kako odbrane, tako i optužbe. Tako svjedok odbrane Edin Halilagić u cjelosti osporava izjavu svjedoka Milovana Mastikose, obzirom da isti potvrđuje da je on ispitivao ratnog zarobljenika Mastikosu u Bosanskom Petrovcu, te pri tome prepoznaje svoj rukopis u preambuli Službene zabilješke sačinjene prilikom ispitivanja ovog zarobljenika. Obzirom da svjedok Milovan Mastikosa ne govori o tome da ga je u Bosanskom Petrovcu

ispitivalo više lica, te tvrdi da je samo jednom ispitivan, onda Vijeće nema razloga da ne pokloni vjeru iskazu svjedoka Edina Halilagića.

405. Nadalje, Vijeće nije poklonilo vjeru ni izjavi svjedoka Živka Maleševića, iz razloga što je svjedok prilikom direktnog ispitivanja, a vezano za davanje znakova, ispričao dvije različite verzije događaja, pa je tako najprije izjavio da je optuženi dao znak rukom, te je izašao da ispuši cigaretu i tad neko od vojnika ulazi³¹⁶ nakon čega mu tužilac postavlja dodatna pitanja i prekida njegov iskaz, da bi nakon izvjesnog vremena, ponovo govoreći o ovim dešavanjima, rekao kako je optuženi dao znak rukom, te je izašao i on kad izađe svjedoka udara stražar koji je bio u toj prostoriji.³¹⁷ Dakle, prema prvoj verziji, vojnik svjedoka ne bi udarao na znak optuženog, jer davanje znaka vojnik nije ni mogao vidjeti, s obzirom da u kancelariju ulazi tek nakon što istu napušta bezbjednjak, a prema drugoj verziji, vojnik je već bio prisutan u prostoriji gje je bilo ispitivanje. Nadalje, svjedok je izjavio i to da je lice, koje ga je ispitivalo, "*zapamtio za čitav život*"³¹⁸, opisuje ga kao osobu koja je u to vrijeme bila mršavija, imala "dužu kovrdžavu kosu"³¹⁹ i plave oči, te pri tom prepoznaje optuženog Selimovića. Međutim, Vijeće se, neposrednim opažanjem optuženog tokom glavnog pretresa, uvjerilo da optuženi nema plave oči, a niti jedan od saslušanih svjedoka, kako optužbe, tako ni odbrane, nije potvrdio ovakav opis optuženog u inkriminisano vrijeme. Na kraju, izgleda da i Tužilaštvo odustaje od navoda optužnice u pogledu "znakova" koje je davao optuženi Selimović jer u završnim riječima tvrdi: "*Ni jedan svjedok nje rekao da je Mehura Selimović davao ovakve znakove – jer to on i nije činio, to je činio optuženi Ružnić*"³²⁰, kojeg, usput, niti jedan svjedok ne spominje.

406. Svjedok Zoran Babić ne može opisati i ne zna ko je osoba koja ga je ispitivala u Bosanskom Petrovcu jer mu je njegov lik "izlapio" ali se sjeća da mu je zarobljenik Dragan Stupar, koji je zajedno sa njim bio u Bosanskom Petrovcu, u priči rekao da ih je u Bosanskom Petrovcu ispitao Mehura. Međutim, svjedok Stupar na glavnom pretresu izjavljuje da se ne sjeća da je optužene Selimovića i Ružnića vidio u Bosanskom Petrovcu, oba optužena pamti samo iz Bihaća.

³¹⁶ Transkript sa glavnog pretresa od 18.11.2010. godine, strana 12: **Tužilac:** "E dobro, haj nam recite sada vezano za konkretno za ispitivanje, kako su tekla ta ispitivanja?" **Svjedok:** "Pa uzimali se podaci ako je nešto bilo nejasno ili kad vide da je neko vako tvrdi onda je bilo tu znaka od strane onog ko ispituje, meni se to desilo desilo se i drugima, ja ne znam šta su rekli ovaj, tu je bilo znaka rukom jednostavno počeo se po ljevom, desnom obrazu izađe se na par minuta da se ispuši cigara i to, tad uđe neko od ovih vojnika"

³¹⁷ Transkript sa glavnog pretresa od 18.11.2010. godine, na strani 13: **Tužilac:** "Eh sada recite mi kad se dešava taj to češanje, kako se to dešava na kcji način?" **Svjedok:** "U toku razgovora jednostavno čovjek ja sam primje vidio sam, mislim nemam ja tu šta to je bilo kako je naslorjen počeo se malo, „vratću se ja brzo“, jednostavno čovjek izlazi" **Tužilac:** "Dobro, šta se dešava kad izađe?" **Svjedok:** "Pa kad izađe ja dobijem kcju klepku, udari po glavi, bubne šakom" **Tužilac:** "Ko Vas udara?" **Svjedok:** "Taj što je stcjo stražar."

³¹⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 18.11.2010. godine strana 40;

³¹⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 18.11.2010. godine strana 39, svjedok pojašnjava u unakrsnom ispitivanju dužinu kose i kaže da je kosa bila do vrata, dužina dlake je 6-7 cm.

³²⁰ Izlaganje završnih riječi Tužilaštva BiH, 13.06.2012. godine;

407. Kako niti jedan od saslušanih svjedoka, uopšte, nije spomenuo prisustvo optuženog Ružnić Adila u Bosanskom Petrovcu, Vijeće se, opravdano, pita zašto se ove tačke izmijenjene optužnice istom stavljaju na teret i dolazi do jedinog mogućeg zaključka da Tužilaštvo nije vodilo računa ni o iskazima vlastitih svjedoka.

(c) **Tačka I.2.4. c) i I.2.4.d) izmijenjene Optužnice**

408. Optuženi Mehura Selimović je, također, oslobođen od optužbe da je (**pod tačkom I.2.4. c)** optužnice), u period od 25.10.1994. godine do 11.03.1995. godine, prilikom sprovođenja ratnog zarobljenika Ranka Gojića, u zatočenički centar u Cazinu, u mjestu Pištaline, ispitivao i istovremeno fizički maltretirao zarobljenika, šamarajući i vršeći psihički pritisak da daje odgovore na pitanja, te da je (**pod tačkom I.2.4. d)** optužnice) pomagao zlostavljanje Marka Golića tako što je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da kazni NN vojnike koji su ga fizički maltretirali iako je znao da su vojnici to već učinili, a sve iz razloga što Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da je optuženi počinio radnje koje mu se stavljaju na teret.

409. Vijeće je na ove okolnosti saslušao svjedoke – oštećene Ranka Gojića i Marka Golića, te je na osnovu navedenih iskaza donio odluku kao u izreci iz sljedećih razloga.

410. Naime, iz iskaza svjedoka Ranka Gojića proizilazi da je svjedok 08.10.1994. godine zarobljen od strane 511 Krupske brigade, čiji vojnici su ga vodili na različite lokacije a jedna od tih lokacija je i objekat u mjestu Pištaline, gdje je smješten u jednu prostoriju (kao špajz) u kojoj se ništa nije moglo vidjeti. U tom objektu svjedok ostaje sve do pred Novu Godinu kada je prebačen u Cazin. U Pištalinama je bio ispitivan najprije od strane jednog plavog čovjeka, ne zna mu ime, imao je oko svojih 50 godina. Pored ovog lica, svjedoka su vozili na ispitivanje i kod osobe koja mu je rekla da je on "glavni bezbjednjak" 5 Korpusa, to se dešavalo u jednoj prostoriji van toga mjesta gdje je svjedok bio ali ne zna tačno gdje, jer su mu oči bile vezane. Ispitivanje je bilo usmeno i pismeno, trajalo je duže vrijeme, jednom ga je pitao odakle je i svjedok je rekao da je iz Novog Grada i onda ga je taj bezbjednjak išamarao i pretukao. Bilo je pitanja na koja svjedok nije mogao odgovoriti npr. šta se dešavalo u Kozarcu, u Blagaju, tada se od njega tražilo da kaže nešto što on nije mogao reći. Poslije toga je dobio neke papire da potpiše kucane i potpisivao ih je, pitan je i za ratne zločine na području odakle je on, insistirali su da da odgovore. Taj dan kada ga je išamarao oficir nije više bilo maltretiranja. Kod "glavnog bezbjednjaka" je išao na ispitivanje jedno 2 do 3 puta, a u Cazin je išao 2 puta. Nakon Pištalina svjedok je odveden u školu, a potom u "Rad" Cazin i tu ga je ispitivao isti bezbjednjak, kao i bezbjednjak Ljubiša Samardžić, koji je bio grub prema njemu. Svjedok opisuje glavnog bezbjednjak koji ga je ispitivao u mjestu Pištaline i u Cazinu, kao čovjeka koji je tada imao oko 40-45 godina, prosjed, visok

180-190 cm. Svjedok u sudnici prepoznaje Mehuru Selimović kao osobu koja ga je ispitivala u mjestu Pištaline, iako se on njemu nije nikada predstavio, on mu je rekao da je glavni bezbednjak i onda je svjedok čuo od policajaca kako govore Mehura, Mehura.

411. Odbrana je osporavala iskaz ovog svjedoka, prezentirajući veći broj izjava - zapisnika o ispitivanju ovog lica (O1-82³²¹ - inače navedeno i u paragrafu presude 218). Svjedok je na glavnom pretresu potvrdio da su na svim štampanim dokumentima njegovi potpisi, kao i da je dokumente koji su u rukopisu svjedok sačinio, pri tom dodajući da njegovi potpisi na dokumentima nisu sporni ali da je ove dokumente koje je potpisao on potpisao ne gledajući šta u njima piše, dakle on ne zna ko je naveden kao osoba koja je uzimala izjave.

412. Imajući u vidu navedeno, Vijeće nije moglo van razumne sumnje utvrditi da je optuženi Selimović zaista lice koje je ovog svjedoka ispitivalo u mjestu Pištaline. Naime, iz svih izjava-zapisnika koji su prezentirani svjedoku proizilazi da je od ukupno 13 izjava, 10 izjava uzelo lice Suljo Suljanović, 2 izjave su uzela lica Suljo Suljanović i Fehim Halilović zajedno (u jednoj izjavi je Halilović naveden kao osoba koja je prisutna za vrijeme uzimanja izjave), dok je 1 izjavu uzelo lice Ljubiša Samardžija. Dakle, ukoliko se uzmu u obzir ovi materijalni dokazi i izjava svjedoka, onda se može zaključiti da su tačni navodi svjedoka o ispitivanju od strane ukupno tri lica, jednog kojeg opisuje kao plavog, zatim "glavnog bezbjednjaka" i lica Ljubiše Samardžića koji ga je ispitivao u Cazinu. Međutim, iz svega navedenog, Vijeće ne može zaključiti da je optuženi Selimović jedno od lica koje je svjedoka, bilo gdje, ispitivalo. Iako je optužba ukazivala na činjenicu da svjedok ove zapisnike nije potpisivao pred licem koje je izjavu uzimalo i da on nije čitao ove izjave, Vijeće nije našao valjan razlog za sumnju, da je na izjavama netačan podatak o licu koje je izjavu uzimalo od svjedoka. Pored toga, dodatni razlog za ovakvu odluku je i izjava svjedoka odbrane Husnije Avdagića, koji je u ovom periodu obavljao dužnost pomoćnik komandanta za bezbjednost V korpusa i koji navodi da je Oficir sigurnosti iz 511 referent bezbjednosti - Suljo Suljanovic (poginuo u februaru 1995. godine), ispitao jednog od zarobljenika "Gojevica" i dosao je do saznanja koje su jako značajna, ista su bila cijelovita, tako da ih nije bilo potrebe više produbljavati ili

³²¹ Službena zabilješka 511. Slavne brdske brigade broj 03/6-41 od 10.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-48 od 18.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-45 od 14.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. Obavjestajno-bezbjednosni organ broj 03/6-47 od 16.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-46 od 16.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-43 od 13.10.1994. godine; Akt broj 03/6-45 od 14.10.1994. godine izjava Gojić Ranka pisana rukom 6 listova; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-52 od 19.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-53 od 20.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-54 od 21.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-56 od 23.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-57 od 24.10.1994. godine; Zapisnik Centra sluzi bezbjednosti Bihać broj 02-1250/94 od 03.12.1994. godine, Izjava Golić Ranka pisana rukom 7 listova; Fotografija Sulje Suljanovića i Fehima Halilovića.

dopunjavati. Prema izjavi svjedoka, optuženi Selimović nije ispitivao Gojića, kao, niti jedan od oficira iz Kontraobavještajnog odjela.

413. U odnosu na tačku I.2.4. d) optužnice, izjavu je dao svjedok Marko Golić koji je izjavio da je 24. ili 25.11.1994. godine bio prebačen u Cazin, gdje ga je preko dana ispitivao optuženi Selimović, a uveče su ga Refko, Suad, i još jedan, izveli van prostorije i tukli su ga palicama po rukama i glavi, a nogama i čizmama u predjelu prsa. Ovo su radili Refko, koji je uvijek bio pijan i Suad koji uvijek ima razloga da nekog tuče. Prema izjavi svjedoka, optuženi Selimović je došao sutradan i ponovo ga je ispitivao. Ovo ispitivanje nije dugo trajalo je je optuženi vidio da svjedok nema informacija. Iako su povrede na svjedoku bile vidljive (ruke su mu bile otekle), svjedok se ne sjeća da ga je optuženi pitao za ove povrede. Ni sam tužilac ne dovodi u vezu optuženog Selimovića sa radnjama koje su preduzeli ova dvojica NN vojnika, ali njegovu odgovornost nalazi u činjenici da, iako je znao da su vojnici fizički maltretirali ratnog zarobljenika, iste nije kaznio, na koji način je pomogao zlostavljanje zarobljenika.

414. U činjeničnom opisu ove tačke izmijenjene optužnice optuženom je istovremeno stavljena na teret individualna i komandna odgovornost. Vijeće, ni ovdje, nema namjeru navoditi odredbe KZ BiH koje propisuju šta se smatra radnjama pomaganja, te šta je u činjeničnom opisu trebalo navesti, pa da bi se, uopšte, činjenični navodi mogli razmatrati, s tim, da nalazi potrebnim reći da se učiniocu krivičnog djela ne može pomoći na način da se propusti preduzimanje nužnih i razumnih mjera da se isti kazni, nakon što je djelo i učinjeno. U svakom slučaju, ovdje se moglo raditi ili o pomaganju u izvršenju krivičnog djela (za šta nedostaje opis radnje pomaganja), ili o propuštanju preduzimanja mjera da se NN vojnici kazne, a što bi značilo da je optuženi odgovoran za radnje i postupanje istih, što Vijeće, također, ne može prihvatiti, obzirom da optuženog Selimovića nije našlo odgovornim po pitanju komandne odgovornosti (što je obrazloženo u dijelu presude pod paragrafima 334-341 presude). Sem toga, teško da se, u nedostatku drugih dokaza, iz izjave svjedoka Marka Golića može nesporno zaključiti da je optuženi Selimović i bio upoznat sa onim što se svjedoku desilo.

(d) Tačke I.2. 5 b) i I.2.5. d) izmijenjene Optužnice

415. Vijeće je optuženog Mehuru Selimovića oslobodilo od tačke optužnice I.2.5. b) jer Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da je optuženi u zatočeničkom centru u kasarni „Adil Bešić“ u Bihaću, u periodu od sredine maja do druge polovine decembra 1994. godine, omogućavao NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnog zarobljenika Draška Đervidu zlostavljaju i tuku (udarajući ga nogama, palicama), zastrašujući ga, psujući mu i vrijeđajući ga na razne načine, a optuženi je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da

zlostavljaju ovog ratnog zarobljenika, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili.

416. Na ove okolnosti je svjedočio oštećeni Draško Đervida, iz čijeg iskaza ne proizilazi da je optuženi Selimović omogućavao NN vojnicima da zarobljenika tokom ispitivanja tuku. Naime, ovaj svjedok je u iskazu rekao da ga je optuženi Selimović ispitivao u kasarni „Adil Bešić“ i da je prilikom ispitivanja bilo fizičkog i psihičkog maltretiranja, a što je nesporno utvrđeno i obrazloženo u presudi (tačka I.3.a), izreke presude, osuđujući dio). Svjedok je, naime, naveo da ga je optuženi ispitivao i kada bi ispitivanje bilo završeno, svjedok bi krenuo niz stepenice, tu su ga dočekali vojnici koji su ga tukli, toliko su ga tukli da nije mogao obaviti nuždu.³²² Prema tome, Vijeće na osnovu ovakvog iskaza svjedoka, ne može, van razumne sumnje, zaključiti, da je optuženi Selimović uopšte bio upoznat sa ovim, obzirom da se to dešava nakon samog ispitivanja, kada je svjedok izveden iz kancelarije (ni sam svjedok ga ne dovodi u vezu), odnosno Tužilaštvo nije izvelo niti jedan drugi dokaz koji bi potvrdio navode ovog dijela optužbe (“iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili”).

417. U odnosu na **tačku I.2.5. d)** Vijeće je optuženog Selimovića oslobodilo od odgovornosti da je, u istom zatočeničkom centru, pomagao zlostavljanje ratnih zarobljenika Nebojše Trkulje i Marka Golića, tako što je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da kazni NN vojnike koji su ih fizički maltretirali, iako je znao da su vojnici to već učinili.

418. Iz iskaza svjedoka Nebojše Trkulje proizilazi da je svjedok po zarobljavanju zajedno sa Markom Golićem prebačen u kasarnu „27. Juli“ u Bihaću. Kad su došli u kasarnu, uzeli su im izjave, podatke i smjestili su ih u ćeliju, svjedoka su nakon izvjesnog perioda odveli na razgovor, poslije se ispostavilo kod generala Atifa Dudakovića. Svjedoka su odveli neki vojnici i stražari koji su bili tu, svezali su im oči, i uveli ih u jednu prostoriju, kao konferencijsku salu, svjedok se ne sjeća imena osobe koja ga je odveli tu, ali je to čovjek koji je od njega uzimao izjave, kasnije je saznao da je to Mehura, opisuje ga kao prosjedog, crnog tena, srednjeg rasta, uvijek je bio u uniformi. Svjedok zatim opisuje razgovor sa tim generalom, koji mu je puno značio jer mu je dao nadu da će ostati živ. Svjedok u sudnici prepoznaje optuženog Selimovića kao osobu koja ga je ispitivala u Bihaću i Cazinu. Svjedok nakon toga opisuje da su u kasarnu upadali vojnici osim stražara, to se prema izjavi svjedoka dešavalo uglavnom noću, oni bi upali i pretukli bi ih toliko da nisu mogli sebi doći po nekoliko dana, tukli su ih šakama, nogama, rukama, po dva tri čovjeka su znala ući.

419. Svjedok Marko Golić je na glavnom pretresu izjavio da je po zarobljavanju zajedno sa Nebojšom Trkuljom prebačen u Bihać u kasarnu „27. juli“ svjedok misli

³²² Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine strana 9;

da je tu kada su došli bio gospodin Mehura, prilikom prijema u kasarnu nije bilo maltretiranja, odnosno koliko se može sjetiti taj dan nije bilo maltretiranja mada je on bio van sebe. Svjedok navodi da su tu noć on i Nebojša prenoćili svezani za radiator. Svjedok navodi da ga je u Bihaću ispitivao Mehura, njega se najviše sjeća, Mehura ga nije nikad ni „pipnuo“ ali je bilo tuče od ovih drugih policajaca, noću bi bili udarani. Kako svjedok izjavljuje u Bihaću je bilo noćnih posjeta, kad bi ih tukli i maltretirali. Svjedok ovo opisuje i kaže „dođu jednostavno, sa ovim policijom neki dobri jarani, drugari da vide zarobljenike, puste i onda tjeraju da pjevamo neke pjesme, onda nekoga udaraju, jer to sve se čuje, to su tanki zidovi.“³²³ U Bihaću je ulazio ko je htio, moglo se bez problema ulaziti.

420. Iako se na ovu tačku optužnice odnosi sve ono što je već rečeno u paragrafu 414 ove presude, Vijeće nalazi potrebnim navesti da iz izjava svjedoka, sve da je činjenični opis pravilno naveden, nije moglo, van razumne sumnje, izvesti zaključak o odgovornosti optuženog za dešavanja u kasarni „Adil Bešić“, na način kako je to opisano u ovoj tački izmijenjene optužnice. Nesporno je da je bilo fizičkog maltretiranja zarobljenika od strane nepoznatih vojnika koji su, očigledno, u toku noći upadali u ćelije u koje su se nalazili ratni zarobljenici. Tom prilikom bi ratni zarobljenici bili tučeni, prema izjavi svjedoka Trkulje nogama, rukama, šakama, toliko da su danima nakon toga osjećali posljedice, a kako tvrdi svjedok Golić, ova lica bi došla tokom noći da vide zarobljenike i onda bi ih tjeroali da pjevaju pjesme. Međutim, Vijeće nije moglo zaključiti da je za ove radnje odgovoran optuženi Selimović, niti se iz njihovih izjava to može zaključiti. Kako Tužilaštvo, na kome je i teret dokazivanja, nije prezentiralo neke druge dokaze, kojim bi eventualno potvrdili navode optužbe, te da je optuženi Selimović uopšte znao za ova događanja, to je Vijeće, u nedostatku bilo kakvih dokaza na ove okolnosti, a koji bi eventualno upućivali na odgovornosti optuženog, donijelo odluku kao u izreci.

421. Pri tome, Vijeće je imalo u vidu Pravilo službe u Armiji Republike Bosne i Hercegovine (dokaz Tužilaštva T46), gdje je članom 39. (dužnost komandanta kasarne) propisana odgovornost komandata za red, disciplinu, mjere bezbjednosti, unutrašnju službu, kontrolu lica koja ulaze i izlaze iz kasarne, organizuje obezbjeđenje kasarne ...itd, te Naredbu o formiranju sabirnog centra za ratne zarobljenike kasarne “Adil Bešić” (dokaz Tužilaštva T59), o kojoj je već ranije bilo riječi.

(e) Tačka I.2.6. b) izmijenjene Optužnice

422. Vjeće je oslobodilo optuženog Mehuru Selimovića optužbe pod tačkom I.2.6. b) optužnice, kojom se tereti da je u zatočeničkom centru hotela „Park“ u Bihaću u periodu od početka maja do kraja juna 1995. godine, pomagao fizičko zlostavljanje ratnih zarobljenika Dragana Jeftenića i Mijodraga Dejanovića od strane NN vojnika,

³²³ Transkript sa glavnog pretresa od 18.11.2009. godine, strana 8;

koje se dešavalo prilikom njihovog sprovođenja iz zatočeničkog centra u hotelu „Park“ u zatočenički centar u zatvoru „Luke“ u Bihaću. Kako je navedeno u optužnici, optuženi Selimović je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da kazni NN vojnike koji su zarobljenike fizički maltretirali, iako je znao da su vojnici to već učinili.

423. Svjedok Dragan Jeftenić je na glavnom pretresu izjavio da je 04.05.1995. godine zarobljen zajedno sa Mijodragom Dejanovićem, obojica su zarobljena od strane pripadnika 501 brigade, 5 Korpusa, koji ih odvođe u hotel „Park“ u Bihać, gdje naleže zarobljenika Neđu Trivića. Nakon 14 dana, svjedok i zarobljenici Trivić i Dejanović, su prebačeni u u zatvor „Luke“ u Bihaću. U njihovom prebacivanju je učestvovao, kako je svjedok kasnije saznao, Mehura, i to je za svjedoka bio jedan ružan događaj, jer je bilo fizičkog maltretiranja, tukli su ih policajci palicama. Opisujući događaj tog dana, svjedok navodi da je Mehura njih samo *“sprovodio, ali su policajci (tukli), iako su nam vezali oči, znam po palicama, .. ja sam dobio više palica. Tad su bili policajci kcji su mene upravo i tukli. Kcji su stražarili nad nama”*³²⁴ te da *“normalno da nije gospodin Mehura, to je sigurno. On nas nikad nije ni tuko’.”*³²⁵ Svjedok navodi da su ih tukli palicama jer je on imao tragove po leđima, to je primjetio kasnije kada se kupao, Mišo (Mijodrag Dejanović) nije imao i ovaj mali on je bio ranjen, tako da je bio malo i pošteđen. Svjedok ističe da je Mehura s njim bio korektan, uvijek im je dao po kutiju cigareta, zbog broja ljudi koje je tada vidio u hotelu “Park” svjedok Mehuru ne može opisati niti prepoznati u sudnici, o njemu je čuo od drugih, odnosno kada je došao u Luke svjedok je saznao da je tu bio Mehura.

424. Iz iskaza svjedoka Mijodraga Dejanovića, koji je pročitao na glavnom pretresu, proizilazi da im je, u hotelu “Park” gdje je svjedok bio zarobljen sa Draganom Jeftenićem i Neđom Trivićem, komandir straže Alen Jusić, najprije vezao oči a zatim pojedinačno izvodio, te ih sa još četvoricom tukao do iznemoglosti. Tukao ih je nogama, palicama i pesnicama, tuča je trajala veoma dugo i uslijed udaraca svjedok se onesvjestio a vojnici koji su ga tukli, bi ga podizali i udarali, sve dok ne bi ponovo pao. Nakon ovoga svjedoka su sa pomenutom dvojicom unijeli u auto I odveli u centralni zatvor “Luke”

425. Na ove okolnosti je saslušan i svjedok Neđo Trivić koji je izjavio da je 04.05.1995. godine, ranjen i zarobljen. Odmah je prebačen u bolnicu a potom u hotel „Park“ u koji nakon dva dana dolaze još dvojica zarobljenika (Dejanović i Jeftenić). Svjedok je tu proveo 8 dana, ispitivao ga je Mehura, a bilo je i civilnih lica, neka žena i muškarac. Svjedok je za ovih 8 dana od Mehure dobio dva šamara, a od drugih je dobio taj zadnji dan kada je prelazio, to je bio kao neki otpuštanje, to su mu rekli pripadnici vojne policije, kada je prelazio u civilni zatvor u Bihać „Luke“. Njih trojicu su taj dan jednog po jednog odvodili, svezanih očiju, premlaćivali su ih, po svjedoka su došla dva vojna policajca, oni su ga uveli u hodnik pa u jednu

prostoriju tu mu je naređeno da se okrene prema zidu i da digne ruke u vis „tu sam zadobio batine, takoreći da sam pao na pod.“³²⁶ Tukli su ga šakom, nogom, palicom, čime su stigli. Svjedok se nije mogao izjasniti koliko njih ga je tuklo, jer su mu bile zavezane oči.

426. Na ovu tačku optužnice se, također, odnosi sve ono što je rečeno u paragrafu 414 presude, ali Vijeće, kao i ranije, nalazi potrebnim da naglasi da se iz iskaza ovih svjedoka ne može zaključiti ništa, a pogotovo se ne može izvesti zaključak o odgovornost optuženog Selimovića. Naime, svjedok Jeftenić, iako tvrdi da je “Mehura bio prisutan”, kaže da je za to saznao tek kada su prebačeni u “Luke” (inače optuženog nije prepoznao u sudnici i ne sjeća se njegovog lika), svjedok Dejanović spominje Alena Jusića u vezi sa ovim dešavanjima, a svjedok Trivić kaže da su imali povez na očima i ne spominje nikoga. Kako Tužilaštvo ovaj dio optužnice zasniva na samo ovakvim iskazima svjedoka, to je jasno da Vijeću ne preostaje ništa drugo nego da optuženog oslobodi od optužbe da je i počinio radnje koje su mu stavljene na teret.

(f) Tačka I.2.8 Optužnice

427. Vijeće je optuženog Selimovića oslobodio i od optužbe da je dana 11.03.1995. godine, omogućavao NN vojnicima da, cijelim tokom transporta autobusom ratnih zarobljenika iz zatočeničkih centara „Luke“ i autoservisa „Rad“ u Cazinu do njihove razmjene u Ličkom Petrovom Selu, zlostavljaju i tuku iste, na način da su ih tukli palicama, rukama i nogama, te gazili nogama u prolazu između sjedišta autobusa, psujući im i vrijeđajući ih na razne načine, pa su na taj način zlostavljani Dojčinović Darko, Kalaš Branislav, Kajtez Darko, Carić Milorad, Knežević Duško, Juić Aleksandar, Reljić Jovo, Jovičić Ljubo, Golić Marko, Gojić Ranko, Kajtez Luka, Plavšić Pero, Trkulja Nebojša, Zrnić Milutin i Malešević Siniša, koji je usljed zadobijenih povreda iznesen iz autobusa, a osumnjičeni je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili.

428. izjašnjavajući se o ovoj tački optužnice, svjedok Darko Dojčinović je izjavio da je 15 dana pred razmijenu prebačen u zatočenički centar „Luke“ u Bihaću, odakle je i krenuo na razmijenu 11.03.1995. godine. Na dan razmijene su izašli iz zatvora, a autobus ih je već čekao ispred. Svjedok je tu vidio gospodina Selimovića, on je tada rekao da „niko ne smije biti diran i da nas niko ne smije tući“³²⁷, nakon

³²⁴ Transkript sa glavnog pretresa od 14.04.2010. godine strana 9;

³²⁵ Ibid, strana 10;

³²⁶ Transkript sa glavnog pretresa od 19.05.2010. godine, strana 21;

³²⁷ Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine strana 68;

čega su oni ušli u autobus. Svjedok izjavljuje da su, prije nego su krenuli, morali „glavu staviti u krilo“ ruke na leđa a kako ne bi ništa vidjeli. Autobus je imao zastore

i sve su šajbe bile prekrivene osim, naravno, vozačeve. Kad je autobus krenuo, od tada pa sve do mjesta razmijene „*non stop je tuča bila*“³²⁸ svjedoka je palica udarila po cijevanici, a dobijao je udarce i po leđima i po vratu. On nije vidio ko ih je tukao pošto mu je glava bila sageta u krilu. Kad su došli na mjesto razmijene u Ličko Petrovo selo, vidio je dosta oficira, bio je i UNPROFOR. Vezano za prisustvo Selimovića, svjedok izjavljuje „*ne mogu se sjetiti da li je bio, mislim ne znam da li sam ga vidio tu gospodina Selimovića ne znam stvarno ali bilo je više dosta je tu oficira bilo.*“³²⁹

429. Iz iskaza svjedoka, Branislava Kalaša, koji je pročitao na glavnom pretresu, proizilazi da je svjedok u zatočeničkom centru u Cazinu bio sve do razmijene 11.03.1995. godine. Taj dan u ranim jutarnjim satima ih je postrojio upravnik zatvora Edin Kovačević i upoznao ih da idu na razmjenu. Po njih je došla korpusna policija iz Bihaća, svezali su im marame preko očiju, morali su bez obzira na to, da drže glavu sagetu prema dole i ruke na leđima, uvedeni su u autobus. Od trenutka kada su ušli u autobus ti vojni policajci su počeli da ih tuku kundacima, palicama, rukama i nogama. Tukli su ih sve do zatvora „Luke“ u Bihaću, kada su ih izveli iz autobusa i tu je zarobljenike, koji nisu bili do tada registrovani, registrovao Crveni krst. Nakon registracije ponovo su uvedeni u autobus i povedeni na razmjenu u Ličko Petrovo Selo. Tukli su ih krvnički do te mjere da je svjedok imao brojne podlive po tijelu, koža na leđima mu je popucala od posljedica udaranja. Imao je brojne masnice, krvne podlive, tučen je po ramenima, leđima, koljenima i obzirom da su cijelo vrijeme morali držati pognutu glavu, nismo dobijali udarce po licu, a svjedok misli da ti vojnici nisu htjeli da ih udaraju po licu. Tjerali su ih da pjevaju neke pjesme među kojima „Bosno moja“. Kada je pozvan da izađe na razmjenu, svjedok je jedva mogao da se kreće i da prođe na stranu gdje su se nalazili vojnici njegovi saborci. Ukupno ih je razmjenjeno 31, a svjedok je čuo da su tada razmjenjena i 4 leša.

430. Svjedok Darko Kajtez je na glavnom pretresu izjavio da je u zatočeničkom centru „Rad“ u Cazinu bio sve do razmijene, koja se desila 11.03.1995. godine. Na razmijenu su išli autobusom, gradski autobus, krenuli su oko 10.00 sati, u pratnji je bila vojna policija. Svjedok navodi da tada od oficira nije vidio nikoga, osim „*kad sam ušao u autobus vidio sam Mehuru na ulazu u autobus.*“³³⁰ Svjedok navodi da kada su ušli u autobus, s obzirom da je bio širok prostor između sjedišta, su ih poredali, jednog po jednog, glave su morali sageti a ruke su im bile na leđima. Kada je krenuo autobus, svjedok je čuo kako Mehura kaže „*postupite po naređenju.*“³³¹

³²⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine strana 68;

³²⁹ Ibid, strana 69;

³³⁰ Transkript sa glavnog pretresa od 14.10.2009. godine, strana 15;

³³¹ Ibid;

Svjedok zna da je to Mehura rekao, jer mu je prepoznao glas. Nakon toga je svjedok čuo udaranje, lupa, jauk, nije znao šta se dešava dok nije došlo do njega. Od samog početka razmjene do sredine puta bila je neprestana tuča od tih policajaca. Tukli su ih palicama, nogama, tu je bilo oko pet – šest policajaca.

431. Svjedok ne zna ko su ti ljudi, s tim da je Mehura „*sjedio naprjed, cijelo vrijeme vožnje je bio tu.*“³³² On je možda 500 metara prije razmjene bio tu, jer je autobus na pola puta stao, da bi ušlo još 6 zarobljenika, Siniša Malešević i ovi što su bili u Bihaću, a ušao je i Crveni krst kako bi popisao ove koji nisu bili popisani. Nakon toga su nastavili put, a i tuča je nastavljena. Prema svjedokovom sjećanju, Mehura je „*izišao pred samu razmjenu, tamo neđe u Ličkom Petrovom selu, na nekih, tad je izišlo i 4 policajca, samo su dvcjica ostala i ušo je taj predsjednik komisije.*“³³³ Svjedok izjavljuje da je Selimović bio u Cazinu i da ga je, u autobusu, vidio da stoji odmah na početku do vozača, nije mogao cijelo vrijeme vidjeti šta se dešava u autobusu jer mu je glava bila među nogama, njemu oči nisu bile vezane, a misli da oči nisu ni drugima bile vezane. Svjedok na samom činu razmijene nije nigdje (u autobusu, izvan autobusa) vidio Mehuru. Zatim pojašnjava i navodi da je autobus krećući se iz Cazina prema Ličkom Petrovom selu, na pola puta, stao i da im se tada priključila i druga grupa iz Bihaća. U ovom mementu, svjedok kaže da, ne vidi Mehuru, ali pretpostavlja da je bio tu jer mu je čuo glas „postupi po naredbi“. Međutim u direktnom ispitivanju svjedok je rekao da je on odmah kada su krenuli iz Cazina čuo „postupi po naređenju“ kada ih u stvari i počinju tući. Svjedok izjavljuje da povrede koje je tada zadobio nisu bile vidljive.

Svjedok Milorad Carić je iz zatočeničkog centra u Cazinu, krenuo na razmijenu 11.03.1995. godine. Upravnik im je rekao da će biti razmijenjeni i on ih je popisao, poželio im je sve najbolje. Jedan stražar koji ih je čuvao im je rekao „*mi vas nažalost nećemo pratiti, doći će gori ljudi teško će vam biti*“³³⁴, ti stražari su ih žalili zato što će im biti eško. Kada se čuvar pozdravljao sa svjedokom, jedan od tih Bužimljana, koji su došli po njih da ih vode na razmijenu, mu je opsovao četničku majku i rekao „*šta misliš da si osvcjio Bihać.. hajde u autobus*“³³⁵ svjedok je bio u gipsu, nije mogao ući, pa su mu oni oteli štake i nasilno ga ugurali u autobus. Rekli su mu da legne dole, a prije toga su mu zavezali oči. Svjedok je prije nego su njemu zavezali očim, vidio da su to radili i drugima i da ulaze u autobus. Autobus je bio onaj gradski, harmonika. Njih je tada u autobusu bilo oko 30. Kad je autobus krenuo, jedan je rekao „*eh hajmo ljudi početi, hajmo šta čekamo*“³³⁶, nakon čega je svjedok osjetio tupe udarce, jauk ljudi i stenjanje, to je dugo trajalo. Svjedok je mislio da zaobilaze ljude sa gipsom, pa je otkopčao košulju kako bi mu se gips vidio (gips se protezao niže brade 10 cm, zahvatao je kuk i jednu nogu, lijevu) međutim, tada je osjetio udarac u predjelu ramena i po grudima, mislio je da to neće izdržati,

³³² Transkript sa glavnog pretresa od 14.10.2009. godine, strana 16;

³³³ Ibid, strana 17;

³³⁴ Transkript sa glavnog pretresa od 30.06.2010. godine, strana 24;

³³⁵ Ibid, strana 25;

³³⁶ Ibid, strana 27;

jer je bio u lošem stanju. Bužimljani su bili u maskirnim uniformama, svjedok je kod njih zapazio dugačke palice, kao od gume ili plastike, bile su jako bolne „ne bole površinski, neg' to boli unutra.“³³⁷ Nakon 40 minuta ili sat, su odjednom rekli „prekid, prekidamo, evo ulazimo u grad, prekidamo tuču, ulazimo u grad.“³³⁸ Tada su svjedoku odvezali oči i on je vidio da je to „Lipovače servis“ u Bihaću. Ušli su u jednu prostoriju i sjeli, došli su prevodioci i neki stranci (svjedok misli da su to predstavnici Crvenog Krsta) koji su tražili da vide u kakvom su stanju bili. Oni nisu smjeli reći da su bili tučeni, iako se moglo primijetiti da su ljudi prebijeni. Svjedoka je jedan mladić prepoznao i pitao ga je jesu li ga tukli, ali svjedok nije smio reći jer su im ovi Bužimljani zaprijetili da, im nema spasa ako kažu da su ih tukli. U međuvremenu se desila smjena ovih što su ih tukli tako da su sada došli drugi. Kada su nastavili put, nastavila se i tuča, opet su se čuli jauci, tjerali su ih da pjevaju pjesme i da viču „ovo je Turska, ili šta ja znam ovaj, Sarajevo grade mcj“³³⁹, stalno su tražili da još glasnije pjevaju. Nakon izvjesnog vremena, između Izačića i Ličkog Petrovog sela, svjedok vidi da ulaze „naš predstavnik Milan Ivančević, mcj školski drug..a tad sam ja u autobusu primjetio Mehuru, gospodina Mehuru...“³⁴⁰ Svjedok njih vidi u autobusu, kad su skinuli povez sa očiju „.. da li su oni ušli, jesu bili sa nama, ja nikad ne mogu reći, ne znam, ne mogu ja sad zavezanih očju znati .. snimate,ja sam vidio, on je bio sa nama, on je to snimao.“³⁴¹ On njih vidi na sredini autobusa, stajali su. Svjedok je te prilike pitao gospodina Mehuru hoće li pozdraviti njegovog komšiju Peciju, oni su bili komšije, a to je svjedokov prijatelj, na šta mu je Mehura rekao pozdravi sve. I tada su ih razmijenili svjedok je tu vidio i UNPROFOR. Prema mišljenju svjedoka Mehura je, kad je bio u autobusu, mogao vidjeti ostale zarobljenike kako izgledaju „on n,je ništa pitao, on je sa strane, on se n,je m,ješao.“³⁴²

432. Svjedok Duško Knežević je na glavnom pretresu izjavio da je iz zatočeničkog centra u Cazinu krenuo na razmijenu. Autobus je došao po njih, nisu ih pratili čuvari koji su bili u zatočeničkom centru, oni su im rekli da bi bilo bolje da ih oni prate nego ovi što će doći, to su neki iz Bužima, nisu iz Cazina. Autobus je ušao u krug zgrade, upravnik ih proziva i kako koga proziva svezu mu oči i ruke na leđa, potom oni ulaze u autobus. Kada je autobus krenuo, ovi Bužimci, su im naredili da sjednu na pod autobusa, oni njih ne vide jer su im oči zavezane. Svjedok zatim izjavljuje da su ga, kada se spuštao na pod, jedan ili dva čuvara uhvatila za ruku, tako jako da su mu ruku odmah izvalili iz ramena. Tuča je u autobusu počela čim je, prema procjeni svjedoka, autobus izašao iz kruga objekta. Tukli su ih svim i svačim nogama, palicama, sve uz pjesmu, a i tjerali su ih da pjevaju s njima. Tuča je trajala cijeli put, sve do Ličkog sela. Na jednom mjestu su zastali tu je bio, mislili su da će im biti lakše, međutim onda je počela još gora tuča. Na razmijeni je bilo predstavnik sa

³³⁷ Ibid, strana 29;

³³⁸ Transkript sa glavnog pretresa od 30.06.2010. godine, strana 29;

³³⁹ Ibid, strana 33;

³⁴⁰ Ibid, strana 35;

³⁴¹ Ibid;

³⁴² Ibid, strana 37;

njihove strane, on ih je prozivao, bio je i jedan oficir sa ljiljanom, kao i dvojica civila. Tog čovjeka sa ljiljanom svjedok nije nikad ranije vidio. Svjedok kaže da se on onesvjestio kada je izašao iz autobusa, uzrok tome je iscrpljenost kao i udarci (crna leđa, izvaljena ruka, 9 rebara slomljenih).

433. Svjedok Aleksandar Juić je svjedoči o tome kako je iz zatočeničkog centra „Luke“ u Bihaću krenu na razmijenu 11.03.1995. godine. Jedan vojnik ih je dan ranije obavjestio da će sutra biti razmijena, svjedok ovom vojniku ne zna ime. 11.03.1995. godine su izvedeni iz ćelija, postrojili su se jedan po jedan, došli su iz korpusne policije (vidjelo im se na rukavima da su vojna policija), imali su crne trake, njih 3-4 bili su. Crveni autobus je bio parkiran u krugu zatvora, ispred glavnog ulaza. Zatim su im vezali oči, uveli u autobus međutim, nisu svi mogli sjesti, nego su „polijekali“ na pod. Nakon toga je počelo maltretiranje, tukli su ih kundakom, palicama, pendrecima, rukama, šakama, to je trajalo jedno 3 sata. Na jednom mjestu su se zaustavili, tu su proveli jedno pola sata svjedok misli da su to bili neki razgovori, a potom su krenuli dalje, konstantno je bilo udaranja. Svjedok izjavljuje da su ih tukli ovi iz vojne policije, jer su oni zajedno s njima ušli u autobus. Svjedok je razmijenjen u Ličkom Petrovom selu. Razmijena je tekla tako što je autobus bio parkiran sa jedne strane a „naš“ s druge strane. Prvo su razmijenjeni, to je svjedok kasnije čuo, troje mrtvih, a kasnije je išla razmijena 1 za 1. Prozivali su imenom i prezimenom ko treba izaći, ali ovi koji su ih tukli su već izašli iz autobusa, tako da ih nisu mogli vidjeti.

434. Svjedok Jovo Reljić je izjavio da je u Cazinu ostao sve dok 11.03.1995. godine nije razmijenjen. Svjedok opisuje razmijenu i navodi da je po njih došao autobus i policajci korpusne policije. Policajci iz Cazina su im rekli da će po njih doći korpusna policija i da ih oni neće voziti, tako da ne znaju šta će biti s njima. Dvojica pripadnika korpusne policije su ih vodila, vezali bi im oči i uvodili u autobus. Odmah nakon što su krenuli iz Cazina počela je tuča, na razmijenu su došli crni kao ugarak. Svjedok navodi da je jedan komandovao u autobusu, misili da je to sin Adema Dupanovića, Trivo Zorić mu je potvrdio da je to bio njegov sin, on ih je tukao i tjerao da pjevaju. Trivo je dobijao batina isto kao i svjedok. Oči su im bile povezane cijelo vrijeme. Napravili su pauzu u Bihaću jer su se „dopunjivali“ tu su izašli, na kratko su skinuli povez jer je tu bio i Crveni Krst, oni bi im opet stavili povez na oči čim bi predstavnici Crvenog Krsta otišli. Kada su prolazili kroz grad trebali su spustiti glavu. Svjedok ne zna tačno čime su ih tukli ali je bilo nešto teško. Kada su došli u Ličko Petrovo Selo, rekli su im da njihovih nema i da će biti repriza, ali sreća da su ipak došli pa se razmijena desila. Svjedok navodi da je čuo, da su neki i umrli, nekoliko dana nakon razmijene. Svjedok je želio da ovo prijavi Crvenom Krstu ali mu drugi nisu dali.

435. Svjedok Ljubo Jovičić je izjavio da je na razmijenu 11.03.1995. godine krenuo iz Cazina. Naime, to jutro upravnik im je rekao da idu na razmijenu. Tu je bilo fizičkog maltretiranja, njih su jednog po jednog okrenuli prema zidu, trebali su raskoračiti noge kako bi ih pregledali, tada ih je vojna policija bilo ih je možda desetak tukla, po nogama. Svjedoku su tada našli dvije, tri tablete, koje mu je

upravnik dao jer je imao problema sa bubrežima, zbog toga su ga tukli, sve dok upravnik nije rekao da ga više ne tuku. Nakon toga su im povezali oči, ušli su i autobus sa rukama na leđima. Sjedili su na podu. Svjedok navodi da su u autobusu svi imali povez na očima, tako da ne zna da li je neko od zarobljenika imao slobodne oči da je mogao vidjeti osobe koje ih sprovode. Međutim, svjedok je u jednom momentu uspio malo virnuti ispod marame, tada je vidio da je autobus bio crveni, gradski. Oni su prvo išli prema Bihaću, za vrijeme puta je bilo fizičkog maltretiranja. Autobus je sporo vozio, na svakih možda kilometar, dva, tri ili pedeset metara stane, tada bi ih tukli po jedno deset minuta. Oni su ih tjerali da pjevaju „Bosno moja lijepa mila“ i „tekbir alahu ekber“. Kada su došli u Bihać, odvezali su im oči i uveli su ih u jednu prostoriju, tu su došli i predstavnici Međunarodnog Crvenog krsta (dvije ili tri žene). Nakon toga su krenuli dalje, ovi predstavnici Crvenog Krsta nisu išli s njima, oni su išli posebno, tako da je ponovo tuča počela i trajala je sve do mjesta razmijene. Na mjestu razmijene svjedok nije vidio ni jednog oficira, on je naime zadnji izašao iz autobusa. Svjedok je imao vidljive posljedice od ovog maltretiranja u autobusu kao i zbog boravka u zatvorima (leđa modra).

436. Svjedok Marko Golić je izjavio da je razmijenjen 11.03.1995. godine u Ličkom Petrovom Selu. Na razmijenu kreće iz Cazina, tako što im je Edin Kovačević (upravnik u Cazinu) saopštio da idu u razmijenu, tu je bilo i policajaca, koji su ih uveli u autobus. Oni su im povezali oči i tukli su ih sve do mjesta razmijene. Ovo se dešavalo u autobusu, oni su bili svezanih očiju, tako da nisu mogli vidjeti ali su mogli malo „zvirnuti“, prema svjedokovoj procjeni policajaca je moglo biti pet ili šest. Tukli su ih palicama, čizmama, po leđima i po glavi, koga su zakačili toga su i tukli. Svjedok je prilikom razmijene vidio gospodina Mehuru, njega vidi u Ličkom Petrovom Selu i to „... u autobusu. Mislim ušao je u autobus, nije došao autobusom, sa nama.“³⁴³ Svjedok navodi da je on ušao sa misli Nedeljkom Mitrovićem, ovaj za razmijenu s ove druge strane. Svjedok se sjeća da je tada razmijenjeno 30 lica. Svjedok se sjeća da je Mehuru vidio kada je bila prozivka za izlazak iz autobusa „nije bio u autobusu, sumrjam da je bio ... u autobusu.“³⁴⁴

437. Svjedok Ranko Gojić je izjavio da je razmijenjen 11.03.1995. godine u Ličkom Petrovom Selu. 11.03.1995. godine su ih ujutro izveli i rekli su im da idu u razmjenu, to su im rekli policajci. Onda je došla korpusna policija i ona ih je preuzela, uveli su ih u autobus, oči su im povezali, noge su podmotali, ruke na leđa. Autobus je bio bez sjedala, ušlo ih je oko 31 iz auto servisa u Cazinu. Put je trajao do pola 3, s tim da je autobus stao u Bihaću, možda nekih pola sata gdje su ovi što nisu bili registrovani od Crvenog krsta, bili registrovani. Tokom čitavog puta je bilo fizičkog maltretiranja, non stop su tučeni i nagonjeni da pjevaju. Cijelo vrijeme je u autobusu bio jauk. Policajci koji su bili u autobusu su ih tukli palicama, rukama i nogama. Oni su morali pjevati „Bosno moja“. Kada je svjedok stigao na razmijenu

³⁴³ Transkript sa glavnog pretresa od 18.11.2009. godine, strana 20;

³⁴⁴ Ibid, strana 29;

bila mu je sikočila čašica u koljenu, glava i ruka su mu bile razbijene, leđa
sva plava.

438. Na ove okolnosti je saslušan i svjedok Luka Kajtez, koji je izjavio da je u Cazinu bio sve do 11.03.1995. godine kada je razmijenjen. Po njih je tada došao autobus „harmonikaš“ i najprije su počeli da prozivaju ljude koji su registrovani u Međunarodnom Crvenom krstu. Izašli su iz ćelije preko hodnika, gdje je bil vezanje očiju i „guranje u autobus“. U autobusu su najprije sjedili na sjedištima, i kada su se udaljili jedno tri kilometra puštena je muzika, tada je počeo jauk. Armija BiH ih je počela tući kablovima, palicama to su bili teški udarci, ti vojnici su imali žute kombinezone i crne opasače. Svjedok je od udaraca bio plav po leđima, nogama i rukama, lijeva strana rebra mu je bila slomljena. Vozili su se sve dok nisu došli u blizini Bihaća, tu je bio neki objekat. Izveli su ih iz autobusa, skinuli su trake sa očiju. Tu je bio čovjek koji je prevozio srpske vojne logoraše i civile, rekao im je da sačekaju jer će doći još ljudi. Kada su došli ponovo su ušli u autobus, stavili su povez na oči i opet je počela muzika u tuča. Kada se autobus zaustavio ovi vojnici su izašli. Svjedok je gospodina M(j)ehuru vidio „*kad smo izišli iz autobusa gdje je bio neki objekat van Bihaća*“³⁴⁵ on je stajao tu je bio i jedan što je prevodio razmijenu, šta je M(j)ehura radio svjedok ne zna.

Svjedok Pero Plavšić je na glavnom pretresu izjavio da je u Cazinu bio sve dok 11.03.1995. godine nije krenuo u razmijenu. Dan razmijene mu je najteži dan u životu. Svjedok navodi da su ga taj dan pregledali, prema njemu su bili korektni, vratili su mu njegov zlatni džepni sat, ključeve. Policajci koji su ih čuvali su im rekli „*žao nam je, žao nam je kaže, ne idemo mi u pratrju.*“³⁴⁶ Odmah kad su sjeli u autobus, počela je tuča, oči su im bila zavezane. Svjedok navodi da je on dobio udarce palicama pod rebra u jetru. Osobo koja je komandovala se predstavila kao Ranko Kovačević, on je rekao „*zna se ... kud se tuče. Tuče se po ramenima i natkojenicama da se onesposobe noge i ruke.*“³⁴⁷ Autobusom idu do Bihaća, na putu do Bihaća su stali da preuzmu još neke zarobljenike, svjedok se žalio u Bihaću - Međunarodnom Crvenom krstu. Kad je svjedok izašao iz autobusa svjedok nije imao povez na očima. Ranka Gojića su tada zalijevali vodom da se povрати. Nakon što su preuzeli i ostale zarobljenike, ponovo ulaze u autobus, zavezali su im oči, i sada sjede na podu. Iako se svjedok žalio Međunarodnom Crvenom krstu, opet je bila tuča, sve do Ličkog Petrovog Sela. Dok su sjedili na podu autobusa tukli su ih plaicama, udarali su ih nogom, to je bio lom. U autobusu im je naređeno da u horu pjevaju „Bosno moja“ a moralo se govoriti i „ovo je zemlja Turska“. Svjedok navodi da je on gospodina Mehuru Selimovića na razmijeni vidio i „*bez obzira što je prema meni bio dobar, ja ga samo teretim zašto nije sprječio tad da se mi ne polomimo i sve.*“³⁴⁸ Svjedok navodi da u pogledu Mehurine uloge na razmijeni mu nije jasno „*otkud on tamo, jel je on glavni bio za razmijene jer nije, ja samo znam da je on*

³⁴⁵ Transkript sa glavnog pretresa od 13.10.2010. godine, strana 59;

³⁴⁶ Transkript sa glavnog pretresa od 10.02.2010. godine, strana 62;

³⁴⁷ Ibid, strana 62;

³⁴⁸ Ibid, strana 64;

*glavni bezbednjak ... meni n.je jasna isto njegova uloga.*³⁴⁹ Svjedok ističe da Mehura nije išao s njima autobusom, on je išao „*svcjim luksuznim autom.*“³⁵⁰

439. Nebojša Trkulja je svjedočeći na ove okolnosti izjavio da je na razmijenu 11.03.1995. godine krenuo iz zatočeničkog centra „Luke“ u Bihaću. Gospodin Mehura im je, dan pred razmijenu, saopštio će sutra biti razmijenjeni. Svjedok navodi da ne zna ko je rukovodio činom razmijene, ali po njih je ujutro oko 10.00 sati došla nekakva policija, koja ih je strpla u autobus, to je bio gradski autobus, svezali su im oči tako da nisu mogli vidjeti kuda se voze. Svjedok navodi da su taj dan dobili najviše batina, od svih 6 mjeseci taj dan im je bio najteži, jer su ih tukli od momenta kad su ušli u autobus pa do nekih petnaestak minuta, dvadeset prije nego što su razmijenjeni. Oči su im odvezali tek kada su došli na punkt. U autobusu su ih tukli čim su stigli, nogama, rukama, lancima itd., isto tako su im naredili da, dok ih oni tuku, pjevaju pjesme „Bosno moja“. Svjedok je sjedio na podu autobusa. Svjedok izjavljuje da mu nije poznato gdje je bio Mehura jer je „*Mehuru vidio samo onog momenta kad sam izišo iz autobusa. On je stajao sa još mnogo, mnogo uniformisanih lica i sa srpske i komisije kad nam je ušao predstavnik srpske te komisije u autobus, tad sam, vidio i njega i Mehuru ispred autobusa.*“³⁵¹

440. Svjedok Milutin Zrić je na glavnom pretresu izjavio da je 11.03.1995. godine razmijenjen. Na dan razmijene su dobili najviše batina, oči su im bile zavezane, svjedoku je glava bila razbijena a leđa crna, kući je došao sav crn. Svjedok navodi da su ih sve do Petrovog sela tukli policajci, tjerali su ih da pjevaju pjesme „Bosno moja divna“. Svjedok je vidio predstavnike UNPROFORA kada su jedan po jedan prelazili u autobus.

441. Svjedok Siniša Malešević je na glavnom pretresu izjavio da je na razmijenu 11.03.1995. godine u Ličkom Petrovom Selu, krenuo iz zatočeničkog centra „Luke“. Mehura mu je noć prije razmijene saopštio da će sutra biti razmijenjena. Oni su s njim to večer sjedili i pričali. Svjedok je Mehuru ujutro pitao hoće li biti fizičkog maltretiranja, jer je vidio 5-6 policajaca, Mehura mu je „*reko' nema, neće biti tuče.*“³⁵² Ovih 5-6 policajaca, su ih jednog po jednog uveli u autobuse. Na razmijenu kreću autobusom, put je trajao sat i po. U međuvremenu su stali, svjedok ne zna gdje tačno jer su mu oči bile vezane, uspio je malo vidjeti, neku zgradu i ostale zarobljenike, tu su bili i predstavnici Crvenog Krsta, koji su ih pitali da li ih je neko tukao, oni su im odgovorili da jesu, ali niko nije intervenisao, tako da su i dalje bili tučeni. Ostali zarobljenici su ušli u autobus. Svjedok navodi da kada su ušli u autobus, oni su ih stavili da sjednu na drvene klupe, te čim su sjeli su ih počeli tući nogama, palicama, rukama, a kada padnu na pod, onda nastave udarati nogama, non stop su ih tukli sve do mjesta razmijene. Svjedok je bio toliko pretučen da nije mogao izaći iz autobusa. Svjedok na mjestu razmijene nije vidio nikoga od oficira

³⁴⁹ Transkript sa glavnog pretresa od 10.02.2010. godine, strana 65;

³⁵⁰ Ibid;

³⁵¹ Ibid, strana 17;

³⁵² Transkript sa glavnog pretresa od 24.03.2010. godine, strana 66;

Armije, od Darka Kajteza je čuo, poslije (2-3 mjeseca nakon što su razmijenjeni) „*da je bio Mehura ... u autobusu ... naprijed kod šofera*“⁴³⁵³ ali svjedok ovo nije vidio. Svjedok navodi da je on imao povez na očima, odnosno kad su krenuli njih petorica su imali, ali svjedok ne zna da li su ovi što su im se pridružili isto imali. Svjedok je Mehuru vidio samo pred polazak, na samoj razmijeni ga nije vidio.

442. Svjedok Slavko Aničić je na glavnom pretresu izjavio da je zarobljen u januaru 1995. godine, a dva mjeseca nakon toga (ne sjeća se datuma) je iz “Luka” u Bihaću krenuo na razmijenu. Na dan razmijene stražar ga je pozvao u drugu prostoriju, te svima rekao da ponesu svoje stvari, nakon čega su ih izveli u dvorište. Upravnik i gospodin Mehura Selimović su im rekli da idu na razmijenu. Njih dvojica su u dvorištu stajala sa strane, tu je bila i policija iz Budimske brigade (nije siguran da li 501 ili 500), koja ih je postrojila i uvela jednog po jednog u autobus, veliki harmonika. Ruke su im bile na leđima (nisu bile vezane) a oči svezane (povez na očima su im stavili u dvorištu, a imali su ga cijelo vrijeme u autobusu). Odmah po izlasku iz grada počeli su ih tući. U autobusu, osim oko 30 zarobljenika, je bila policija (500 ili 505) Bužimske brigade, njih oko 20 policajaca. Put do razmijene je trajao oko 40 minuta, tukli su ih cijelo vrijeme, palicama, svukuda samo ne po glavi. Razmijena je obavljena na granici između Bosne i Hercegovine i Hrvatske, mjesto Japanski vijenac. Autobus je stao, momci koji su ih tukli su mu skinuli povez sa očiju, tu je bilo UNPROFOR, tada je počelo prozivanje. Svjedok navodi da je autobus, u kojem je on, bio na teritoriji BiH od granice jedno 50 metara, a drugi na teritoriji, u to vrijeme SAO Krajine, a u tom međuprostoru bili su UNPROFOR-ci, oficiri SAO Krajine, kao i oficiri 5 Korpusa, svjedok tu vidi gospodina Mehuru Selimovića. Svjedok zatim izjavljuje “*ubijeđen sam da čovjek nije znao šta se dešava u autobusu. Ubijeđen sam*”.³⁵⁴ Mehura je prema njima bio korektan.

443. Iako u činjeničnom opisu ovog dijela izmijenjene optužnice nije navedeno na koji način je optuženi “omogućavao NN vojnicima da... zlostavljaju i tuku ratne zarobljenike”, Vijeće, ipak, smatra bitnim da iznese analizu provedenih dokaza i zaključke do kojih je došlo na osnovu toga.

444. Za Vijeće je bilo izuzetno važno utvrditi na kojem tačno mjestu se optuženi nalazio u vrijeme razmijene. Izjave svjedoka su po ovom pitanju bile različite i kretale su se u dva pravca. Jedan dio svjedoka, koji na mjesto razmijene kreću iz zatočeničkog centra “Luke” u Bihaću, su izjavili da su optuženog Selimovića kritičnog dana vidjeli ispred autobusa u zatočeničkom centru prije nego su krenuli na razmijenu (Darko Dojčinović i Slavko Aničić), svjedok Nebojša Trkulja je izjavio da je Selimovića vidio tek na mjestu razmijene, dok svjedoci Aleksandar Juić i Siniša Malešević, ne spominju da su optuženog taj dan uopšte vidjeli. Drugi svjedoci pak, koji su krenuli iz zatočeničkog centra u Cazinu, (Branislav Kalaš, Milorad Carić, Duško Knežević, Jovo Reljić, Ljubo Jovičić, Marko Golić, Ranko

Gojić, Luka Kajtez i Pero Plavšić), optuženog Selimovića su ili vidjeli tek na mjestu razmijene ili ga uopšte ne spominju.

445. Od svih saslušanih svjedoka, samo je svjedok Darko Kajtez siguran da je optuženi Mehura Selimović bio prisutan u Cazinu, jer ga je on lično vidio, kada su ulazili u autobus koji ih je trebao odvesti do mjesta razmijene. Izjavu na ove okolnosti je dao i svjedok Siniša Malešević, koji je izjavio da mu je Darko Kajtez, dva ili tri mjeseca nakon razmijene, rekao da je Mehura bio u autobusu kod šofera. Sem toga, svjedok Darko Kajtez je čuo i to da je, kada je autobus krenuo, Selimović rekao *“Postupite po naređenju”*, prepoznao mu je glas. Prema izjavi svjedoka, Mehura je cijelo vrijeme vožnje bio u autobusu on je sjedio naprijed, a iz autobusa je izašao pred samu razmijenu, negdje pred Ličko Petrovo Selo, tu su izašla još 4 policajca samo su dva ostala u autobusu.

446. Uzimajući u obzir i cijeneći sve navedene izjave Vijeće nije moglo zaključak o odgovornosti optuženog zasnovati samo na iskazu svjedoka Darke Kajteza, s obzirom da ovakav iskaz nije potvrđen niti jednim drugim iskazom saslušanih svjedoka. Naime, svi pomenuti svjedoci bili su direktni učesnici dešavanja od 11.03.1995. godine, jednako su kao i on bili izloženi teškom fizičkom zlostavljanju, ali niti jedan od njih, za ono što su doživjeli, ne vezuje optuženog Selimović Mehuru, na način kako to čini svjedok Darko Kajtez. Već sam početak njegovog svjedočenja kod Vijeća izaziva sumnju u njegovu vjerodostojnost, s obzirom da on jedini, nasuprot iskazima drugih svjedoka, tvrdi da je optuženi Selimović bio prisutan u Cazinu, dok drugi svjedoci (koji su ga taj dan uopšte i vidjeli - Darko Dojčinović i Slavko Aničić) navode da je Selimović u stvari bio u zatočeničkom centru “Luke” u Bihaću. Svjedoci, koji su, kao i Kajtez, krenuli iz Cazina, navode da ih je ispratio upravnik Edin Kovačević i niti jednom riječju ne spominju optuženog Selimovića. Ovi svjedoci, jednako kao i svjedok Kajtez poznaju optuženog, i oni su mogli prepoznati njegov glas i čuti da govori *“postupi po naređenju”*, ali to niti jedan svjedok nije izjavio, bez obzira iz kojeg mjesta je krenuo put Ličkog Petrovog sela. Nadalje, iz iskaza svjedoka Kajteza proizilazi da njemu oči nisu bile vezane kao ni ostalim svjedocima³⁵³, dok su, svi ostali, svjedoci, bez izuzetka, naveli suprotno. Da su ostali svjedoci govorili istinu Vijeće se uvjerilo pregledom DVD snimka vožnje na mjesto razmijene, na kojem se vidi unutrašnjost autobusa sa zarobljenicima koji sa povezom na očima sjede na podu autobusa.

447. U pogledu uloge optuženog na samoj razmjeni, odbrana je, također, izvela niz dokaza, odnosno saslušala svjedoke koji su bili pripadnici Službe vojne bezbjednosti komande 5 Korpusa, kao i lica koja su taj dan zajedno sa optuženim Selimovićem bili prisutni na mjestu razmijene.

³⁵³ Transkript sa glavnog pretresa od 24.03.2010. godine, strana 69;

³⁵⁴ Transkript sa glavnog pretresa od 07.04.2010. godine, strana 17;

³⁵⁵ Transkript sa glavnog pretresa od 14.10.2009. godine, strana 29;

448. Kao relevantne, Vijeće je cijenilo iskaz svjedoka Edina Kovačevića, koji je, u to vrijeme, obavljao funkciju upravnika sabirnog centra "Rad" u Cazinu, i koji je izjavio kako je bio prisutan prilikom izlaska zarobljenika i zatočeničkog centra i njihovog ulaska u autobus, ali tvrdi da Mehura Selimović nije bio prisutan, čime potkrijepljuje navode svjedoka koji su se na isti način izjašnjavali u odnosu na ovu činjenicu. Vijeće je, takođe, imalo u vidu i iskaz svjedoka Šuhreta Fazlića, u to vrijeme, predsjednika Komisije za razmijenu Armije R BiH, koji je izjavio da je sjedište Komisije bilo u istoj zgradi, u kojoj je bio smješten i Odjel u kojem je bio angažovan optuženi Selimović (zgrada „Brena“), te da su on i optuženi, tog dana 11.03.1995. godine, prije podne, zajedno iz te zgrade krenuli na razmijenu. Na razmijenu su išli vozilom, a vozač, koji je bio s njima, je Slavko Lipić. Na razmijenu su, kao i svaki put, došli ranije, prije svih. Svjedok Slavko Lipić, koji je u Komandi 5 korpusa u Odjelu za moral, obavljao dužnost vozača, je potvrdio da je bio uključen u razmijenu i da je on inače gospodu vozio na sastanke i razmijene. Najčešće je vozio Fazlića predsjednika komisije, a iz bezbjednosti Selimovića. Članovi Komisije su na samu razmijenu dolazili ranije, po sat ili dva, jer su se prvo održavali sastanci. Svjedok optužbe Milan Ivančević, predsjednik komisije za razmijenu Republike Srpske, potvrđuje da je optuženi Selimović zajedno sa Fazlićem bio s njima na sastanku u šatoru, dosta prije nego je autobus sa ratnim zarobljenicima stigao. Svjedok je na glavnom prteresu izjavio da je svjestan da je u fazi istrage u Tužilaštvu BiH dao drugačiju izjavu, što nije bilo istina. Na glavni pretres je došao da kaže kako je, a nakon što je razgovarao sa Goranom Krčmanom, kolegom koji je u to vrijeme takođe bio član Komisije za razmijenu i koji je bio prisutan na razmijeni i sastanku u šatoru, zaključio da je Selimović bio u šatoru s njima, pa samim tim ga nije ni mogao vidjeti da izlazi iz autobusa koji je dovezao ratne zarobljenike. Vijeće je cijenilo prihvatljivim i razumnim obrazloženje svjedoka iz kojih razloga je došlo do razlike u iskazima u toku istrage i na glavnom pretresu, pogotovo što je iskaz, dat na glavnom pretresu, u saglasnosti sa izjavama drugih saslušanih svjedoka. Na kraju, i sam optuženi Selimović je negirao svoje prisustvo u momentu ulaska zarobljenika u autobusu i prisustva u autobusu, tokom vožnje. Navodi da je on, na mjesto razmijene došao sat, ili čak sat i po prije, tu je došao sa predsjednikom komisije Šuhretom Fazlićem.

449. Na glavnom pretresu Vijeće je imalo priliku pogledati i dva DVD snimka razmijene T-218³⁵⁶ (mjesto razmijene) i T-223³⁵⁷ (dešavanje u autobusu), na

³⁵⁶ T-218 Na snimku se vidi predsjednik Komisije Republike Srpske, a takođe se vidi i optuženi Selimović, koji je tu već u momentu razmijene mrtvih (razmijena mrtvih je po izjavi svjedoka izvršena prije razmijene živih zarobljenika). U tom momentu se ne vidi gdje se nalazi crveni autobus koji je prevozio zarobljene pripadnike VRS, međutim već u sljedećem momentu se vidi i dolazak crvenog autobusa, potom parkiranje autobusa, a zatim i optuženi Selimović koji stoji pored autobusa prije nego su zarobljeni počeli izlaziti iz autobusa.

³⁵⁷ T-228 Na snimku se vidi izvođenje zarobljenih iz zatočeničkog centra "Rad" i uvođenje zarobljenih, od strane vojne policije, u autobus. Zarobljeni imaju povez na očima, sjede na podu autobusa, pognutih glava,

kojima se, optuženi Selimović, ni na jednoj senkvenci snimka, ne vidi prilikom polaska autobusa, niti u samom autobusu, dok traje fizičko zlostavljanje optuženih, osim kada je autobus već došao na mjesto razmijene u Ličko Petrovo selo.

450. Imajući u vidu sve što je navedeno, Vijeće nije moglo, bez sumnje, izvesti zaključak da je optuženi Selimović Mehura omogućavao (na bilo koji način) NN vojnicima da cijelim tokom transporta ratnih zarobljenika zlostavljaju i tuku iste...., obzirom da to, iz dokaza koje je predočilo Tužilaštvo, ne proizilazi. Tužilaštvo je, sem toga, nastojalo da odgovornost optuženog prikaže i kroz činjenicu da je, kao član komisije, bio zadužen za razmijenu. Međutim, ovaj navod Tužilaštva je, takođe, neprihvatljiv, obzirom da je u Ojeljenju službe vojne bezbjednosti 5 Korpusa postojao Odjel za moral, koji je u svom sastavu imao osobu koja je bila nadležna za razmijenu, a što je potvrdio i predsjednik te Komisije svjedok Šuhret Fazlić³⁵⁸. Ovaj svjedok je, isto tako, svjedočio i o ulozi optuženog u procesu razmjene, koja je, prema njegovim riječima, bila daleko drugačija nego predsjednika Komisije za razmijenu, a za sebe tvrdi da je jedini bio nadležan i odgovoran za poslove koji su se vezali za proces razmjene³⁵⁹. U prilog navedenoj tvrdnji govori i materijalni dokaz T-96³⁶⁰, kojom Naredbom komandanta Korpusa je

ruke su na leđima. Nastavak snimka prikazuje da kako ovi vojnici tuku zarobljene pretežno palicama, rukama, i tjeraju ih da "Bosno moja" i da govore "Tekbir Allahuegber". Na 9 minuti snimka se više ne vide dešavanja u autobusu, nego se prikazuje optuženi Selimović sa predstavnicima MCK pored nekih kuća. U daljini se vidi crveni autobus pretpostavka je da je ovo mjesto koje su svjedoci spominjali da su nakratko stali kako bi bili popisani oni koji do tada nisu, prije nego su nastavili put dalje. Na 10 minuti se vidi dolazak na razmijenu, u daljini se vidi bijeli autobus sa zarobljenim pripadnicima Armije, vidi se i optuženi Selimović sa pripadnicima UNPROFOR-a. Selimović samo stoji dok glavnu riječ vode druga lica. Na snimku se vidi Mercedes kojeg je spominjali svjedoci Slavko Lipić i Šuhret Fazlić, kao i momenat kada vozač ulazi u auto. Optuženi Selimović kreće sa druge strane auta, ne vidi se njegov ulazak u automobil. Crveni autobus sa zarobljenicima se ne vidi nigdje u blizini. Snimak se nastavlja u autu koje je u pokretu, u autu se čuje glas optuženog, vozač govori ovo će se zvati "Mehurina staza". Prikazuje se dolazak do UNPROFORA-a u jednom momentu se vidi i ulazak grupe lica i optuženog u šator. 16 minuta snimka se vidi dolazak Ivankovića, koji također ulazi u šator. Nakon toga se vidi izlazak iz šatora, optuženi Selimović se vidi na snimku. 23 minuta snimka vidi se dolazak kamiona sa mrtvim tjelima. 32 minuta vidi se crveni autobus. 34 minuta Ivanković sa dva lica stoji pored crevnog autobusa, optuženi Selimović se nalazi na par metara iza njega sa rukama iza leđa. Zatim kreće razmijena. Zarobljeni koji izlaze iz crvenog autobusa nemaju vidne povrede na sebi, tako da je prilično nemoguće procijeniti i znati šta se dešavalo u samom autobusu za vrijeme trajanja puta. Većina zarobljenih, osim onih ranjenih bez ičije pomoći izlaze iz autobusa, njihov izgled nije ništa ni bolji ni gori od zarobljenika koji izlaze iz bijelog autobusa.

³⁵⁸ Svjedok Šuhret Fazlić je na glavnom pretresu izjavio da je od 1993. godine uključen u poslove razmjene ratnih zarobljenika, on je bio predsjednik Komisije za razmijenu ratnih zarobljenika, na ovoj poziciji je bio do kraja rata.

³⁵⁹ Svjedok Šuhret Fazlić je izjavio da je on, vezano za razmijenu, vodio glavnu riječ sa tehničke strane, on je predlagao model razmjene komandantu korpusa koji je to, u principu, odobravao. Mehura ili bilo ko drugi, se nije uključivao u pregovore, ova podrška je svjedoku bila potrebna jer se radilo o sastanku sa naprijateljem radilo se o vrlo osjetljivoj situaciji po svim aspektima, zbog toga je svjedok tražio da bude pokriven od strane bezbjednjaka. Uloga optuženog Selimovića tog 11.03.1995. godine nije bila ništa drugačija nego i ranije, tog dana on je trebao da „prekrsti ruke i da posmatra razmijenu“, on nije imao neku posebnu ulogu. Svjedok je uvijek podnosio pismeni izvjestaj o svakoj aktivnosti sa drugom stranom, to je podnosio svom nadređenom pomoćniku za moral, ova informacija je u pravilu dostavljana dalje, ostalim odjeljenjima u komandi Korpusa.

³⁶⁰ T-96 (ujedno dokaz O1-67) Naređenje Komande 5. Korpusa o razmjeni SP broj 07-1/202-1 od 10.03.1995. godine; U Naređenju se navodi 31 lice koje će 11.03.1995. godine iz sabirnog centra za ratne

jasno podijeljena odgovornost i uloge za sve aspekte razmijene (transport, obezbjeđenje, prevoz, sprovođenje razmijene itd.), a u kojoj se ni na jednom mjestu ne spominje optuženi Selimović,

451. Tužilaštvo, kao i u većini ostalih tačaka optužnice, ostavlja na dispoziciju Vijeću šta će od "ponuđenog" odabrati, odnosno ako optuženi nije "omogućio", onda je, vjerovatno, "propustio da preduzme nužne i razumne mjere da ili spriječi ili kazniiako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje", a ako nije znao, onda da je to naknadno saznao. Pri tome, Tužilaštvo, osim što samo citira zakonsku odredbu člana 180. stav 2. KZ BiH, ne dovodi optuženog, kroz provedene dokaze, u vezu sa NN vojnicima, da bi se uopšte moglo govoriti o njegovoj odgovornosti za njihove postupke, niti predočava dokaze koji bi potvrdili znanje optuženog za navedeni događaj.

(g) Tačka I.2.9. Izmijenjene Optužnice

452. Vijeće je, iz razloga što Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da je optuženi Ružnić počinio krivično djelo iz ove tačke, optuženog oslobodilo od optužbe da je u periodu od polovine septembra do kraja oktobra 1995. godine, u zatočeničkom centru u autoservisu „Rad“ u Cazinu, više puta ispitivao ratne zarobljenike pri tome ih psihički zlostavljao, na način da je omogućavao NN vojnicima, koji su prisustvovali ispitivanjima, da iste tuku, pa su tako zlostavljani Brane Čičić, Slavko Bilbija, Dušan Rodić i Slavko Rajlić, a osumnjičeni je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje.

453. Svjedok Brane Čičić³⁶¹ je na glavnom pretresu izjavio da je 19.09.1995. godine, zarobljen od strane pripadnika 503 cazinske brigade, koji ga smještaju u Cazin, nekadašnja zastavina prostorija za auta. Jedno veče oko osam ili devet sati došao je čuvar i jednog po jednog je vodio na ispitivanje, sa ispitivanja su se vraćali relativno brzo, svjedok je bio zadnji. Svjedok je došao u kancelariju i sjeo za sto, na kauču je sjedio jedan, a desno od svjedoka je bio drugi. Lijevo od njega je bio jedan i iza leđa je bio još jedan. Svjedok navodi da je njega tada ispitivao, čovjek za koga su mu ostali rekli jer su ga poznavali, da je taj čovjek neki Mirzet Hadžiselimović, da je iz Husinaca Kamengrada ili tako nešto, kao i da je prije rata radio u Sarajevu u policiji. Pitanja su bila provokativna poput „Ti si bio komandant toga i toga, ti si ovo, ti

zarobljenike, radi razmijene, biti predati Šuhretu Fazliću. Obezbjedeње i provođenje raznih zarobljenika, izvršit će 5.bvP, zašto je odgovoran komandant bvP. Prevoz će obezbjediti logistika 5 Korpusa za šta je odgovoran pomoćnik komandanta za logistiku, za sprovođenje razmijene na način kako je to dogovoreno odgovoran je predsjednik Komisije Šuhret Fazlić;

³⁶¹ Svjedok je izjavio da je bio vojno angažovan od 1991. godine, sve dok 1995. godine kada je zarobljen od strane 503. Brigade, 5 Korpus, nakon čega su ga odvezli u Cazin, potom u Bihać u kasarnu „27 Juli“ a zatim u zatvor „Luke“.

si ono“ svjedok je pokušao da objasni šta je bio i ko je on bio. Svjedok je stekao utisak da nije bitno šta će on odgovoriti, da se samo čekao momenat da ga neko počne tući. Svjedok opisuje fizičko maltretiranje i kaže da je on sjedio i samo što je počeo da odgovara ovaj što je stajao iza leđa, ga je udario po ušima, dva ili tri udarca, bila je sreća što su mu usta bila otvorena pa mu nije krv šiknula. Tu je bilo par udaraca, a onda je prišao i ovaj sa desne strane pa ga je nogom udario po rebrima, ova tuča je svjedoku trajala viječnost. Ovaj što ga je ispitivao je onda rekao da ustane i svjedok misli da mu je i on udario šamar ili ga je udario šakom, ne zna tačno. On njima, prije nego su ga počeli udarati, nije ništa rekao, svjedok navodi da je možda bio neki znak, da je rukom prolazio kroz kosu, on ih nije ni pokušao zaustaviti kako ga ne bi udarali. Svjedok osobu koja ga je ispitivala opisuje kao zgodnog, crne kose, većih zalisaka, stariji od svjedoka možda par godina. Svjedok je nakon toga odvezen u kasarnu u Bihać.

454. Odbrana je uložila materijalni dokaz O2-59 Čičić Brane - Službena zabilješka odjeljenja za Obp br. 02/4-2-88 od 28.09.1995. godine o obavljenom prvom informativnom razgovoru sa Čičić Brane (potpisao Zijad Družić, pomoćnik komandanta za ObP).

455. Slavko Bilbija je na glavnom pretresu izjavio kako je tokom rata 1992- 1995. godine bio vojno angažovan sve dok 19.09.1995. godine nije, zajedno sa Branom Čičićem, zarobljen od strane pripadnika 503 cazinske brigade, koji su ih smjestili u neku školu da bi ih nakon tri dana prebacili u Cazin, gdje ostaje jedan i po mjesec. U Cazinu je išao na ispitivanja, jedno veče su ga odveli u jednu prostoriju tu su bila dva vojnika i dva bezbjednjaka. Bezbjednjaci su mu postavljali svakakva pitanja, svjedok je odgovarao ali nije mogao ni odgovarati koliko su ga tukli. Svjedok ne zna imena od ovih vojnika ni bezbjednjaka, samo je čuo da je jedan bio iz Sanskog Mosta. Vezano za fizičko maltretiranje svjedok opisuje da ga je bezbjednjaka tri ili četiri puta rukom udario palicama po leđima, tako jako da ga je srušio sa stolice, a policajci su ga udarali nogama. Sve se ovo dešavalo u prostoriji gdje su bezbjednjaci, koji na ovo nisu reagovali, odnosno bezbjednjaci su im neke znakove davali, oni su rukama mlatili tamo vamo. Nakon toga je dolazilo do fizičkog maltretiranja. Svjedok navodi da tog bezbjednjaka koji ga je udario nije dobro vidio, ne zna koliko ima godina i nije saznao njegovo ime. I sutra veče je bilo jedno ispitivanje, koji ga je pitao nekoliko pitanja, tada nije bilo fizičkog maltretiranja. Svjedok je nakon Cazina prebačen na Pernu a zatim u Bihać.

456. Zbog kolizije u izjavi svjedoka Tužilaštvo je svjedoku predočilo Zapisnik o saslušanju svjedoka br. KTRZ-117/07 i KTRZ-30/05 od 28.08.2007. godine (T-11), koju je dao u Tužilaštvu BiH, kada je svjedok naveo imena i prezimena lica koja su ga ispitivala. Naime, svjedok je u ovoj izjavi rekao da: *„jedne prilike u 12 sati noći njih par nas je tuklo i Ružnić je došao iz Bihaća i Hadžiselimović iz Sanskog mosta kcji je bio bezbjednjak u Beogradu i kcji je na ove prostore došao pred sam rat. Taj Ružnić nije tukao ali su nas tukla dva policajca i to na njegove znakove. Tukli su*

*nas nogama, čizmama, palicama, jedan s jedne drugi s druge strane i po leđima palicom.*³⁶² Na glavnom pretresu svjedok objašnjava da se ne sjeća, te da je: „*čuo da taj Hadžiselimović n.je Hadžiselimović nego Selimović, poslije to negdje, i što da ja sad govorim da je to taj kad n.je.*“³⁶³ Svjedok je zatim pozvan da opiše i prepozna ta dva bezbjednjaka u sudnici, na upit da ih opiše svjedok odgovara: „*pa ne mogu opisati kad ih nisam mogao dobro ni vicjeti.*“³⁶⁴, a na upit da prepozna Ružnića, „*za koga je čuo da je bio Ružnić*“³⁶⁵, kaže „*pa ne znam evo ja mislim možda je onaj, ja mislim da je on.... drugi red, ja mislim da je to Ružnić po mome nekom ... mislim ne mogu reći sigurno.*“³⁶⁶ Ova dvojica bezbjednjaka se svjedoku nisu nikada predstavila imenom i prezimenom, poslije je čuo kako se zovu, mada nije siguran kad poslije.

457. U sudski spis su uloženi sljedeći materijalni dokaz Tužilaštva (T-11) Zapisnik o salušanju svjedoka Bilbija Slavka Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05 od 28.08.2007. godine (T-11), kao i materijalni dokaz odbrane (O2-6) Zapisnik stanice javne bezbjednosti Prijedor o uzimanju izjave od Bilbija Slavka br. 10-1-10/02-2-401/05 od 09.06.2005. godine (u kojoj svejdok spominje ispitivanje od strane dav bezbjednjaka Hadžiselimovića I Fazlića, Hadžiselimović je prema navodima svjedoka davao znakove, opisuje ga kao osobu koja je imala 45-50 godina), Upitnik za lice Bilbija Slavko - od 24.09.1995. godine, Bilbija Slavko - izjava pisana rukom 14 listova, Izjava Bilbija Slavka data organu bezbjednosti 503. Slavne brigade br: 03-546/95 od 18.10.1995. godine (izjavu je potpisana od strane Husnije Šabića) Bilbija Slavko - omot spisa Kl 2509/95 Okružni vojni sud u Bijaću, Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk: 2760/95 od 13.11.1995. godine, Obavijest Kl: 2509/95 od 15.03.1996. godine i Dopis br: I Vtk: 2760/95 od 15.04.1996. godine.

458. Svjedok Dušan Rodić je na glavnom pretresu izjavio da je od 1992 do 1995. godine bio vojno angažovan, sve dok 19.09.1995. godine nije zarobljen od strane, kako su im se predstavili, Pete kozarske brigade, koji su ih smjestili u zgradu neke trgovine. Sa svjedokom su zajedno bili Brane Čičić i Bilbija Slavko. Tu su prenoćili 4 noći, nakon čega su premješteni u Cazin u prostorije „Rad“. Svjedok je u Cazinu proveo 28 dana tu je bilo ispitivanja, i pismenog i usmenog. Pismeno su odgovarali su na oko 12 pitanja. Usmeno ispitivanje se dešavalo u kancelariji, ispitivao ga je čovjek, koji je bio na nivou korpusa, on je sjedio ispred svjedoka a svjedok je stajao ispred stola, iza njega su stajala dva policajca, svjedok misli da su to vojni policajci, imali su bijele opasače na sebi. On bi mu postavio pitanje i onda bi počelo fizičko maltretiranje. Svjedok je držao ruke na leđima, a dobijao je šamare s leđa, ti policajci bi ga udarali, on im ne zna imena. Svjedok bi dobio pitanje, odgovorio bi i onda bi ga oni napali, a kad je držao ruke za vratom onda je dobijao palice preko leđa i noge, preko prsa i po licu. Ovaj što je sjedio ispred svjedoka bi njima dao

³⁶² Transkript sa glavnog pretresa od 07.10.2009. godine, strana 46,

³⁶³ Ibid, strana 47;

³⁶⁴ Ibid, strana 48;

³⁶⁵ Ibid;

³⁶⁶ Ibid;

znak kad da ga tuku. Znak bi dao okom, svjedok je to primjetio, jer on nije glasno govorio prekini tući. Kad ga prekinu tući onda ga počinju pitati. Svjedok navodi da je tada bilo oko 28 udaraca palicom, preko 30 udaraca nogom, a sa jedne strane su mu izbili dva zuba. Nakon toga su svjedok i Slavko Bilbija odvedeni u samicu gdje su pisali odgovore na 28 pitanja. I Bilbija Slavko je tada bio na ispitivanju, ni on nije bolje prošao. Svjedok opisuje osobu koja ga je ispitala i kaže da je bio krupniji čovjek, kratke kose, 170 -175 cm, bio je kapetan, svjedok nije nikada saznao kako se taj čovjek zove. Svjedok se poziva da u sudnici prepozna tog čovjeka, izjavljuje da „misli da je to čovjek koji sjedi u drugom redu, s lijeve strane u odnosu na sudsko vijeće.“

459. Sudu su na ove okolnosti prezentirani materijalni dokazi odbrane (O2-67) Zapisnik Stanice javne bezbjednosti Prijedor o uzimanju izjave od Rodić Dušana br. 10-1-10/01-4-MM/05 od 06.06.2005. godine (u kojem svjedok izjavljuje da je u Cazinu bio do 20.10.1995. godine, te da je povremeno dobijao batine od policije koja ga je čuvala, jednom je dobio 28 palica i 30 udaraca nogom po prsima, te mu je od udarca izbijen zub, ne spominje nikoga poimenično), a) Izjava pisana rukom 24 stranice, b) Izjava Rodić Dušana data organu bezbjednosti 503 Brdske brigade br. 03-547/95 od 18.10.1995. godine (potpisana od strane Husnije Šabića), c) Zapisnik o saslušanju svjedoka Rodić Dušan, Tužilaštvo BiH broj KT-RZ-117/07 I KT-RZ-30/05 od 12.07.2007. godine (, d) Omot spisa KI 2402/95 Okružni vojni sud u Bihaću, e) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I VTK 2688/95 od 09.11.1995. godine, f) Obavijest od 15.03.1996. godine i g) Obavijest od 29.03.1996. godine

460. Svjedok Slavko Rajlić je na glavnom pretresu izjavio da je tokom 1995. godine bio u radničkom bataljonu, sve dok 19.09.1995. godine nije zarobljen od strane pripadnika 5 Korpusa, koji ih odvođe u Lipnik, u jednu kuću u koju su dovedeni Brane Čičić, Slavko Bilbija i još neki. Nakon 4 dana provedena u toj kući odvođe ih u Cazin, gdje su bili oko mjesec dana. U Cazinu je bilo uglavnom ispitivanja, svjedok misli da su u dva ili više navrata dobili po komad papira kako bi pisali izjavu „šta su radili, gdje su bili i tako.“ Svjedok se ne sjeća ko im je dao papir i olovku, kaže „neko od njih“. Svjedok misli da su im jednom i usmeno rekli pitanja, svjedok je odgovarao na ona pitanja na koja je znao odgovor, a na ona na koja nije znao odgovor bi napisao da ne zna. Nakon ovih pismenih pitanja, jednom je bilo i usmeno ispitivanje, to se odvijalo u jednoj posebnoj prostoriji, ispitivao ga je neki čovjek kojeg svjedok ne poznaje, svjedok je kasnije čuo da je taj čovjek oficir bezbjednosti „*Ružinić, Ružnić ili tako nešto, ali ja ne znam, je li on to ili nije on to.*“³⁶⁷ Prilikom ovog ispitivanja svjedok je sjedio na stolici a on je bio preko puta njega, u prostoriji je bio još jedan vojnik, koji je stajao iza svjedoka. Svjedoka je taj vojnik tokom ispitivanja jednom udario sa obje ruke po glavi, to je bio neprijatan udarac i na tome se završilo što se tiče Cazina. Svjedok je nakon Cazina prebačen u Pernu, a zatim u Bihać.

³⁶⁷ Transkript sa glavnog pretresa od 12.05.2010. godine, strana 11;

461. Na glavnom pretresu su uloženi i materijalni dokaz Tužilaštva (T-26) Zapisnik o salušanju svjedoka Slavko Rajlić, Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05 od 29.08.2007. godine i materijalni dokaz odbrane (O2-1) Izjava Rajlić Slavka data organu bezbjednosti 503. Slavne brdske brigade br. 03-561/95 od 18.10.1995. godine; a) Rajlić Slavko - Izjava pisana rukom 10 listova, b) Rajlić Slavko - omot spisa KI 2506/95 Okružni vojni sud u Bihaću, c) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk : 2748/95 od 13.11.1995. godine, d) Obavijest KI 2506/95 od 15.03.1996. godine i e) Obavijest br: I Vtk: 2748/95 od 11.04.1996. godine.

462. Na glavnom pretresu je također, na ove okolnosti, saslušan i svjedok odbrane Husnija Šabić, koji je, u vrijeme navedeno u ovoj tački izmjenjene optužnice, bio referent Službe vojne bezbjednosti 503. Brigade. Svjedok je izjavio da su oni (pripadnici Službe vojne bezbjednosti 503 brigade) od Komande korpusa dobili Instrukciju sa pripremljenim pitanjima koja su trebali postaviti zarobljenim, pitanja je bilo oko 20 (kojoj jedinici pripadaju, na kojem području su djelovali, masovne grobnice itd). Zarobljenici bi dobili papir i olovku da napišu odgovore, a nakon toga je svjedoku rečeno, da bi se naknadno trebalo obaviti i razgovor sa određenim zarobljenikom. Razgovor je obavljan u svjedokovoj kancelariji, svjedok bi pozivao upravnika, a po prethodnom odobrenju komandanta 503 brigade. Zarobljenika je dovodio pripadnik vojne policije. Svjedok se sjeća zarobljenika Dušana Rodića i Slavka Bilbije. Za vrijeme njihovog ispitivanja niko nije bio u kancelariji, nije bilo maltretiranja, svjedok je sa njima fino razgovarao. Svjedok nije primjetio na njima nikakve vidne povrede. Oni su dobrovoljno pristali da odgovaraju na njegova pitanja. Nakon što su mu neki zarobljenici izjavili gdje se nalaze masovne grobnice, svjedok je ovo prenio nadređenim međutim, kako ove grobnice nisu uspjeli pronaći svjedok je ponovo obavio razgovor sa Bilbijom kako bi ovo još jednom provjerio odnosno kako bi mu ovo pojasnio, koliko je svjedoku poznato ova grobnica je kasnije pronađena. Od uzimanja prve izjave od Bilbije pa do uzimanja druge izjave, prošlo je 7 dana. Svjedok izjavljuje da je jedne prilike svjedok pozvao Bilbiju međutim, kada je on došao svjedok je primjetio da je malo drugačiji, tada mu je priznao da su ga maltretirali i da su ga tukli, svjedok ga je pitao ko je to uradio, a on mu je rekao da su njega i Rodića naveče tukli neki iz Sanskog Mosta. Na pitanje svjedoka kako on zna da su oni iz Sanskog mosta, Bilbija mu je rekao da su ga pitali za neka lica iz Sanskog mosta. Svjedok mu je tada rekao da mu se to neće vise desiti. Svjedok nije vidio povrede po njemu međutim nije ni tražio od njega da mu pokaže povrede. Svjedok je kasnije zaključio da su, dva tri dana prije toga kada se pripremao za spavanje, u kancelariju ušla tri čovjeka, bahato tražeći komandanta, svjedok pretpostavlja da su to ta lica koja su ih maltretirala. Nakon toga svjedok je pomoćniku komandantu Žuniću rekao za dolazak ova tri čovjeka, kao i da je ratni zarobljenik tučen, on se obavezao da će ovo provjeriti. Koliko je svjedoku poznato ova informacija je došla i do Komande.

463. Imajući u vidu sve navedeno Vijeće nije moglo, van razumne sumnje, zaključiti da je optuženi Ružnić ispitivao i psihički zlostavljao ratne zarobljenike, jer to, sa sigurnošću, ne proizilazi iz izjava saslušanih svjedoka kao ni iz materijalnih dokaza. Naime, svjedok Brane Čičić, navodi da su to veče svi vođeni na razgovor, osobu koja ga je ispitivala u Cazinu opisuje kao „zgodnog, crne kose, većih zalisaka“. Vijeće je cijenilo i činjenicu da svjedok poznaje optuženog Ružnića, jer se sa optuženim, tokom boravka u zarobljeništvu, susretao u zatočeničkom centru „Luke“, dakle da je optuženi Ružnić zaista ispitivao ovo lice u Cazinu, svjedok bi ga i prepoznao, i zasigurno to i rekao. Nadalje, svjedok Slavko Bilbija nije siguran ko ga je ispitivao u zatočeničkom centru u Cazinu, ne može dati opis te osobe jer nije dobro vidio. Upitan da objasni razliku između iskaza datog na glavnom pretresu i u toku istražnog postupka, kada je izjavio da su prilikom njegovog ispitivanja i zlostavljanja bili prisutni *“Ružnić je došao iz Bihaća i Hadžiselimović iz Sanskog mosta”*, svjedok više nije siguran da li je to bio Hadžiselimović, ili možda Selimović, a kada je pozvan da Ružnića prepozna u sudnici, nesigurno izjavljuje da misli da je to osoba koja u sudnici sjedi u drugom redu, *“mislim ne mogu reći sigurno.”* Također, Vijeće je imalo u vidu izjavu koju je svjedok Slavko Bilbija dao u Centru javne bezbjednosti Banja Luka, stanica javne bezbjednosti Prijedor od 09.06.2005. godine, kada je izjavio da su na ispitivanju bili su prisutni Hadžiselimović i Fazlić, pored njih bilo je prisutno još par vojnih policajaca. U toku ispitivanja Hadžiselimović ga je rukama udarao s leđa, po glavi i po ušima, a na njegov znak i ostali vojni policajci, koji su bili prisutni, počeli su ga tući rukama nogama i palicom po gornjem dijelu tijela. Fazlić ga nije tukao, ali je tokom ispitivanja isto davao znakove policajcima da ga tuku. Očigledno je da postoje bitne razlike u iskazima ovog svjedoka u pogledu činjenice ko je, u stvari, bio prisutan prilikom njegovog ispitivanja. Isto tako je i svjedok Dušan Rodić izjavio da ga je u Cazinu, isti dan kao i Slavka Bilbiju, ispitivala osoba kojoj nikad nije saznao ime, a kada je pozvan da tu osobu prepozna, svjedok izjavljuje „kako misli da je to čovjek koji sjedi u drugom redu“. Međutim, svjedok odbrane Husnija Šabić je u svom iskazu naveo da je on uzimao izjave od ovih lica u Cazinu, te da se sjeća i Slavka Bilbije i Dušana Rodića, a što potvrđuju i materijalni dokazi (O2-6 i O2-67, Izjave Slavka Bilbije i Dušana Rodića, obe od 18.10.1995. godine, i potpisane od strane svjedoka Šabića). Sem toga, Vijeće je imalo u vidu i iskaz svjedoka Dušana Rodića, dat u istražnom postupku, na dan 12.07.2007. godine (dokaz odbrane O2-67) kada je izjavio da je 17. ili 18. oktobra bio ispitan od strane isljednika, a tom prilikom su ga tukla dva vojna policajca, a koja izjava se, u pogledu datuma, upravo, podudara sa izjavom svjedoka Šabića i sa materijalnim dokazom.

464. Ni svjedok Slavko Rajlić nije sa sigurnošću potvrdio da ga je u Cazinu ispitivao optuženi Ružnić, naime svjedok izjavljuje da ga je ispitivao neki čovjek kojeg ne poznaje, a kasnije je čuo da se taj oficir bezbjednosti zove „Ružinić, Ružnić ili tako nešto“, ali on ne zna da li je to on. Odbrana je osporavala izjavu ovog svjedoka iz razloga što je svjedok u ranijim izjavama spominjao mig i udarac, te da se to dešavalo u Bihaću, a što je i sam svjedok na glavnom pretresu potvrdio,

odnosno izjavio da mu se „prepliću Cazin i Bihać“. Vijeće je izvršilo uvidu i u Zapisnik o saslušanju svjedoka Slavko Rajlić br. KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05. od 29.08.2007. godine, dat u Tužilaštvo BiH (T-26)³⁶⁸, te zaključilo da je svjedok, u pogledu tuče, izjavio da se to desilo prilikom jednog ispitivanja, da ga je na mig starješine udario vojnik koji je stajao iza njegovih leđa, on ga je udario sa obje ruke po glavi, ovo je bilo u Cazinu. Međutim, imajući u vidu da svjedok na glavnom pretresu nije nije mogao potvrditi da se u konkretnom slučaju radilo o optuženom Ružniću, kao i da u ranijoj izjavi ne spominje optuženog, Vijeće nije moglo, van razumne sumnje, zaključiti da se u konkretnom slučaju zaista radilo o optuženom Ružniću, posebno zato što je i sam svjedok pokazao nesigurnost u „prepoznavanju i identifikovanju“ optuženog kao te osobe.

465. Dakle, na temelju ovakvih izjava svjedoka, Vijeće nije moglo sa sigurnošću utvrditi da je optuženi Ružnić bio prisutna prilikom njihovog ispitivanja, zbog čega je i donesena odluka kao u izreci ove presude. To je, ujedno, i razlog zbog kojeg se Vijeće, ovom prilikom, neće posebno osvrnuti na dio izmijenjene optužnice u kojem se optuženom stavlja na teret da je „*propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili*“, jer pored činjenice da Vijeće nije našlo optuženog odgovornog po osnovu komandne odgovornosti, Tužilaštvo ničim nije dokazalo da je optuženi znao da su NN vojnici zlostavljali ratne zarobljenike, niti su, u odnosu na ovu okolnost, izvođeni bilo kakvi dokazi.

(h) Tačka 1.2.10. b). Optužnice

466. Vijeće je također, optuženog Adila Ružnića oslobodilo od optužbe da je u zatočeničkom centru u kasarni „Adil Bešić“ u Bihaću, omogućavao NN vojnicima da tokom ispitivanja ratnih zarobljenika zlostavljaju iste, zastrašujući ih podnoseći im nož pod vrat, pa su tako zlostavljani Darko Petrušić, Stojan Katana, Čičić Brane, Simo Aničić, Neđo Krndija, Ljubo Bojić, Blažo Štrkić i Braco Pezić, a osumnjičeni je propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili.

467. Na način kako je naveden činjenični opis ove tačke optužnice, Vijeće shvata da se optuženom stavlja na teret da je omogućavao NN vojnicima da ratne zarobljenike zlostavljaju i zastrašuju tako što su im podnosili nož pod vrat, a pri

³⁶⁸ T-26 Zapisnik o saslušanju svjedoka Slavko Rajlić od 29.08.2007. godine, Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05.

tome je propustio da preduzme nužne i razumne mjere...., što je već, kao i u drugim tačkama optužnice, samo sebi kontradiktorno. Međutim, Vijeće nalazi za potrebno da se osvrne na iskaze svjedoka na kojima Tužilaštvo zasniva ovu tačku optužnice.

468. Dakle, cijeneći iskaze saslušanih svjedoka, Vijeće nije našlo da je i jedan od njih, sem Sime Aničića, pominjao zlostavljanje i zastrašivanje na navedeni način. Tako svjedok Darko Petrušić navodi da je u kasarni bilo ispitivanja, te da je od Ružnića dobio neka pitanja i papir i olovku da piše o tim pitanjima, to se dešavalo noću u hodniku ispred prostorije u kojoj je bio, tu nije bilo pretjerano fizičkog maltretiranja, možda malo pendrekom po leđima, udario bi ga Emir, ali svjedok ne pominje da je tom prilikom bio prisutan i Ružnić. Svjedok, također, navodi da je išao i na usmena ispitivanja kod Ružnića, tu je dobio šamar od Hrkića, ne zna da li je Ružnić reagovao na ovaj šamar, ali ga nakon toga nije niko dirao, a na pitanje kako se psihički osjećao, svjedok izjavljuje: „Šta ja znam. Dobro.” Svjedoci Ljubo Bojić i Stojan Katana, u svojim iskazima, tvrde da nije bilo fizičkog, kao ni psihičkog maltretiranja ili zastrašivanja, prilikom ispitivanja, dok svjedok Brane Čičić, iako svjedoči o teškom fizičkom maltretiranju, isto ne dovodi u vezu sa optuženim Ružničem, niti zna ko su bila lica koja su ga zlostavljala. Iskaz svjedoka Neđe Krndije je, već ranije, cijenjen u osuđujućem dijelu presude (II.1.), te vijeće nalazi da se isti ne može odnositi i na ovu tačku izmijenjene optužnice, tim prije što ni ovaj svjedok ne pominje “podnošenje noža pod vrat”, kao što to ne čine ni svjedoci Blaže Štrkić i Braco Pezić, koji, istina, svjedoče o tome da su ispitivani od strane Ružnića, ali ne na način kako se to navodi u optužnici. Na ovakvim iskazima svjedoka Vijeće nije moglo zasnovati zaključak o krivičnoj odgovornosti optuženog.

469. Kao što je već rečeno, jedino je svjedok Simo Aničić³⁶⁹, u svom iskazu govorio o “stavljanju noža pod vrat”, i to prilikom ispitivanja od strane bezbjednjaka, kada mu je jedan, krupan, crn momak, koji je bio tu, rekao: “*daću ja tebi Sloveniju i pod grlo..pod vrat mi podnosio taj nož*”³⁷⁰. Bezbjednjak je bio tu prisutan, bilo ih je više prisutno, svjedok je bio: “*isprepadan nisi smio ni pogledat nikoga*”³⁷¹. Svjedok navodi da taj momak, koji mu je stavio nož pod grlo, nije bio u uniformi, tu ih je bezbjednjak ispitao i vratio nazad u ćeliju.

470. Iz ovakvog iskaza svjedoka, Vijeće nije moglo, na pouzdan način, utvrditi prisustvo optuženog opisanom događaju, obzirom da svjedok i sam navodi da ih je bilo više prisutnih, te da on nije smio ni pogledati nikoga. Sem toga, niko od saslušanih svjedoka ne pominje da je prilikom njihovog ispitivanja bila prisutna i

³⁶⁹ Svjedok je izjavio da je tokom 1992-1995. godine, bio uključen u teritorijalnu odbranu i kako je držao straže u svom selu, sve do momenta kada se stanovništvo svjedokove nacionalnosti iselilo, tada je i svjedok napustio kuću i otišao u šumu. Svjedok se tako skrivao sve do 05.10.1995. godine, kada je zarobljen od strane pripadnika 5 Korpusa, potom je prebačen u Ključ, pa Bosanski Petrovac, a potom u kasarnu „27 Juli“ u Bihać;

³⁷⁰ Transkript sa glavnog pretresa od 03.02.2010. godine, strana 44;

³⁷¹ Ibid;

osoba koja nije bila u uniformi (civil), iako svjedok Aničić tvrdi da je više njih, tom prilikom izvedeno na ispitivanje, što kod Vijeća izaziva sumnju da se događaj i desio na način kako je to ovaj svjedok opisao, zbog čega se, ni iskaz ovog svjedoka, nije mogao prihvatiti kao osnova za nesporan zaključak o krivičnoj odgovornosti optuženog.

471. Tužilaštvo ovdje, kao i u većini ostalih tačaka optužnice, ostavlja Vijeću da izabere koje će radnje izvršenja staviti na teret optuženom, s tim da u ovoj tački zaboravlja da više nije u pitanju NN vojnik (što je samo po sebi već dovoljno upitno), nego da se, sudeći po iskazu svjedoka Aničića, radi o civilu, što dodatno dovodi u pitanje komandnu odgovornost optuženog Ružnića i njegovu obavezu da *preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratne zarobljenike, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili da su ih već učinili*“.

(i) **Tačka I.2.10. c) izmjenjene Optužnice**

472. Vijeće je oslobodilo optuženog Ružnića i za krivično djelo opisano ovom tačkom, a kojom se tereti da je u periodu od septembra do novembra 1994. godine vršio ispitivanje zarobljenika Zrnčić Milutina i tom prilikom ga fizički i psihički zlostavljao, tako što mu je prijetio i zastrašivao ga, između ostalog nišaneći pištolj u njega, te omogućavao NN vojnicima da ga tuku, i propustio da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi i kazni podređene NN vojnike da zlostavljaju ratnog zarobljenika, iako je znao da se vojnici spremaju da učine takve radnje ili su ih već učinili, iz razloga što tužilaštvo nije dokazalo da je optuženi učinio ove radnje.

473. Svjedok Milutin Zrnčić je na glavnom pretresu izjavio da je bio učesnik rata sve dok, 19.09.1994. godine, nije zarobljen od strane pripadnik Armije R BiH, koji ga odvođe u „Luke“ u Bihać gdje provodi dva i po mjeseca a onda ga prebacuju u Cazin odakle odlazi na razmijenu 11.03.1995. godine. Išli su na ispitivanje u kasarnu, te mu je isljednik tokom ispitivanja prijetio uperio mu je pištolj u glavu, pokazivao mu je metke i govorio da će meci „*proć kroz glavu ako ne budeš govorio istinu*“³⁷². Isljednik ga nije udario ali jeste policajac koji je bio tu, ovo bi se dešavalo kada bi isljednik izašao iz prostorije. Svjedok lice koje ga je ispitivalo opisuje kao povišokog, plavog čovjeka oko 45 godina star, imao je šareno vojno odjelo, svjedok nije vidio činove. Kada je pitan da li bi mogao prepoznati tu osobu (isljednika) u sudnici svjedok izjavljuje „*pa bogami ne mogu ima godina ne mogu... ne mogu da*

³⁷² Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine, strana 54;

*prepoznam.*³⁷³ Svjedok zatim navodi da ima problema sa pamćenjem, brzo zaboravi.

474. U sudski spis su uloženi materijalni dokazi Tužilaštva (T-5) Službena zabilješka, Komande 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Izjava Milutina Zrnića, br. 03/1188-48 od 27.09.1994. godine (službenu zabilješku je potpisao Adil Ružnić), (T-207) Akt Okružnog tužilaštva Banja Luka broj KTA-RZ-11/05 od 14.03.2005. godine sa priložima, Zapisnik Policijska stanica Omarska, broj 10-1-10/01-4-MM/04 od 12.01.2005. godin uzimanju izjave od lica Milutin Zrnić, (u kojoj svjedok spominje da je bio u zatvoru u Bihaću kao i da je tu bilo ispitivanja i fizičkog maltretiranja od strane stražara kojeg svjedok oslovljava nadimkom "Lipa", dok ga "Ramo" nije tukao, svjedok ne spominje optuženog Ružnića).

475. Optuženi Adil Ružnić je prilikom davanja izjave u svojstvu svjedoka izjavio kako je u 9 ili 10 mjesecu 1994. godine bila je operacija „Breza“ i tada je zarobljeno jako puno zarobljenika. Načelnik Komić mu je rekao da se javi načelniku Odsjeka za kontraobavještajne poslove (Agiću) i da uzme izjavu od nekoliko ratnih zarobljenika. Kada se javio Agiću on mu je rekao, kako zna da on nje nikada uzimao izjave, te mu je dao pitanja, i rekao da ode u sabirni centar da će mu biti sve obezbjeđeno za obavljanje razgovora. Optuženi je dobio imena dva lica sa kojima je trebao obaviti razgovor, a Agić mu je rekao „imaš listu pitanja, zapiši odgovore i donesi mi ih“, što je optuženi i učinio, obavio je razgovor sa Sinišom Maleševićem, Zrnić Milutinom i Nikolom Mrkšićem, a nakon toga je vratio materijal načelniku. Nikad više nije vidio te ljude.

476. Iako i sam optuženi u svom iskazu navodi da je ispitivao ratnog zarobljenika Milutina Zrnića, Vijeće nije moglo, van razumne sumnje, utvrditi da se događaj koji je svjedok Zrnić opisao, desio upravo, prilikom ispitivanja od strane optuženog. Naime, svjedok Zrnić sam, u svojoj izjavi kaže da je ispitivan više puta, *išli smo, nije jednom, često smo išli u kasarnu sprovoditi smo u kasarnu na ispitivanje*³⁷⁴, ali ne navodi da ga je uvijek ispitivala jedna te ista osoba. Nadalje način na koji opisuje optuženog je isuviše uopšten da bi to kod Vijeća stvorilo ubjeđenje da se radi o optuženom Ružniću, tim prije što ga svjedok ne može prepoznati u sudnici. Kako, pri tome, svjedok ni u jednoj ranijoj izjavi nije pomenuo optuženog, kao ni sam događaj sa pištoljem, ali je zato svjedočio o fizičkom maltretiranju od strane stražara "Lipe", to Vijeće, nije moglo, van razumne sumnje, zaključiti da je optuženi Ružnić odgovoran za postupanje prema ovom ratnom zarobljeniku, a kako je to navedeno u optužnici.

³⁷³ Transkript sa glavnog pretresa od 09.09.2009. godine, strana 38;

³⁷⁴ Ibid, strana 37;

(j) Tačka I.2.12. izmijenjene Optužnice

477. Vijeće je optuženog Ružnića oslobodilo i optužbe da je, od oktobra 1995. godine do januara 1996. godine u zatočeničkom centru „Luke“ u Bihaću, ispitivao ratnog zarobljenika Stupar Dragana i tom prilikom ga psihički zlostavljao, na način da ga je zastrašivao, zatvarao u samicu i prijetio mu da će ostati nerazmijenjen. Vijeće je navedenu odluku donijelo iz razloga koji slijede.

478. Svjedok Dragan Stupar je, na glavnom pretresu, svjedočio na okolnosti da je u zatočeničkom centru „Luke“ u Bihaću bio ispitan od strane optuženog Ružnića, opisuje ga kao osobu koje je imala 30 godina, svijetlo smeđu kosu, krupnije građe, visok 1.80-1.85cm, a u sudnici prepoznaje optuženog Ružnića. Prema izjavi svjedoka, optuženi ga je ispitivao i prilikom ispitivanja ga je svašta pitao, od osnovnih pitanja pa nadalje. Optuženi ga je, isto tako, odveo u samicu, u kojoj je proveo dva tri dana, dao mu je pitanja i rekao mu: „... *razmisli o tome ovisi hoćeš izać, kad ćeš izać, da li ćeš vidit porodicu. Znaš da možemo sve provjeriti u Sanskom Mostu. Ako bude dobro, u redu, ako ne bude na rjivu, pa možda te krmci pcjedu.*“³⁷⁵ Prema izjavi svjedoka ovo je za njega predstavljalo psihičko maltretiranje, jer mu je optuženi prijetio i pokazivao rukom da će biti ubijen.³⁷⁶

479. Odbrana (prvooptuženog i drugooptuženog) je prigovarala na iskaz ovog svjedoka ističući da svjedok u svim prethodnim ispitivanjima i izjavama (kako u Tužilaštvu, Službi državne bezbjednosti MUP-a Republike Srpske 1996. godine kao i Centru javne bezbjednosti Banja Luka 11.11.2005. godine), iako je pitan o dešavanjima i uslovima tokom zarobljeništva, uopšte ne spominje optuženog Ružnića ili ga spominje samo kao ispitivača, ali ne kao osobu koja mu je uputila navodne prijetnje, onako kako ih je opisao na glavnom pretresu. Svjedok je kao obrazloženje za navedeno izjavio da, ukoliko nije spominjao optuženog Ružnića, da je to iz razloga što je davao uopštenu izjavu odnosno zato što o tome nije bio pitan.

480. Prilikom ocjene iskaza ovog svjedoka, Vijeće je imalo u vidu i materijalnu dokumentaciju priloženu na glavnom pretresu, odnosno dokaz O1-139 - Zapisnik Centra javne bezbjednosti Banja Luka, br. 10-02/2-656/05 od 11.11.2005. godine o uzimanju izjave od Stupar Dragana, te O2-65 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Stupar Dragan, Tužilaštvo BiH broj KT-RZ-117/07 I KT-RZ-30/05 od 17.04.2007. godine.

481. Iz sadržaja svih navedenih izjava proizilazi da svjedok, ni u jednom zapisniku, ne pominje optuženog Ružnića, ne govori o prijetnjama, zastrašivanju, kao ni o samici, naprotiv u izjavi iz 2005. godine navodi da u zatvoru Luke nije bilo većih maltretiranja, i to ponavlja i u zapisniku iz 2007. godine kada kaže da u

³⁷⁵ Transkript glavnog pretresa od 23.06.2010. godine strana 17;

³⁷⁶ Ibid.

zatvoru u Bihaću nije bilo toliko maltretiranja jer nisu imali kontakta s vojskom kao kad su bili u Petrovcu. Međutim, u izjavi datoj na glavnom pretresu svjedok se sjetio svega što nikad do tada nije, navodi ime optuženog, opisuje ga i prepoznaje u sudnici, ističe da ga je on lično zatvorio u samicu u kojoj je proveo dva do tri dana, da mu je prijetio ubistvom te da ga je zastrašivao time kako će ostati nerazmijenjen.

482. Upitan za ove razlike u iskazima, svjedok je pojasnio da o tome nije ranije govorio iz razloga što nije bio pitan o tome.

483. U izjavu koju je svjedok dao u Tužilaštvu BiH, koja je najdetaljnija od svih izjava, proizilazi da je svjedok upravo pitan na okolnosti dešavanja za vrijeme njegovog zarobljavanja od strane Armije BiH i to 5. Korpusa, kao i koliko je proveo u logorima / zatvorima, kako su se ponašali prema njemu. Svjedoku je postavljeno i konkretno i precizno pitanje: „*Kad si bio u Bihaću jel te tu iko tukao i zlostavljao?*”³⁷⁷, na šta je svjedok odgovorio da su u zatvoru u Bihaću samo jednom svi dobili batine od vodnika Huse, a pri tome ne spominje optuženog Ružnića i sve ono što je rekao na glavnom pretresu. Dakle, ne može se prihvatiti objašnjenje svjedoka da na ove okolnosti nije bio ni pitan, a iz zapisnika se jasno vidi da se svjedok, obzirom da mu je ostavljena sloboda izlaganja, detaljno i opširno, izjašnjavao o svim dešavanjima u toku njegovog zarobljeničtva.

484. Na ovakvom iskazu svjedoka Vijeće, zasigurno, nije moglo zasnovati zaključak o krivičnoj odgovornosti optuženog, zbog čega je i donesena odluka kao u izreci presude.

XIII. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA

485. S obzirom da su optuženi, Mehura Selimović, Adil Ružnić i Emir Mustafić, po pojedinim tačkama oglašeni krivim, isti su shodno članu 188. stav 1. ZKP BiH, a u vezi sa članom 186. stav 2. istog Zakona, obavezni naknaditi troškove krivičnog postupka i paušala. Budući da u momentu donošenja presude nije bilo moguće definisati sve troškove, uključujući i konačne troškove odbrane po službenoj dužnosti optuženih Adila Ružnića i Emira Musafića, a koji također ulaze u troškove krivičnog postupka, visinu troškova krivičnog postupka Sud će odrediti posebnim rješenjem nakon pribavljanja svih potrebnih podataka.

486. U skladu sa odredbom člana 188. stav 2. ZKP BiH, troškovi krivičnog postupka u odnosu na oslobađajući dio presude padaju na teret budžetskih sredstava Suda.

³⁷⁷ Ibid, strana 6;

XIV. ODLUKA O IMOVINSKO PRAVNIM ZAHTJEVIMA

487. Primjenom odredbi člana 198. stav 2. i 3. ZKP-a BiH, Sud oštećene, radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva, upućuje na parnicu, s obzirom da podaci prikupljeni u toku ovog postupka nisu Vijeću pružili pouzdan osnov za potpuno ili djelimično dosuđenje, pa bi utvrđivanje visine imovinsko pravnog zahtjeva predstavljalo nepotrebno odugovlačenje predmetnog postupka.

ZAPISNIČAR
Pravni savjetnik

Amra Hodžić

PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA

Željka Marenčić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude stranke i branioci mogu izjaviti žalbu vijeću Apelacionog odjeljenja Suda u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog otpravka presude.

U skladu sa odredbom člana 293. stav 4. ZKP BiH oštećeni presudu mogu pobijati žalbom, samo u dijelu koji se odnosi na odluku Suda o troškovima krivičnog postupka i odluku o imovinsko pravnom zahtjevu.

*Žalba se podnosi ovom Sudu u dovoljnom broju primjeraka.

I. ANEKS 1- DOKAZI

A. DATUMI SVJEDOČENJA SASLUŠANIH SVJEDOKA TUŽILAŠTVA

	Svjedok	Datum svjedočenja	Napomena
1	Neđo Krndija	26.08.2009. godine	
2	Neđo Đukić	26.08.2009. godine	
3	Rajko Pačavra	26.08.2009. godine	
4	Milutin Zrnić	09.09.2009. godine	
5	Draško Đervida	09.09.2009. godine	
6	Darko Dojčinović	09.09.2009. godine	
7	Milovan Bijelić	23.09.2009. godine	
8	Mile Popović	23.09.2009. godine	
9	Radovan Popović	23.09.2009. godine	
10	Brane Čičić	07.10.2009. godine	
11	Slavko Bilbija	07.10.2009. godine	Direktno ispitan od strane odbrane II optuženog
12	Darko Kajtez	14.10.2009. godine	
13	Zvezdan Kovjenić	28.10.2009. godine	
14	Stojan Katana	04.11.2009. godine	
15	Dragan Bosančić	04.11.2009. godine	
16	Drago Vranjković	11.11.2009. godine	
17	Milorad Ajder	11.11.2009. godine	
18	Marko Golić	18.11.2009. godine	
19	Ljubo Jovičić	18.11.2009. godine	
20	Arif Vuković	16.12.2009. godine	
21	Mile Radulović	13.01.2010. godine	
22	Drago Đukić	13.01.2010. godine	Direktno ispitan od strane odbrane III optuženog
23	Simo Aničić	03.02.2010. godine	
24	Saša Runjić	03.02.2010. godine	
25	Nebojša Trkulja	10.02.2010. godine	Direktno ispitan od strane odbrane I optuženog
26	Pero Plavšić	10.02.2010. godine	
27	Jasminko Čehobašić	24.02.2010. godine	
28	Blaže Štrkić	24.02.2010. godine	
29	Darko Petrušić	10.03.2010. godine	
30	Ljubo Bojić	10.03.2010. godine	

31	Ranko Stanojević	17.03.2010. godine	
32	Milenko Golić	17.03.2010. godine	
33	Petar Stojanović	24.03.2010. godine	Direktno ispitan od strane odbrane II optuženog
34	Siniša Malešević	24.03.2010. godine	
35	Slavko Aničić	07.04.2010. godine	
36	Braco Pezić	07.04.2010. godine	
37	Dragan Jeftenić	14.04.2010. godine	
38	Vojislav Kondić	14.04.2010. godine	
39	Radenko Kovačević	21.04.2010. godine	Direktno ispitan od strane odbrane II optuženog
40	Slavko Rajlić	12.05.2010. godine	
41	Dušan Rodić	12.05.2010. godine	
42	Neđo Trivić	19.05.2010. godine	
43	Siniša Vujić	19.05.2010. godine	
44	Stradimir Vukičević	26.05.2010. godine	
45	Željko Šarac	26.05.2010. godine	
46	Dragan Stupar	23.06.2010. godine	
47	Milorad Carić	30.06.2010. godine	
48	Tomislav Danilović	30.06.2010. godine	
49	Aleksandar Juić	07.07.2010. godine	
50	Lazo Bursać	14.07.2010. godine	
51	Perica Kerkez	16.07.2010. godine	
52	Duško Knežević	16.07.2010. godine	
53	Ljubomir Kojić	16.08.2010. godine	
54	Ranko Gojić	18.08.2010. godine	
55	Proko Pilipović	18.08.2010. godine	
56	Ivo Marić	01.09.2010. godine	
57	Veljko Radić	01.09.2010. godine	
58	Bogdan Lakić	29.09.2010. godine	
59	Milovan Mastikosa	29.09.2010. godine	
60	Milan Gvozdrenović	13.10.2010. godine	
61	Miloš Jelić	13.10.2010. godine	
62	Luka Kajtez	13.10.2010. godine	
63	Mile Zec	27.10.2010. godine	Svjedoci su saslušani u Okružnom sudu u Banja Luci, audio zapisi preslušan u Sudu BiH 16.02.2011. godine
64	Rade Paraš	27.10.2010. godine	
65	Jovo Reljić	27.10.2010. godine	

66	Nikola Stojanović	03.11.2010. godine	Na pretresu su pročitani iskazi ovih svjedoka, s obzirom da su isti umrli
67	Branislav Kalaš	03.11.2010. godine	
68	Marinko Kos	03.11.2010. godine	
69	Živko Malešević	18.11.2010. godine	
70	Sreto Sušić	15.12.2010. godine	
Replika dokaza Tužilaštva			
71	Zoran Babić	07.03.2012. godine	
72	Miodrag Dejanović	07.03.2012. godine	Na pretresu je pročitani iskazi ovog svjedoka, s obzirom da je umro
73	Ljubomir Gogić	14.03.2012. godine	Vještak grafolog
74	Milan Ivančević	14.03.2012. godine	
75	Dragomir Keserović	04.04.2012. godine	Vještak vojne struke. Unakrsno ispitivanje održano 11.04. i 18.04.2012. godine

B. LISTA ULOŽENIH MATERIJALNIH DOKAZA TUŽILAŠTVA

T-1 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Neđo Krndija, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj: KT-RZ-30/05 i KT-RZ-117/07 od 08.04.2008. godine;

T-2 (O1-1) - Zapisnik o saslušanju Neđo Đukić br. 03/1188-10 od 30.04.1994. godine; Dopuna izjave Neđo Đukić; Zapisnik o saslušanju Neđo Đukić br. 03/360-3 od 30.04.1994. godine; Dopuna izjave Neđo Đukić; Pitanja za Neđu Đukića;

T-3 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Neđe Đukića, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj KT-RZ 117/07 i KT-RZ- 30/05, od 27.03.2008. godine;

T-4 (O1-3; O1-4A; O1-4B i O2-135) – Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Đervida Draško, str.pov.br.03/1188-32 od 20.09.1994. godine, Izjava Đervida Draška pisana rukom od 15.02.1995. godine, Dopuna izjave Đervida Draška data Komandi 5 Korpusa Odjeljenje SVB od 15.03.1995. godine i Daktiloskopski karton na ime Đervida Draško;

T-5 - Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Zrnić Milutin SP br. 03/1188-48 od 27.09.1994. godine;

T-5A - Omot Spisa Odsjeka vojne bezbjednosti 5 Korpusa, od 14.09.1994. godine; Daktiloskopski karton Zrnić Milutina i Izjava Zrnić Milutina pisana rukom;

T-6 (O1-5) - Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Dojčinović Darko, Str. Pov. Br. 03/1182-28 od 23.09.1994. godine

T-6A (O1-5) - Službena zabilješka Dojčinović Darka od 01.09.1994. godine u rukopisu,

T-7 (O1-7; O2-135) - Odsjek službe vojne bezbjednosti, Izjava Dojčinović Darka o uspostavljanju organizovane saradnje sa Službom vojne bezbjednosti OS RBiH od 10.03.1995. godine

T-8 (O1-9) - Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Popović Mile br. 03/73-7/95 od 24.01.1995. godine;

- T-9** - Zapisnik o salušanju svjedoka Popović Radovana Tužilaštvo Bosne i Hercegovine br. KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05 od 07.02.2008. godine,
- T-10** (O1-11) - Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Popović Radovan br. 03/73-5 od 23.01.1995. godine sačinjena dana 22.01.1995. godine;
- T-10A** (O1-11) - Daktiloskopski karton na ime Popović Radovan od 07.02.1995. godine
- T-11** - Zapisnik o salušanju svjedoka Bilbija Slavka Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05 od 28.08.2007. godine;
- T-12** (O1-13) - Komanda 5 Korpusa, Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, službena zabilješka Vranjković Drago od 04.09.1995 godine
- T-13** (O1-15) -Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Golić Marko, br. Str. Pov.br.03/1188-23 od 23.09.1994. godine;
- T-13A** – Pisana izjava (12 strana);
- T-13B** -Daktiloskopski karton na ime Golić Marko
- T-13C** - Ministarstvo odbrane uprava bezbjednosti broj 06.1/28-307-2 od 05.11.1994. godine;
- T-14** (O1-17) - Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Jovičić Ljubo br. Str.pov.br.03/1188-39 od 18.11.1994. godine;
- T-14A** - Službena zabilješka od 25.10.1994. godine sačinjena u prostorijama 501. brigade sa Ljubom Jovičićem.
- T-14B** - Izjava / službena zabilješka Ljube Jovičića sastavljena u prostorijama kasarne "Adil Bešić" dana 18.11.1994. godine;
- T-14C** - Daktiloskopski karton na ime Ljubo Jovičić od 06.02.1995. godine;
- T-15** - Zapisnik o salušanju svjedoka Ljube Jovičića Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05 od 31.03.2008. godine;
- T-16** (O1-19)
- Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Arif Vukovića, br. Str.pov.br.03/ od 22.07.1994. godine;
 - Dopuna izjave Arifa Vukovića (sve Fikretove veze) u desnom uglu broj 12039427.TXT;
 - Dopuna izjave u rukopisu Arifa Vukovića i Izjava Arifa Vukovića (33 strane)
 - Dopuna izjave Arifa Vukovića, Armija Republike Bosne i Hercegovine, Komanda Petog korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, strogo pov, broj 03 od 02.08.1994. godine (broj 22079403);
 - Dopuna izjave Arifa Vukovića;
 - izjava Arifa Vukovića (u desnom gornjem uglu broj 10089430.TXT);
 - Dopuna izjave Arifa Vukovića, Armija Republike Bosne i Hercegovine, Komanda Petog korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, strogo pov, 03 od 18.08.1994. godine (u desnom gornjem uglu broj 22079403.TXT);
 - Dopuna izjave Arifa Vukovića (pet stranica);
 - Dopuna izjave Arifa Vukovića, Komanda Petog korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti strogo pov, broj 03/696-3 od 02.08.1994. godine (u gornjem desnom uglu broj 22079403 TXT);

T-17 (O1-21) - Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Nebojša Trkulja, Str.pov.br.03/1188-21 od 25.9.1994. godine i Daktiloskopski karton za lice Nebojša Trkulja;

T-18 (O1-23)

- Armija Republike BiH, Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Pero Plavšić broj 03/1188-46 od 11.11.1994. godine i Dopuna izjave;

- Armija Republike BiH, Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Pero Plavšić broj 03-480/94 od 11.11.1994. godine; sačinjena dana 25.10.1994. godine i Dopuna izjave;

T-19 (O1-25) - Armija Republike BiH, Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Siniša Malešević, Str.pov.br.03/1182-52 od 28.09.1994. godine u prilogu pismena izjava pisana rukom, i Daktiloskopski karton od 06.02.1995. godine,

T-20 - Zapisnik o salušanju svjedoka Slavko Aničić Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-30/05 i KT-RZ-117/07 od 25.06.2008. godine;

T 21 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Braco Pezić, sačinjen od strane Državne agencije za istragu i zaštitu, broj: 17-12/3-04-2-50/08 od 22.07.2008. godine;

T-22 (O1-26) - Komanda 5 korpusa, Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, službena zabilješka Dragan Jeftenić, SP broj 03/73-60-1 od 05.05.1995. godine;

T- 23 - Zapisnik Tužilaštva BiH o saslušanju svjedoka Dragana Jeftenića, sastavljen u prostorijama SJB Prijedor broj: KT-RZ 30/05 i KTRZ 117/07 od 20.11.2008. godine;

T-24 (O1-28) - Dopuna izjave Vojislav Kondić (5 strana);

T-25 - Zapisnik o salušanju svjedoka Vojislava Kondića, Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-30/05 i KT-RZ-117/07 od 04.03.2008. godine;

T-26 - Zapisnik o salušanju svjedoka Slavko Rajlić Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05 od 29.08.2007. godine;

T-27 (O1-30) - Komanda 5 korpusa, Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, službena zabilješka Neđo Trivić, SP broj 03/73-56-1 od 24.06.1995. godine;

T-28 (O1-30) - Izjava Neđe Trivića (28 strana);

T-28A - Dopuna izjave Neđe Trivića od 10.06.1995. godine;

T-29 (O1-30) - Daktiloskopski karton Neđo Trivić, 1995. godina, OSVB, Bihać; Komanda 5 Korpusa, Odjeljenje službe bezbjednosti, Pregled neophodnih podataka o licu Neđo Trivić od 06.05.1995. godine;

T-30 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Tomislav Danilović, broj: KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05 od 01.04.2008. godine;

T 31 (O1-32) - Armije Republike BiH, Komanda 5 korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Izjava Perica Kerkez SP broj 03-1188-80 od 20.12.1994. godine; Daktiloskopski karton na ime Perica Kerkez; i Izjava pisana rukom;

T-32 (O1-33) - Omot predmeta Duško Knežević broj 03/1188-57-82 (u prilogu Zapisnik 501 brdske brigade, sektor bezbjednosti od 09.12.1994. godine, Zapisnik 501. Brdska brigada, Sektor bezbjednosti broj 03/1182-82 od 09.12.1994. godine; Daktiloskopski karton za lice Duško Knežević i jedan list u rukopisu;

T-33 - Zapisnik o salušanju svjedoka Nikola Stojanović Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-30/05 i KT-RZ-117/07 od 19.02.2008. godine,

T-33A - Izvod iz matične knjige umrlih za lice Nikola Stojanović, Opština Gradiška broj 03/1-202-1-1533/10, izdat u Gradišci 29.07.2010. godine

T-34 - Zapisnik o salušanju svjedoka Branislav Kalaš, Tužilaštvo BiH br. KT-RZ-30/05 i KT-RZ-117/07 od 10.03.2008. godine;

T-34A - Izvod iz matične knjige umrlih za lice Branislav Kalaš, Opština Banja Luka broj 1-202-1-2439/2010 od 27.08.2010. godine, Banja Luka;

T-35 (O2-9) - Zapisnik o uzimanju izjave svjedoka Marinko Kos, Centar javne bezbjednosti Banja Luka, broj 10-02/2-271/05 od 20.05.2005. godine;

T-35A - Izvod iz matične knjige umrlih za lice Marinko Kos, Opština Banja Luka broj: 1-202-1-8309/2010 od 21.09.2010. godine, Banja Luka;

T-35B - Punomoć advokata Simo Tošića od 13.04.2008. godine kojim obavještava Tužilaštvo BiH o smrti Marinka Kos u predmetu KT-RZ-30-05;

T-35C - Poruka Crvenog krsta Kos Marinku od supruge Kos Stane od 25.10.1995. godine;

T-36 - Zapisnik o uzimanju izjave svjedoka Sreto Sušić, Centar javne bezbjednosti Doboj, broj 11-02/2-230-520/04 od 30.05.2005. godine;

T-37 - Daktiloskopski karton Sreto Sušić sa fotografijama i otiscima prstiju od 28.10.1995. godine;

T-38 - Odluka Predsjedništva RBiH o proglašenju ratnog stanja "Službeni list RBiH br.7/04" od 20.06.1992. godine

T-39 (O1-35) - Akt Službe vojne bezbjednosti 5. korpusa Armije BiH br. 01049510 FRM - tabela sa formacijskim dužnostima;

T-40 (O1-36) - Organizacijska šema Organa bezbjednosti okruga Bihać;

T-41(O1-37 i O2-12) - Komanda 5 Korpusa, Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, Instrukcija – obrada ratnih zarobljenika, broj SP 03/321-12 od 03.09.1995. godine;

T-42 (O1-38) - Pravilnik o postupanju sa ratnim zarobljenicima u Sabirnom centru Bihać, broj Pov.07/900-1 od 05.08.1993.godine;

T-43 (O1-39) - Odluka Skupštine okruga Bihać o osnivanju zatvora za ratne zarobljenike, broj 01/S-012-113/92 od 17.08.1992. godine;

T-44 (O1-40) - Akt strogo pov 09-1/193-27 od 01.07.1996. godine, Zapovjest za napad pod kodnim imenom „Sana 95“, 5. Korpusa Armije BiH broj Op.01-1/352-327 od 17.08.1995.godine;

T-45 -Naredba o primjeni pravila međunarodnog ratnog prava u oružanim snagama RBiH "Sl.list RBiH 15/92" od 05.09.1992. godine;

T-46 -Pravilo službe u Armiji R BiH "Službeni list RBiH 11/92" od 01.08.1992. godine

T-47 (O1-41) - Saglasnost Odsjeka vojne bezbjednosti 5. Korpusa Armije BiH broj 03/845-1 od 09.09.1994. godine;

T-48 (O1-42 i O2-13) - Odobrenje, odjeljenja službe vojne bezbjednosti, za posjetu i registraciju ratnih zarobljenika SP broj 03/388-47 od 23.10.1995. godine;

T-49 (O1-43 i O2-14) - Evidencija ratnih zarobljenika, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti broj 03/73-68-4 od 19.10.1995. godine;

T-50 (O1-44 i O2-15) - Evidencija zarobljenih pripadnika SČV, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti broj 03/73-68-3 od 12.10.1995. godine;

T-51 (O2-16) - Evidencija zarobljenih pripadnika SČV, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti broj 03/73-68-2 od 05.10.1995. godine;

T-52 (O1-45) - Zahtjev 511 Slavne brdske brigade – organ bezbjednosti, za premještaj ratnog zarobljenika pripadnika tzv. NO APZB u DZ Cazin, broj Pov. 03/112-118 od 22.09.1995. godine;

T-53 (O1-46) - Rješenje komandanta 5 Korpusa kojim se priznaje položaj ratnog zarobljenika broj pov. 07/49-5 od 29.12.1994. godine;

T-54 (O1-47) - Rješenje komandanta 5 Korpusa kojim se priznaje položaj ratnog zarobljenika broj pov. 07/49-4 od 21.11.1994. godine;

T-55 - Komanda 5 Korpusa, odsjek vojne bezbjednosti, dostava podataka o zarobljenim pripadnicima SČA, SP broj 03/1042-7 od 15.11.1994. godine

T-56 (O1-48) - Spisak, 503 brdske brigade SC za ratne zarobljenike Cazin, ratnih zarobljenika kojima nije priznat status ratnih zarobljenika, broj pov.br.03/794-1 od 26.12.1994. godine;

T-57 (dio dokaza O2-17) - Knjiga, evidencija zarobljenih pripadnika ratnih zarobljenika i razni spiskovi, 6 odvojenih spiskova;

T-58 (O1-49) - Naredba komande 5 korpusa str.pov.broj: 04-1/853-1 od 13.10.1995. godine;

T-59 (O1-50 i O2-18) -Naredba komandanta 5 Korpusa, pov. broj 07/3102-1 od 10.05.1994. godine;

T-60 (O1-51 i O2-19) - Bezbjedonosna procjena sabirnog centra za ratne zarobljenike, Komanda 5 korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti br 03/378-2 od 11.05.1994. godine;

T-61 (O1-52) - Elaborat obezbjeđenja Sabirnog centra za ratne zarobljenike, Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti 03/378-6 od 14.05.1994. godine;

T-62 (O1-53 i O2-20) - Pravilo za rad Sluzbe vojne bezbjednosti u oružanim snagama 02-011-714/92 od 11.09.1992. godine izdato od Predsjedništva R BiH;

T-63 (O1-54) Zapisnik o uzimanju izjave Carić Milorad, Centar službi bezbjednosti, policijski sektor Bihać, broj 14-1/02-4-255/95 od 16.02.1995. godine;

T-64 (O1-55) - Zapisnik o uzimanju izjave Dragan Blanuša, Centar službi bezbjednosti – sektor SDB Bihać, broj: 02-132/95 od 27.01.1995. godine;

T-65 (O1-56) - Zapisnik o uzimanju izjave Radovan Popović, Centar službi bezbjednosti – sektor SDB Bihać, broj: 02-142/7/95 od 27.01.1995. godine;

T-66 (O1-57) - Zapisnik o saslušanju Zdravko Radošević, Centar službi bezbjednosti – sektor SDB Bihać, broj: 02-146/9/95 od 28.01.1995. godine;

T-66A (O1-58) - Zapisnik o saslušanju Zdravko Radošević, Centar službi bezbjednosti – sektor SDB Bihać, broj 02-146/10/95 od 28.01.1995. godine;

T-67 (O1-59) - Službena zabilješka – Izjava Darko Kajtez, Odsjek vojne bezbjednosti SP broj 03/1188-75 od 13.11.1994. godine; Akt Odsjeka vojne bezbjednosti, Str.pov.br. 03/1188-78 od 22.12.1994. godine; Akt Odsjeka vojne bezbjednosti broj 03/1188-77 iz 12 mjeseca 1994. godine; Akt Centra službi bezbjednosti, policijskai sektor Bihać, broj 14-1/02-4-1502/94 od 09.12.1994. godine; Zapisnik Ministarstva unutrašnjih poslova Centra službi bezbjednosti broj 02-1254/94 od 02.12.1994. godine; Fotokopija Daktiloskopski karton Darko Kajtez, februar 1995. godine;

T-68 - Dopuna podataka, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti, SP broj 03/67-12 od 31.08.1995. godine; Spisak lica, odjeljenja službe vojne bezbjednosti SP broj 03/67-11 od 29.08.1995. godine, Rješenje Armije Republike BiH – 5 Korpus pov. broj: 07-3/2033-1 od 07.08.1995. godine i Rješenje Armije Republike BiH – 5 Korpus pov. broj: 07-3/2290-1 od 01.09.1995.godine;

T-69 (O1-1A) - Službena zabilješka prvog ispitivanja Neđo Đukić broj 03/360-2 od 29.04.1994. godine sa prilogom fotografije; Sprovodni list za Neđo Đukić broj 07-5/94 od

09.05.1994. godine; Dosije lica Neđo Đukić, odjeljenje službe vojne bezbjednosti od 15.06.1995.godine; Dopis Uprave službe vojne bezbjednosti broj 7-3/28-111 od 28.03.1995. godine; Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti kojim se traži instukcija za razmijenu Draško Đervida i drugih lica broj SP 03/1040-2 od 23.03.1995. godine; Poruka Neđo Đukić, Međunarodni crveni krst od 15.09.1994. godine;

T-70 (O1-60) - Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti SP broj 03/329-12 iz 1995. godine;

T-71 (O1-61) - Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti broj 03/329-7 od 13.04.1995. godine

T-72 (O2-26) - Sagledavanje stanja po elementima bezbjednosti, omot 03/535-2 spisa: Izvještaj Odsjeka vojne bezbjednosti broj 03/535-2 od 28.06.1994. godine i Naredba Komandanta Atifa Dudakovića pov.br.02/4244-1 od 27.06.1994.godine;

T-73 (O2-27) - Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti SP broj 03/388-40 od 13.09.1995. godine o dostavi spiska ratnih zarobljenika;

T-74 (O2-28) - Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti SP broj 03/67-7 od 15.08.1995.godine o dostavi podataka o agresorskim vojnicima;

T-75 (O2-29) - Akt Ministarstva za unutrašnje poslove, Centar službi bezbjednosti policijska sektor Bihać, broj 14/02-4-1448/95 od 14.11.1995. godine

T-76 (O2-30) - Obavijest odjeljenja službe vojne bezbjednosti, SP broj 03/388-50 od 09.11.1995. godine

T-77 - Spisak lica koja se nalaze na kriminalističkoj obradi u prostorijama Policijske stanice Bosanski Petrovac;

T-78 (O2-31) - Akt, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti, SP broj 03/388-38 od 05.09.1995. godine

T-79 - Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti, SP broj 03/388-51 od 09.11.1995.godine;

T-80 (O1-62) - Akt Višeg suda u Bihaću broj 5/95-RZ od 17.04.1995. godine;

T-81 Akt Višeg suda u Bihaću broj Ki.12/94 RZ od 28.02.1995. godine;

T-82- Akt Odjeljenja Službe vojne bezbjednosti, SP broj 03/252-2 od 10.03.1995. godine;

T-83 (O1-63) - Službena zabilješka, Odsjeka vojne bezbjednosti, Str.pov.br. 03/1188-61 od 29.11.1994. godine i Daktiloskopski karton Danilović Tomislava od 07.02.1995. godine

T-84 (O1-64) - Akt Odsjeka vojne bezbjednosti Pov.br.03/493-2 od 17.06.1994.godine

T-85 - Rješenje 5 Korpusa o priznanju položaja RZ Kondić Vojislavu broj 07/49-1 od 10.02.1994.godine;

T-86 - Rješenje 5 Korpusa o priznanju položaja RZ za 10 lica pov.broj 07/6163-1 od 20.09.1994.godine;

T-87 (O2-32) - Evidencija zarobljenih pripadnika, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti, SP broj 03/73-68 od 08.09.1995. godine;

T-88 (O1-65) - Akt Komande 5 Korpusa, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti, SP broj 03/85-12 od 02.02.1995. godine;

T-89 (O1-66) - Dosije za lice Balaban Pero broj 07/5-45/95 od 25.01.1995. godine;

T-90 -Informacija Okružni vojni sud u Bihaću broj SU-34/94 od 21.04.1994. godine o stanju, pojavama i problemima u Okružnom vojnom pritvoru sa prijedlogom mjera;

T-91 - Izvještaj bataljona vojne policije o smrti Demić Milana broj 07/5-109/95 od 07.03.1995.godine; Službena zabilješka bataljona vojne policije o razgovoru sa Turopoljac

Stankom broj 07/5-469/95 od 05.03.1995. godine i Službena zabilješka bataljona vojne policije o razgovoru sa Šaković Šabanom broj 07/5-46-2/95 od 05.03.1995.godine;

T-92 - Izvještaj komandanta kasarne "Adil Bešić" Asima Spahića o obilasku pritvorenika od strane predstavnika Međunarodnog crvenog krsta broj 12/170-1 od 06.01.1994. godine;

T-93 - Naređenje komande 5 korpusa pov.broj 07/7762-1 od 09.12.1994. godine;

T-94 - Rješenje 5 Korpusa o priznavanju statusa ratnog zarobljenika pov.br.07-3/1585-1 od 30.05.1995.godine;

T-95 - Zahtjev komandanta kasarne Asima Spahića za priznavanje položaja ratnih zarobljenika pov.br.12/7165-1 od 06.11.1994. godine;

T-96 (O1-67) - Naređenje komandanta 5 korpusa o razmjeni ratnih zarobljenika SP broj 07-1/202-1 od 10.03.1995.godine;

T-97 (O1-68) - Naređenje komande 5 Korpusa o razmjeni Str.pov.br.04-1/1106-1 od 22.12.1995. godine;

T-98 (O1-69) - Akt 5 korpusa o postavljenju na dužnost Str.pov.br.05/53-171 od 22.01.1995. godine;

T-99 - Naređenje komande 5 korpusa o razmjeni Str.pov.br. 04-1/1047-1 od 28.11.1995.godine;

T-100 (O1-70 i O2-33) - Dokument Ministarstva odbrane smjernice za uzimanje izjava od zarobljenih četnika, broj 01.3/96-39 od 05.07.1994. godine;

T-101 - Službena zabilješka organa bezbjednosti 503. Brdske brigade, Pov.br.03-146/95 od 21.02.1995. godine;

T-102 (O1-71 i O2-34) - Dosije slučaja Odjeljenja SVB 5. korpusa od 15.06.1995.godine;

T-103 - Spisak pripadnika čete srbočetničke vojske - sektor vojne bezbjednosti 5 korpusa ev.br. 03/360-4 od 04.05.1994.godine;

T-104 - Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, Komanda 5. Korpusa, Dodatna saznanja iz izjava zarobljenih SČA str.pov.br. 03/297-1 od 21.03.1995.godine;

T-105 (O1-72) - Odjeljenje službe vojne bezbjednosti, Izvještaj o obilasku 505.Vmtbr i 506.bobr. od 04.04.1995. godine;

T- 106 (O1-73 i O2-35) - Dnevni izvještaj 501 brdske brigade Str.pov.br: 03/1-13 od 14.01.1995.godine;

T-107 (O1-74) - Odjeljenje službe vojne bezbjednosti - premještaj ratnog zarobljenika SP broj 03/699-2 od 24.09.1995.godine;

T-108 (O2-36) - Plan i program kursa za obuku starješina službe vojne bezbjednosti 5. korpusa od 10.02.1995.godine;

T-109 (O2-37) - Plan i program kursa za obuku starješina službe vojne bezbjednosti 5. korpusa od 04.03.1995.godine;

T-110 (O2-38) - Provjera za lica, Čelebić, Lipović i Pašić, u rukopisu, od 26.05.1994.godine;

T-111 (O2-38) - Provjera za lica, Lipović i Pašić od 26.05.1994.godine;

T-112 (O2-38) - Provjera za lica, Bećirspahić, u rukopisu, od 25.05.1994.godine;

T-113 - Pravilo za rad vojne policije, broj 02/90-31 od 11.09.1994. godine;

T-114 - Upitnik za lice i izjava Miroslav Prtija i Milovan Mastikosa od 19.10.1995. godine;

T-115 - Upitnik za lice i izjava Petar Marjanović 19.10.1995. godine;

T-116 - Naređenje, 5 Korpusa pov.broj 07/305-1 od 14.08.1994. godine;

T-117 (O2-40) - Službena zabilješka, odsjeka vojne bezbjednosti, Str. pov. br. 03 od 12.07.1994. godine;

T-118 (O2-41) - Akt Ministarstva odbrane RBiH, saznanja, broj 01.3/28-230 od 21.07.1994. godine;

T-119 (O2-42) - Izvještaj, odsjek vojne bezbjednosti, str.pov.br. 03/548-6 od 25.07.1994. godine;

T-120 (O1-75) - Službena zabilješka str.pov.br.03/73-2 od 20.01.1995. godine o uzimanju izjave od Dragana Blanušam, dopuna izjave, daktiloskopski karton Dragan Blanuš i tri izjave u rukopisu;

T-121- Akt odsjeka vojne bezbjednosti Sr.pov.br.03/1136-1 i 03/1188-30 od 01.12.1994. godine sa prilogom;

T-122 - Centar službi bezbjednosti, akt broj 02-1232-2/94 od 07.12.1994. godine sa prilogom;

T-123 (O1-76) - Plan obavljanja informativnog razgovora sa Bosnić Jelenkom i Službena zabilješka o uzimanju izjave od Bosnić Jelenka SP broj 03/1034-4 -1188-25 od 30.10.1994. godine;

T-124 - Plan angažovanja odjeljenja za KOP za dan 02.12.1994 i 04.12.1994. godine;

T-125 (O2-43) - Plan angažovanja odjeljenja za KOP za dan 21.12.1994.godine i dan 22.12.1994.godine;

T-126 (O2-43) - Plan angažovanja odjeljenja za KOP za dan 23.12.1994.godine i dan 24.12.1994. godine;

T-127 - Plan angažovanja odjeljenja za KOP za dan 26.12.1994.godine i dan 27.12.1994. godine;

T-128 (O2-43) - Plan angažovanja odjeljenja za KOP za dan 28.12.1994.godine i dan 29.12.1994.godine;

T-129 - Plan angažovanja odjeljenja za KOP od 01.01.do 31.01.1995.godine;

T-130 - Plan angažovanja odjeljenja za KOP od 01.2.do 05.02.1995.godine;

T-131 (O2-44) - Mjesečni plan rada OSVB 5.korpusa za april 1995.godine;

T-132 (O1-77 i O2-45) - Plan rada odsjeka za KOP za septembar 1995.godine od 24.08.1995.godine;

T-133 (O1-78 i O2-45) - Plan rada odsjeka za KOP za novembar 1995. godine od 26.10.1995. godine;

T-134 (O2-46) - Izvještaj o vanrednom događaju broj 07/5-364/95 od 17.11.1995. godine, Izvještaj o smrti Čamber Svete u kasarni u Bihaću, Zapisnik o uviđaju 07/5-189-1/95 od 17.11.1995. godine od 17.11.1995. godine, Informacija o vanrednom događaju broj 07/5-364 od 07.11.1995. godine, Tri službene zabiljeske Armije R BiH, 5 bataljon vojne policije Mešić Šemsudina broj 07/5-189-1/95 od 07.11.1995. godine, Zapisnik o obdukciji dr. Rakočević Miroslava specijalist za patologiju I sudsku medicine od 16.11.1995. godine, i rukopisna izjava od 22.11.1995.godine;

T-135 (O1-79) - Dosije službe vojne bezbjednosti 5. korupsa Mile Matijević broj 03/1188-55;

T-136 - Službena zabilješka o uzimanju izjave Nikola Mrkšić str.pov.br. 03-1188-54 od 22.09.1994.godine;

T-137 (O1-80) - Daktiloskopski karton Stevo Karanović, Službena zabilješka SP broj 03/1188-42, službena zabilješka o uzimanju izjave broj 03/1188-43 od 11.11.1994. godine,

plan obavljanja informativnog razgovora Stevo Karanović i izjava Stevo Karanović (pisana rukom);

T-138 (O1-81) - Sprovedni list vojnčkog pritvora 503 bbr, Ranko Gojić, od 28.11.1994.godine;

T-139 (O1-83) - Službena zabilješka o uzimanju izjave Zdravko Radošević Zdravka SP broj 03/73-3/95 od 18.01.1995.godine;

T-140 - Službena zabilješka o uzimanju izjave Momir Đurić Momira str.pov.br.03/73-10/95 od 26.01.1995.godine, dopuna izjave Momir Đurić, izjava u rukopisu i daktiloskopski karton Momir Đurić;

T-141 - Službena zabilješka o uzimanju izjave, Goran Kavrić, str.pov.br.03/1188-73/94 od 25.11.1994.godine;

T-142 - Službena zabilješka o uzimanju izjave Rade Popović str.pov.br.03/1188-66 od 31.10.1994.godine;

T-143 - Službena zabilješka o uzimanju izjave Trivo Zorić str.pov.br.03/1188-64 od 31.10.1994.godine;

T-144 (O1-84) - Potvrda 501. Brdske brigade str.pov.broj 03/7-1 od 18.01.1995.godine;

T-145 (O2-48) - Naredba komandanta 5 korpusa o unapređenju pov. broj 05/357-05 od 29.05.1995.godine;

T-146 (O2-49) - Naredba o postavljenju str.pov.br. 05/53-392 od 29.04.1994.godine;

T-147 (O2-50) - Naredba komandanta 5 korpusa o premiještanju Adil Ružnić str.pov.br. 05/340-490 od 29.04.1994. godine;

T-148 - Naredba komandanta 5 korpusa o postavljenju Mehure Selimović str.pov.br. 05/53-388 od 29.04.1994. godine;

T-149 - Odobrenje Odjeljenje sluzbe vojne bezbjednosti SP broj 03/675-1 od 12.09.1995. godine;

T-150 (O2-51) - Odjeljenje vojne bezbjednosti - Krivična prijava, SP broj 03/73-63 od 05.09.1995. godine;

T-151 - Okruzni vojni sud u Bihaću, Odobrenje broj Kri 3814/95 od 08.09.1995. godine;

T-152 (O1-188) - Službena zabilješka o uzimanju izjave Miodrag Dejanović SP broj 03/73-61 od 19.05.1995. godine;

T-153 (O1-85) - Službena zabilješka o uzimanju izjave Krstan Lakić Krstana SP broj 03/73-50-1 od 06.06.1995. godine, daktiloskopski karton Krstan Lakić i izjava u rukopisu (11 strana);

T-154 - Službena zabilješka o uzimanju izjave, Obrad Romanić, SP broj 03/73-59-1 od 04.09.1995. godine, upitnik za lice Obrad Romanić, Daktiloskopski karton za Obrad Romanić i izjava u rukopisu;

T-155 (O1-86) - Službena zabilješka o uzimanju izjave Milorad Perić, SP broj 03/73-29 od 12.06.1995. godine;

T-156 (O1-87) - Službena zabilješka o uzimanju izjave, Milan Kosijer, SP broj 03/73-31 od 12.06.1995. godine;

T-157 (O1-88) - Službena zabilješka o uzimanju izjave, Marko Kaužljar SP broj 03/73-32 od 11.06.1995.godine;

T-158 (O1-89) - Službena zabilješka o uzimanju izjave, Stanko Turopoljac, SP broj 03/73-16 od 13.03.1995.godine i daktiloskopski karton Stanko Turopoljac;

T-159 (O2-54) - Naredba komandanta korpusa str.pov.br. 03/3174-1 od 12.05.1994. godine;

T-160 - Spisak pritvorenika po ćelijama u zatvoru "Luke" (u rukopisu);

T-161 - Daktiloskopski karton - Predrag Veriš;

T-162 - Daktiloskopski karton - Anto Topalović;

T-163 - Službena zabilješka o uzimanju izjave Milete Kokir SP broj 03/73-21 od 12.06.1995.godine;

T-164 - Službena zabilješka o uzimanju izjave, Banda Mililć, sp, broj 03/73-23 od 09.06.1995. godine

T-165 (O2-55) - Akt Odjeljenja sluzbe vojne bezbjednosti SP broj 03/707-3 od 04.10.1995. godine;

T-166 (O2-56) - Izvještaj o zarobljavanju SP broj 03/73-56 od 04.09.1995. godine; Izvještaj o zarobljavanju SP broj 03/73-55-2 od 04.09.1995. godine; Izvještaj o zarobljavanju SP broj 03/73-60 od 04.09.1995. godine; Izvještaj o zarobljavanju SP broj 03/73-50-2 od 04.09.1995. godine; Izvještaj o zarobljavanju SP broj 03/73-62 od 04.09.1995. godine; Izvještaj o zarobljavanju SP broj 03/73-58 od 04.09.1995.godine; Izvještaj o zarobljavanju SP broj 03/73-59 od 04.09.1995. godine; Izvještaj o zarobljavanju SP broj 03/73-57-1 od 04.09.1995. godine;

T-167 - Službena zabilješka o uzimanju izjave, Stevo Petrović SP broj 03/73-49-1 od 30.05.1995.godine;

T-168 - Službena zabilješka o uzimanju izjave, Borislav Jokić SP broj 03/73-62-1 od 17.05.1995.godine;

T-169 (O2-57) - Službena zabilješka o uzimanju izjave Nikola Radaković SP broj 03/73-58-1 od 17.05.1995.godine;

T-170 (O2-58) - Službena zabilješka o uzimanju izjave, Đure Mutić SP broj 03/73-57 od 04.09.1995.godine;

T-171 - Upitnik za lice Brane Čičić i izjava pisana rukom;

T-172 (O1-189) - Izjava Miodraga Dejanovića;

T-173 - Službena zabilješka o uzimanju izjave od Milorada Čambara od 22.09.1994.godine;

T-174 - Službena zabilješka o uzimanju izjave od Milana Predojevića od 16.09.1994.godine;

T-175 - Službena zabilješka o informativnom razgovoru, Milan Stolić od 12.02.1996.godine;

T-176 (O1-90 i O2-60) - Naredba 5 korpusa Pov.broj 07/7519-1 od 25.11.1994. godine;

T-177 (O1-91 i O2-60) - Spisak ratnih zarobljenika pripadnika SČA koji se nalaze u SCRZ „Adil Bešić (datum 25.11.1994.godine, primopredaja ratnih zarobljenika nakon premještanja);

T-178 - Naređenje komandanta 5 Korpusa SP broj 07/4102-1 od 20.06.1994.godine;

T-179 (O2-61) - Naređenje komandanta 5 Korpusa str.pov.br. 04-1/911-1 od 28.10.1995.godine uz prilog – spisak ratnih zarobljenika;

T-180 - Naređenje, Komande 5. Korpusa, SP broj 03-1/840-1 od 03.10.1995. godine;

T-181 - Depeša OBS RS broj 506-362 od 22.08.2000.godine i Službena zabilješka OBS RS broj 506-624 od 22.08.2000. godine (MKS broj 03719078);

T-182 - Službena zabilješka MUP Republike Srpske od 14.02.1996. godine (MKSJ broj B0018152) o informativnom razgovoru sa Zoranom Babićem;

T-183 - Informacija MUP Republike Srpske od 22.02.1995. godine o pokušaju vrbovanja Katana Stojana (MKSJ broj B0018171);

T-184 (O2-63) - Informacija MUP Republike Srpske, Centar RDB Banja Luka od 10.06.1996. godine (MKSJ broj B0018103);

T-185 (O1-92) - Informativni razgovor Centar RDB Banja Luka broj 52/95 od 13.03.1995.godine (MKSJ broj B0067181);

T-186 - Informacija MUP Republike Srpske o informativnom razgovoru, Milan Gvozdrenović str.pov.br. 10-3-361/95 od 13.04.1995.godine (MKSJ broj B0067285);

T-187 - Službena zabilješka MUP Republike Srpske od 21.03.1995. godine (MKSJ broj B0066980);

T-188 - Depeša MUP RDB Centar Bijeljina broj 01-84/96 od 02.03.1996. godine (MKS broj B0018164);

T-189 (O1-93) - Službena zabilješka MUP Republike Srpske Centar RDB Banja Luka od 16.03.1995. godine (MKSJ broj B0067327);

T-190 (O1-94) – Bezbjedonosna saznanja, MUP Republike Srpske akt RDB Banja Luka april 1995. godine (MKSJ broj B0035877);

T-191 (O1-95) - Naređenje Komande 5 Korpusa broj 02-1/906-1 od 26.10.1995. godine (MKSJ broj 01852421);

T-192 (O2-64) - Službena zabilješka i zapisnik MUP Republike Srpske Centar RDB Banja Luka od 06.06.1996. godine (MKSJ broj B0018111);

T-193 - Službena zabilješka MUP Republike Srpske Centar RDB Banja Luka o informativnom razgovoru, Slavko Aničić, broj 55/95 od 22.03.1995.godine (MKSJ broj B0067314);

T-194 (O1-96) - Zapisnik MUP RS RDB Banja Luka od 17.11.1995. godine (MKSJ broj B0039299);

T-195 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Dragana Jeftenića broj Kri-373/95 od 04.11.1995.godine;.

T-196 (O1-97) - Službena zabilješka MUP RS RDB Banja Luka od 16.03.1995. godine (MKSJ broj B0066927);

T-197 (O1-98) - Fragment dokumenta RDB RS, MKSJ broj B0035882 - B0035885;

T-198 - Službena zabilješka - kraći presjek saznanja po akciji „Skakač“, od 29.03.1996.godine, MKS broj B0018139;

T-199 (O1-99) - Informacija MUP RS o bezbjednosnim saznanjima o okolnostima zarobljavanja Karanović Steve, broj 10-3-397/95 od 24.04.1995. godine (MKSJ broj B0032131);

T-200 (O1-100) - Službena zabilješka MUP RS o obavljenom razgovoru sa Carić Miloradom broj 56/95 od 22.03.1995. godine (MKSJ broj B0067001);

T-201 - Depeša komande 1.KK str.pov.br.14-52 od 27.11.1994. godine (MKSJ broj 01291700);

T-202 (O1-101 i O2-66) - Informacija CRDB Prijedor broj 03-33 od 09.11.1995. godine (MKSJ broj P0000993);

T-203 - Izvod iz MKU, Opština Banja Luka, Mijodrag Dejanović broj 1946 od 19.11.2008. godine;

T-204 - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti str.pov. br.03/1014-1 od 15.10.1994. godine;

T-205 - Izvještaj Centra javne bezbjednosti Banja Luka o počinjenom krivičnom djelu i izvršiocima broj KU-2440/05 od 05.09.2005.godine;

T-206 - Akt CJB Banja Luka broj KU-2440/05 od 02.05.2006. godine sa priložima Ministarstva odbrane BiH i Federalnog Ministarstva unutrašnjih poslova;

T-207 (dio dokaza odbrane O2-5) - Akt Okružnog tužilaštva Banja Luka broj KTA-RZ-11/05 od 14.03.2005. godine sa priložima;

T-208 - Akt Okružnog tužilaštva Banja Luka broj KTA-RZ-30/05 od 12.04.2005. godine sa priložima;

T-209 - Akt Federalnog Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata broj pov.01/1-41-1820/08 od 15.05.2008. godine s priložima;

T-210 - Akt Ministarstva odbrane BiH broj 13-04-1-3256-9/05 od 28.08.2008. godine, sa priložima (ovjerene fotokopijame izvoda iz VOB-8);

T-211 - Akt Kantonalnog MUP-a Unsko-Sanskog kantona broj 05-1/06-2-04-1-799/08 od 16.04.2008. godine sa priložima (izvodi iz kaznene evidencije za optužene);

T-212 - Akt općine Bihać broj 07/1-13-316/08 od 16.04.2008.godine sa priložima kao u aktu (uvjerenja od državljanstvu za optužene);

T-213 - Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Selimović Mehure broj KT-RZ-30/05 od 09.04.2008. godine; Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Ružnić Adila broj KT-RZ-30/05 od 09.04.2008. godine i Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Mustafić Emira broj KT-RZ-30/05 od 09.04.2008. godine;

T-214 (O1-102) - Službena zabilješka Odsjeka vojen bezbjednosti SP broj 03/1188-71 od 25.11.1994. godine o uzimanju izjave od Aleksandra Juića;

T-215 (O1-103) - Službena zabilješka o uzimanju izjave od Demić Milana str.pov.broj 03/73-13 od 13.03.1995. godine;

T-215 A - Službena zabilješka str.pov.br. 03/13-3 od 25.02.1995.godine- u rukopisu;

T-215 B - Službena zabilješka sektora službe vojne bezbjednosti str.pov.br. 03/13-3 od 25.02.1995. godine;

T-216 (O1-104) - Službena zabilješka odsjeka vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Proke Pilipovića str.pov.br. 03/1188-37 od 12.11.1994.godine;

T-216 A - izjava Pilipović Proke pisana rukom;

T-217 (O1-105) - Službena zabilješka o uzimanju izjave od Milorada Carića str.pov.br.03/73-4/95 od 20.01.1995. godine;

T-218 (O1-106) - Akt Komisije za nestale RS broj 918/07 od 13.11.2007. godine, Spisak lica koja su razmijenjena i DVD snimak razmjene od 11.03.1995.godine;

T-219 - CD video snimak na kojem se vidi Vuković Arif

T-220 - Zapisnik Osnovnog suda u Banja Luci o saslušanju svjedoka Miodraga Dejanovića od 04.11.1995. godine;

T-221 - Nalaz i mišljenje vještaka Ljubomir Gogića, sudski vještak za oblast vještačenja dokumenata, novčanica, rukopisa i potpisa od 10.12.2008. godine;

T-222 - Zapisnik SIPA broj 16-11/3-1-04-2-52/07-2/12 od 31.01.2012. godine o ispitivanju svjedoka Milana Ivančevića;

T-223 - DVD Snimak razmijene od 11.03.1995. godine

T-223A - Dokumentacija uz DVD snimak

C. DATUMI SVJEDOČENJA SVJEDOKA ODBRANE OPTUŽENIH
MEHURE SELIMOVIĆA, ADILA RUŽNIĆA I EMIRA MUSTAFIĆA

Red. br.	Svjedok	Datum svjedočenja	Napomena
1.	Ismail Kličić	30.03.2011. godine	I, II i III – optuženog
2.	Aleksandar Mrenica	06.04.2011. godine	I, II i III – optuženog
3.	Radomir Radaković	06.04.2011. godine	I – optuženog
4.	Husnija Avdagić	13.04.2011. godine	I i II – optuženog
5.	Kemal Komić	20.04.2011. godine	I i II – optuženog
6.	Edin Salihović	20.04.2011. godine	I i II – optuženog
7.	Abdulmedžid Mušić	11.05.2011. godine	I i II – optuženog
8.	Ismet Karabegović	11.05.2011. godine	I i II – optuženog
9.	Danijela Mršić	18.05.2011. godine	I – optuženog
10.	Ramo Čelebić	18.05.2011. godine	I i II – optuženog
11.	Salih Hodžić	18.05.2011. godine	I i II – optuženog
12.	Šuhret Fazlić	25.05.2011. godine	I i II – optuženog
13.	Slavko Lipić	25.05.2011. godine	I i II – optuženog
14.	Esad Bajramović	25.05.2011. godine	I i II – optuženog
15.	Braco Kulenović	01.06.2011. godine	I – optuženog
16.	Ismet Mujanović	01.06.2011. godine	I – optuženog
17.	Enes Demirović	01.06.2011. godine	I – optuženog
18.	“O1”	15.06.2011. godine	I – optuženog
19.	Zdravko Radošević	15.06.2011. godine	I – optuženog
20.	Bogdan Vojinović	15.06.2011. godine	I – optuženog
21.	Sveto Kukolj	29.06.2011. godine	I – optuženog
22.	Mile Međed	29.06.2011. godine	I – optuženog
23.	Draško Đervida	29.06.2011. godine	I – optuženog
24.	Ljubomir Samardžija	06.07.2011. godine	I i II – optuženog
25.	Edin Kovačević	06.07.2011. godine	I i II – optuženog
26.	Mehura Selimović	14.09.2011. godine 05.10.2011. godine	Optuženi kao svjedok
27.	Adil Ružnić	28.09.2011. godine 05.10.2011. godine	Optuženi kao svjedok
28.	Husnija Šabić	05.10.2011. godine	II – optuženog
29.	Bećo Bašanović	19.10.2011. godine	II – optuženog

30.	Senad Čoralić	19.10.2011. godine	II – optuženog
31.	Samir Delić	19.10.2011. godine	II – optuženog
32.	Reuf Hodžić	19.10.2011. godine	II – optuženog
33.	Milenko Karakaš	26.10.2011. godine	II – optuženog
34.	Senad Đulić	26.10.2011. godine	II – optuženog
35.	Husein Delić	26.10.2011. godine	II – optuženog
36.	“O2”	02.11.2011. godine	II – optuženog
37.	Milenko Golić	02.11.2011. godine	II i III – optuženog
38.	Emir Mustafić	07.12.2011. godine	Optuženi kao svjedok
39.	Ismet Hrkić	14.12.2011. godine	II i III – optuženog
40.	Jasmin Felić	14.12.2011. godine	III – optuženog
41.	Emin Đug	21.12.2011. godine	II i III – optuženog
42.	Suvad Čehajić	21.12.2011. godine	II i III – optuženog
43.	Mirza Sadiković	11.01.2012. godine	III – optuženog
44.	Senad Alijagić	11.01.2012. godine	II i III – optuženog
45.	Himzo Pećenković	25.01.2012. godine 01.02.2012. godine	Vještak vojne struke II i III – optuženog
46.	Andrej Ižaković	15.02.2012. godine	II i III – optuženog

D. MATERIJALNI DOKAZI OPTUŽENOG MEHURE SELIMOVIĆA

O1-1 (T-2) - Zapisnik o saslušanju Đukić Neđe br. 03/1188-10 od 30.04.1994 sa Dopunom izjave Đukić Neđe; Zapisnik o saslušanju Đukić Neđe br. 03/360-3 od 30.04.1994 sa Dopunom izjave Đukić Neđe; Pitanja za Đukić Neđu

O1-1a (T-69) - Službena zabilješka prvog ispitivanja Đukić Neđe broj 03/360-2 od 29.04.1994. godine sa prilogom fotografije, dokument potpisao Edin Malilagić; Sprovodni list za Đukić Neđu broj 07-5/94 od 09.05.1994. godine (sprovođenje lica iz vojno-istražnog zatvora Bihać u pritvor kasarne Adil Bešić); Dosije lica Đukić Neđo, odjeljenje službe vojne bezbjednosti od 15.06.1995.godine; Dopis Uprave službe vojne bezbjednosti broj 7-3/28-111 od 28.03.1995. godine; Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti kojim se traži instukcija za razmijenu Đervida Draška i drugih lica broj SP 03/1040-2 od 23.03.1995. godine i Poruka Đukić Neđe poslata putem Međunarodnog crvenog krsta od 15.09.1994. godine

O1-2 - Dopis Centra službi bezbjednosti Sektor SDB Bihać o ustupanju ratnog zarobljenika Djukić Nedjo 02-526/94 od 13.06.1994. godine;

O1-2a - Izjava Djukić Nedje br. 02-553/94 od 20.06.1994. godine

O1-2b - Službena zabiljeska Djukic Nedje sa prvog ispitivanja 2586 od 01.05.1994. godine

O1-2c - Zapisnik o saslušanju svjedoka Djukic Nedje, Policijsak stanica Ribnik, broj: 10-2-18/02-19/05 od 25.01.2005. godine

O1-2d - Dokument Komande V korpusa odsjek vojne bezbjednosti stro. pov. 03/360-7 i oznaka 1188/13 od 14.05.1994. godine i drugi dokument 01.3/9-18 od 03.07.1994. godine

01-3 (T4 i O2-135) - Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Đervida Draško, str.pov.br.03/1188-32 od 20.09.1994. godine; Izjava Đervida Draška pisana rukom od 15.02.1995. godine; Dopuna izjave Đervida Draška data Komandi 5 Korpusa Odjeljenje SVB od 15.03.1995. godine i daktiloskopski karton na ime Đervida Draško;

01-4 - Sektor SDB Bihać, zapisnik Đervida Draško broj 02-1271/94 od 02.12.1994. godine

01-4a (T4) Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Đervida Draško, str.pov.br.03/1188-32 od 20.09.1994. godine; Izjava Đervida Draška pisana rukom od 15.02.1995. godine; Dopuna izjave Đervida Draška data Komandi 5 Korpusa Odjeljenje SVB od 15.03.1995. godine i daktiloskopski karton na ime Đervida Draško;

01-4b (T4) Armija BiH Komanda 5 Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti, Službena zabilješka Đervida Draško, str.pov.br.03/1188-32 od 20.09.1994. godine; Izjava Đervida Draška pisana rukom od 15.02.1995. godine; Dopuna izjave Đervida Draška data Komandi 5 Korpusa Odjeljenje SVB od 15.03.1995. godine i daktiloskopski karton na ime Đervida Draško;

01-4c - Dnevni izvjestaj zatvora Luke u Bihacu od 19/20.02.1995. godine

01-4d - Video snimak razmijene od 08.06.1995. godine sa izjavom autora video snimka Alijagić Irman koja je ovjerena kod notara.

01-4e - Prevod transkripta svjedocenja Djervida Draska od 08.04.2001. godine video linkom iz Haskog tribunala

01-5 (T-6) - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Dojčinović Darka Str.pov.br 03/1188-28 od 23.09.1994. godine;

01-6 - Zapisnik Centra službi bezbjednosti Bihać broj O2-1261/94 od 02.12.1994. godine

01-6a - Akt Odsjeka vojne bezbjednosti Str.pov. br. 03/1136-1 od 01.12.1994. godine

01-6b - Akt CSB Bihać br. 02-1232 -2 od 07.12.1994. godine

01-7 (T-7 i O2-135) - Izjava Dojčinović Darka o uspostavljanju organizovane saradnje sa SVB OS RBiH od 10.03.1995. godine

01-8 - Službena zabilješka MUP RS-a Centar RDB Banja Luka od 24.06.1997. godine (broj MKSJ-a B 0018010)

01-9 (T-8) - Službena zabilješka Odsjeka službe vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Popović Mile strogo pov.03/73-7/95 od 24.01.1995. godine

01-10 - Izjava Mile Popovića koja je pisana rukom (35 strana)

01-10a - Zapisnik Centra službi bezbjednosti Bihać broj 14-1/02-4-288/95 od 15.02.1995. godine

01-10b - Izjava Policijske stanice Potkozarje o saslušanju građanina Popović Mile broj 10-01/8-02/05 od 28.12.2004. godine

01-11 (T-10) - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti Str.pov. 03/73-5 od 23.01.1995. godine o uzimanju izjave od Popovića Radovana, Dopuna izjave i Daktiloskopski karton za ovo lice od 07.02.1995. godine;

01-12 - Zapisnik o saslušanju Popović Radovana Centra službi bezbjednosti, policijski sektor Bihać, broj 14-1/02-4-319/95 01.03.1995. godine

01-12a - Izjava Policijske stanice Potkozarje o saslušanju građanina Popović Radovan br. 10-01/8-01/05 od 28.12.2004. godine

01-13 (T-12) - Službena zabilješka Odjeljenja službe vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Vranjković Drage SP broj 03/73-55 od 04.09.1995. godine,

01-14 - Plan razgovora sa Vranjković Dragom dva lista tesko citljiva, jako los dokument, ovjerene fotokopije;

01-14a - Izjava pisana rukom Vranjković Drago i Izjava pisana rukom Vranjković Drago

01-14b (O2-98) - Omot spisa broj IK 365/95 Vranjković Drago sa priložima

01-15 (T-13) - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti 03/1188-23 od 23.09.1994. godine o uzimanju izjave od Marka Golića, daktiloskopski karton, izjava u rukopisu, dopis uprave bezbjednosti broj 06.1/28-307-2 od 05.11.1994. godine,

01-16 - Nalog Odsjeka vojne bezbjednosti broj 00230 od 08.10.1994. godine

01-16a - Dopuna izjave Golić Marka

01-16b - Dopuna izjave Golić Marka u rukopisu

01-16c - Zapisnik Centra sluzbi bezbjednosti Sektor SDB Bihać br 02-1266/94 od 03.12.1994. godine

01-17 (T-14) - Službena zabilješka o uzimanju izjave strogo pov 03/1183-39 od 18.11.1994. godine; Službena zabilješka o uzimanju izjave broj 03/1188-40 od 18.11.1994 godine; Daktiloskopski karton Jovičić Ljube od 06.02.1995. godine

01-18 - Zapisnik Centra sluzbi bezbjednosti policijski sektor Bihać o uzimanju izjave od Jovičić Ljube br. 14-1/02-4-178/95 od 29.01.1995. godine,

01-18a - Zapisnik Centra sluzbi bezbjednosti policijski sektor SDB Bihać o uzimanju izjave od Jovičić Ljube broj 02-1260/94 od 03.12.1994. godine

01-19 (T-16) - Službena zabilješka, odsjeka vojne bezbjednosti strogo pov. br. 03 od 22.07.1994. godine o uzimanju izjave od Vuković Arifa; Dopuna izjave Vuković Arifa „Sve Fikretove veze“; Dopuna izjave Vuković Arifa broj strogo pov-03/693-3 od 02.08.1994. godine; Dopuna izjave Vuković Arifa broj 10089430; Dopuna izjave Vuković Arifa broj strogo pov. 03 od 18.08.1994.godine;

01-20 - Plan razgovora sa Vuković Arifom od 11.07.1994. godine

01-20a - Naređenje 5 korpusa broj 07/4649-1 od 17.07.1994. godine

01-20b - Naređenje 5 korpusa broj 07-1/827-2 od 30.09.1995.godine,

01-20c - Akt 5 korpusa broj 07/230-1 od 20.06.1994. godine

01-21 (T-17) - Sluzbena zabilješka odsjeka vojne bezbjednosti str.pov.br.03/1182-21 od 25.09.1994. godine o uzimanju izjave od Trkulja Nebojše i Daktiloskopski karton Trkulja Nebojše;

01-22 - Izjava Trkulja Nebojše

01-22a - Zapisnik Centra sluzbi bezbjednosti Bihac, Sektor SDB Bihać broj 02-1257/94 od 02.12.1994. godine;

01-23 (T-18) - Sluzbena zabilješka odsjek vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Plavšić Pere broj 03/1188-46 od 11.11.1994. godine i Dopuna izjave Plavšić Pere pisana rukom

01-24 - Popratni akt CSB SDB Bihac Akt broj 02-1274/94 od 05.12.1994. godine i zapisnik broj 02-1249/94 od 03.12.1994. godine,

01-25 (T-19) - Daktiloskopski karton Malešević Siniše, Službena zabilješka odsjeka vojne bezbjednosti Str.pov.br. 03/1188-52 od 28.09.1994. godine i izjava Malešević Siniše u rukopisu

01-26 (T-22) - Sluzbena zabiljeska odjeljenja sluzbe bezbjednosti o uzimanju izjave od Jeftenić Dragana SP broj 03/73-60-1 od 05.05.1995. godine

01-27 (O2-98) - Sluzbena zabiljeska Komande 501. S.bbr od 05.05.1995. godine o obavljenom razgovoru sa Jeftenić Draganom; Zapisnik Centra službi bezbjednosti policijski sektor Bihać, br: 14-1/02-4-908/95 od 12.06.1995. godine uz presudu Okružnog vojnog suda u Bihaću broj: IK 369/05 od 05.10.1995. godine;

01-28 (T-24) - Dopuna izjave Kondić Vojislava

01-29 - Izjava Kondić Vojislava pisana rukom 01.03.1994. godine; Zabilješka sa prvog ispitivanja Kondić Vojislava br. 09029404, Zabilješka sa prvog ispitivanja Kondić Vojislava br. 10039400 od 09.02.1994. godine, Izjava pisana rukom Kondić Vojislava 5 listova; Izjava Kondić Vojislava pisana rukom; Izjava Kondić Vojislava pisana rukom; Zapisnik Centra službi bezbjednosti Sektor SDB Bihać o ispitivanju Kondić Vojislava br. 02-235/94 od 15.03.1994. godine i Službena zabilješka CRDB Odjeljenje Prijedor od 12.01.1995.godine B 0032694;

01-30 (T-27, T-28 i T-29) - Službena zabilješka odjeljenja SVB o uzimanju izjave od Trivić Neđe SP broj 03/73-56-1 od 24.06.1995. godine, Daktiloskopski karton za Trivić Neđu, Izjava u rukopisu (28) strana; Dopuna izjave i Pregled neophodnih podataka BI lica,

01-31 (O2-98) - Službena zabilješka odjeljenja za obP o obavljenom informativnom razgovoru sa Trivić Neđom br. 02/4-2-30 od 05.05.1995. godine; Presuda Okružnog vojnog suda u Bihaću broj: IK-374/95 od 03.10.1995. godine;

01-32 (T-31) - Akt Odsjeka vojne bezbjednosti 5. Korpusa Odsjek vojne bezbjednosti SP broj 03/1188-80 od 20.12.1994. godine o uzimanju izjave od Kerkez Perice;

01-33 (T-32) - Akt Sektor bezbjednosti 501 brigada SP broj 03/1188-80 od 20.12.1994. godine o uzimanju izjave od Kerkez Perice;

01-34 - Službena zabilješka sačinjena dana 07.12.1994. godine br. 07129400 o ispitivanju Knezevic Duska;

01-35 (T-39) - Akt Službe vojne bezbjednosti broj 01049510 – tabela sa formacijskim dužnostima 5. Korpusa;

01-36 (T-40) - Organizacijska šema organa bezbjednosti Okruga Bihać;

01-37 (T-41 i 02-13) - Instrukcija odjeljenja SVB 5. Korpusa Armije BiH br. 03/321-12 od 03.09.1995. godine;

01-38 (T-42) - Pravilnik o postupanju sa ratnim zarobljenicima u sabirnom centru Bihać broj Pov. 07/900-2 od 08.08.1993. godine,

01-39 (T-43) - Odluka Skupštine okruga Bihaća o osnivanju zatvora za ratne zarobljenike broj 01-S-012-113/92 od 17.08.1992. godine,

01-40 (T-44) - Akt strogo pov 09-1/193-27 od 01.07.1996. godine; Zapovjest za napad pod kodnim imenom „Sana“, 5. Korpusa Armije BiH broj op.01-1/352-327 od 17.08.1995.godine sa tekstualno tabelarnim dijelom plana operacije i rasporedom grupisanja snaga i Zapovjest za logistiku broj (01857104);

01-41 (T-47) - Saglasnost Odsjeka vojne bezbjednosti 5. korpusa Armije BiH broj 03/845-1 od 09.09.1994. godine

01-42 (T-48 i 02-13) - Odobrenje za posjetu i registraciju ratnih vojnih zarobljenika od strane Međunarodnog komiteta CK broj 03/388-47 od 23.10.1995. godine;

01-43 (T-49 i O2-14) - Odjeljenje sluzbe vojne bezbjednosti, Evidencija ratnih zarobljenika pripadnika „srbočetnicke vojske“ broj 03/73-68-4 od 19.10.1995. godine;

01-44 (T-50 i O2-15) - Odjeljenje sluzbe vojne bezbjednosti, Evidencija zarobljenika SČV SP broj 03/73-68-3 od 12.10.1995. godine;

01-45 (T-52) - Akt 511. Slavne brdske brigade Pov. broj 03/112-118 od 22.09.1995. godine;

01-46 (T-53) - Rješenje Armije RBiH, 5. Korpus broj 07/49-5 od 29.12.1994. godine;

01-47 (T-54) - Rješenje Armije R BiH, 5. Korpus broj 07/49-4 od 21.11.1994. godine;

01-48 (T-56) - Spisak zarobljenika 503. Brdske brigade kojima nije priznat status ratnih vojnih zarobljenika pov.br.03/794-1 od 26.12.1994. godine;

01-49 (T-58) - Naredba Komande 5. Korpusa broj 04-1/853-1 od 13.10.1995. godine;

01-50 (T-59 i O2-18) - Naredba 5 Korpusa broj 07/3102-1 od 10.05.1994. godine;

01-51 (T-60 i O2-19) - Bezbjedonosna procjena sabirnog centra za ratne zarobljenike br 03/378-2 od 11.05.1994. godine

01-52 (T-61) - Elaborat obezbjeđenja Sabirnog centra za ratne zarobljenike 03/378-6 od 14.05.1994. godine;

01-53 (T-62 i O2-20) - Pravilo za rad SVB u oružanim snagama 02-011-714/92 od 11.09.1992. godine izdato od Predsjedništva BiH;

01-54 (T-63) - Zapisnik CSB Policijski sektor Bihać o uzimanju izjave od Carić Milorada broj 14-1/02-4-255/95 od 16.02.1995. godine;

01-55 (T-64) - Zapisnik CSB Policijski sektor Bihać o uzimanju izjave od Blanuša Dragana 02-132/95 od 27.01.1995. godine;

01-56 (T-65) - Zapisnik CSB Sektor SDB Bihać o uzimanju izjave od Popović Radovana broj 02-142/7/95 od 27.01.1995.godine

01-57 (T-66) - Zapisnik CSB Sektor SDB Bihać o saslušanju Radošević Zdravka 02-146/10/95 od 28.01.1995. godine;

01-58 (T-66A) - Zapisnik CSB Sektor SDB Bihać o saslušanju Radošević Zdravka 02-146/9/95 od 28.01.1995. godine;

01-59 (T-67) - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti broj SP 03/1188-75/94 od 13.11.1994. godine o uzimanju izjave od Kajteza Darka; Akt Odsjeka vojne bezbjednosti broj 03/1188-78 od 22.12.1994. godine; Akt Odsjeka vojne bezbjednost broj 031/1188-77 od decembra 1994. godine; Akt Odsjeka vojne bezbjednost broj 14-1/02-4-1502/94 od 09.12.1994. godine; Zapisnik CSB Bihać o razgovoru sa Kajtez Darkom broj 02-1254/94 od 02.12.1994. godine i Daktiloskopski karton Kajtez Darka, februar 1995. godine;

01-60 (T-70) - Akt broj Odjeljenja službe vojne bezbjednosti SP broj 03/329-12 od 24. (nečitko) 1995. godine;

01-61 (T-71) - Akt Odjeljenja SVB 03/329-7 od 13.04.1995. godine;

01-62 (T-80) - Akt Višeg suda u Bihaću broj 5/95-RZ od 17.04.1995. godine

01-63 (T-83) - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti str.pov.br. 03/1188-61 od 29.11.1994. godine o uzimanju izjave od Danilović Tomislava i Daktiloskopski karton od 07.02.1995. godine daktiloskopski karton;

01-64 (T-84) - Akt Odsjeka vojne bezbjednosti pov.br.03/493-2 od 17.06.1994. godine;

01-65 (T-88) - Akt Odjeljenja SVB SP broj 03/85-12 od 02.02.1995. godine sa podacima o pripadnicima SVB;

01-66 (T-89) - Dosije za lice Balaban Pero broj 07/5-45/95 od 25.01.1995. godine;

01-67 (T-96) - Naređenje Komande 5. Korpusa o razmjeni SP broj 07-1/202-1 od 10.03.1995. godine;

01-68 (T-97) - Naređenje Komande 5. Korpusa o razmjeni str.pov.br.04-1/1106-1 od 22.12.1995. godine;

- O1-69** (T-98) - Naredba Komandanta 5 Korpusa o postavljenju na dužnost str.pov.br.05/53-171 od 22.01.1995. godine;
- O1-70** (T-100 i O2-33) - Dokument Ministarstva odbrane – uprava bezbjednosti, smjernice o uzimanju izjava od zarobljenih lica broj broj 01.3/96-39 od 05.07.1994. godine;
- O1-71** (T-102 i O2-34) - Dosije slučaja Odjeljenja SVB 5. korpusa od 15.06.1995.godine;
- O1-72** (T-105) - Izvještaj Odjeljenja sluzbe vojne bezbjednosti o obilasku 505.Vmtbr i 506. Bobr. od 04.04.1995.godine;
- O1-73** (T-106 i O2-35) - Dnevni izvještaj 501.bbr. str.pov.br.03/1-13 od 14.01.1995. godine;
- O1-74** (T-107) - Akt Odjeljenja sluzbe vojne bezbjednosti o premještanju ratnog zarobljenika SP broj 03/699-2 od 24.09.1995. godine;
- O1-75** (T-120) - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti str.pov.br.03/73-2 od 20.01.1995.godine o uzimanju izjave od Blanuša Dragana; Dopuna izjave; Daktiloskopski karton Blanuša Dragana i tri njegove izjave u rukopisu;
- O1-76** (T-123) Plan obavljanja informativnog razgovora sa Bosnić Jelenkom i Službena zabilješka o uzimanju izjave od Bosnić Jelenka SP broj 03/1034-4 -1188-25 od 30.10.1994. godine;
- O1-77** (T-132) - Plan rada Odsjeka za KOP za septembar 1995. godine od 24.08.1995. godine;
- O1-78** (T-133) - Plan rada odsjeka za KOP za novembar 1995. godine od 26.10.1995. godine;
- O1-79** (T-135) - Dosije službe vojne bezbjednosti 5. korpusa Matijević Mileta broj 03/1188-55;
- O1-80** (T-137) - Daktiloskopski karton Karanović Steve od 06.02.1995. godine; Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti SP broj 03/1188-42 od 11.11.1994. godine; Izjava Karanović Steve (rukopis); Službena zabilješka 501 bbr. o uzimanju izjave od Karanović Steve od 27.10.1994. godine i Plan obavljanja IR sa Karanović Stevom;
- O1-81** (T-138) - Sprovodni list za Gojić Ranka od 28.11.1994. godine;
- O1-82** - Službena zabilješka 511. Slavne brdske brigade broj 03/6-41 od 10.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-48 od 18.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-45 od 14.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. Obavjestajno-bezbjednosni organ broj 03/6-47 od 16.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-46 od 16.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-43 od 13.10.1994. godine; Akt broj 03/6-45 od 14.10.1994.godine izjava Gojić Ranka pisana rukom 6 listova; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-52 od 19.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-53 od 20.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-54 od 21.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-56 od 23.10.1994. godine; Akt 511. S. Bbr. sektor vojne bezbjednosti broj 03/6-57 od 24.10.1994. godine; Zapisnik Centra sluzi bezbjednosti Bihać broj 02-1250/94 od 03.12.1994. godine; Izjava Golić Ranka (rukoiis); Fotografija Suljanović Suljo i Fotografija Halilović Fehim;
- O1-83** (T-139) - Službena zabilješka Odsjeka sluzbe vojne bezbjednosti o uzimanju izjave Radošević Zdravka SP broj 03/73-3/95 od 18.01.1995. godine;
- O1-84** (T-144) - Potvrda 501 bbr. str.pov.broj 03/7-1 od 18.01.1995. godine

- 01-85** (T-153) - Službena zabilješka Odjeljenje sluzbe vojne bezbednosti o uzimanju izjave od zasticeni svjedok „O1“ SP broj 03/73-50-1 od 06.06.1995. godine, Daktiloskopski karton zaštićenog svjedoka „O1“, izjava u rukopisu /11 str./;
- 01-86** (T-155) - Službena zabilješka Odjeljenja sluzbe vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Perić Milorada SP broj 03/73-29 od 12.06.1995. godine
- 01-87** (T-156) - Službena zabilješka Odjeljenja sluzbe vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Kosijer Milana SP broj 03/73-31 od 12.06.1995. godine;
- 01-88** (T-157) - Službena zabilješka Odjeljenja sluzbe vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Kaužljar Marka SP broj 03/73-32 od 11.06.1995. godine;
- 01-89** (T-158) - Službena zabilješka Odjeljenja sluzbe vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Turopoljac Stankom SP broj 03/73-16 od 13.03.1995. godine i daktiloskopski karton Turopoljac Stanka;
- 01-90** (T-176 i O2-60) - Naredba Komandanta 5. Korpusa pov.broj 07/7519-1 od 25.11.1994. godine uz spisak ratnih zarobljenika;
- 01-91** (T-177 i O2-60) - Spisak ratnih zarobljenika pripadnika SČ koji se nalaze u SCRZ „Adil Bešić“ a koji se premjestaju u Cazin
- 01-92** (T-185) - Informativni razgovor sa Aničić Slavkom broj 52/95 od 13.03.1995. godine (MKSJ broj B 0067181);
- 01-93** (T-189) - Službena zabilješka MUP Republike Srbije, odjeljenje RSB Drvar, o informativnom razgovoru sa Kajtez Lukom od 16.03.1995. godine, (MKSJ broj B0067327);
- 01-94** (T- 190) - Akt Republika Srpska, Resor državne bezbjednosti, bezbjednosna saznanja april 1995. godine (MKSJ broj B0035877);
- 01-95** (T-191) - Naređenje Komande 5 Korpusa broj 02-1/906-1 od 26.10.1995. godine (MKSJ broj 01852421);
- 01-96** (T-194) - Zapisnik MUP Republike Srpske o dopuni izjave Petrović Steve od 17.11.1995. godine (MKSJ broj B0039299);
- 01-97** (T-196) - Službena zabilješka Odjeljenje RDB Drvar o informativnom razgovoru sa Kajtez Darkom od 16.03.1995. godine, (MKSJ broj B0066927);
- 01-98** (T-197) - Fragment dokumenta RDB RS (MKSJ broj B0035882 - B0035885);
- 01-99** (T-199) - Informacija MUP Republike Srpske o bezbjedonosnim saznanjima o okolnostima zarobljavanja Karanović Steve od 24.04.1995. godine (MKSJ broj B0032131);
- 01-100** (T-200) - Službena zabilješka MUP Republike Srpske o obavljenom razgovoru sa Carić Miloradom broj 56/95 od 22.03.1995. godine (MKSJ broj B0067001);
- 01-101** (T-202) - Informacija CRDB Prijedor broj 03-33 od 09.11.1995. godine (MKSJ broj P0000993);
- 01-102** (T-214) - Službena zabilješka Odsjek vojne bezbjednosti SP broj 03/1188-71 od 25.11.1994. godine o uzimanju izjave od Juić Aleksandra;
- 01-103** (T-215 a i b) - Službena zabilješka Odjeljenja SVB o uzimanju izjave od Demić Milana str. pov.broj 03/73-13 od 13.03.1995. godine;
- 01-104** (T-216) - Službena zabilješka odsjek vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Pilipović Proke str.pov.br. 03/1188-37 od 12.11.1994. godine,
- 01-105** (T- 217) - Službena zabilješka Odjsek vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Carić Milorada str. pov.br.03/73-4/95 od 20.01.1995. godine
- 01-106** (T-218) - Akt komisije za nestale RS broj 918/07 od 13.11.2007. godine i DVD Snimak razmjene od 11.03.1995. godine (pregledano od 14 minute)

01-107 - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti br. 03/73-8 od 20.01.1995. godine o razgovoru sa Kovačević Jovanom

01-108 - Službena zabilješka organa bezbjednosti 503 brdske brigade br. 03-703/94, 03/1188-85 od 05.12.1994. godine o informativnom razgovoru sa Marjanović Đorđe

01-109 - Službena zabilješka u rukopisu Mastikosa Milovan 14 listova

01-109a - Izjava Mastikosa Milovan pisana rukom;

01-109b - Izjava od 09.08.2011. godine Edina Halilagića

01-110 - Službena zabilješka organa bezbjednosti 503 brigade br. 03/1188-84/94 o obavljenom informativnom razgovoru sa Kalaš Branislavom

01-110a - Službena zabilješka organa bezbjednosti 503 brigade br. 03-479/94 od 10.11.1994. godine sa Kalaš Branislavom

01-110b - Zapisnik CSB Sektor SDB Bihać br. 02-1268/94 od 03.12.1994. godine o obavljanju informativnog razgovora sa Kalaš Branislavom I daktiloskopski karton za Kalaš Branilsava

01-111 - Službena zabilješka o ispitivanju zarobljenog vojnika Gvozdrenović Milan br. 20109400

01-111a - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti str. pov.br. 03/1188-79 od 19.11.1994. godine o informativnom razgovoru sa Gvozdrenović Milan

01-111b - Gvozdrenović Milan izjava pisana rukom;

01-111c - Zapisnik Centra službi bezbjednosti Sektor SDB Bihać br. 02-1267/94 od 03.12.1994. godine uz daktiloskopski karton Gvozdrenović Milana

01-112 - Omot predmeta Kajtez Luka Reg.broj 03/1188-65 uz popis predmeta

a) Službena zabilješka Odsjek vojne bezbjednosti br. 03/1188-65 od 21.11.1994. godine o obavljenom informativnom razgovoru;

b) Daktiloskopski karton Kajtez Luka

c) Zapisnik Centra službi bezbjednosti Sektor SDB br. 02-1263/94 od 02.12.1994. godine

d) Službena zabilješka sačinjena u prostorijama SSVB 501 bbr. Br. 03/1188-64 od 20.11.1994. godine;

e) dopuna izjave Kajtez Luka pisana rukom;

01-113 - Zapisnik Centra službi bezbjednosti Sektor SDB Bihać, br. 02-1253/94 od 03.12.1994. godine o uzimanju izjave od Pilipović Proke

01-114 - Akt komande 5. Korpusa br. 07/174-1 od 02.05.1994. godine

01-115 - Akt komande 5. Korpusa br. 03/771-1 od 25.08.1994. godine

01-116 (O2-106) - Naređenje General Stab Armije R BiH br. 7-1/5-162 od 17.07.1995. godine

01-117 - Izvještaj br. 03 od 04.04.1995. godine

01-117a - Naređenje komande 5. Korpusa br. 07-1/295-1 od 13.04.1995. godine

01-118 - Akt komande 5. Korpusa br. 03/3101-2 od 11.09.1993. godine,

01-119 - Akt posmatračka misija Evropske zajednice tim Bihać od 26.09.1994. godine Ingormacija o posjeti generala Cailloxa Velikoj Kladusi

01-120 - Akt komande 5. Korpusa Odsjek vojne bezbjednosti Str.pov.br. 03/1017-8 od 22.10.1994. godine o obuci vojnih policajaca, pratioca ličnosti, raspored predavanja

01-121 - Naređenje Komande 5. Bataljona vojne policije br. 01-32/95 od 06.05.1995. godine

01-122 (O2-107) - Štab Vrhovne Komande Uprava bezbjednosti broj. 03/28-251 od 24.12.1993. godine

01-123 - Akt komande 5. Korpusa, sector vojne bezbjednosti, pov.br. 03/251-1 od 30.03.1994. godine

01-124 - Akt komande 5. Korpusa pov.br. 04/1051-2 od 15.02.1994. godine

01-125 (O2-108) - Šifrarnik Jedinica 5 korpusa

01-126 (O2-109) - Naređenje Komande 5. Korpusa SP br. 02/3020-1 od 04.05.1994. godine

01-127 - Akt komande 5. Korpusa br. 02-2/80-1 od 20.01.1995. godine

01-128 - Naređenje Komande 5. Korpusa Str.pov.br. 02-1/313-2 od 24.04.1995. godine

01-129 - Akt Komande 5. Korpusa Str.pov.br. 02-2/521-1 od 17.05.1995. godine

01-130 - Izvještaj bataljona vojne policije 5. Korpusa Str.pov.br 01/02-4/95 od 04.01.1995. godine

01-131 - Izvještaj bataljona vojne policije 5. Korpusa Pov.br. 5/4-588 od 08.12.1994. godine

01-132 - Informacija bataljona vojne policije 5. Korpusa Pov.br. 01-16-1/95 od 07.01.1995. godine

01-133 - Izvještaj o radu bataljona vojne policije 5. Korpusa SP.br. 01/1-88-1 od 31.01.1994. godine

01-134 (O2-110) - Izvještaj o radu bataljona vojne policije 5. Korpusa Sp.br. 01/05-10 od 02.12.1995. godine

01-135 (O2-111) - Izvještaj bataljona vojne policije 5. Korpusa SP.br. 01/02-154 od 03.09.1995. godine

01-136 (O2-112) - Izvještaj bataljona vojne policije 5. Korpusa SP.br. 01/02-71 od 03.06.1995. godine

01-137 - Naređenje Komande 5. Korpusa Pov.br 07/3910-1 od 13.06.1994. godine

01-138 - Zapisnik Centra službi bezbjednosti - policijski sektor Bihać br. 14-1/02-4-329/95 od 06.03.1995. godine o obavljenom informativnom razgovoru sa Aničić Slavkom

01-139 - Zapisnik Centra javne bezbjednosti Banja Luka, br. 10-02/2-656/05 od 11.11.2005. godine o uzimanju izjave od Stupar Dragana

01-140 - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 07-3/2613-1 od 16.10.1995. godine

01-141 (O2-113) - Naređenje ŠVK OS RBiH Str.pov.br. 02/595-2 od 10.05.1992. godine

01-141a (O2-113) - Naređenje ŠVK OS RBiH br. 03/21-1 od 04.01.1993. godine.

01-141b (O2-113) - Naređenje Komande 5. Korpusa Str.br. 07/4870-1 od 26.07.1994. godine

01-141c (O2-113) - Naređenje komandanta 501. Br. 5. Korpusa Sp.br. 07/87-10 od 27.07.1994. godine

01-141d (O2-113) - Naređenje komandanta 511.br. 5. Korpusa Str.pov.br. 03/161-2 od 29.07.1994. godine

01-141e (O2-113) - Naređenje komandanta 1.bosanska oslobodilacke brigade 5. Korpusa Str.br. 07-3327/94 od 29.07.1994. godine

01-141f (O2-113) - Naređenje komandanta 517. Lake brigade pov.br. 08/74-4/94 od 30.07.1994. godine

01-141g (O2-113) - Naređenje komandanta 502. Brigade, pov.br. 07/42-411 od 01.08.1994. godine.

O1-141h (O2-113) - Naređenje komandanta 505. Viteške motorizovane brigade Str.pov.br. 09-937-2 od 02.08.1994. godine.

O1-142 (O2-98) - Presuda Okružnog vojnog suda u Bihaću br. Ik-366/95 od 27.11.1995. godine

O1-143 (O2-114) - Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 12-987/95 od 06.12.1995. godine

O1-143a - Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 12-854/95 od 08.10.1995. godine

O1-143b - Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 12-625/95 od 28.06.1995. godine

O1-143c - Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 09-21/95 od 05.01.1995. godine

O1-143d - Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 12-273/95 od 10.03.1995. godine

O1-143e - Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 18-73/96 od 18.01.1996. godine

O1-144 - Dopis Predsjedniku komisije za razmjenu ratnih zarobljenika Br. 04-3/581-1 od 24.02.1995. godine

O1-144a - Dopis predsjedniku Komisije za razmjenu ratnih zarobljenika od 26.02.1995. godine

O1-145 - Komanda 5. Korpusa, Izvještaj o obavljenoj razmjeni br. 04/3-13 od 12.03.1995. godine

O1-145a - Komanda 5. Korpusa, izvještaj o obavljenoj razmjeni na dan 27.01.1996. godine

O1-146 - Akt Komande 5. Korpusa Br. 04/3-64 od 19.06.1995. godine

O1-147 (O2-115) - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-73 od 11.07.1995. godine

O1-147a (O2-115) - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-78 od 11.08.1995. godine

O1-147b (O2-115) - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-29 od 08.04.1995. godine

O1-147c (O2-115) - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-82 od 31.08.1995. godine

O1-147d (O2-115) - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-79 od 24.08.1995. godine

O1-147e (O2-115) - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-102 od 04.10.1995. godine

O1-147f (O2-115) - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br.04/3-18 od 27.03.1995. godine

O1-147g (O2-115) - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br 04/3-74 od 04.08.1995. godine.

O1-148 (O2-116) - Akt Općine Bihać sa prilogom br. 05-534-42/95 od 25.10.1995. godine

O1-149 (O2-117) - Bilten MKCK o Bihaću br. 95/0725 SF od 25.07.1995. godine

O1-150 (O2-117) - Radni list o posjeti MKCK Regionalnom zatvoru u Bihaću br. 95/1408-ABR/RB od 27.04.1995. godine

O1-151 - Radni list o posjeti MKCK Kasarni u Bihaću 6. Aprila 1995. godine br. 95/1377-ABR/RB/SM od 27.04.1995. godine

O1-152 - Obavijest MKCK br. 96/0108 CS od 08.01.1996. godine

O1-153 - Dopis Komisija za razmjenu - izvještaj sa sastanka od 23.02.1995. godine

O1-153a - Dopis Komisije za razmjenu - Izvještaj sa sastanka od 13.01.1995. godine

O1-153b - Izvještaj Komisije za razmjenu sa sastanka 01.06.1995. godine

O1-153c - Akt Komande 5. Korpusa Br. 02/3-3/71-1 od 08.01.1995. godine

O1-153d - Zahtjev MKCK br. 95/1018 cs od 18.10.1995. godine

O1-153e - Obavijest MKCK od 23.08.1995. godine

O1-154 - Službena zabilješka br. 04/3-15 od 14.03.1995. godine
O1-155 - Komanda garnizona Bihać, izvještaj br. 02/1013-9 od 28.10.1995. godine
O1-155a - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/155-27 od 29.05.1995. godine
O1-155b - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/155-26 od 29.05.1995. godine
O1-155c - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/155-30 od 31.05.1995. godine
O1-155d - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/155-29 od 31.05.1995. godine
O1-155e - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/155-33 od 02.06.1995. godine
O1-155f - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/155-6 od 18.02.1995. godine
O1-155g - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/155-10 od 08.03.1995. godine
O1-155h - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/155-18 od 26.04.1995. godine
O1-155i - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/155-16 od 14.04.1995. godine
O1-155j - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/326-1 od 29.03.1995. godine
O1-155k - Komanda garnizona, izvještaj br. 01/489-1 od 18.05.1995. godine
O1-155l - Štab civilne zaštite Bosanska Krupa akt br. 11.1-32-02-111/95 od 20.11.1995. godine
O1-155lj - Akt br. 11.1-B2-02-111/95 od 20.11.1995. godine
O1-156 - Izvještaj o radu sanitetske službe, vojna jedinica br. 5905 sp.br.174-1/94 od 29.01.1994. godine
O1-156a - Mjesečni izvještaj vojne jedinice br.5905 br. 1178-2/94 od 25.08.1994. godine sa prilogom
O1-156b - Mjesečni izvještaj vojne jedinice br. 5905 br. 1397-1/94 od 30.09.1994. godine sa prilogom
O1-156c - Mjesečni izvještaj vojne jedinice br. 5905 br. 1499-2/94 od 29.10.1994. godine sa prilogom;
O1-156d - Protokol evidencije pregledanih pacijenata br. 221 i prilog br. 221/1
O1-156e - Protokol evidencije pregledanih pacijenata br. 72, 72/1 i 72/2
O1-156f - Protokol evidencije pregledanih pacijenata br. 348, 348/1, 348/2 ,348/3 ,348/4, 348/5, 348/6, 348/7, 348/8, 348/9, 348/10
O1-157 (O2-119) - Akt zdravstvene ustanove kantonalna bolnica „Dr. Irfan ljubijankić“ Bihać br. 8633/10 od 24.12.2010. godine o dostavi ovjerenih kopija Medicinske dokumentacije za sljedeća lica:
a) medicinska dokumentacija za lice Dojčinović Darko,
b) medicinska dokumentacija za lice Danilović Tomislav
c) medicinska dokumentacija za lice Kerkez Perica
d) medicinska dokumentacija za lice Kajtez Darko
e) kopije protokola prijemne kirurške ambulante za lice Malešević Siniša
f) kopije protokola prijemne kirurške ambulante za lice Radošević zdravko
g) kopije protokola prijemne kirurške ambulante za lice Carić Milorad
h) medicinska dokumentacija za lice Mutić Đuro
O1-158 - Naređenje bataljona vojne policije 5. Korpusa Br. 01/400-1 od 11.05.1994. godine
O1-159 - Naređenje bataljona vojne policije 5. Korpusa Pov.br. 01/221-1 od 08.09.1993. godine
O1-160 - Naređenje bataljona vojne policije 5. Korpusa Br. 01/565-1 od 09.08.1994. godine .

01-161- Naređenje Komandanta 5. Korpusa br. 05/4064-1 od 18.06.1994. godine

01-162 - Izvještaj o radu bataljona vojne policije 5. Korpusa br. 01/05-2/95 od 02.02.1995. godine; Izvještaj o radu bataljona vojne policije 5. Korpusa br. 01/199-1 od 01.04.1995. godine; Redovni borbeni izvještaj bataljona vojne policije br. 01/2-149 od 29.08.1995. godine; Izvještaj odjeljenja službi bataljona vojne policije br. 07/5-406/94 od 21.10.1994. godine; Naređenje bataljona vojne policije br. 01/567 od 12.08.1994. godine i Naređenje bataljona vojne policije br. 01-3-29-95 od 22.04.1995. godine;

01-163 (O2-120) - Disciplinska mjera bataljon vojne policije 5. Korpusa br. 05/7-32/95 od 13.04.1995. godine; Disciplinska mjera bataljon vojne policije 5. Korpusa br. 2Č/N-1/95 od 14.05.1995. godine; Disciplinska mjera bataljon vojne policije 5. Korpusa br. 05/7-37 od 20.06.1995. godine i Disciplinska mjera bataljon vojne policije 5. Korpusa br. 05/7-53 od 22.08.1995. godine;

01-164 (O2-121) - Zapisnik bataljona vojne policije 5. Korpusa o obavljenom informativnom razgovoru sa Dragojević Dragoljubom od 06.08.1995. godine i Zapisnik bataljona vojne policije 5. Korpusa o obavljenom informativnom razgovoru sa Šijan Nikolom od 07.08.1995. godine;

01-165 (O2-122) - Naređenje Komande 5. Korpusa br. 12/7494-1 od 23.11.1994. godine

01-166 (O2-123) - Uputstvo komandanta kasarne br.ev. 238 i 238/1 i naređenje komandanta kasarne br. 12/3536-1 od 28.05.1994. godine;

01-167 - Zahtjev komande 501. Brigade za radon angažovanje br. 03/7-42 od 26.08.1995. godine

01-168 (O2-124) - Izvještaj Mazowiecki 1992-1995 godine (6 strana) i "Rat u Bosni i Hercegovini – reportaže i zapisi" autor Erich Rathfelder (4 lista)

01-169 - Naređenje komande 5. Korpusa br. 02-1/65-1 od 24.01.1995. godine; Naređenje komande 5. Korpusa br. 02-1/79-1 od 29.01.1995. godine i Naređenje komande 5. Korpusa br. 01/916-1 od 07.02.1994. godine;

01-170 - Naređenje Komande 5. Korpusa br. 07/5775-1 od 05.09.1994. godine

01-171 - Naređenje Komande 5. Korpusa br. 04-1/853-1 od 13.10.1995. godine;

a) Naređenje Komande 5. Korpusa br. 04-1/242-1 od 27.03.1995. godine

01-172 (O2-125) - Akt Komande 5. korpusa 04/3-127 od 13.01.1996. godine; Akt Generalštaba A R BiH 01/8-16 od 16.01.1996. godine; Akt Komande 5. Korpusa 04-1/1081-2 od 10.12.1995. godine i Akt Komande 5. Korpusa 04/3-132 od 25.01.1996. godine

01-173 - a) Akt Komande 5. Korpusa br. 02-2/1114-1 i br. 02-2/1114-2 od 15.09.1995. godine; b) Akt Komande 5. Korpusa br. 02-2/1123-1 od 17.09.1995. godine i c) Akt MUP-a Bihać br. 14-1/01-1209/95 od 14.09.1995. godine

01-174 (O2-126) - Izvještaj Komande 5. Korpusa o radu Komisije za razmijenu ratnih zarobljenika 5. Korpusa br. 04/3-131 od 19.01.1996. godine; Naređenje Komandanta 5. Korpusa SP br. 07-1/418-3 od 01.06.1995. godine; Naređenje Komandanta 5. Korpusa SP br. 07-1/202-1 od 10.03.1995. godine; Naređenje Komandanta 5. Korpusa SP.br. 07/261-1 od 02.04.1995. godine; Naređenje Komandanta 5. Korpusa SP br. 07-1/202-2 od 14.03.1995. godine; Naređenje Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 04-1/85-2 od 27.01.1996. godine; Naređenje Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 07-1/448-1 od 08.06.1995. godine; Naređenje Komandanta 5. Korpusa pov.br. 07/165-1 od 26.04.1994. godine i Naređenje Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 07/6433-1 od 04.10.1994. godine

01-175 (O2-127) - Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07/49-1 od 10.02.1994. godine kojim se priznaje status ratnog zarobljenika; Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07-3/2290-1 od 01.09.1995. godine kojim se priznaje status ratnih zarobljenika; Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07/6163-1 od 20.09.1994. godine kojim se priznaje status ratnih zarobljenika; Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07/49-4 od 21.11.1994. godine kojim se priznaje status ratnih zarobljenika; Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07-3/2033-1 od 07.08.1995. godine kojim se priznaje status ratnih zarobljenika i Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07-3/1585-1 od 30.05.1995. godine kojim se priznaje status ratnih zarobljenika;

01-176 (O2-128) - Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata br. 07/16-02-03/1-1-303/11 od 21.03.2011. godine i Akt Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata br. 07/16-02-03/1-361-1/09 od 22.06.2009. godine;

01-177 (O2-129) - Naredbe o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-168 od 22.01.1995. godine, br. 05/53-1669 od 19.10.1995. godine i br. 05/53-1670 od 19.10.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1665 od 19.10.1995. godine; Naredbe o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-169 od 22.01.1995. godine i br. 05/53-1331 od 11.07.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br.05/53-174 od 22.01.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-179 od 22.01.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-170 od 22.01.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-173 od 22.01.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-176 od 22.01.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-172 od 22.01.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-178 od 22.01.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-181 od 22.01.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-180 od 22.01.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1341 od 13.07.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1342 od 13.07.1995. godine; Naredba o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1371 od 24.07.1995. godine; Naredbe o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-177 od 22.01.1995. godine i br. 05/53-1344 od 13.07.1995. godine.

01-178 (O2-130) - Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Str.pov.br. 05/53-145 od 22.01.1995. godine i Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Str.pov.br. 05/53-147 od 22.01.1995. godine

01-179 (O2-131) - Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Str.pov.br. 05/53-1415 od 30.07.1995. godine i Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Str.pov.br. 05/53-1375 od 27.07.1995. godine

01-180 (O2-132) - Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Str.pov.br. 05/53-171 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Str.pov.br. 05/53-1339 od 13.07.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa o udaljenju sa dužnosti Str.pov.br. 05/53-1492 od 25.08.1995. godine I Naredba Komandanta 5. Korpusa o stavljanju van snage naredbe o udaljenju Str.pov.br. 05/53-1758 od 09.11.1995. godine

01-181 - Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilackog rada br. 07/16-02-03-1-1651/08 od 16.04.2008. godine

- O1-182** (O2-96) - Akt Instituta za nestala lica br. 01-40-4131/2010 od 09.08.2010. godine sa prilogom podataka o ekshuminiranim i identifikovanim licima
- O1-183** - Akt Generalštaba AR BiH br. 7-2/27-335 od 12.12.1995. godine odluka o prijemu u službu vojne bezbjednosti
- O1-184** - Medicinska dokumentacija Kantonalne bolnice "Dr. Irfan Ljubijankić – Bihać" za lice Arif Vuković
- O1-185** (O2-104) - Kopija fotografije iz oktobra mjeseca 1995. godine pripadnika SVB 5. Korpusa;
- O1-186** (O3-21) - Naredba Komande 5. Korpusa br. 05/53-545 od 27.08.1993. godine
- O1-187** - Zapisnik o saslušanju svjedoka Zorana Babića br. KT-RZ 117/07 od 29.12.2011. godine,
- O1-188** (T-152) - Službena zabilješka br. 03/73-61 Dejanović Miodrag
- O1-189** (T-172) - Izjava Đervida Draška pisana rukom od 15.02.1995. godine, Dopuna izjave Đervida Draška data OSVB od 15.03.1995.godine, daktiloskopski karton, Službena zabilješka o uzimanju izjave od Đervida Draška broj 03/1188-32 od 20.09.1994. godine;
- O1-190** - Originalna stranica dnevnog lista „Oslobođenje“ od 09.04.2008.godine
- O1-191** - Zapisnik o saslušanju svjedoka br. KT-RZ-117/07 od 12.03.2007. godine Presuda Vojnog suda Bihać br: IK -118/94 od 21.04.1994. godine;
- O1-192** - Grafički pregled boravka ratnih zarobljenika u sabirnim centrima
- O1-193** - Članci iz dnevnih i sedmičnih novina sljedeći naslova:
- a) „Vijeće ministara BiH ukinulo zabranu ulaska u BiH za Mladićevu, Hadžićevu i Ulemekovu porodicu“ (Dnevni avaz, 07.12.2011.godine)
 - b) „Udar na srpsku“ (Internet novine serbske, bez datuma)
 - c) „Udarna pesnica“ (Krajiški vojnik, Milka Tošić, bez datuma)
 - d) „Komandovanje je nedjeljivo“ (Seanse tribunal, 10.06.2011.godine)
 - e) „Nemogući zadatak za pukovnika“ (Seanse tribunal, 10.05.2011.godine)
 - f) „Operacija „Blokade čišćenja“ područja Srebrenice (Seanse tribunal, 11.05.2011. godine)
 - g) „Tolimir“ Međunarodne snage „špijunirale“ VRS (Seanse tribunal, 12.05.2011. godine)
 - h) „Tolimir“ Podaci o broju srebreničkih žrtava 2lažirani“ (Seanse tribunal, 16.05.2011. godine)
 - i) „Incko ukinuo sankcije za 92 lica: Pomilovani Šarović i Vučurović „ (Nezavisne novine, 10.06.2011. godine)
- O1-194** - Izvještaj o prijemu dužnosti od 13.05.1994. godine, Rješenje o priznanju prava na vojni dodatak od 03.07.1994. godine, Rješenje o pravu na posebnu naknadu od 20.07.1994. godine, Akt o premještanju Dragomira Keserovića i postavljanju po mimnodopskoj formaciji od 15.02.1994. godine, Naredba o kursiranju starješina SVB i VP BR. ½-96 od 01.02.1995. godine, Naredba br. 200-273 od 11.12.1995. godine od 11.12.1995. godine; Izvod, Molba Dragomira Keserovića (rukopis) od 03.04.1996. godine, Naredba br.20-12 o razriješenju dužnosti i upućivanju na školovanje od 18.01.1996. godine i Izvještaj o prijemu dužnosti od 20.05.1997. godine.

E. MATERIJALNI DOKAZI OPTUŽENOG ADILA RUŽNIĆA

O2-1- Izjava Rajlić Slavka data organu bezbjednosti 503. Slavne brdske brigade br. 03-561/95 od 18.10.1995. godine;

- a) Rajlić Slavko - Izjava pisana rukom 10 listova,
- b) Rajlić Slavko - omot spisa KI 2506/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- c) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk : 2748/95 od 13.11.1995. godine
- d) Obavijest KI 2506/95 od 15.03.1996. godine i
- e) Obavijest br: I Vtk: 2748/95 od 11.04.1996. godine

O2-2 - Izjava Šarac Željka data organu bezbjednosti 503. Slavne brdske brigade br. 03-557/95 od 18.10.1995. godine;

- a) Šarac Željko izjava pisana rukom 14 stranica
- b) Šarac Željko - omot spisa KI 2505/95
- c) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk: 2750/95 od 13.11.1995. godine,
- d) Obavijest od 15.03.1996. godine
- e) Obavijest od 13.04.1996. godine

O2-3 - Izjava Vukičević Stradimir data organu bezbjednosti 503. Slavne brdske brigade br. 03-553/95 od 18.10.1995. godine;

- a) Vukičević Stradimir - Izjava pisana rukom 10 stranica,
- b) Vukičević Stradimir - daktiloskopski karton 30.10.1995. godine
- c) Vukičević Stradimir - omot spisa KI 2504/95
- d) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk: 2751/95 od 13.11.1995. godine,
- e) Obavijest od 15.03.1996. godine
- f) Obavijest od 27.03.1996. godine

O2-4 - Zapisnik Centra javne bezbjednosti Banja Luka o uzimanju izjave od Neđo Krndija br: 10-02/2-212/05 od 20.04.2005. godine;

- a) Krndija Neđo – izjava pisana rukom 7 listova
- b) Krndija Neđo - daktiloskopski karton od 28.10.1995. godine
- c) Krndija Neđo - omot spisa KI - 2519/95 Okružni vojni sud Bihać,
- d) Zahtjev za sprovođenje istrage br. 2802/95 od 14.11.1995. godine,
- e) Obavijest br: KI – 2519/95 od 15.03.1996. godine i
- f) Obavijest Vojnog tužilaštva Br: 2802/95 od 09.04.1996. godine.

O2-5 (T-207) - Zapisnik Centra službe bezbjednosti sektor SDB Bihać o uzimanju izjave od Zrnić Milutina br: 02-1259/94 od 03.12.1994. godine;

- a) Rješenje Opštinski sekretariat za pitanje boraca i žrtava rata br.03-560-152/96 od 06.05.1996. godine, kojim se Zrnić Milutinu priznaje svojstvo ratnog vojnog invalida

O2-6 - Zapisnik stanice javne bezbjednosti Prijedor o uzimanju izjave od Bilbija Slavka br. 10-1-10/02-2-401/05 od 09.06.2005. godine;

- a) Bilbija Slavko - upitnik za lice od 24.09.1995. godine,
- b) Bilbija Slavko - izjava pisana rukom 14 listova,

c) Izjava Bilbija Slavka data organu bezbjednosti 503. Slavne brigade br: 03-546/95 od 18.10.1995. godine,

- d) Bilbija Slavko - omot spisa Kl 2509/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- e) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk: 2760/95 od 13.11.1995. godine,
- f) Obavijest Kl: 2509/95 od 15.03.1996. godine
- g) Dopis br: I Vtk: 2760/95 od 15.04.1996. godine.

02-7 - Izjava pisana rukom Pezić Braco - 4 lista

- a) Pezić Braco - omot spisa Kl 2490/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk: 2771/95 od 10.11.1995. godine,
- c) Obavijest Kl 2490/95 od 15.03.1996. godine i
- e) Dopis Okružnog vojnog tuzilastva br: I Vtk: 2771/95 od 19.04.1996. godine

02-8 - Službena zabilješka Odjeljenja službe vojne bezbjednosti 5. Korpusa br. 03/73-199 od 17.10.1995. godine o obavljenom informativnom razgovoru sa Stojanović Nikolom,

- a) Stojanović Nikola - daktiloskopski karton od 27.10.1995. godine,
- b) Stojanović Nikola - omot spisa Kl 2501/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- c) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2763/95 od 13.11.1995. godine,
- d) Obavijest Kl 2501/95 od 15.03.1996. godine
- e) Obavijest br: I Vtk: 2763/95 od 19.04.1996. godine.

02-9 (T-35) - Zapisnik Centra javne bezbjednosti Banja Luka o uzimanju izjave od svjedoka Kos Marinko br: 10-02/2-271/05 od 20.05.2005. godine

- a) Službena zabilješka Odjeljenja službe vojne bezbjednosti 5. Korpusa br. 03/73-198 od 17.10.1995 godine o obavljenom informativnom razgovoru sa Kos Marinkom
- b) Kos Marinko - Omot spisa Kl 2484/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- c) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk 2767/95 od 10.11.1995. godine,
- d) Obavijest br. I Vtk: 2767/95 od 19.04.1996 godine,

02-10 - Sušić Sreto - omot spisa Kl 2531/95 Okružni vojni sud u Bihaću,

- a) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk: 2797/95 od 14.11.1995. godine,
- b) Obavijest od 15.03.1996. godine
- c) Obavijest br. I Vtk:2797/95 od 11.04.1996. godine.
- d) Službena zabilješka odjeljenja službe vojne bezbjednosti br. 03/73-259 od 18.10.1995. godine o informativnom razgovoru Sušić Sretom
- e) Službena zabilješka odjeljenja službe za obavijestajbo bezbjedonosne poslove br.02/4-2-38 od 26.05.1995. godine o informativnom razgovoru Sušić Sretom.

02-11 - Bursać Lazo - omot spisa Kl 2518/95 Okružni vojni sud u Bihaću,

- a) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk 2811/95 od 14.11.1995. godine,
- b) Obavijest od 15.03.1996. godine
- c) Obavijest br. I Vtk: 2811/95 od 08.04.1996. godine;

02-12 (T- 41 i O1-37) - Instrukcija odjeljenja službe vojne bezbjednosti 5. Korpusa SP br. 03/321-12 od 03.09.1995. godine o obradi ratnih zarobljenika;

02-13 (T- 48 i O1-42) - Odobrenje Komande 5 Korpusa SP br. 03/388-47 od 23.10.1995. godine;

02-14 (T- 49 i O1-43) - Evidencija zarobljenih pripadnika SČV br. 03/73-68-4 od 19.10.1995. godine;

02-15 (T-50 i O1-44) - Evidencija zarobljenih pripadnika SČV br. 03/73-68- 3 od 12.10.1995. godine;

02-16 (T- 51) - Evidencija zarobljenih pripadnika SČV br. 03/73-68- 2 od 05.10.1995. godine;

- 02-17** (T-57) - Evidencija zarobljenih pripadnika SČV, Spisak ratnih zarobljenika u SC (sveska sa 56 stranica);
- 02-18** (T-59 i O1-50) - Naredba Komandanta 5. Korpusa br. 07/3102-1 od 10.05.1994. godine;
- 02-19** (T-60 i O1-51) - Odsjek vojne bezbjednosti – Bezbjedonosna procjena sabirnog centar za ratne zarobljenike br.03/378-2 od 11.05.1994. godine;
- 02-20** (T-62 i O1-53) - Pravilo za rad SVB u oružanim snagama 02-011-714/92 od 11.09.1992. godine izdato od Predsjedništva BiH;
- 02-21** - Đukić Dragan - omot spisa KI 2495/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
a) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2746/95 od 13.11.1995. godine,
b) Obavijest od 15.03.1996. godine i
c) Obavijest br: I Vtk: 2746/95 od 19.04.1996. godine
- 02-22** - Rješenje Treće PU Sanski Most br. UP-1-05-1/08-2-196/09 od 03.09.2009. godine kojim se odobrava pristup informaciji I to zapisniku o saslušanju svjedoka uz prilog Zapisnik o saslušanju svjedoka Vuković Milena PS Ključ br. 05-6/03-2-22/05 od 15.12.2005. godine;
a) Bjelić Milovan - Upitnik za lice i Izjava pisana rukom 14 listova
b) Bjelić Milovan - omot spisa KI 2514/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
c) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2806/95 od 14.11.1995. godine,
d) Obavijest od 15.03.1996. godine
e) Obavijest br: I Vtk: 2806/95 od 08.04.1996. godine
- 02-23** - Runjić Saša - omot spisa KI 2494/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
a) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2764/95 od 11.11.1995. godine,
b) Obavijest od 15.03.1996. godine
c) Obavijest br: I Vtk: 2764/95 od 27.03.1996. godine
- 02-24** - Vujić Siniša - omot spisa KI 2493/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
a) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2772/95 od 10.11.1995. godine,
b) Obavijest od 15.03.1996. godine i
c) Obavijest br: I Vtk: 1772/95 od 09.04.1996. godine
- 02-25** - Štrkić Blaže - omot spisa KI 2485/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
a) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2775/95 od 10.11.1995. godine,
b) Obavijest od 15.03.1996. godine i
c) Obavijest br: I Vtk: 2775/95 od 15.04.1996. godine
- 02-26** (T-72) - Omot akta - Izvještaj Odsjeka vojne bezbjednosti br 03/535-2 od 28.06.1994. godine i Naređenje br. 02/4244-1 od 27.06.1994. godine;
- 02-27** (T-73) - Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti uz spisak zarobljenih tvz. SRJ br. SP 03/388-40 od 13.09.1995. godine;
- 02-28** (T-74) - Akt odjeljenje Službe vojne bezbjednosti - podaci o zarobljenim tvz. SRJ br. 03/67-7 od 15.08.1995. godine
- 02-29** (T-75) - Akt Ministarstva za unutrašnje poslove CSB Bihać kojim se Komandi 5 Korpusa – odjeljnu službe vojne bezbjednosti dostavlja spisak civila srpske nacionalnost koji se nalaze u sabirnim centrima Unsko-sanskog Kantona br. 14/02-4-1448/ 95 od 14.11.1995. godine;
- 02-30** (T-76) - Obavijest odjeljenja službe vojne bezbjednosti, SP broj 03/388-50 od 09.11.1995. godine;

02-31 (T-78) - Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti - Zarobljena dokumenta SČV br. 03/388-38 od 05.09.1995. godine;

02-32 - Evidencija zarobljenih pripadnika, Odjeljenja službe vojne bezbjednosti, SP broj 03/73-68 od 08.09.1995. godine;

02-33 (T-100 i O1-70) - Dokument Ministarstva odbrane – uprava bezbjednosti, smjernice o uzimanju izjava od zarobljenih lica broj broj 01.3/96-39 od 05.07.1994. godine

02-34 (T-102 i O1-71) - Dosije slučaja Odjeljenja SVB 5. korpusa od 15.06.1995. godine;

02-35 (T-106 i O1-73) - Dnevni izvještaj 501.bbr. str.pov.br.03/1-13 od 14.01.1995. godine;

02-36 (T-108) - Plan i program kursa za obuku starješina službe vojne bezbjednosti 5. korpusa od 10.02.1995.godine;

02-37 (T-109) - Plan i program kursa za obuku starješina službe vojne bezbjednosti 5. korpusa od 04.03.1995. godine;

02-38 (T-110, 111 i 112) - Provjera za lica Čelebić, Lipović i Pašić, u rukopisu, od 26.05.1994. godine; Provjera za lica, Lipović i Pašić od 26.05.1994. godine i Provjera za lica, Bećirspahić, u rukopisu, od 25.05.1994. godine;

02-39 - Mastikosa Milovan Omot spisa KI 2482/95 Okružni vojni sud u Bijaču,
a) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk:2783/95 od 08.11.1995. godine
b) Obavijest od 15.03.1996. godine
c) Obavijest od 15.04.1996. godine
d) Službena zabilješka Odjeljenja službe vojne bezbjednosti br. 03/73-281 od 17.10.1995. godine;

02-40 (T -117) - Službena zabilješka Odsjeka vojne bezbjednosti br. 03 od 12.07.1994. godine;

02-41 (T-118) - Akt Ministarstva odbrane RBiH, saznanja, broj 01.3/28-230 od 21.07.1994. godine;

02-42 (T-119) - Izvještaj, odsjek vojne bezbjednosti, str.pov.br. 03/548-6 od 25.07.1994. godine;

02-43 (T-125, 126 i 128) - Plan angažovanja odjeljenja za KOP za dan 21.12.1994. godine i dan 22.12.1994. godine; Plan angažovanja odjeljenja za KOP za dan 23.12.1994. godine i dan 24.12.1994. godine i Plan angažovanja odjeljenja za KOP za dan 28.12.1994. godine i dan 29.12.1994. godine;

02-44 (T-131) - Mjesečni plan rada OSVB 5. korpusa za april 1995. godine;

02-45 (T-132 i O1-77) i (T-133 i O1-78) - Plan rada odsjeka za KOP za septembar 1995. godine od 24.08.1995. godine i Plan rada odsjeka za KOP za novembar 1995. godine od 26.10.1995. godine;

02-46 (T-134) - Izvještaj o vanrednom događaju br. 07/5-364/95 od 17.11.1995. godine smrt Čamber Sveto, Zapisnik o uviđaju br. 17/5-189-1/95, od 17.11.1995. godine, Informacija o vanrednom događaju br. 07/5-364/95 od 07.11.1995. godine, Službena zabilješka br. 07/5-189-1/95 od 07.11.1995. godine, službena zabilješka br.07/5-189-2/95 od 07.11.1995. godine, Službena zabilješka br. 07/5-189-3/95 od 07.11.1995. godine, Zapisnik o obdukciji Čamber Sveto od 07.11.1995. godine

02-47 - Institut za nestala lica BiH uz listu iz Baze nestalih i zarobljenih lica - Vlada RS Kancelarija za traženje nestalih i zarobljenih lica Banja Luka br. 01-40-4131/2010 od 09.08.2010. godine

02-48 (T-145) - Naredba Komandanta 5 Korpusa o redovnom unapređenju br. 05/357-05 od 29.05.1995. godine;

02-49 (T-146) - Naredba Komandanta 5 Korpusa o postavljenju Adila Ružnića br. 05/53-392 od 29.04.1994. godine;

02-50 (T-147) - Naredba komandanta 5 korpusa o premiještanju Ruznic Adila str.pov.br. 05/340-490 od 29.04.1994. godine;

02-51 (T-150) - Odjeljenje vojne bezbjednosti - Krivična prijava, SP broj 03/73-63 od 05.09.1995. godine;

02-52 (T-151) - Odobrenje Okružnog vojnog suda u Bihaću br.Kri:3814/95 od 08.09.1995. godine;

02-53 - Presuda Okružni vojni sud u Bihaću u odnosu na Romanić Obrada br. KI-367/95 od 09.10.1995. godine

02-54 (T-159) - Naređenje br. 03/3174-1 od 12.05.1994.godine;

02-55 (T-165) - Naređenje Odjeljenja službe vojne bezbjednosti br. 03/707-3 od 04.10.1995. godine;

02-56 (T-166) - Izvještaji o zarobljavanju br.03/73-56, br.03/73-55-2, br.03/73-60, br. 03/73-50-2, br.03/73-62, br.03/73-58, br.03/73-59, br. 03/73-57-1, od 04.09.1995. godine

02-57 (T-166) - Službena zabilješka Odjeljenja službe vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Radaković Nikole SP broj 03/73-58-1 od 17.05.1995. godine;

02-58 (T-170) - Službena zabilješka Odjeljenja službe vojne bezbjednosti o uzimanju izjave od Mutić Đure SP broj 03/73-57 od 04.09.1995.godine;

02-59 – Čičić Brane - Službena zabilješka odjeljenja za Obp br. 02/4-2-88 od 28.09.1995. godine o obavljenom prvom informativnom razgovoru sa Čičić Brane;

a) Čičić Brane - omot spisa KI 2508/95 Okružni vojni sud u Bihaću,

b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2761/95 od 13.11.1995. godine,

c) Obavijest od 15.03.1996. godine

d) Obavijest od 15.04.1996. godine

02-60 (T-176 i O1-90) i (T-177 i O1-91) - Naredba Komandanta 5. Korpusa pov.broj 07/7519-1 od 25.11.1994. godine i Spisak ratnih zarobljenika pripadnika SČ koji se nalaze u SCRZ „Adil Bešić“ a koji se premjestaju u Cazin;

02-61 (T-179) - Naređenje komandanta 5. Korpusa str.pov.br. 04-1/911-1 od 28.10.1995. godine uz prilog – spisak ratnih zarobljenika;

02-62 - Centar službi bezbjednosti Banja Luka, Stanica javne bezbjednosti Sanski Most, Zapisnik o uzimanju izjave Radulović Mile od 13.10.1995. godine

a) Izjava Radulović Mile pisana rukom 45 stranica

b) Omot spisa Ki 2515/95 Okružni vojni sud u Bihaću,

c) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2805/95 od 14.11.1995. godine

d) Obavijest od 15.03.1996. godine

e) Obavijest od 09.04.1996. godine

f) Transkript sa suđenja 16.12.2009. godine u predmetu Adamović i dr.

02-63 (T-184) - Informacija od 10.06.1996. godine Centar državne bezbjednosti Banja Luka (oznaka MKSJ-a B 0018103);

02-64 (T-192) - Zapisnik i Službena zabilješka Centra RDB Banja Luka od 06.06.1996. godine;

- O2-65** - Zapisnik o saslušanju svjedoka Stupar Dragan, Tužilaštvo BiH broj KT-RZ-117/07 I KT-RZ-30/05 od 17.04.2007. godine;
- a) Zapisnik o uzimanju izjave od svjedoka SKP Banja Luka br. 10-02/2-656/05 od 11.11.2005. godine
 - b) Omot spisa KI-2481/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
 - c) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2784/95 od 08.11.1995. godine,
 - d) Obavijest od 15.03.1996. godine i
 - e) Obavijest od 15.04.1996. godine
- O2-66** (T-202) - Informacija CRDB Prijedor broj 03-33 od 09.11.1995. godine (MKSJ broj P0000993);
- O2-67** - Zapisnik Stanice javne bezbjednosti Prijedor o uzimanju izjave od Rodić Dušana br. 10-1-10/01-4-MM/05 od 06.06.2005. godine
- a) Izjava pisana rukom 24 stranice
 - b) Izjava Rodić Dušana data organu bezbjednosti 503 Brdske brigade br. 03-547/95 od 18.10.1995. godine
 - c) Zapisnik o saslušanju svjedoka Rodić Dušan, Tužilaštvo BiH broj KT-RZ-117/07 I KT-RZ-30/05 od 12.07.2007. godine
 - d) Omot spisa KI 2402/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
 - e) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I VTK 2688/95 od 09.11.1995. godine,
 - f) Obavijest od 15.03.1996. godine i
 - g) Obavijest od 29.03.1996. godine
- O2-68** - Izjava pisana rukom Kojić Ljubomir
- a) Zapisnik Centra javne bezbjednosti Banja Luka o saslušanju svjedoka Kojić Ljubomir br. 10-2-18/02-94/05 od 23.05.2005. godine,
 - b) Presude Osnovni sud Mrkonjić Grad br:75 0 K 000908 08 K od 02.03.2009. godine i br.75 0 K 00 5954 08 K od 02.06.2009. godine
- O2-69** - Službena zabilješka SJB Bosanski Petrovac br.13-8/02/95 od 25.09.1995. godine o informativnom razgovoru sa Lakić Bogdanom
- a) Zapisnik o saslušanju svjedoka Lakić Bogdan, Tužilaštvo BiH broj KT-RZ-117/07 I KT-RZ-30/05 od 12.05.2008. godine
 - b) Upitnik za lice od 10.10.1995.godine,
 - c) Lakić Bogdan - izjava pisana rukom na 14 stranica
 - d) Lakić Bogdan – omot spisa KI 2478/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
 - e) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2778/95 od 08.11.1995. godine,
 - f) Obavijest od 15.03.1996. godine i
 - g) Obavijest od 11.04.1996. godine.
- O2-70** - Daktiloskopski karton Stojanović Petar od 28.10.1995. godine i izjava pisana rukom na 13 stranica;
- O2-71** - Izjava pisana rukom Marić Ivo
- a) Marić Ivo - omot spisa KI 2527/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
 - b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2745/95 od 14.11.1995. godine,
 - c) Obavijest od 15.03.1996. godine i
 - d) Obavijest od 19.04.1996. godine.
- O2-72** - Izjava pisana rukom Stanojević Ranko (6 listova)
- a) Stanojević Ranko - Omot spisa KI 2412/95 Okružni vojni sud u Bihaću,

- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk 2677/95 od 08.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- d) Obavijest od 29.03.1996. godine

02-73 - Zapisnik Centra službi bezbjednosti Bihać SJB Bosanski Petrovac, o obavljenom razgovoru da Aničić Simom broj: 14-8/02-/95 od 09.10.1995. godine,

- a) Aničić Simo - daktiloskopski karton od 28.10.1995. godine,
- b) Aničić Simo - Izjava pisana rukom (6 listova)
- c) Aničić Simo - omot spisa Kl 2466/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- d) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2780/95 od 08.11.1995. godine,
- e) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- f) Obavijest od 13.04.1996. godine

02-74 - Zapisnik Centra javne bezbjednosti Banja Luka o uzimanju izjave od Pačavra Rajko br.10-02/2-327/05 od 09.06.2005. godine,

- a) Pačavra Rajko - omot spisa Kl2465/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2781/95 od 08.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- d) Obavijest od 13.04.1996. godine

02-75 - Izjava pisana rukom Ajder Milorad

- a) Ajder Milorad omot spisa Kl 2413/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk:2676/95 od 08.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- d) Obavijest od 29.03.1996. godine

02-76 - Izjava pisana rukom Čehobašić Jasminko

- a) Čehobašić Jasminko - omot spisa - Kl 2487/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk:2767/95 od 10.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine i Obavijest od 19.04.1996. godine

02-77 - Izjava pisana rukom Radić Veljko

- a) Radić Veljko - Omot spisa Kl 2473/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2790/95 od 08.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- d) Obavijest od 19.04.1996. godine
- d) Nalaz RMC Bihać od 12.11.1995. godine

02-78 - Izjava pisana rukom Petrušić Darko

- a) Petrušić Darko - omot spisa Kl 2530/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk: 2799/95 od 14.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine
- d) Obavijest od 11.04.1996. godine

02-79 - Izjava pisana rukom Golić Milenko

- a) Golić Milenko – omot spisa Kl 2491/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2770/95 od 10.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- d) Obavijest od 19.04.1996. godine
- e) Golić Milenko - Izjava pisana rukom
- f) Prnjat Mahmut - Izjava pisana rukom od 12.11.1995. godine;

02-80 - Izjava pisana rukom Bosančić Dragan

- a) Bosančić Dragan - omot spisa KI 2521/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk. 2794/95 od 14.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- d) Obavijest od 08.04.1996. godine

O2-81 - Izjava pisana rukom Katana Stojan

- a) Katana Stojan – omot spisa KI 2483/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2765/95 od 10.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- d) Obavijest od aprila 1996.godine

O2-82 - Izjava pisana rukom Kovjениć Zvezdan

- a) Kovjениć Zvezdan - omot spisa KI 2474/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk: 2787/95 od 08.11.1995. godine,
- c) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- d) Obavijest od 19.04.1996. godine

O2-83 - Zapisnik o saslušanju svjedoka Kovačević Radenka, Tužilaštvo BiH broj KT-RZ-117/07 i KT-RZ-30/05 od 24.05.2008. godine,

- a) Kovačević Radenko - Izjava pisana rukom
- b) Zapisnik o saslušanju svjedoka Mrkonjić Grad br. 10-2-16/02-2-EPR-164/05 od 07.07.2005. godine
- c) Kovačević Radenko - omot spisa KI 2492/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- d) Zahtjev za sprovođenje istrage br: I Vtk: 2773/95 od 10.11.1995. godine,
- e) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- f) Obavijest od 09.04.1996. godine

O2-84 - Zapisnik SJB Bosanski Petrovac o informativnom razgovoru sa Malešević Živkom od 23.09.1995. godine,

- a) Saznanja Odjeljenja službe vojne bezbjednosti br.03/73-205-23 od 03.12.1995. godine
- b) Pitanja i Izjava pisana rukom
- c) Malešević Živko – omot spisa KI 2517/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- d) Zahtjev za sprovođenje istrage br. I Vtk:2809/95 od 14.11.1995. godine,
- e) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- f) Obavijest od 08.04.1996. godine

O2-85 - Izjava pisana rukom Bojić Ljubo

- a) Bojić Ljubo - omot spisa KI2486/95 Okružni vojni sud u Bihaću,
- b) Obavijest od 15.03.1996. godine i
- c) Obavijest od 15.04.1996. godine.

O2-86 - Akt Uprave službe vojne bezbjednosti Generalštab Armije - Opis poslova i zadataka Odsjeka za ŠB i VPP, br.7-2/28-114 od 13.04.1995. godine

O2-87 - Komanda 5 Korpusa Odjeljnje službe vojne bezbjednosti - Konkretizacija poslova unutar Odsjeka ŠB i VP poslova po izvršiocima od 16.03.1993. godine

O2-88 - Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti - Izvještaj o radu za juni 1995. godine od 06.07.1995. godine, Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti - Izvještaj o radu za juni 1995. godine od 06.07.1995. godine i Akt Odjeljenja službe vojne bezbjednosti - Mjesečni izvještaj br. 03/404-22 od 30.07.1994. godine;

O2-89 - Ministarstvo unutrašnjih polsova Republike Srpske - Službena zabilješka Centar RDB Banja Luka od 24.06.1997. godine;

- 02-90** - Izvještaji Okružnog zatvora Luke za dane 20/21.08.1995., 26/27.10.1995., 1/2.12.1995., i 08/09.12.1995. godine
- 02-91**- Dnevna zapovjest Kasarna "Adil Bešić" od 01.04.1995. do 15.10.1995, br.evidencije 341
- 02-92** - Dnevnik straže kasarna „Adil Bešić“ od 01.06.1995. do 22.03.1996. godine, ev.br. 347;
- 02-93** - Operativni dnevnik kasarna „Adil Bešić“od 01.10.1994. do 27.11.1994., ev.br. 345
a) Operativni dnevnik kasarna „Adil Bešić“ od 01.04.1995. godine do 04.10.1995. godine, ev.br. 346 i b) Operativni dnevnik kasarna „Adil Bešić“od 05.10.1995. do 31.03.1996..., ev.br. 343;
- 02-94** - Sud BiH br: S1 1 K 003368 09 Krl (X-KR-08/522) od 02.03.2011. godine - dokument Ministrastva rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske
- 02-95** - Spisak razmjenjenih pripadnika 5. Korpusa ARBiH, HVO i civila
a) Plan obavljanja informativnog razgovora sa licima koja su došla u razmjeni
b) Presjek saznanja od razmjenjenih lica
- 02-96** - Akt Instituta za nestala lica br. 01-40-4131/2010 od 09.08.2010. godine sa prilogom podataka o ekshuminiranim i identifikovanim licima
- 02-97** - Rješenje o izmjeni Rješenja o postavljanju predsjednika i članova Općinske komisije za razmijenu ratnih zarobljenika br.02-017-67 od 05.07.1995. godine;
a) Akt briga o nestalim pripadnicima 5.korpusa br. 04/3-133 od 10.03.1996. godine,
b) Akt briga o nestalim pripadnicima 5.Korpusa br. 04/3-138 od 22.05.1996. godine
- 02-98** - Presuda Mutić Đuro Okružni vojni sud u Bihaću br. IK-372/95 od 04.10.1995. godine; Presuda Radaković Nikola Okružni vojni sud u Bihaću br. IK-368/95 od 09.10.1995. godine; Presuda Vranjković Drago Okružni vojni sud u Bihaću br. IK-365/95 od 05.10.1995. godine; Presuda Jeftenić Dragan Okružni vojni sud u Bihaću br. IK-369/95 od 05.10.1995.godine, Presuda Jokić Borislav Okružni vojni sud u Bihaću br. 371/95 od 04.10.1995. godine; Presuda Trivić Neđo Okružni vojni sud u Bihaću br. IK – 374/95 od 03.10.1995. godine; Presuda Dejanović Miodrag Okružni vojni sud u Bihaću br. IK–370/95 od 03.10.1995. godine i Presuda Petrović Stevo Okružnog Vojnog Suda u Bihaću br. IK-366/95 od 27.11.1995. godine;
- 02-99** - Komanda 5. Korpusa, Odjeljenje službe vojne bezbjednosti - Krivična prijava br. 03/73-243 od 27.10.1995. godine, Komanda 5. Korpusa, Odjeljenje službe vojne bezbjednosti - Krivična prijava br. 03/73-250 od 05.11.1995. godine
- 02-100** - Priručnik za stručnu obuku starješina službe vojne bezbjednosti AR BiH, februar 1995 godine, ev. br. 418
- 02-101** - Pravilo službe organa bezbjednosti u oružanim snagama SFRJ 1984. godine, ev.br. 4062; Pravilo o radu službe državne bezbjednosti – august 1992. godine; Priručnik za stručnu obuku rezervnog kadra bezbjednosti u Oružanim snagama JNA iz 1984. godine;
- 02-102** - Akt Komande 5. Korpusa, Odsjek vojne bezbjednosti br. 03/378-6 od 14.05.1994. godine sa prilogom – Eleborat obezbjeđenja od 10.05.1994. godine
- 02-103** - Federalno ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata - Uvjerenje Hodžić Reuf br. 07/16-02-03/1-1-493/11 od 27.04.2011. godine
Federalno ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata - Uvjerenje Đulić Senad br. 07/16-02-03/1-1-528/11 od 09.05.2011. godine; Federalno

ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata i Uvjerenje Delić Husein br. 07/16-02-03/1-1-499/11 od 04.05.2011. godine;

02-104 (O1-185) - Fotografija grupe starješina iz perioda septembar 1995. godine, januar 1996. godine iz Cazina, Fotografija grupe starješina SVB 5. Korpusa ispred KM 5. Korpusa iz oktobra 1995. godine; Fotografija Asima Spahića, zv. Spaha i Fotografija Ibrahimpašić Ibrahima, zv. Spase;

02-105 - Federalno ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata - Uvjerenje Ružnić Adil br. 07/16-02-03/1-1-752 /11 od 13.06.2011. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Adila Ružnića br. 05/53-175 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa o postavljenju Adila Ružnića br.05/53-1338 od 13.07.1995. godine i Rješenje Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata br.07/16-03-05/1-3-100-1/09 od 06.12.2010. godine kojim se briše podatak iz PK-1 a koji se odnosi na ranjavanje Adila Ružnića;

02-106 (O1-116) - Naređenje General Stab Armije R BiH br. 7-1/5-162 od 17.07.1995. godine;

02-107 (O1-122) - Štab Vrhovne Komande Uprava bezbjednosti broj.03/28-251 od 24.12.1993. godine;

02-108 (O1-125) - Šifarnik Jedinica 5 korpusa

02-109 (O1-126) - Naređenje Komande 5. Korpusa SP br. 02/3020-1 od 04.05.1994. godine;

02-110 (O1-134) - Izveštaj o radu bataljona vojne policije 5. Korpusa Sp.br. 01/05-10 od 02.12.1995. godine;

02-111 (O1-135) - Izveštaj bataljona vojne policije 5. Korpusa SP.br. 01/02-154 od 03.09.1995. godine;

02-112 (O1-136) - Izveštaj bataljona vojne policije 5. Korpusa SP.br. 01/02-71 od 03.06.1995. godine;

02-113 (O1-141) - Naređenje ŠVK OS RBiH Str.pov.br. 02/595-2 od 10.05.1992. godine; Naređenje ŠVK OS RBiH br. 03/21-1 od 04.01.1993. godine; Naređenje Komande 5. Korpusa Str.br. 07/4870-1 od 26.07.1994. godine; Naređenje komandanta 501. Br. 5. Korpusa Sp.br. 07/87-10 od 27.07.1994. godine; Naređenje komandanta 511.br. 5. Korpusa Str.pov.br. 03/161-2 od 29.07.1994. godine; Naređenje komandanta 1.bosanska oslobodilacke brigade 5. Korpusa Str.br. 07-3327/94 od 29.07.1994. godine; Naređenje komandanta 517. Lake brigade pov.br. 08/74-4/94 od 30.07.1994. godine; Naređenje komandanta 502. Brigade, pov.br. 07/42-411 od 01.08.1994. godine i Naređenje komandanta 505. Viteške motorizovane brigade Str.pov.br. 09-937-2 od 02.08.1994. godine.

02-114 (O1-143) - Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 12-987/95 od 06.12.1995. godine; Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 12-854/95 od 08.10.1995. godine; Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 12-625/95 od 28.06.1995. godine; Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 09-21/95 od 05.01.1995. godine; Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 12-273/95 od 10.03.1995. godine i Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika br. 18-73/96 od 18.01.1996. godine;

02-115 (O1-147) - Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-73 od 11.07.1995. godine; Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-78 od 11.08.1995. godine; Akt Komande 5. Korpusa

Pov.br. 04/3-29 od 08.04.1995. godine; Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-82 od 31.08.1995. godine; Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-79 od 24.08.1995. godine; Akt Komande 5. Korpusa Pov.br. 04/3-102 od 04.10.1995. godine; Akt Komande 5. Korpusa Pov.br.04/3-18 od 27.03.1995. godine i Akt Komande 5. Korpusa Pov.br 04/3-74 od 04.08.1995. godine;

O2-116 (O1-148) - Akt Općine Bihać sa prilogom br. 05-534-42/95 od 25.10.1995. godine

O2-117 (O1-149; O1-150; O1-151; O1-152; O1-153D i O1-153E) - Izveštaj MKCK br. 95/0725 SF od 25.07.1995. godine; Radni list o posjeti MKCK Regionalnom zatvoru u Bihaću br. 95/1408-ABR/RB od 27.04.1995. godine Radni list o posjeti MKCK Kasarni u Bihaću 6. aprila 1995. godine br. 95/1377-ABR/RB/SM od 27.04.1995. godine; Obavijest MKCK br. 96/0108 CS od 08.01.1996.godine; Zahtjev MKCK br. 95/1018 od 18.10.1995. godine i Obavijest MKCK od 23.08.1995. godine;

O2-118 (O1-156; O1-156A; O1-156B; O1-156C; O1-156D; O1-156E i O1-156F) - Izveštaj o radu sanitetske službe, vojna jedinica br. 5905 sp.br.174-1/94 od 29.01.1994. godine; Mjesečni izvještaj vojne jedinice br.5905 br. 1178-2/94 od 25.08.1994. godine sa prilogom Mjesečni izvještaj vojne jedinice br. 5905 br. 1397-1/94 od 30.09.1994. godine sa prilogom Mjesečni izvještaj vojne jedinice br. 5905 br. 1499-2/94 od 29.10.1994. godine sa prilogom Protokol evidencije pregledanih pacijenata br. 221 i prilog br. 221/1; Protokol evidencije pregledanih pacijenata br. 72, 72/1 i 72/2; Protokol evidencije pregledanih pacijenata br. 348, 348/1, 348/2 ,348/3 ,348/4, 348/5, 348/6, 348/7, 348/8, 348/9, 348/10;

O2-119 (O1-157a-h) - Akt zdravstvene ustanove kantonalna bolnica „Dr. Irfan ljubijankić“ Bihać br. 8633/10 od 24.12.2010. godine o dostavi ovjerenih kopija; Medicinske dokumentacije za sljedeća lica:

- a) medicinska dokumentacija za lice Dojčinović Darko,
- b) medicinska dokumentacija za lice Danilović Tomislav
- c) medicinska dokumentacija za lice Kerkez Perica
- d) medicinska dokumentacija za lice Kajtez Darko
- e) kopije protokola prijemne kirurške ambulante za lice Malešević Siniša
- f) kopije protokola prijemne kirurške ambulante za lice Radošević zdravko
- g) kopije protokola prijemne kirurške ambulante za lice Carić Milorad
- h) medicinska dokumentacija za lice Mutić Đuro

O2-120 (O1-163c) - Bataljon Vojne Policije 5.K. br. 05/7-53 od 22.08.1995. godine disciplinska mjera, molba za prijevremeno puštanje iz pritvora;

O2-121 (O1-164 i O1-164a) - Zapisnik bataljona vojne policije 5. Korpusa o obavljenom informativnom razgovoru sa Dragojević Dragoljubom od 06.08.1995. godine; Zapisnik bataljona vojne policije 5. Korpusa o obavljenom informativnom razgovoru sa Šijan Nikolom od 07.08.1995. godine;

O2-122 (O1-165) - Naređenje Komande 5. Korpusa br. 12/7494-1 od 23.11.1994. godine

O2-123 (O1-166) - Uputstvo komandanta kasarne br.ev. 238 i 238/1 I naređenje komandanta kasarne br. 12/3536-1 od 28.05.1994. godine

O2-124 (O1-168) - Izveštaj Mazowiecki 1992-1995 godine i "Rat u Bosni I Hercegovini – reportaže i zapisi" autor Erich Rathfelder;

O1-125 (O1-172) - Akt Komande 5. korpusa 04/3-127 od 13.01.1996. godine; Akt Generalštaba A R BiH 01/8-16 od 16.01.1996. godine; Akt Komande 5. Koprusa 04-1/1081-2 od 10.12.1995. godine i Akt Komande 5. Korpusa 04/3-132 od 25.01.1996. godine;

O2-126 (O1-174) - Naređenje Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 04-1/85-2 od 27.01.1996. godine

O2-127 (O1-175) - Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07-3/2290-1 od 01.09.1995. godine kojim se priznaje status ratnih zarobljenika; Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07/6163-1 od 20.09.1994. godine kojim se priznaje status ratnih zarobljenika; Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07-3/2033-1 od 07.08.1995. godine kojim se priznaje status ratnih zarobljenika; Rješenje Komande 5. Korpusa br. 07-3/1585-1 od 30.05.1995. godine kojim se priznaje status ratnih zarobljenika;

O2-128 (O1-176) - Akt Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata br. 07/16-02-03/1-361-1/09 od 22.06.2009. godine;

O1-129 (O1-177) – Naredbe Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-168 od 22.01.1995. godine, br.05/53-1669 od 19.10.1995. godine i br. 05/53-1670 od 19.10.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1665 od 19.10.1995. godine; Naredbe Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-169 od 22.01.1995. godine i br. 05/53-1331 od 11.07.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br.05/53-174 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-179 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-170 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-173 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-176 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-172 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-178 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-181 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-180 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1341 od 13.07.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1342 od 13.07.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1371 od 24.07.1995. godine; Naredbe o postavljenju Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-177 od 22.01.1995. godine i br. 05/53-1344 od 13.07.1995. godine.

O2-130 (O1-178) - Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-145 od 22.01.1995. godine i Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-147 od 22.01.1995. godine

O2-131 (O1-179) - Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1415 od 30.07.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1375 od 27.07.1995. godine;

O2-132 (O1-180) - Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-171 od 22.01.1995. godine; Naredba Komandanta 5. Korpusa Str.pov.br. 05/53-1339 od 13.07.1995. godine

O2-133 - Video snimak HTV-Bihać (iz perioda februar- mart 1995 godine) Prilog pod nazivom „ Bihać užas i čudo” od 00,00-14,03 min.

O2-134 - Novinski članak od 26.12.1994. godine, Dnevne novine „Los Angeles times” - prevedena i ovjerena kopija dokumenta na dva lista od strane stalnog sudskog tumača (Edin Neretljak), Engleska verzija istog članka, Izvod sa interneta od 26.07.2011 godine isti članak, engleska verzija na stranici <http://articles.latimes.com>

a) Novinski članak od 13.05.1995 godine, Novinska agencija „Reuters“ prevedena i ovjerena kopija dokumenta na jednom listu od strane stalnog sudskog tumača (Edina Neretljak), Engleska verzija istog članka, Izvod sa interneta od 28.07.2011 godine isti članak, engleska verzija na stranici <http://articles.sfgate.com>

b) Novinski članak od 27.11.1994 godine, Dnevne novine „The independent“ prevedena i ovjerena kopija dokumenta na dva lista od strane stalnog sudskog tumača (Edin Neretljak), Izvod sa interneta od 26.07.2011 godine isti članak, engleska verzija na stranici <http://www.independent.co>

O2-135 (T-7, O1-7, T-4 i O1-3) - Izjava Dojčinović Darka o uspostavljanju organizovane saradnje sa SVB OS RBiH od 10.03.1995. godine; Izjava Đervida Draška pisana rukom od 15.02.1995. godine,

O2-136 - Nalaz i Mišljenje vještaka vojne struke Pečenković Himzo, januar 2012. godine

F. MATERIJALNI DOKAZI OPTUŽENOG EMIRA MUSTAFIĆA

O3-1 - Odluka o zasnivanju radnog odnosa Mustafić Emira u JP RTV Bihać broj: 23-45/94 od 28.01.1994. godine;

O3-2 - Iskaznica RTV Bihać broj: 035 na ime Mustafić Emira i Odobrenje MUP-a Bihać broj: 57 od 26.10.1994. godine;

O3-3 - Uvjerenje Opštinskog sekretarijata narodne odbrane Bihać broj: 1-1-1130/94 od 17.12.1994. godine;

O3-4 - Akt JP RTV Bihać broj: 984-1/95 od 21.8.1995. godine; Akt Sekretarijata odbrane Bihać broj: 11.1-A3-1231-1/95 od 24.8.1995. godine i Akt VJ 5665 Bihać Pov. Broj: 05/5-102 od 27.8.1995. godine;

O3-5 - Poziv Sekretarijata odbrane Bihać broj: 840 od 30.6.1995. godine za Mustafić Emira;

O3-6 - Akt Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambenooslobodilačkog rata broj: 07-03-42-1/08 od 12.05.2008. godine;

O3-7 - Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambenooslobodilačkog rata broj: 07/16-02-03-1-3498/08 od 22.12.2008. godine;

O3-8 - Spisak, brojno stanje 2.PT-čete na 18.9.1995. godine;

O3-9 - Molba i zahtjev Udruženja muzičara Unsko – sanskog kantona “Azra” broj: 10-262-261/95 od 23.10.1995. godine i Akt VJ 5665 Bihać (Bataljon vojne policije) broj: 05/5-139 od 26.10.1995. godine;

O3-10 - Molba i zahtjev Udruženja muzičara Unsko-sanskog kantona “Azra” broj: 10-280-279/95 od 31.10.1995. godine i Akt VJ 5665 Bihać (Bataljon vojne policije) broj: 05/5-147 od 2.11.1995. godine;

O3-11 - Zahtjev Akt JP RTV Bihać broj: 1208-1/95 od 14.12.1995. godine i Akt VJ 5665 Bihać (Bataljon vojne policije) Pov broj: 05/5-247 od 20.12.1995. godine;

O3-12 - Naredba Komande 5. Korpusa Str. pov. broj: 04-1/1047-1 od 28.11.1995. godine;

O3-13 - Naredba Komande 5. Korpusa Pov broj: 07-1/827-2 od 30.9.1995. godine

O3-14 - Nalaz, ocjena i mišljenje Vojnojlekarске komisije pri vojnoj jedinici 5025 Bihać broj: 14/92 od 26.1.1993. godine;

O3-15 - Tekst iz dnevnog lista “Dnevni avaz” od 11.4.2008. godine;

O3-16 - Potvrda sudske policije o otpustu osobe lišene slobode broj: Sp-069/DP/08 od 11.4.2008. godine;

O3-17 - Fotografija trećeoptuženog (novembar 1995. godine);

- O3-18** - Akt pod nazivom Logistički vod – komandir voda Đulić Senad;
- O3-19** - Ministarstvo unutrašnjih poslova, Izvod iz kaznene evidencije za Mustafić Emira broj 05-1/06-2-04-1-799/08 od 16.04.2008. godine;
- O3-20** - Rješenje Suda BiH broj: X-KRN-08/522 od 15.04.2008. godine o razriješenju i postavljanju osumnjičenom branioca po službenoj dužnosti;
- O3-21** (O1-186) Naredba komadanta 5. Korpusa Armije BiH Pov. broj: 05/53-545 od 27.08.1993. godine;
- O3-22** - Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata broj: 07/16-02-03/1-1-1406/11 od 19.12.2011. godine;
- O3-23** - Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata broj: 07/16-02-03/1-1-1349/11 od 15.12.2011. godine;
- O3-24** - Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata broj: 07/16-02-03/1-1-1402/11 od 16.12.2011. godine;
- O3-25** - Uvjerenje Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata broj: 07/16-02-03/1-1-1402/11 od 16.12.2011. godine;
- O3-26** - Nalaz i mišljenje vještaka vojne struke Pečenković Himzo, januar 2012. godine.

G. DOKAZI SUDA

Tokom predmetnog postupka nije bilo dokaza čije izvođenje je naredio Sud, odnosno vijeće.